

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

EREĞLİLİ HÜZNÎ DİVANI (METİN-İNCELEME-NESRE ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED MÜCAHİT FİDAN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. HACI İBRAHİM DEMİRKAZIK

BİLECİK, 2022

10362150

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

EREĞLİLİ HÜZNÎ DİVANI (METİN-İNCELEME-NESRE ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED MÜCAHİT FİDAN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. HACI İBRAHİM DEMİRKAZIK

BİLECİK, 2022

10362150

BEYAN

Ereğlili Hüznî Divanı (Metin-İnceleme-Nesre Çeviri) adlı yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezi/dönem projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	X
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:		/.....	

Muhammed Mücahit Fidan

Tarih

.....

İmza

.....

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, Ereğlili Hüznî Efendi'nin *Divan*'ının taş baskı nüshasındaki ve Sadi Yaver Ataman'ın şairin taş baskı nüshaya alınmayan şiirlerini yayımladığı Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin ilgili sayılarındaki şiirler esas alınarak oluşturulmuş, Hüznî'nin şiirlerinin transkripsiyonlu metni verilmiş ve söz konusu şiirler günümüz Türkçesine mensur bir biçimde aktarılmıştır. Bu çalışmanın amacı, daha önce bazı şiirleri yayımlanan Hüznî'nin tespit edilebilen tüm şiirlerini bir bütün halinde yayımlamak ve onları günümüz Türkçesine aktararak ilim aleminin istifadesine sunmaktır.

Çalışmanın başlangıcından sonuna kadar kıymetli vakitlerini gece ve gündüz demeden harcayan, çalışmaya mesleki zorunluluk olarak değil gönlünden gelerek ve severek yardımcı olan kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Hacı İbrahim Demirkazık'a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Çalışma süresince değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan kıymetli hocam Doç. Dr. Bünyamin Ayçiçeği'ne teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Çalışmanın başladığı günden itibaren gerek maddi gerek manevi desteklerini hiç esirgemeyen kıymetli Üstadım/Babam, Annem, Kız kardeşim ve Gönüldaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ediyor hürmet ve saygılarımı sunuyorum.

Muhammed Mücahit FİDAN

2022

ÖZET

EREĞLİLİ HÜZNÎ DİVANI (METİN-İNCELEME-NESRE ÇEVİRİ)

Bu çalışma, Hüznî Efendi'nin hayatı, edebi kişiliği, hakkında yapılan çalışmaların yanında tespit edilen tüm şiirlerinin transkripsiyonlu metni ile nesre çevirisini içerir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümü şairin hayatı, edebi kişiliği ve şair hakkında yapılan bilimsel çalışmaları içermektedir. İkinci bölümde Hüznî'nin kullandığı nazım şekilleri, vezin, kafiye ve ahenk unsurlarının detaylıca ele alındığı inceleme bölümü bulunmaktadır. Üçüncü bölüm, metin ve nesre çevirinin yer aldığı bölümdür.

Hazırlanan bu yüksek lisans teziyle 1894 yılında taş baskı olarak yayımlanan *Hüznî Divan*'ının Latin harfleriyle ilk kez bir bütün olarak yayımlanması, 1894 yılında *Divan* yayımlanırken dönemin Maarif Nezareti tarafından yayımlanmasına müsaade edilmeyen şiirlerinin *Divan*'a dahil edilip şairin mevcut tüm şiirlerinin tek bir çalışmada toplanması ve klasik edebiyatın son temsilcilerinden biri olan Hüznî'nin edebi kişiliğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ereğlili Hüznî, Divan, Metin İnceleme, Klasik Türk edebiyatı, Tasavvuf.

ABSTRACT

DIVAN OF EREGLILI HUZNÎ (TEXT-ANALYSIS-TRANSLATION TO PROSE)

This study includes the personality and literary life of Hüzni Efendi and also it includes translation, composition of whole poems with transcription.

The first part of the study which compose of three parts, contains the life of poet, his literary personality and scientific studies about the poet. In the second part you will see analysis of the verse forms, meter and rhyme which Hüzni Efendi used. The part of third is the part of proper nouns and translation of the text and prose.

With this master's thesis, Hüzni's *Divan* which published as lithograph in 1894, was published as a whole for the first time in Latin letters, when *Divan* was published in 1894, it was aimed which were not allowed to be published by the Ministry of Education in *Divan*, collecting all poems of the poet in a single study and to reveal the literary personality of Hüzni, one of the last representatives of classical literature.

Keywords: Ereglili Huzni, Divan, text analysis, Classical Turkish literature, Sufism.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜZNÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Hüzni'nin Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği	3
1.1. Hayatı	3
1.2. Eserleri.....	4
1.3. Edebi Kişiliği.....	5
2. Hüzni Hakkında Yapılan Çalışmalar	14

İKİNCİ BÖLÜM

DİVAN'IN İNCELENMESİ

1. Şekil Özellikleri	16
1.1. Nazım Şekilleri.....	16
1.1.1. Gazeller.....	16
1.1.2. Sonradan Derc Edilen Tam ve Na-Tamam Gazel ve Kıtalar.....	17
1.1.3. Şarkılar	19
1.1.4. Saki-Nâme.....	19
1.1.5. Müfredler.....	20
1.2. Vezin.....	20
1.2.1. İmale.....	22
1.2.2. Zihaf	23
1.2.3. Med	23
1.2.4. Kaynaştırma	24
1.3. Kafiye ve Redif.....	25

1.3.1. Gazelerde Kafiye ve Redif	25
1.3.2. Kıtalarda Kafiye ve Redif	25
1.3.3. Şarkılarda Kafiye ve Redif.....	26
1.3.4. Saki-Nâme’de Kafiye ve Redif	27
1.3.5. Müfredlerde Kafiye ve Redif	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

1. Metnin Oluşturulmasında İzlenilen Yöntem	28
2. Metin	30

SONUÇ	194
--------------------	------------

ÖZEL ADLAR DİZİNİ	195
--------------------------------	------------

KAYNAKÇA	198
-----------------------	------------

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Ereğlî Hûznî Divanı'nda Kullanılan Bahirler ve Aruz Kalıpları.....	21
--	-----------

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

bkz.	: Bakınız
Ed.	: Editör
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
H.	: Hazreti
M.	: Milâdî
R.	: Rûmî
s.	: Sayfa
yy.	: Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (أ) : a, e, ı, i, u, ü

ا (آ) : a, ā

ء : ʾ

ب : b, p

ت : t

ث : ṭ

پ : p

ج : c, ç

خ : ḫ

ح : ḥ

چ : ç

د : d, t

ذ : ḏ

ر : r

ز : z

س : s

ش : ş

ص : ş

ض : ž, ɖ

ط : ɸ

ظ : ɶ

ع : ʿ

غ : ğ

ف : f

ق : k

ك : k, g, ğ, ŋ

ل : l

م : m

ن : n

و : v, ū, u, ü, o, ö

ه : h, a, e

ی : y, î, ı, i

GİRİŞ

Görkemli günlerini geride bırakarak gök kubbede hoş bir seda bırakan klasik edebiyat, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın ilk yarısında tahtını büyük ölçüde modern edebiyata devretmiştir. Yüzyıllarca süren gelenek şüphe yok ki hemen terk edilmemiş, klasik edebiyat 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın ilk yarısında da meyvelerini vermeye devam etmiştir. Söz konusu dönemi ve şairleri en iyi tanıyabileceğimiz eserler divanlardır. Divanlar; şairlerin edebi kişiliklerini, hayatlarını, şiire yaklaşımlarını, dönemin sosyal olayları karşısındaki tutumlarını, dönemin sosyal olaylarını, şairin dünya görüşünü tespit etmek açısından oldukça önemlidir.

Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları, divanlar ile ilgili çalışmalarında genellikle üç farklı yöntemi tercih ederler. Bu üç farklı yöntemden birincisi sadece tenkitli metin kurmak; ikincisi kurulmuş bir metin üzerinde tahlil ya da inceleme yapmak; üçüncüsü ise tenkitli bir metin ortaya koyarak aynı metin üzerinde inceleme ve değerlendirme yapmaktır (Demirkazık, 2009: XIII). Son dönemde bu yöntemlere ilaveten eserin tenkitli metnini vermenin yanında şiirlerin günümüz Türkçesine aktarılması yöntemi de tercih edilir olmuştur. Biz de çalışmamızda bu usulü tercih ettik.

19. yüzyılın ikinci yarısında doğan ve 20. yüzyılın ilk yarısında vefat eden Ereğlili Hasan Hüznî, klasik Türk edebiyatı geleneğinin son şairleri arasındadır. Hüznî'nin halihazırda bilinen tek eseri olan *Divan*'ını bütünüyle ele alan, tüm şiirlerini ortaya koyan herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Şair üzerine yapılan çalışmalarda Hüznî'nin şiirlerinin yalnızca küçük bir kısmı yayımlanmıştır. Söz konusu yayımlar ile ilgili bilgiler çalışmada Hüznî Hakkında Yapılan Çalışmalar başlığı altında özetlenmiştir. Şimdiye değin şairin sansüre uğrayan şiirleri, taş baskı nüshadaki şarkıları, naatları ve *Saki-nâme*'si araştırmacılar tarafından yayımlanmıştır. Bu çalışma, *Hüznî Divanı*'nın tamamının yayımlanıp ilim dünyasına kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmaya, Sadî Yaver Ataman tarafından yayımlanan, şairin sansüre uğramış şiirleri de eklenmiştir. Böylece Hüznî'nin bütün şiirlerini tek bir çalışma altında toplamak amaçlanmıştır. Çalışmaya metin ve inceleme kısımları ile beraber nesre çeviri de eklenmiş böylece metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Yazma nüshası bulunmayan *Divan*, miladi 1894 yılında dönemin Maarif Nezareti tarafından sansüre tabi tutulmuş ve şiirlerinin bir kısmının yayımlanması sakıncalı görülerek taş baskı divandan çıkarılmıştır. *Divan*'ın taş baskı nüshalarına Türkiye'de pek çok kütüphaneden online olarak erişim sağlanabilmektedir. Taş baskı nüsha 93 sayfadan müteşekkil iken 93 sayfanın içerisinde Hüznî'ye ait olmayan şiirler de bulunmaktadır. Söz konusu şiirler Hüznî'nin yakın dostu Racî Efendi'ye ait olduğu için çalışmaya alınmamış sadece Hüznî ve

Racî'nin müştereken yazdıkları gazel çalışmaya dahil edilmiştir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla taş baskı nüshada sadece Hüznî'ye ait toplam şiir sayısı 311'dir. Çalışmada metin oluşturulurken taş baskı nüshasının şiir ve bölüm sıralamasına riayet edilmiştir. Eser basılırken dönemin Maarif Nezareti tarafından sansürlen 51 manzume daha sonra Sadi Yaver Ataman tarafından *Halk Bilgisi Haberleri Dergisi*'nin 73, 75 ve 76. sayılarında yayımlanmıştır. Elif ba tertibine göre sıralanan *Divan*'ın ilgili bölümünün sonuna Sadi Yaver Ataman tarafından yayımlanan söz konusu şiirler de eklenmiştir.

Ereğlili Hüznî Divanı(İnceleme-Metin-Nesre Çeviri) adlı çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Hüznî'nin hayatı, eseri, edebi kişiliği ve hakkında yapılan çalışmalara dair bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde *Divan* şekil bakımından incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde *Divan*'ın transkripsiyonlu metni verilmiş ve dipnotlarda şiirlerin nesre çevirileri okuyucuya sunulmuştur.

Hazırlanan bu tez, önceden yapılan çalışmalar ile ilgili bilgileri bünyesinde barındırması ve bir nevi derleme görevi de görmesi sebebiyle Hüznî ile ilgili gelecekteki yapılacak çalışmalar için kaynak niteliği taşıyacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

HÜZNÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Hüznî'nin Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği

1.1. Hayatı

Hüznî'nin hayatı ile ilgili elde çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Eldeki bilgilerin geneli birbirini tekrar eden çoğunlukla Racî mahlaslı Hacı Seyit tarafından Sadi Yaver Ataman'a nakledilen bilgilerdir. Bu bilgilere göre H.1276/M.1859-60 senesinde doğan Hüznî'nin asıl adı Hasan'dır. Eğitimi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamasına rağmen kaynaklarda Arapça ve Farsça okuyup yazabildiğinin belirtilmesi ve devlet memurluğu vazifelerinde bulunması eğitim gördüğünü fakat tam bir tedrisattan geçmediği düşüncesini oluşturmaktadır. Yaşadığı muhitte herkes tarafından sevilip sayılması şairliğinin yanında insani ilişkilerde de ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir (Ataman, 1937: 21).

Ailesiyle ilgili Ataman'da hiçbir bilgi bulunmamasına karşılık Rıdvan Canım, şairin babasının Hüznî gibi şair olduğunu beyan eder (Canım, 1998: 88). İki kaynakta da şairin evli olup olmadığı ya da çocuğunun var olup olmadığı ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ailesi ile ilgili kesin bilgiler bulunmayan Hüznî'nin mesleğine dair ise elde bilgi bulunmaktadır. Canım, Hüznî'nin Perihot mollası olduğunu ifade ederken (Canım, 1998: 88) Ataman, Hüznî'nin memleketi ve tahminen ilk eğitimini aldığı Karadeniz Ereğlisi'nde nüfus müdürlüğünde memur olarak görev yaptığını, ardından bugün Düzce sınırları içerisinde kalan eski adıyla Akçaşehir günümüzde ise Akçakoca ilçesinde memur olarak görev yaptığını nakleder (Ataman, 1937: 21). Canım'ın verdiği bilgilerde hiçbir kaynak kullanmaması Ataman'ın ise kaynak olarak Hüznî'nin *Divan*'ında yer ayırdığı sadık dostu Râcî mahlaslı Hacı Seyit'i ve Hüznî'nin yeğeni Saatçı Baba'yı göstermesi, Ataman'ın naklettiği bilgilerin daha güvenilir olduğunu hissettirmektedir. İlaveten Canım'ın Hüznî'nin vefat tarihini H.1309/M.1891 olarak göstermesine (Canım, 1998: 88) rağmen, Hüznî ve Râcî'nin *Divan*'ın H.1312/M.1894 tarihinde basılması için Maarif Nezaretine beraber gittiklerini Râcî'nin Ataman'a nakletmesi (Ataman, 1937: 21) ve Mehmet Arslan'ın, Hüznî'nin *Divan*'ının H.1312/M.1894 yılında basıldığını ve Hüznî'nin aynı tarihte hayatta olduğunu ifade etmesi (Arslan, 2014), Canım'ın verdiği bilgilerin doğruluğu hususunda şüphe uyandırmaktadır.

Hüznî'nin arkadaş çevresinde bilinen tek kişi olan Râcî hakkında hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Ataman, *Ereğli Şairleri* adını verdiği çalışmasında Hüznî, Râcî ve

Berbâdî'yi tanıtacağını ifade etmesine rağmen sadece Hüznî'yi tanıtmış ve 1894 yılında *Divan*'ı basılırken dönemin Maarif Nezareti tarafından yayımlanmasına izin verilmeyen şiirlerini yayımlamıştır. Çalışmaları için kaynak olarak kullandığı el yazması cöngü Ereğli'de yaşayan Avukat Hasan Basri Seben'den tedarik etmiştir (Ataman, 1937: 21-22). Derginin diğer sayılarında Ataman'ın iki şair -Râcî ve Berbâdî- hakkında hiçbir çalışmasına ulaşılamaması yazarın iki şair ile ilgili çalışmayı yapmaktan vazgeçtiğini göstermektedir.

Hüznî, tek eseri olan *Divan*'ını 34 yaşında tamamlamıştır. Hüznî ile ilgili bilgiler araştırılırken devlet arşivleri de incelenmiş ve Hüznî hakkında bir belge bulunmuştur. İlgili belge H.1313/M.1895 yani *Divan* basıldıktan bir yıl sonrasına ait olup

“ Şûrâ-yı Devlet Riyâset-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Akçaşehir Duyûn-ı 'Umûmiyye me'mur-ı sâbıkı Hasan Hüznî efendinin noksan tuz bedelinden tolayı mahkûm olduğu mebâligi kendüsünden ve muqaddir olamadığı şûrette küfelâsından istihsâl ü istifâsı hakkında Şûrâ-yı Devlet-i Muhâkemât-ı Dâire-i Celîlesinden temyizen şâdir olan ...”

kelimeleriyle başlayarak Hüznî'nin memuriyeti esnasında noksan olan tuz bedelinden dolayı mahkum edildiği, eksiği kendi cebinden ödemesi gerektiği eğer gücü yetmezse kefillerinden alınacağı beyan edilmiştir (ŞD, 1659/26).

Mahlası ile müsemma birisi olduğu aktarılan Hüznî'nin neşeli zamanları az görülmüş, genellikle hüznü ve muztarip olduğu gözlemlenmiştir. Hüznü bir yapıya sahip olmasına karşılık hoş sohbetli, iyi huylu ve kimsenin incinmesini dahi istemeyen sofu meşrep bir zat olarak anlatılmıştır (Ataman, 1937: 22). Hüznî'nin büyük mutasavvıf Abdülkadir Geylanî'ye olan sevgi, saygı ve hürmetini şiirlerinde aksettirmesi, şairin Kadirî tarikatına müntesip olduğu fikrini uyandırmaktadır. Hüznî, R.1342/M.1926 yılında 66 yaşlarındayken vefat etmiştir (Ataman, 1937: 21).

1.2. Eserleri

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Hüznî'nin tek eseri çalışmaya konu olan *Divan*'ıdır. 93 sayfadan müteşekkil olan *Divan* taş baskı olarak yayımlanmış olup ilk sayfasında şu ibareye yer verilmiştir:

“Maârif Nezâret-i Celîlesinin 580 numaralı ve fî 20 Rebû'l-evvel sene 1312 ve fî Eylûl sene 1310 târihli ruhsatıyla tab' olunmuştur.”

Verilen bilgiden anlaşılaçağı üzere *Divan*, 21 Eylül 1894 tarihinde basılmıştır.

Hüznî *Divan*'ının el yazması şu an mevcut olmamasına rağmen, yukarıda da belirtildiğı üzere el yazmasında yer alıp taş baskıda yer almayan şiirler Ataman tarafından Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nde yayımlanmıştır.¹ Hüznî'nin yakın dostu Râcî, *Divan*'ı bastırmak için Maarif Nezaretine Hüznî ile beraber gittiklerini, Maarif Nezaretinin pek çok şiiri çıkararak eserin basılmasına mücade ettiğini Ataman'a aktarmıştır. Ataman'a Hüznî'nin kendi el yazısıyla yazdığı cöngü, avukat Hasan Seben vermiş bu sayede Hüznî'nin *Divan*'ında yayımlayamadığı kısımlar yayımlanmıştır (Ataman, 1937: 21).

Divan'da toplam 322 manzume yer almaktadır. 322 manzumenin 311'i Hüznî'ye 10'u Râcî'ye ait olmakla birlikte 1'i ise Hüznî ve Râcî'nin müşterek yazdığı gazeldir. Çalışmaya Râcî Efendi'nin şiirleri alınmamış Ataman'ın makalesinde yer alan Hüznî'ye ait olup basılmayan şiirler eklenmiştir. Son eklemelerle birlikte çalışmadaki Hüznî'ye ait şiir sayısı 361'e ulaşmıştır. Tamamı aruz ölçüsü kullanılarak yazılan 361 manzumenin; 178'i müfred, 1'i mesnevi, 7'si şarkı, 16'sı kıta ve 1'i müşterek olmak üzere 159'u gazeldir.

1.3. Edebi Kişiliğı

Çalışmanın bu kısmında öncelikle şair ile ilgili kaynaklarda yer alan bilgiler verilecek daha sonra *Divan*'dan yola çıkılarak şairin edebi kişiliğı hakkında malumat verilecektir.

Ataman, şairin kendi kendisini yetiştirdiğini, Arapça ve Farsçayı okuyup yazabilecek derecede bildiğini, muhitinde herkes tarafından sevildiğini ve hayli olgun bir şair olduğunu beyan eder. Mahlasıyla müsemma olduğunu, neşeli zamanlarının az olduğunu ve kendi halinde birisi olduğunu ilave ederek sofı meşrep bir kişiliğı sahip olduğunu aktarır. Râcî şair hakkında şairin aruz bilmeden şiirler yazdığı görüşündedir. Fakat Ataman, Hüznî'nin aruzu bildiğini ve eserlerinde aruzu bildiğı hissini verildiğini öne çıkarır. Hüznî'nin aruzda gösterdiği başarıyı irticalen şiir söylemekte gösteremediğini fakat günlerini sabahlara kadar şiir yazmak ve ibadet etmekle geçirdiğini ifade eder (Ataman, 1937: 21-23). Ataman'ın aktardığı bilgiler, Hüznî'nin yakın dostu Râcî ve Hüznî'nin yeğeni Saatçı Baba tarafından verildiğı için mühimdir.

Arslan, II. Abdülhamid (ö. 1918) için yazdığı manzumeden yola çıkarak Hüznî'nin bu dönemde edebi açıdan aktif olduğunu ve şairliğinin olgun bir evrede bulunduğunu ifade eder. Şairin, tarikat büyüklerine şiirler yazmasına ek olarak ehl-i beyt sevgisini içeren şiirler de yazdığını ve gazellerinde tasavvufi havanın hakim olduğunu beyan eder (Arslan, 2014).

¹ Ataman, Hüznî'nin Maarif Nezareti tarafından sansürlenmiş şiirlerini Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73, 75 ve 76. sayılarında neşretmiştir.

Selçuk ve Algül, ‘‘Hüznî’nin Tasavvufi Saki-nâmesi’’ adlı çalışmanın birinci bölümünde, Hüznî ile ilgili Canım’ın verdiği bilgileri aktarırlar. Canım’ın verdiği bilgilere göre; Hüznî de babası gibi şair olmakla beraber eğitim görmüş, eğitimi tamamladıktan sonra mollalığa tayin edilmiş, mürettep *Divan*’ı bulunan dindar bir şairdir (Canım, 1998: 88).

Diğer çalışmalarda Hüznî ile ilgili aktarılan bilgiler yukarıda verilenlerin tekrarı niteliğinde olduğu için yeniden üzerinde durulmadı. Bu noktadan itibaren şairin *Divan*’ından hareketle edebi kişiliği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Öncelikle şairin kendi şiiri ve şairlik kudreti hakkındaki düşünce ve değerlendirmeleri üzerinde durmakta yarar vardır. Hüznî, *Divan*’ında şairliğinden çeşitli vesilelerle bahsetmektedir. Onun sözlerine kim göz atsa, şiirlerinin edalı bir güzel olduğunu söyler:

Güzergâh-ı nazardan kim geçirse hüsn-i âşârın

Demez mi her söztün bir dilber-i şîrîn edâdır hep (19/5)

Sözleri o kadar tatlıdır ki, şeker midir ya da şeker kamışı mıdır bilinmez öyle ki papağan mizaçlılara gıdadır:

Şeker mi kând mı Hüznî bu şîrînlikte ben bilmem

Sühenhâ-yı zebânın tûfî-tab ‘âna gîdâdır hep (19/6)

Hüznî’nin karakterinin süvarisi, söz meydanında yiğitlik etmektedir bu yüzden dostlar bir araya gelip onu izlemelidir:

Cem ‘ olup yârân kenârından temâşâ eylesin

Fâris-i tab ‘ım sühan şahnında yektâzlık eder (31/4)

Şairin karakterinin güçlü pençesi mana sülûnünü avlamakta şahin gibidir:

Hüznîyâ şayd-ı tezerv-i ma ‘nâda hâkkâ senin

Pençe-yi pür-zür-ı tab ‘ın haylî şehbâzlık eder (31/5)

Allah’ın lütfu, Hüznî’yi şairlere sultan eylemiştir ve Hüznî bu yücelik karşısında şükür secdesi etse çok mudur:

Ser-zemîn-i secde-yi şükr olsa Hüznî çok mudur

Lutf-ı Hâk anı şeh-i cem ‘-i suhandân eylemiş (51/5)

Hüznî bu kez okuyucuya seslenerek gereksiz manzumeleri okuyup zamanı israf etmektense onlardan kendi şiirlerini okuyup faydalanmasını ister:

Eyleyip manzume-i bî-hüdeden şarf-ı nazar

Hüznî'niñ eş 'ārın oķu kim edesiñ intifā' (59/5)

Şair, şiirleriyle övünmediğini belirterek şiir yazmak isteyenlerin şiirlerini numune olarak kullanmalarını tavsiye eder:

Şanma kim Hüznî dedi bunu maķām-ı fahrde

Tut numûne şi 'rimi ey nazm-ı eş 'ār isteyen (89/7)

Hüznî'nin şiirlerini belagat nazarıyla bakan her kişi onları övmelidir:

Bu belāğātle nigh-endāz olan her nüktedān

Eylese tahsîn sezādır Hüznî'niñ eş 'ārına (99/7)

Şairin şiirleri; atasözü gibi dilden dile dolaşsa dahi onu kıskananlar asla Hüznî'yi takdir etmeyecektir:

Hüznî taķdîr ettiremezsiñ yorulma bî-hüde

Sanā reşk edenlere şi 'riñ olursa da şerūd (232)

Yazdığı şiirlerin önemli bir kısmını oluşturan tasavvuf, gerek gazel gerek de müfredlerde kendine geniş bir alan bulmuştur. Hüznî mutasavvıf kişiliğini oluştururken dünyaya geliş sebebini; kemal kazanmak ve Allah'ın cemalini seyran etmek olarak ifade eder:

Biz hān-kāh-ı dehre kesb-i kemāle geldik

Çeşm-i ma 'ārif ile seyr-i cemāle geldik (287)

Dünyaya geliş sebebini böyle izhar eden şairin son isteği, bu dünyadan son nefeste gönlünde imanının nuru ile göç etmektir:

Şoñ nefeste hāzret-i Bārī'den ancaķ Hüznîyā

İstedigim nūr-ı imāndır derūn-ı sīnede (103/5)

Allah'ın yüzü esmalarından tecelli etmekte olup Hüznî'nin de şiirlerinde bu tecelliler bazen başlayan olarak görülmekte:

Hüznî bir mücrim kuluñdır mağfîret eyler taleb

Ey ki isminden birin lutfula Ğaffār eyleyen (95/5)

Bazen ise adaletli, azametli ve kudret sahibi olarak görünmektedir:

Rāzı mı Hallāk-ı 'ālem 'Ādil ü Cebbār iken

Merdüm-i ğaddārın āyā tavr-ı dil-i āzārına

(99/6)

Hüznî şiirlerinde Allah'ı ve peygamberi anmasına ilaveten dört halifeyi ve ehli beyti de anar. 11 numaralı "sevdiğim" redifli gazelde Hz. Muhammed ve dört halifeye yer vermiştir:

Şāhib-i mi 'rāc-ı maḥbūb-ı Cenāb-ı kibriyā

Şāh-ı mürsel server-i peygamberāndır sevdigim

Zaḥm-ı zenbe umarım ura şefā 'at merhemini

Raḥmet-i Raḥman şefi'-i 'āşiyāndır sevdigim

Şıdkıla koydum başımı Şiddik-ı Ekber rāhına

Āteş-i 'aşk-ı 'Ömer ile yanandır sevdigim

'Ālem-i dil tıldı nūr-ı mihr-i Zinnūreyn ile

Sāķi-i Kevşer penāh-ı teşnegāndır sevdigim

Sevdim ehl-i beyti geçmem ben bu sevdādan ebed

Bunları ḥaḳḳā ezelden bī-gümāndır sevdigim

(11)

Konu tasavvuf olunca akla Allah, peygamberler ve ehl-i beyten sonra tarikat ve tarikat büyükleri gelmektedir. Hüznî'nin şiirlerinde tarikat büyüklerinin mühim bir yeri vardır. Bilhassa büyük mutasavvıf Abdülkadir-i Geylanî (ö. 1165-66) için yazdığı şiirler şairin Kadirî tarikatına mensubiyetini ciddi bir şekilde düşünmeye sevk ettirmektedir. Aşağıya alınan beyitte Hüznî, Şeyh Abdülkadir'in kölesi ve aşığı olduğunu belirtmektedir:

Bir kemîne bendesiyim Şeyh 'Abdulkādir'in

'Aşık-ı efgendesiyim Şeyh 'Abdulkādir'in

(5/1)

Hüznî, Şeyh Abdülkadir-i Geylanî'nin söylediği rivayet edilen "Ayağım bütün velilerin üstündedir." sözünü, evliyaların boyunlarına taktığı övünç gerdanlığı olarak gösterir:

Pā-yı pāķin ya 'ni ol tāc-ı ser-i 'arş-ı 'alā

Evliyā anı cemī'an faḥr-i gerdān eylemiş

(10/3)

Divan'da yer alan tasavvufi beyitlerin sayısının çokluğu sebebiyle tamamı burada işlenmeyecektir fakat birkaç örnek verilecektir. Yunus Emre'yi anımsatan bu beyitte şair sadece didarı istemekte onun haricinde başka bir talepte bulunmamaktadır:

Cān u dilden ṭālib-i dīdār olan 'uşşāk-ı zār

Cenneti kılmaz taleb hūrī vü gılmān istemez

(48/2)

Hüznî'nin *Divan*'ında tasavvufî şiirlerin yanında âşıkane, rindane, şuhane ve hakimane şiirler de bulunmaktadır. Aşkın verdiği mutluluk veya ıstırapı dile getiren âşıkane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel verilebilir:

Cām-ı 'aşkıyla ezel sekrān eden sensin beni

Tā ebed ser hayli ser-mestān eden sensin beni

'Arz edip de pertev-i mihr-liķā-yı enveriñ

Dil-hazīn-i zulmet-i hicrān eden sensin beni

Halk-ı 'ālem zār-ı her bārımdan eyler iştikā

Bülbül-i nālān gibi nālān eden sensin beni

'Aşık-ı bī-şabr edip de hüsniñe ey bī-vefā

Vādī-yi fırkatte ser-gerdān eden sensin beni

Sen edip cem 'iyyet-i hālīm perīşān ben bakıp

Bu perīşān hālīme hayrān eden sensin beni

Dem-be-dem dilde temevvüc eyleyen 'aşkıñ yemi

Baştan aşıp ğarķa-yı 'ummān eden sensin beni

(110)

Dünyadan haz almayı önde tutan, neşe ve zevki konu edinen rindane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel verilebilir:

Sen de uy bezm-i şabūhıñ rind-i mey-āşāmına

Zevķe bak kevn-i fesādıñ bakma şubh u şāmına

Her 'aķīb-i nūş-ı meyde dil ümīde nakl ile

Göz diker sākī-yi bezmiñ dīde-yi bādāmına

Dāne-yi hāl-i hevāsında gezer güncişk-i dil

Hiç demez zülf-i siyāhınıñ düşerim dāmına

'Aşk ola ol rinde kim sākī-yi bezmiñ dem-be-dem

Nūş eder mi vaz' edip cām-ı leb-i mey-fāmına

Hüznī ger 'aşık isey 'aşık olan ārāmını

Sevgilinin güzelliklerinden ve ona duyulan arzudan bahseden şuhane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel verilebilir:

Revnak-ı rüyıyla reşk-i mäh-ı tábândır o şüh
Hîre-sâz-ı çeşm-i hurşîd-i dıraşşândır o şüh
Çok mudur maĥbûb-ı ‘aşkı olsa ĥübā[n]-ı diger
Hüsrev-i ĥübân şeh-i lâle- ‘izārañdır o şüh
Gamzesiyle dehri pür-şûr etme ‘âdet çeşmine
Āfet-i cān ü cihān āşûb-ı devrândır o şüh
Etmesin mi cāyını Beytû ‘l-Ĥazen Ya ‘kûb-ı dil
Hüsn ile ĥayret-resân-ı mäh-ı Ken ‘ândır o şüh
Ol tenāsüb ol beyāzlıkla berāber Hüzniyā
Sîmden meskûk bir serv-i ĥırāmândır o şüh

(28)

Düşünce yönü ağır basan, yol göstericiliği önde olan hakimane şiirlerden birine örnek olarak şu gazel gösterilebilir:

Cān verirsen rāh-ı ‘aşkında olur cānān seniñ
Cān dirîġ eyler isen cānānı [et] nisyān seniñ
Vuşlat-ı cānān heman bā terk-i cān ĥāşıl olur
Cāna kıymazsan yeriñdir vādî-yi hicrān seniñ
Cāna raġbet mi eder cānān seven ey müdde ‘î
Çün edersin raġbet-i cān her sözün yalān seniñ
Ṭālibā turma bu yolda pîr-i ‘aşka peyrev ol
Ṭut sözüm tā kim ola her müşkülün āsān seniñ
Derd-i ‘aşkı çekmeden deme uşandım Hüzniyā
Gizlidir ol derd içinde derdiñe dermān seniñ

(66)

Mutasavvıf bir şair olan Hüzni’nin *Divan*’ında bir ayet-i kerimenin ya da hadis-i şerifin tamamının veya bir kısmının alıntılıandığı iktibas sanatına sıkça yer verilir. Tin Suresi’nde

geçen *ahsen-i takvim* kullarla beraber olmayı dileyen şair, çevresindeki *esfel-i safilin* sıfatlı insanlardan kaçış arar ve yaratılan en güzel insanların yokluğundan yakınır:

Ḳurtarıp ahlāk-ı nā-bercā-yı esfelden dilin

Hüznîyâ ḥarf Aḥsen-i takvīm edenler yok mudur (38/5)

Hüznî'nin *Divan*'ında en çok kullandığı edebi sanat, bir söz içerisinde kıssaya, efsaneye, tarihi bir hadiseye veya ayete, hadise, meşhur bir darb-ı mesele, bir inanışa işaret eden telmih sanatıdır (Saraç, 2014b: 282). Şair, eserinde sıklıkla telmih sanatına müracat etmiştir. Burarada söz konusu sanata ilişkin yalnızca iki örnek verilecektir. Mahlasıyla müsemma olan Hüznî, edebiyatımızda Hz. Yusuf kendisinden uzaklaştıktan sonra "beytü'l-hazen" ile maruf Hz. Yakup'u şöyle hatırlatır:

Etmesin mi cāyını Beytü'l-Ḥazen Ya 'kūb-ı dil

Hüsn ile ḥayret-resān-ı māh-ı Ḳen'andır o şūḥ (28/4)

Şair, Ashab-ı Kehf'in Kıtmir'inin aşksız insanlardan daha yüce olduğunu söyler:

Ādem-i bī- 'aşḳtan 'indimde a'lādır benim

Heft ten kehfinde ḥābīde olan Ḳitmīr-i 'aşḳ (131/3)

Şair, edebiyatımızın temel taşları sayılan atasözleri ve deyimleri şiirlerinde nadiren kullanmış eserinde çok fazla yer ayırmamıştır. Meşhur "Kusursuz dost arayan dostsuz kalır." atasözünü şiirinde şöyle aksettirir:

Çekmeyin renc-i taḥarrī arayıp bī- 'ayb-ı yār

Yārsız kalır cihānda 'aybsız yār isteyen (89/6)

Deyimleri, atasözlerine kıyasla daha çok tercih eden şair, "dağları inletmek" deymiyle Şeyh Geylanî için ne kadar şiddetli inlediğini beyan eder:

N'ola 'aks ettikçe zārım kūh u eflāk inlese

Bülbül-i nālendesiyyim Şeyḥ 'Abdülkādīr'in (5/2)

Son klasik edebiyat temsilcileri arasında yerini alan Hüznî, şiirlerinde müzik aletlerine de yer vermiştir. *Divan*'da sadece iki yerde geçen müzik aletlerinin birincisinin ney, ikincisinin kanun olması şairin mutasavvıf kişiliğinin yansımalarındandır. Hüznî, kanunun arzusunun ateşinde yanar:

Niçin olmaz hevā-yı vuşlat-ı cānān cenānımda

Yanarken iştîyâk-ı âteş-i kânûn cânımda

(166/1)

Hu neyinden çıkan nağmelerle gafletten çıkan Hüznî, neyin nağmelerini dinlemeyenlere şaşıır:

Hey ‘aceb gaflettedir ol kimse kim gûş eylemez

Her taraftan zâhir olmuşken nevâ-yı nây-ı Hû

(169/3)

Divan’da Ceyhun ve Seyhun namlarıyla meşhur iki akarsuyu zikreden şair, döktüğü gözyaşının çokluğunu Seyhun ve Ceyhun akarsularına benzetir:

Muttaşıl Hüznî akar mecrâya şol cennet olan

Eşk-i çeşmim bilmezem Seyhûn mu yâ Ceyhûn mudur

(36/5)

Kendi halinde yaşayan ve kimseye zararı dokunmayan Hüznî, toplumun kusurlu yönlerini eleştirmiştir. *Divan*’ında sadece bir kere karşılaştığımız sosyal eleştiri, halkın birlik ve beraberliğini yok eden gıybetin toplumda fazlaca yer almasından dolayı yapılmıştır. Şair, halkın birbirleriyle sohbete başlamasının anahtarı olarak gıybetin tercih edilmesinden yakınır:

Hâl-i ‘âlem ne ‘aceb hâle tehavvül etmiş

Halka miftâh-ı suhan birbirinin gıybetidir

(37/5)

Hüznî, 19. yüzyılın büyük hükümdarı II. Abdülhamid için bir kıta yazarak onu över. *Divan*’da devlet adamları adına sadece II. Abdülhamid ile ilgili manzume yazılması, şairin dönemin muhalif kitleleri arasında yer almadığına aksine II. Abdülhamid’e destek olduğuna delalet eder. Redifî Abdülhamid olan kıtada şair, sultanın adaletle hükmettiğini, sultanın himmetlerinin çok yüce olduğunu, lütuflarını bütün halka yaydığını, cehalet bulutunun karanlığını himmet rüzgarıyla def ederek marifet güneşini ortaya çıkardığını anlatır:

‘Adl-pîrâ-yı cihândır hükm-i hân ‘Abdülhamîd

Hüsrev-i ‘âlî himem şâh-ı cihân ‘Abdülhamîd

Görmedim memnûn-ı lutfu olmadık bir bende hiç

Etti ta ‘mîm-i keremle kesb-i şân ‘Abdülhamîd

Târ-ı ebr-i cehli bād-ı himmetile def‘ edip

Etti hakķā ma ‘rifet mihrin ‘ayân ‘Abdülhamîd

(1)

Hüznî’nin dili Eski Anadolu Türkçesinden izler taşımasına rağmen şiirlerde genellikle İstanbul Türkçesini esas almıştır. Yazdıkları arasında Farsça ya da Arapça bir şiir bulunmazken yazdığı Türkçe şiirlerde sık sık Arapça ve Farsça kelimelere yer vermiştir. Şair, çoğunlukla ikili

terkipleri tercih etse de üçlü terkipleri de pek çok kere şiirlerinde kullanmıştır. Arapça ve Farsça kelimeleri ya da terkipleri sıkça kullanmasına rağmen şairin anlatımı, anlam yönünden yoğun bir hava barındıran bazı tasavvufi şiirler haricinde gayet açık ve sadedir.

Her ne gelse cānıma cānāndan āsāndır baḡa

Tīr-i cevri tā cigerden geḡse iḡsāndır baḡa (16/1)

Hüznî'nin bazı beyitlerinde Arapça ve Farsça kelimelere fazlaca yer verdiği, Farsça terkiplerden çokça istifade ettiği görülür. Aşağıdaki beyit buna örnek niteliğindedir:

Bakıḡ gīsū-yı yāre zevḡ-i seyr-i sūnbūlistān et

Ṭutup yüz şafḡa-yı ruḡsārına seyr-i gülīstān et (21/1)

Hüznî'nin *Divan*'ındaki üslubunda en dikkat çeken yön nasihat üslubudur. Şiiri insanlara yol göstermek amacıyla kullanan şair, okuyucusuna sürekli dünya hayatının geçiciliğinden, asıl maksadın Allah'ın cemaline kavuşmak olması gerektiğinden ve iyi bir insan olmanın gerekliliğinden bahsederek nasihatlerde bulunur. Şair, şiirinde gerçek kurtuluşun Hz. Peygamberin sünnetine tabi olmakla gerçekleşeceğini öğütler:

Dü cihānda bā 'iḡ-i fevz ü necātındır seniḡ

Şer 'ini ṭut sūnnet-i peyḡambere kıl ittībā' (271)

Dünya hayatının geçiciliği için verdiği öğütte, dünya malı telef olduğu için üzülmemek gerektiğini savunur:

Olsa zabṭıḡda olup ve ma fihā telef

Zīnhār mālım telef oldu diye etme esef (273)

Şair aşağıdaki beyitte gönlüne tavsiye bulunarak, erenlerin Hakk'a zikirle vardığını, kendisinin de vaktini zikirle geçirmesi gerektiğinin altını çizer:

Hep erenler Ḥaḡḡ'a tevḡīd ile erdi ey göḡül

Sen de sa'y etmekte ol tevḡīde pey-der-pey göḡül (289)

Klasik edebiyatın son temsilcileri arasındaki yerini alan Hüznî, hemen hemen her nazım biçimi ile ilgili manzumeler yazmaya çalışmış, en çok müfred ve gazel yazmayı tercih etmiştir. O, vaktini sabahlara kadar şiir yazmakla geçirmiş, sürekli olarak kendisini geliştirmiş ve genç yaşta divanını tamamlamıştır.

2. Hüzni Hakkında Yapılan Çalışmalar

Hüzni hakkında yapılan çalışmaların sayısı çok azdır. Ulaşabildiğimiz kadarıyla Hüzni ile ilgili tamamlanmayan bir yüksek lisans tezi, beş makale, bir bildiri ve bir ansiklopedi maddesi bulunmaktadır.

Makaleler kronolojik sıra ile ifade edildiğinde birinci sırada Sadi Yaver Ataman'ın *‘‘Ereğli Şairleri’’* başlığı altında 1937-1938 yıllarında kaleme aldığı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmasında üç şairden bahsedeceğini ifade eden Ataman, ilk olarak Hüzni'den bahsetmiş, Hüzni'nin hayatı ve edebi kişiliği ile ilgili bilgiler verdikten sonra, 1894 yılında basılırken sansüre uğrayarak dönemin Maarif Nezâretince *Hüzni Divanı*'na alınmayan şiirlerini okuyucuyla paylaşmıştır. Hüzni hakkında verdiği bilgilerin, Hüzni'nin yakın arkadaşı Râci'den alınması çalışmaya ayrı bir önem katmıştır.

İkinci sırada Bahir Selçuk ve Mesut Algül'ün *‘‘Hüzni'nin Tasavvufi Saki-nâmesi’’* adlı çalışması yer almaktadır. 2019 senesinde yayımlanan *Yazının Elinden Tutmak Prof. Dr. Tarık Özcan'a Armağan*'da yayımlanan makalede *Hüzni Divanı* hakkında bilgiler verildikten sonra, *Saki-nâme*'nin muhteva ve şekil özellikleri incelenmiştir. Akabinde *Saki-nâme*'de bulunan edebi sanatlar ile tasvir ve tavsifler üzerinde durulmuştur.

Üçüncü sırada Ali Yörür'ün *‘‘On Dokuzuncu Yüzyılda Karadeniz Ereğlili Bir Şair: Hüzni ve Divanı’’* adlı makalesi yer almaktadır. 2020 yılında yayımlanan makalede Hüzni'nin hayatı hakkında yeni bilgilere rastlanıldığı ve bilgilerin kaynağının Sadi Yaver Ataman'ın *Ereğlili Şairler* başlıklı yazı dizisi olduğu ifade edilmektedir. Hüzni'nin hayatı, eseri ve şiirlerinden bazıları çalışmada yer almaktadır.

Dördüncü sırada Ali Yörür'ün *‘‘Civanım Sen Cihanda Bi-Bedelsin: Hüzni'nin Şarkı Güfteleri’’* çalışması yer almaktadır. 2020 yılında yayımlanan makale *Sosyal, Beşeri ve idari Bilimler Alanında Güncel Araştırmalar Cilt 2*'de bulunmaktadır. Klasik edebiyattaki şarkı türü ile ilgili bilgileri içeren bir girişten sonra Hüzni'nin hayatı ve şarkıları ile ilgili bilgiler verilmiş ve Hüzni'nin şarkıları neşredilmiştir.

Beşinci sırada Ali Yörür'ün 2020 yılında yayımladığı *‘‘Hüzni ve Na'atları’’* adlı çalışması yer almaktadır. *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Teori ve Araştırmalar Cilt 2*'de yayımlanan çalışma, Hüzni'nin hayatı ile ilgili genel bilgilere yer verdikten sonra naatlarda Hz. Peygamber için şairin kullandığı isim ve lakapları aktarmaktadır. Yörür, naatları muhteva yönünden inceledikten sonra naat metinlerini neşretmiştir.

Hüznî ile ilgili çalışmalarda dört makalenin haricinde bir de bildiri bulunmaktadır. 2019 yılında 1. Uluslararası Dil ve Edebiyat Sempozyumu'nda Bahir Selçuk ve Mesut Algöl'e ait olan ‘‘Hüznî ve Divan'ı’’ adlı bildiri yayımlanmıştır.

Hüznî ile ilgili bir de ansiklopedi maddesi mevcuttur. Mehmet Arslan tarafından *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde ‘‘Hüznî, Karadeniz Ereğlisi’’ adlı madde 2014 senesinde yayımlanmıştır. Maddede Hüznî'nin yaşadığı dönem ile ilgili bilgi verildikten sonra *Divan*'ındaki şiir sayıları sınıflandırılmıştır. Maddede şairin şiirlerinde bahsettiği kişilerden ve kısaca edebi kişiliğinden bahsedildikten sonra şiirlerinden bazılarına yer verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

DİVAN'IN İNCELENMESİ

1. Şekil Özellikleri

1.1. Nazım Şekilleri

Sadi Yaver Ataman'ın çalışmasındaki şiirlerin de eklenmesiyle toplam 1300 beyit ve 21 bentten müteşekkil olan *Hüznî Divanı*'ndaki nazım şekilleri aşağıda detaylıca incelenmiştir. *Divan*'da tam bir kaside bulunmamakla beraber bazı methiyeler bulunmaktadır. Söz konusu methiyeler tam bir kaside formu oluşturmadığı için gazellerin veya başlığı itibariyle kıtaların içine dahil edilmiştir.

1.1.1. Gazeller

Gazel kelimesinin esas anlamı aşktan bahsetmek, kadınlarla sohbet etmek, kadınlarla sohbet ve dostlukta bulunmaktır. Edebiyat terimi olarak ise ilk beyti kendi içinde diğer beyitlerin ikinci mısraları da ilk beyitle kafiyeli olmak üzere genellikle 5 ila 9 beyit arasında yazılan nazım biçiminin adıdır. Genellikle 5 beyit olmakla birlikte 15 beyte kadar yazılmış gazeller de vardır (Saraç, 2014a: 47).

Divan'da gazeller için ayrıca bir başlık bulunmamaktadır. Gazeller ilk 12 şiirin ardından besmeleden hemen sonra başlamaktadır. İlk 12 şiirden 1, 2 ve 10. şiir hariç diğer 9 şiir –ki bunlar methiye özelliği taşımaktadır- tam bir kaside oluşturmadığından dolayı gazel olarak değerlendirileceğinden buraya kadar *Divan*'da toplam 113 gazel bulunmaktadır. Buradan sonra taş baskıda “Şoñradan Derc Edilen Tām u Nā-tamām Ğazel u Kıṭ‘āt” başlığı altında tam gazel formatında 7 gazel daha yer almaktadır. Böylece *Divan*'daki toplam gazel sayısı 120'ye yükselmektedir. Taş baskı nüshanın son sayfasında yer alan Hüznî ve Racî'nin müşterek yazdığı gazel ile *Divan*'daki toplam tam gazel sayısı 121'e çıkmıştır. Söz konusu 121 gazelin içerisine Ataman'ın çalışmasında yer verdiği gazeller de dahildir.

Divan'da 121 gazel bulunduğu az önce ifade edilmişti. Hüznî genellikle 5 beyitli gazel yazmayı tercih etmiştir. Gazellerinin yarısını 5 beyitli gazeller oluşturmuştur. Gazellerde kullanılan beyit sayıları çoktan aza doğru şu şekildedir:

1. 5 beyitli 59 gazel²

² 3, 4, 14, 15, 16, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 35, 38, 39, 41, 42, 43, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 64, 65, 66, 68, 70, 72, 76, 80, 82, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 95, 100, 102, 103, 107, 109, 113, 116, 117, 132, 143, 146, 158, 159.

2. 7 beyitli 21 gazel³

3. 6 beyitli 15 gazel⁴

4. 9 beyitli 9 gazel⁵

5. 4 beyitli 6 gazel⁶

6. 8 beyitli 3 gazel⁷

7. 11 beyitli 2 gazel⁸

8. 13 beyitli 2 gazel⁹

9. 12 beyitli 1 gazel¹⁰

10. 10 beyitli 1 gazel¹¹

11. 15 beyitli 1 gazel¹²

Hüznî, elifbanın tüm harfleriyle gazel yazmıştır. Şairin harfleri kullanım sayıları şu şekildedir:

Elif 6, Be 2, Te 2, Se 1, Cim 3, Ha 1, Hı 2, Dal 2, Zel 1, Ra 17, Ze 4, Sin 1, Şın 4, Sad 1, Dad 1, Tı 1, Zı 2, Ayn 1, Gayn 1, Fe 1, Kaf 4, Kef 7, Lam 3, Mim 9, Nun 17, Vav 1, He 11, Ye 15. Bu durumda şairin en çok tercih ettiği harflerin Ra, Nun, He, Ye, ve Mim olduğu en az tercih ettiği harflerin ise Te, Se, Cim, Dal ve diğer 1 kere kullanılmış harfler olduğu gözlemleniyor.

Hüznî'nin yazmış olduğu gazellerin on ikisinde mahlas yer almamıştır. Mahlasın bulunmadığı gazellerin şiir numaraları; 8, 11, 12, 13, 21, 32, 73, 102, 104, 110, 114, 132'dir.

1.1.2. Sonradan Derc Edilen Tam ve Na-Tamam Gazel ve Kıtalar

Divan'ın bu bölümünde taş baskı nüshada 51 şiir bulunmaktadır. Ataman'ın çalışmasındaki şiirlerin de *Divan*'a eklenmesiyle bu bölümdeki şiir sayısı 56'ya yükselmiştir. İçeriğinde tam gazel, tamamlanmamış gazel ve kıtalar barındıran söz konusu 56 şiirin yer aldığı

³ 5, 6, 20, 22, 34, 61, 71, 77, 79, 81, 83, 85, 89, 97, 99, 101, 111, 112, 115, 155, 172.

⁴ 11, 13, 19, 24, 32, 37, 44, 53, 73, 92, 104, 110, 114, 118, 361.

⁵ 8, 17, 18, 46, 74, 78, 98, 106, 108.

⁶ 21, 23, 26, 29, 67, 88.

⁷ 12, 52, 63.

⁸ 69, 96.

⁹ 40, 45.

¹⁰ 84.

¹¹ 9.

¹² 7.

bölümde şiirlerin 43'ü gazel formatında yazılmışken 13'ü kıta formatında yazılmıştır. Az önce ifade ettiğimiz üzere gazeller tam ve na-tamam olarak bu bölümde yerlerini almıştır. Tam gazeller; 132, 143, 146, 155, 158, 159 ve 172 numaralı şiirler olup 7 adettir. Söz konusu tam gazeller, bir önceki gazeller kısmında incelenmiş burada ise sadece başlık altında bulunduğu için tekraren ifade edilmiştir.

Zikredilen başlık altında bulunan genellikle üç ya da dört beyitten oluşan na-tamam gazellerin sayısı 36'dır. *Divan*'da bu başlık altında yer alan na-tamam gazeller; 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 144, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 161, 163, 164, 166, 169, 171, 173 ve 174 numaralıdır. Zikredilen başlığın altında yer almayıp na-tamam olan gazellerin sayısı 2'dir. Söz konusu iki na-tamam gazel 2 ve 10 numaralıdır. Böylece *Divan*'daki toplam na-tamam gazel sayısı 38 olmuştur.

Bir nesnenin bir kısmı ya da parçası anlamına gelen kıta, edebiyat terimi olarak genellikle iki veya iki beyitten uzun, matla ve mahlas beyti bulunmayan nazım biçiminin adıdır. Beyitlerin ikinci mısraları birbirleriyle kafiyelidir (İpekten, 2018: 53).

Divan'da ‘‘Şoñradan Derc Edilen Tām u Nā-tamām Ğazel u Kıt‘āt’’ başlığı altında 13 kıta bulunmaktadır. Söz konusu 13 kıtanın numaraları; 170, 168, 167, 165, 162, 160, 157, 148, 147, 145, 142, 130 ve 119'dur. 13 kıtanın yanında *Divan*'da 3 kıta daha bulunmakta ve onların numaraları; 1, 75 ve 105'tir. Böylelikle *Divan*'daki toplam kıta sayısı 16 olmuştur.

Kıtaların beyit sayısı değişkenlik göstermektedir. Kıtaların beyit sayısına göre çoktan aza doğru sıralanışı şu şekildedir:

1. 6 beyitli 3 kıta¹³

2. 4 beyitli 2 kıta¹⁴

3. 3 beyitli 4 kıta¹⁵

4. 2 beyitli 7 kıta¹⁶

Verilerden hareketle Hüznî genellikle 2 beyitli kıtaları tercih etmiştir. İki beyitten uzun olan kıtalara, kıta-i kebire adı verilir (İpekten, 2018: 53-54). Eldeki verilere göre *Hüznî Divanı*'nda 9 kıta-i kebire bulunmaktadır.

¹³ 105, 119, 75.

¹⁴ 145, 165.

¹⁵ 1, 130, 147, 168.

¹⁶ 142, 148, 157, 160, 162, 167, 170.

1.1.3. Şarkılar

Şarkı, bestelenme amacıyla yazılan murabbalardır. Bazı muhammes ve müseddesler de şarkı olarak değerlendirilse de şarkı örnekleri genel olarak murabbadır. Bentlerden oluşan şarkıların üçüncü mısralarına miyan, bent sonlarında tekrarlanan mısralarına ise nakarat denir. Dili sadedir ve bent sayısı azdır. Türküyü anımsatır (Saraç, 2014a:117).

Hüznî Divanı'nda toplam 7 şarkı vardır. 2 şarkı¹⁷ gazel formunda beyitler halinde kaleme alınmıştır. Bunlardan ilki 11 beyit, ikincisi 9 beyittir. Diğer 5 şarkı¹⁸ 2 bentten müteşekkildir. Şarkılardaki toplam bent sayısı 20'dir. Şarkıların 6 tanesinde sevgiliye övgü ve sevgiliye duyulan aşk ön plandayken 1 tanesinde¹⁹ şair kendi halini ifade etmektedir.

Hüznî'nin şarkılarının 2 tanesi gazel formunda²⁰ 5 tanesi muhammes²¹ olarak oluşturulmuştur.

Hüznî'nin şarkıları Ali Yörür tarafından yayımlanmıştır.²²

1.1.4. Saki-Nâme

Saki ve şarabın medhiyle sakiden şarap talebine dair yazılan manzumelerdir (Tahirü'l-Mevlevi, 2019: 167). Sakiden, içkiden, içki alemlerinden, içki alemlerine ait öğelerden söz eden; bazen müstakil bir mesnevi, bazen de çeşitli mesneviler veya divanlar içerisinde ayrı bir bölüm olarak kaleme alınan; mecazi ve gerçek anlamları bir arada barındıran şiirlerdir (Kuzubaş, 2009: 12).

Saki-nâmeler her zaman gerçek anlamı ifade etmezler. Bazı şairler saki-nâmelerine tasavvufi anlamlar yüklerler. Bu tür saki-nâmelerde saki, mürşid; mey, ilahi aşk; sakiden mey isteyen ve âşık salık; sevgili, Allah; meyhane, dergah ya da tekkeyi ifade eder (Kuzubaş, 2009: 12). *Hüznî Divanı*'nda yer alan *Saki-nâme* gerçek anlamlı bir sakiname değildir. *Saki-nâme*'deki içerikler mecazi anlamlıdır, tasavvufidir.

Hüznî Saki-nâme'sini neşreden Bahir Selçuk ve Mesut Algül, *Saki-nâme* ile ilgili şu bilgileri vermektedirler:

“*Hüznî'nin Divân'ı içinde (s. 75-79) yer alan Sâkinâme'si mesnevi nazım şekli ile yazılmış 63 beyitlik bir manzumedir. Metinde birkaç beyitte ek hâlinde re-dif kullanılmıştır.*

¹⁷ 175, 176.

¹⁸ 177, 178, 179, 180, 181.

¹⁹ 180.

²⁰ 175, 176.

²¹ 177, 178, 179, 180, 181.

²² A. Yörür (2020). *Civânım Sen Cihânda Bî-Bedelsin: Hüznî'nin Şarkı Güfteleri*, Adem Kara-Sinan Sönmez(Ed.) *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Arasında Güncel Araştırmalar Cilt:2*, Duvar Yayınları, s.155-164.

Kafiye olarak daha çok, mücerred kafiye, zaman zaman da mürdef kafiye yer verilmiştir. Kafiye olan kelimelerin neredeyse tamamı Arapça ve Farsça kelimelerdir.

Sâkinâme, mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ûlün kalıbıyla yazılmıştır. Manzumede hemen her metinde karşımıza çıkan imale, med, vasl gibi aruz tasarrufları söz konusu olsa da özellikle sonu uzun ünlüyle biten Arapça, Farsça kelimelerde bazen de medli hecelerde zihaf yapılmıştır.

...Metinde Arapça, Farsça kelimeler ve Farsça terkipler oldukça yoğun kullanılmıştır. İsim ve sıfatların neredeyse tamamı Arapça Farsça kökenlidir. Pek çok beyitte ikili, üçlü, dörtlü tamlamalar ile atıf terkiplerine yer verilmiştir.'' (Selçuk ve Algül, 2019: 213-214).

Saki-name,

‘‘Ey cām-ı cihān-nümā-yı vahdet

Mir'āt-i cemāl-i Rabb-i 'izzet’’ beytiyle başlayıp

‘‘Hüznî ola nām u nengîden dūr

Ġam çekmeye olsa hālka menfūr’’ beytiyle sona erer.

1.1.5. Müfredler

Beyit müstakil bir biçimde söylendiğinde yani alt ya da üstünde başka bir beyit bulunmadığında müfred adını almaktadır. Divanlarda bu tarz beyitler müfredat başlığı altında toplanmaktadır. Müfred beyitlerin mısraları kafiyeli ya da kafiyesiz olabilmektedir (Saraç, 2014a: 15).

Hüznî Divanı’nın taş baskı nüshasında 153 müfred bulunmaktadır. Ataman’ın çalışmasındaki şaire ait 25 müfredin de *Divan*’a eklenmesiyle toplam müfred sayısı 178 olmuştur. Gazel, kıta ve mesnevi gibi nazım şekillerinin de yer aldığı *Divan*’da en çok tercih edilen nazım şekli müfreddir.

Müfredlerde, elifbanın 28 harfinin hepsi kullanılmıştır. Harflerin kullanımı, sırasıyla şöyledir; Elif 19, Be 19, Te 3, Se 1, Cim 2, Ha 2, Hı 1, Dal 4, Zel 1, Ra 24, Ze 1, Sin 1, Şin 5, Sad 1, Dad 1, Tı 1, Zı 1, Ayn 2, Gayn 1, Fe 1, Kaf 6, Kef 9, Lam 8, Mim 8, Nun 15, Vav 4, He 23 ve Ye 14. Şair sırasıyla en çok; Ra, He, Elif ve Be harflerini kullanmayı tercih etmiştir.

1.2. Vezin

Hüznî’nin elde toplam 361 manzumesi bulunmaktadır. Hüznî’nin bütün şiirlerinde aruz ölçüsü başarıyla uygulanmıştır. Aşağıda şairin kullandığı aruz kalıpları ve bahirler verilmiştir.

Tablo 1.1. Ereğlili Hüznî Divanı’nda Kullanılan Bahirler ve Aruz Kalıpları

BAHİR LER	ARUZ KALIPLARI	GAZEL LER	KİTA LAR	ŞARKI LAR	SAKİ- NÂME	MÜFRED LER	TOPLAM
REMEL	fâ’îlâtün fâ’îlâtün fâ’îlâtün fâ’îlün	95	13	0	0	103	211
	fe’îlâtün fe’îlâtün fe’îlâtün fe’îlün	13	0	0	0	12	25
	fâ’îlâtün fâ’îlâtün fâ’îlün	2	0	0	0	5	7
HEZEC	mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün	39	1	0	0	42	82
	mef’ülü mefâ’îlū mefâ’îlū fe’ülün	3	0	0	0	12	15
	mefâ’îlün mefâ’îlün fe’ülün	3	1	4	0	2	10
	mef’ülü mefâ’îlün fe’ülün	0	0	0	1	0	1
RECEZ	müstef’îlâtün müstef’îlâtün	1	0	2	0	1	4
MUZARİ	mef’ülü fâ’îlâtün mef’ülü fâ’îlâtün	3	1	0	0	1	5
	mef’ülü fâ’îlâtün	0	0	1	0	0	1

Yukarıda aruz kalıplarını içeren tablo incelendiğinde Hüznî’nin şiirlerinde kullanılan aruz kalıbı çeşidinin fazla olmadığı görülür. O, toplam 10 aruz kalıbı kullanmıştır. Şair tarafından bazı kalıplar diğerlerine kıyasla daha çok tercih edilmiştir. Örneğin; Remel bahrinin

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün kalıbı en çok kullanılan kalıp olmuştur. Şiirlerindeki bütün kalıpların kullanımları içinde mezkur kalıbın kullanım oranı %58.42’dir. Söz konusu oran Hüznî’nin şiirlerinin yarısından fazlasında bu vezni kullandığını göstermektedir. Hezec bahrinin mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün kalıbı, fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün kalıbından sonra en çok kullanılan kalıptır. Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün kalıbının *Divan*’daki kullanım oranı %22.70’tir.

Yapılan çalışma esnasında kimi şiirlerde vezin kusurları tespit edilmiştir. Bazı beyitlerde hece ya da kelime eksiklikleri tespit edilmiş, bu eksiklikler anlam ve vezin dikkate alınarak köşeli parantez [] içinde yapılan eklemelerle tamir edilerek giderilmeye çalışılmıştır. Aşağıda sadece bir örneği verilecek olan bu tarz metin tamirine hazırlanan çalışmada 48 yerde başvurulmuştur.²³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

“Cān verirsen rāh-ı ‘aşkında olur cānān seniñ

Cān dirîğ eyler isen cānānı [et] nisyān seniñ”

(66/1)

1.2.1. İmale

Arapçada imale, “çekme, uzatma, bir tarafa eğme” demektir. Aruz terimi olarak aruz ölçüsüne uydurulmak üzere kısa ünlülerin uzatılmasına imale adı verilir (İpekten, 2018:146). İmale bir vezin kusuru sayılsa da Türk şairleri tarafından sıkça kullanılmıştır. Şairlerin sıkça imale kullanmasının sebebi ise aruzun Türkçenin ses yapısına çok uygun olmamasıdır. Hüznî de şiirlerinde pek çok kere imaleye başvurmuştur.

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

“Te ‘aşşuk ettiğim hūbuñ eşî yok bī-gümān şimdi

Anıñ mānendini görmüş değil halk-ı cihān şimdi”

(114/1)

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

“Esti bād-ı nevbahār açıldı bāğıñ gülleri

Ğıldı āğāz-ı terennüm şevk ile bülbülleri”

(108/5)

²³ 17, 18, 23, 25, 27, 28, 34, 43, 45, 46, 56, 61, 66, 68, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 99, 105, 112, 118, 122, 130, 142, 181, 182, 201, 204, 206, 227, 233, 237, 239, 257, 266, 274, 285, 288, 299, 304, 317, 335, 344, 359.

1.2.2. Zihaf

Zihaf, ‘‘asıldan uzaklaştırma, zorla ve sürünerek yürüme’’ anlamlarına gelir. Terim olarak ise uzun okunması gereken hecelerin kısa okunması manasındadır. Uzun sesli heceleri bulunan Arapça ve Farsça kelimeleri aruz kalıplarına uydurabilmek için yapılan hatayı ifade eder. Uzun heceleri kısa okuyup ahengi bozmak kulağa hoş gelmeyip rahatsız ettiği için zihaf çok büyük bir yanlış sayılır. Bu yüzden şairler zihaf yapmaktan kaçınırlar (İpekten, 2018:157).

Hüznî Divanı’nda bulunan zihaf örneklerinden bazıları aşağıda paylaşılmıştır. *Divan* metni incelendiğinde Hüznî’nin zihaf hatalarını genellikle mahlasını kullanırken yaptığı saptanmıştır. Şair, mahlasını kullanırken sürekli zihaf yapmasına rağmen bu uygulamadan vazgeçmemiştir; bu durum şairin mahlas kullanırken zihaf yapılmasını kusur saymadığını ve kasıtlı olarak yaptığını göstermektedir.

fa ‘ilātün fa ‘ilātün fa ‘ilātün fa ‘ilün

‘‘Şoñ nefeste hâzret-i Bārî’den ancağ *Hüznîyâ*

İstedigim nūr-ı imāndır derün-ı sīnede’’ (103/5)

Mahlas kullanımının dışında da zihaf yaptığı örnekler vardır. Şair burada ‘‘asi’’ kelimesinde zihaf yapmıştır:

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

‘‘Şefā ‘at eyle *Hüznî müznibe zîrâ seniñ zātın*

Şefî ‘-i ‘āşî-i bî-çāregāndır yâ Resûlallāh’’ (4/5)

Şair nispet eki ‘‘î’’ ve son hecesinde ‘‘î’’ bulunan kelimelerde de zihaf yapmış fakat bunu kusur olarak görmemiştir:

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

‘‘Şofî ‘aklın var ise taşlama tevḥîd edeni

Eyle imānıñı tecdîd anı her-gāh diyerek’’ (149/3)

1.2.3. Med

Med, kapalı (-) bir heceyi, bir kapalı bir (- +) haline getirecek biçimde okumaktır. Edebiyatımızda sanat olarak kullanılmasından ziyade zaruret olarak da kullanılmıştır. *Hüznî Divanı*’nda sıkça medlere rastlanılmaktadır.²⁴

²⁴ ‘‘Mu ‘în ü **dest**-gîrim ol meded yâ gavṣ-ı Geylânî

Aşağıdaki beyitte ‘‘yār’’ kelimesinde med vardır:

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

‘‘Yār bī-mihr olmasa ‘āşık da zār olmaz idi

Mihnet-i cān-gāh ile cism-i nizār olmaz idi’’

(115/1)

Bu beyitte ise ‘‘aşk’’ kelimesinde med vardır:

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

‘‘‘Aşktır miftāh-ı kufl-i kenz-i lā-yefnā-yı gayb

Bul o miftāhı da dilden aç o kenz-i a ‘zāmı’’

(108/2)

1.2.4. Kaynaştırma

Hüznî bazı kelimelerde vezin dolayısıyla kaynaştırma yapmıştır.²⁵ Şair en çok ‘‘ne ola’’ kelimesinin kaynaşmasıyla ortaya çıkan ‘‘n’ola’’ ifadesini tercih etmiştir.

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

‘‘N’ola bülbul gibi hālim fiğāna münhaşır olsa

Gül-i gülzār-ı dehrin tuymadım bûy-ı vefāsından’’

(85/4)

‘‘Ki ola’’ kelimelerinin kaynaşmasıyla oluşan ‘‘k’ola’’ ifadesini de şair şöyle kullanmıştır:

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

‘‘Bir kıl da k’ola maḳşad-ı kurbîyyet-i Mevlā

Zahîrim ol naşîrim ol meded yā gavs-ı Geylānî’’ (355)

‘‘İşte serv-istān u işte kāmēt-i zibā-yı yār
Var mı hiç bir serv ol ḳadd-i hūrāmānım gibi’’ (352)

‘‘Zevk-yāb-ı şohbet-i şîrîn-i cānān olalı
Cān şafāda dil de şādāndır derûn-ı sînede’’ (103/2)

²⁵ ‘‘N’ola tavşîf-i evşāf-ı cemîliḡ müsteḡil olsa
Meh-i burc-ı melāḡat āfîṭāb-ı evc-i ānsın sen’’ (6/1)

‘‘N’ola nûruyla pür olsa dü ‘ālem
Muḡammed nûr-ı Yezdān’dır Muḡammed’’ (7/2)

‘‘O ḳadar baḳtı gözüm maḳdem-i cānāna bu şeb
N’oldı da toḡmadı bilmem meh-i tābāna bu şeb’’ (216)

1.3. Kafiye ve Redif

1.3.1. Gazellerde Kafiye ve Redif

Gazellerin kafiye düzeni tıpkı kasideler gibi olup; aa, xa, xa, xa, ... şeklindedir. *Hüznî Divanı*’ndaki gazeller, klasik gazel formatına uygun bir şekilde yazılmıştır. *Divan*’da toplam 121’i tam 38’i na-tamam olmak üzere 159 gazel bulunmaktadır. 159 gazelin 100’ü mürdef kafiye, 55’i mücerred kafiye, 3’ü müesses kafiye ve 1’i mukayyed kafiye, 159 gazelin 21’inde redif bulunmaktadır. Kalan 138 gazeldeki rediflerin kullanım durumu şöyledir:

Ek: 22

Tek kelime: 43

Ek + tek kelime: 35

Çift kelime: 16

Ek + çift kelime: 9

Üç kelime: 3

Ek+ üç kelime: 4

Dört kelime: 5

1.3.2. Kıtalarda Kafiye ve Redif

Kıtanın kafiye örgüsü; xa, xa, ... şeklindedir. *Hüznî Divanı*’nda toplam 16 kıta bulunmaktadır. 16 kıtanın 15’i klasik kıta kafiye şekline riayet edilerek yazılmış sadece 1 numaralı şiir klasik kıta kafiye şeklinin dışında yazılmıştır.

Divan’da bulunan 16 kıtanın 10’u mürdef 6’sı mücerred kafiye, 16 kıtanın sadece 1’i redifsiz iken kalan 15 kıtanın redif kullanım durumu şöyledir:

Ek: 6

Tek kelime: 6

Ek + tek kelime: 3

1.3.3. Şarkılarda Kafiye ve Redif

Şarkılarda kafiye düzeni oldukça değişkendir. Bendlerin oluşturduğu mısralar sayısınca dahi kafiye düzenleri değişebilmektedir.²⁶ Sabit bir kafiye örgüsü olmadığı için *Divan*'daki şarkılar üzerinden teker teker kafiye örgüleri ve redifleri incelenecektir.

Divan'da 'şarkı' başlığı altındaki birinci manzume gazel kafiyelenişinde²⁷; aa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa kafiye örgüsüyle oluşturulmuş olup mürdef kafiyevidir. Birinci şarkıda redif bulunmamaktadır. İkinci şarkı²⁸ gazel formunda; aa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa, xa biçiminde oluşturulmuştur ve mücerred kafiyevidir. Şarkıda redif, sadece ek ile dizayn edilmiştir.

Üçüncü şarkı²⁹; aaaAA, bbbAA kafiye örgüsüyle yazılmış olup mücerred kafiyevidir. Redif sadece ek ile sağlanmıştır. Dördüncü şarkı³⁰; aaaAA, bbbAA kafiye örgüsüyle oluşmuştur ve mukayyed kafiyevidir. Dördüncü şarkının redifi de ilk üç şarkının gibi sadece ek iledir. Beşinci şarkı³¹; aaaAA, bbbAA kafiye örgülü olup mürdef kafiyevidir. Beşinci şarkının redifi de kendinden önceki dört şarkı gibi sadece ek ile oluşmuştur.

Altıncı şarkı³²; aaaAA, bbbAA kafiye örgüsüyle oluşmakla birlikte mürdef kafiyevidir. Altıncı şarkının redifi, kendisinden önceki beş şarkı gibi sadece ek ile oluşmamış, ekin üzerine bir kelime gelmesiyle oluşmuştur. Yedinci şarkı³³; aaaaA, bbbbA kafiye şemasıyla oluşmuştur ve mukayyed kafiyevidir. Yedinci şarkının redifi sadece ek ile oluşmuştur.

7 şarkıda 3 farklı kafiye örgüsü kullanılmış ilaveten 3 farklı kafiye tipi kullanılmıştır. Mürdef kafiye 3, mukayyed kafiye 2 ve mücerred kafiye 2 kere şarkılarda kafiye tipi olarak kendini göstermiştir. 7 şarkının sadece 1'i redifsizdir. Kalan 6 şarkının redif kullanım durumu şöyledir:

Ek:5

Ek + Tek kelime: 1

²⁶ Detaylı bilgi için bkz: H. İpekten (2018). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Dergah Yayınları, s. 88-96.

²⁷ 175.

²⁸ 176.

²⁹ 177.

³⁰ 178.

³¹ 179.

³² 180.

³³ 181.

1.3.4. Saki-Nâme’de Kafiye Ve Redif

Saki-nâme 63 beyitten oluşan bir mesnevidir. Kafiye örgüsü; aa, bb, cc, dd, ... şeklindedir. Klasik mesnevi kafiye formu ile uyumludur. Mesnevide mücerred, mukayyed, mürdef ve müesses kafiyelelere rastlanır. Toplam 20 beyitte redif bulunmaktadır. Rediflerin tamamı sadece ek halindedir.

1.3.5. Müfredlerde Kafiye Ve Redif

Müfredler tek beyitten oluştukları için kafiye örgüsü oluşturmaları mümkün değildir. Müfredler bazen kafiyeli bazen de kafiyesiz olabilmektedir. *Hüznî Divanı*’nda 178 müfred bulunurken müfredlerin 67’si mürdef, 41’i mücerred, 15’i cinaslı ve 1’i müesses kafiyeleli olmasına karşılık 54’ü ise kafiyesiz müfreddir.

Hüznî’ye ait 178 müfredin 88’i redifsizdir. Kalan 90 müfredin redif kullanım durumu şu şekildedir:

Ek: 12

Tek kelime: 26

Ek + tek kelime: 19

İki kelime: 14

Ek + iki kelime: 6

Üç kelime: 6

Ek + üç kelime: 3

Dört kelime: 1

Beş kelime: 1

Ek + beş kelime: 2

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

1. Metnin Oluşturulmasında İzlenilen Yöntem

Hüznî Divanı'nın el yazması elde bulunmadığı için *Divan* metni hazırlanırken 1894 yılında Maarif Nezareti tarafından yapılan baskı esas alınmıştır. Nüshada bulunan şiirlerden sadece Hüznî'ye ait olanlar çalışmaya eklenmiş, Racî'ye ait olan şiirler –müşterek gazel hariç- çalışmaya eklenmemiştir. Taş baskı nüshadaki şiirlerin yanında bu nüshada bulunmayan, Hüznî'nin kendi el yazısıyla oluşturduğu cönkten istifade edilerek Sadi Yaver Ataman tarafından Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73, 75 ve 76. sayılarında ‘‘Ereğlili Şairler’’ başlıklı çalışmada yayımlanan şiirler de metne dâhil edilmiştir. Taş baskı nüshada olmayıp Sadi Yaver Ataman tarafından yayımlanan şiirler ve beyitler yıldız işareti (*) ile gösterilmiş, dipnotta şiirlerin zikredilen derginin hangi sayısı ve sayfasından alındığı beyan edilmiştir.

Metin oluşturulurken çeviri yazı alfabesi kullanılmıştır. Her şiire bir numara verilmiş ve şiir numaralandırmalarında koyu renk tercih edilmiştir. Şiir numaralarının hemen altında şiirin vezni küçük harflerle ve eğik yazı ile yazılmıştır. Şiirlerin taş baskı nüshada kolayca bulunabilmesini sağlamak amacıyla sayfa numaraları metindeki ilgili sayfaların sol kısmına eklenmiştir. Dipnotlarda bulunan ilgili beyit sayısının yanındaki a harfi birinci mısrayı, b harfi ise ikinci mısrayı işaret etmektedir.

Gerek taş baskı nüshada gerek Sadi Yaver Ataman'ın yayımladığı şiirlerde bulunan baskı ve okuma hataları düzeltilmiş ve dipnotlarda bu düzeltmelere yer verilmiştir. Düzeltilmelerde beyit ya da şiirdeki anlam dikkate alınmış ve şairin söylediğine en yakın olduğu düşünülen kelime ve kelime grupları ile düzeltmeler sağlanmıştır. Metinde tamir edilen kısımlar da bulunmaktadır. Genellikle tamir edilen kısımlar Sadi Yaver Ataman'ın okuyamadığı ve okuyamadığını ifade ettiği kısımlar olmasının yanında taş baskı nüshada da vezin gereği tamir edilecek kısımlar göze çarpmıştır. Metin tamiri yapılan kısımlar köşeli parantez ‘‘[]’’ kullanılarak gösterilmiş ve nesre çevirilerde tamir edilen kısımlar yine köşeli parantez kullanılmak suretiyle metindeki yerini almıştır.

Metinde bulunan Arapça ve Farsça ibareler eğik yazı kullanılarak gösterilmiştir.

Metinde imla birliğini sağlamak için aynı kelimelerin ya da eklerin birden fazla yazımı bulunsa da bunlardan sadece biri tercih edilmiştir.

Taş baskıda bulunan özel bölüm adları metne eklenmiş, bunun haricinde bölüm adlandırması yapılmamış, taş baskının düzenine riayet edilmiştir.

Farsça edat ve ön ekler eklendikleri kelimeden kısa çizgi ile ayrılmıştır.

Farsça tekrarların yazımında tekrarlanan kelimelerin arasındaki ek veya edatlar kısa çizgi arasına alınmıştır.

Metin bölümünde bir kelimenin okunuşundan emin olunamamış, emin olunamayan kelime(25/2) soru işareti ile gösterilmiştir. Emin olunamayan kelimelerin yanında okunamayan iki kelime(64/1, 142/2) ile karşılaşılmış bu kelimeler üç nokta ile gösterilmiştir.

Nesre çeviriler, ilgili şiir numarasının dipnotunda yer almıştır. Nesre çeviride şiirlerin mümkün olduğunca doğru bir şekilde günümüz Türkçesine aktarılmasına gayret edilmiştir. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için yapılan eklemeler parantez içine alınmıştır.

Klasik edebiyatın zengin anlam ve hayal dünyası bazen beyitlerin birden fazla şekilde anlamlandırılmasına yol açar. Metin oluşturulurken şairin tahayyül ettiği kurgunun en doğru şekilde aktarılması amacıyla kimi nesre çevirilerde taksim (/) işareti kullanılmıştır.

METİN

s.2.

1

ḲİṬ‘A DER MEDḤ-İ ‘ADİL BÎ-MU‘ADİL

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. ‘Adl-pīrā-yı cihāndır ḥükm-i Ḥān ‘Abdülḥamīd
Ḥüsrev-i ‘ālī-himem šāh-ı cihān ‘Abdülḥamīd
2. Görmedim memnūn-ı lūṭfu olmadık bir bende hiç
Etti ta‘mīm-i keremle kesb-i šān ‘Abdülḥamīd
3. Tār-ı ebr-i cehli bād-ı himmet ile def‘ edip
Etti ḥaḳḳā ma‘rifet mihrin ‘ayān ‘Abdülḥamīd

2

BİSMİLLĀHİRRAHMANİRRAHİM

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Sā‘ilem iḥsāna geldim yā Resūlallāh meded
Lūṭfu bī-pāyāna geldim yā Resūlallāh meded
2. Bir gedāyım gerçi ammā himmetim gāyet bülend
Sen gibi sultāna geldim yā Resūlallāh meded

s.3.

3

NA‘T-I ŞERİF

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün)

1

1. Abdülhamid Han; hükmü cihanı adaletle süsleyen, cihanın şahı, himmetleri yüce bir padişah'tır.
2. Abdülhamid Han; lutuflarını umuma yayarak şan kazandı, (bu yüzden) lutuflarından memnun olmayan bir köle görmedim.
3. Abdülhamid Han, cehalet bulutunun karanlığını himmet rüzgarıyla def ederek gerçekten marifet güneşini ortaya çıkardı.

2

1. Ya Resulallah! Lütfu sonsuz olan sana, ben dilenciye ihsanda bulunman (amacıyla) geldim, yardım et!
2. Ya Resulallah! Ben bir köleyim fakat himmetim çok yücedir; senin gibi bir sultana geldim, yardım et!

3

1. Firākıñ celb eder cāna melālet yā Resūlallāh
Hiç uğratmaz dile hicriñ ferāgat yā Resūlallāh
2. ‘Ayān āyīne-i sīmā-yı gülde ‘aks-i ruḥsārıñ
Hezār-ı zārı zār eder o ḥālet yā Resūlallāh
3. Dil-i bimār-ı hicrāna devā-yı vuşlatıñ bezl et
Bulup şād olsun ol bīmār ifākāt yā Resūlallāh
4. Günāh-ı bī-şümārımdan ḥacıl oldum nedāmetle
Şefi‘im ol benim rüz-ı nedāmet yā Resūlallāh
5. Bu ‘aşım ümmetiñ Hüzni kılunıñ luṭf edip Mevlā
Eder ‘afv ismini kılsañ şefa‘āt yā Resūlallāh

DİĞER

4

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün)

1. Cenābıñ nūr-ı Ḥallāk-ı cihāndır yā Resūlallāh
Çerāğ-ı rüyıña pervāne cāndır yā Resūlallāh
2. Zehi ol çeşm-i Māzāğa’l-başar kim sende oldukça
Saña didār-ı Ḥaḳ her dem ‘ayāndır yā Resūlallāh
3. Eder dil zaḥmını zaḥm-ı diglerle dem-be-dem tāze
Firākıñ tıği gāyet bī-amāndır yā Resūlallāh

1. Ya Resulallah! Ayrılığın insanı canından usandırır; gönle hiç huzur vermez.
2. Ya Resulallah! Senin gül yüzünün, gülün yüz aynasında ortaya çıkması inleyen bülbülün inlemesine sebeptir.
3. Ya Resulallah! Ayrılığınla hasta (olan) gönle, kavuşma şifasını bol bol ver (ki) o hasta, şifa bularak mutlu olsun.
4. Ya Resulallah! Sayısız günahımdan (dolayı) pişmanlıkla mahcup oldum; pişmanlık günü benim şefaatchim ol.
5. Ya Resulallah! (Sen) şefaet edersen, Mevla lütfedip bu temiz ümmetten (olan) Hüzni kulunu affeder.

4

1. Ya Resulallah! Yüce zatın cihanı yaratanın nurudur; yüzünün kandiline canım pervanedir.
2. Ya Resulallah! Sende sağa sola kaymayan görülmesi gerekenleri gören o göz oldukça sana Allah’ın cemali her zaman ayandır.
3. Ya Resulallah! Senin ayrılığının kılıcı çok insafsızdır; gönül yarasını diğer yaralarla her zaman taze tutar.

4. Hayālınle dil-i pür-sūzdan koptukça her āhım
Leb āteş dīde-i ter hūn-feşāndır yā Resūllallāh
5. Şefā‘at eyle Hūznī müznibe zīrā seniñ zātın
Şefī‘-i ‘āşī-i bī-çāregāndır yā Resūllallāh

5

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Bir kemīne bendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
‘Āşık-ı efgendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
2. N’ola ‘aks ettikçe zārım kūh u eflāk inlese
Bülbül-i nālendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
- s.4. 3. Gün yüzünden cezb eder her cezbeye dil nūr-ı şevk
Bir meh-i tābendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
4. Eylerim elbet anılsa nām-ı pāki ser-fürū
Lütfunun şermendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
5. Eşk-i hūn-ābımla çok mu seyle versem ‘ālemi
Ebr-veş giryendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ
6. Sürmege ben ol hāķīķat bahriniñ pāyine yüz
Cū gibi cūyendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’iñ

4. Ya Resulallah! Senin hayalinle yangın dolu gönlümden her ah koptukça dudak ateş, yaşlı gözüm (ise) kan saçar.

5. Ya Resulallah! Günahkar Hūznī’ye şefaāt eyle zira seniñ zatın çaresiz asilerin şefaātçisidir.

5

1. Şeyh Abdülkadir’in zavallı bir kölesi, tutkulu bir aşığıyım.
2. Şeyh Abdülkadir’in inleyen bülbülüym, (bu yüzden) inlemelerimin aksiyle dağ ve felekler inlese şaşılacak ne var?
3. Gönül, Şeyh Abdülkâdir’in gün yüzündeki her cezbeye nurlanır, ben onun (nuruyla aydınlanan) parlak bir ayım.
4. Şeyh Abdülkadir’in temiz adı anılsa elbette başımı aşağı eğirim; (çünkü) ben lütuflarından (dolayı onun karşısında) mahcubum.
5. Şeyh Abdülkadir için bulut misali gözyaşı döküyorum; (bu yüzden) alemleri kanlı gözyaşlarımla sele versem çok mudur?
6. Hakikat denizi (olan) Şeyh Abdülkadir’in ayağına yüz sürmek için (bir) ırmak gibi onu aramaktayım.

7. Yakışır etse başa deryā gibi cūş u hurūş
Hüznî-yi cūşendesiyim Şeyh ‘Abdülkâdir’in

6

(mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün)

1. Eyā şāh-ı rusûl fermān-rev-i hükm-i zamānsın sen
Şeh-i fermān-fermā-yı serîr-i Kün fekân’sın sen
2. Rızâñı bulma bulmaktır rızâ-yı Hâlik’ı bî-şek
Hâbîb-i zât-ı Hâk maḥbûb-ı Rabb-i müste‘ânsın sen
3. Ne mümkündür edâ-yı ḥaqq-ı evşâf-ı kemâlâtın
Şeh-i refref-süvâr-ı ‘arşa-gâh-ı lâ-mekânsın sen
4. Sa ‘âdet ümmetin olmaktadır dünyâ vü ‘uqbâda
Cemî’-i ümmetinçün fâtih-i bâb-ı cinânsın sen
5. Desem şânında çok mu ‘illet-i icâd-ı dü ‘âlem
Şeh-i mülk-i le- ‘amrük dâver-i levlâk-sitânsın sen
6. N’ola tavşîf-i evşâf-ı cemîlî müsteḥil olsa
Meh-i burc-ı melâḥat âfitâb-ı evc-i ânsın sen
7. Şefâ‘ât eyle Hüznî müznib ü ‘âşî-yi nâçâra
Şefî’-i ‘âşiyâ[n] dâver-i derd-i müznibânsın sen

7. Şeyh Abdülkadir, benim (için) deryalar gibi coşsa ne güzel olur; (çünkü) ben onun (için) coşan Hüznî’siyim.

6

1. Ey Resullerin şahı! Sen zamanın emir buyurucusu, Allah’ın ol deyince olduran tahtının hüküm süren şahısın.
2. Kendisinden yardım dilenilen Hakk’ın zatının sevgilisi! Şüphesiz senin rızanı bulmak, Allah’ın rızası bulmaktır.
3. Sen dünyada mekanı bulunmayan refrefe binen şah (iken) senin kemalatının vasıflarını söylemek nasıl mümkün olabilir?
4. Sen, ümmetinin tamamı için cennet kapılarının açıcısın; (bu yüzden) dünya ve ahiretteki saadet, ümmetin olmaktadır.
5. (Ya Resulallah!) ‘‘Sen olmasaydın alemleri yaratmazdım’’ (övgüsünü) alan, ömrüne yemin edilen mülkün şahı iken iki alemin var edilmesine sebepsin desem çok mudur?
6. (Ya Resulallah!) Senin güzellik vasıflarını tavsif etmenin imkansız olmasına şaşmamak gerekir; (çünkü) sen güzellik zirvesinin güneşi, şirinlik burcunun ayısın.
7. (Ya Resulallah!) Sen, günahkarların dertlerine insaflısın, asilere şefaattisin; çaresiz, asi ve günahkar Hüznî’ye şefaet et!

(*mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün*)

1. Delîl-i kurb-ı Sübhân'dır Muḥammed
Ḥabîb-i zât-ı Raḥmân'dır Muḥammed
- s.5. 2. N'ola nûruyla pür olsa dü 'âlem
Muḥammed nûr-ı Yezdân'dır Muḥammed
3. Yüzüne bakmağa gözler kamaşır
Muḥammed mihr-i raḥşândır Muḥammed
4. Kevâkıbdır nebîler içlerinde
Muḥammed mâh-ı tâbândır Muḥammed
5. Elindedir medeng-i kufl-ı raḥmet
Şefâ 'ât milkine ḥândır Muḥammed
6. 'Aceb mi dilleri şayd etse anlar
Çü dilberlerdeki ândır Muḥammed
7. Ceseddir cümle cānlar aḡa el-ḡaḡ
Teni dü 'âleme cāndır Muḥammed
8. Maḡāmıdır derûn-ı ehl-i tevḡîd
Şu 'â'-ı dîn ü îmāndır Muḥammed
9. Ḥaḡîḡat gevherin bulmaḡ dilerseḡ
Yürü ol gevhere kāndır Muḥammed

7

1. Hz. Muhammed, Subhan'ın yakınlığının delili, Rahman'ın zatının sevgilisidir.
2. Hz. Muhammed, Allah'ın nuru (iken) iki alem Hz. Muhammed'in nuruyla dolsa şaşırılacak ne vardır?
3. Hz. Muhammed, parlayan güneş (olduğu) (için) yüzüne bakınca gözler kamaşır.
4. Hz. Muhammed, nebiler içerisinde yıldız ve parlayan bir aydır.
5. Hz. Muhammed, şefaât ülkesinin hanıdır; rahmet kilidinin anahtarı elindedir.
- 5a medeng: müjeng M.
6. Dilberlerdeki güzellik Hz. Muhammed'(den) (olduğu) için, onların gönülleri avlamasına şaşılır mı?
7. Hz. Muhammed'in teni iki alem (için) candır, doğrusu tüm canlar ona (kıyasla) ceseddir.
8. Hz. Muhammed'in makamı, tevhid ehlinin gönlüdür; (O), din ve imanın ışığıdır.
9. Hz. Muhammed, cevherlerin membaidir, eğer hakikat cevherini bulmak istersen o cevhere yönel.

10. Sipih-r-i alb-i ehlullāhta dođmuř
Muammed mihr-i ‘irfāndır Muammed
11. Sūrūr-ı sīnedir řadra řafā hem
Dağı zev-i dil ü cāndır Muammed
12. Sezā-yı sırr-ı Sūbhān’dır *ev ednā*
Muammed anda mihmāndır Muammed
13. Rusūlden hi biri bařmıř deđil pā
Pey-ā-pey anda yārāndır Muammed
14. Bu baş gōz ile anca enbiyādan
Cemālullāh’a nigrāndır Muammed
15. Muabbet gūllerine Hūznī-yi zār
Haıatle gūlistāndır Muammed

s.6. MÜNĀCĀT-I ĞAVŞ-I A ‘ZAM

8

(*mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn*)

1. Baņa ıl himmetiņ hem-dem meded yā ğavş-ı Geylānī
Beni lūtfuņla et hūrrem meded yā ğavş-ı Geylānī
2. Devā-yı derd-i dil destiņdedir lūtf eyleyip vař’ et
Dil-i mecrūhuma merhem meded yā ğavş-ı Geylānī
3. Sen ol řāh-ı gūrūh-ı evliyāsın kim seniņ miřliņ

10. Hz. Muhammed, gōkyüzü ehlinin kalbinde dođmuř irfan gūneřidir.

11. Hz. Muhammed, kalbe mutluluk, gōnle sefadır, aynı zamanda canın ve gōnlūn zevkidir.

12. Hz. Muhammed, Sūbhan’ın iki yay arası kadar yakınlaşma sırrına layık (bir) misafirdir.

13. Hz. Muhammed, resullerden hi biri(nin) ayak basmadığı makamlara bir biri ardınca ulaşmıştır.

14. Hz. Muhammed, enbiyalar arasında Cemalullah’a bu gōz ve baş ile bakabilen tek (kişidir).

15. Ey inleyen Hūznī! Hakikatte Hz. Muhammed, muhabbet gūllerinin gūl bahesidir.

8

1. Ey gavs Geylani! Beni lūtfunla řen et, her zaman himmet eyle (ve) bana yardım et!

2. Ey gavs Geylani! Gōnūl derdimin devası elindedir, yardım et; lūtfeyleyip yaralı gōnlūme merhemi sūr.

3. Ey gavs Geylani! (Bana) yardım et ünkü sen evliyalar topluluğunun şahısın (ve) senin benzerin cihana gelmemiştir.

Cihāna gelmemiş bir dem meded yā ğavṣ-ı Geylānī

4. Vişālîñle gönül bulsun huzūrın baķ ki hicrîñle
Hebā etti huzūrum ğam meded yā ğavṣ-ı Geylānī
5. Seniñ hāk-i deriñ derdinde zi-kıymet iken şāhım
Der-i digerde ben n'idem meded yā ğavṣ-ı Geylānī
6. N'ola bu bende-i nā-kāmuñı ıṣāl-i kām etsen
Demekte zār edip her dem meded yā ğavṣ-ı Geylānī
7. Sen ol 'anķā-yı Kāf-ı lā-mekānsın kim seniñ mişliñ
Urur her dem 'ademden dem meded yā ğavṣ-ı Geylānī
8. Efendim koğsalar da gitmezem hāk-i deriñden
Ko ol hāke yüzüm sürem meded yā ğavṣ-ı Geylānī
9. Der-i devlet-medārıñ kelbiyim ğayrı dere gitmem
Kerem senden mürüvvet hem meded yā ğavṣ-ı Geylānī

9

(mefā 'ılün mefā 'ılün mefā 'ılün mefā 'ılün)

1. Çekilmez bār imiş ḥasret meded yā ğavṣ-ı Geylānī
Ne muḥriķ nār imiş firķat meded yā ğavṣ-ı Geylānī
2. Huzūrum selb eder derd-i firākıñ kıl teraḥḥümle

4. Ey gavs Geylani! (Bana) yardım et, görüyorsun ki ayrılığınla (gelen) dert huzurumu bozdu; kavuşmanla gönlüm huzur bulsun.

5. Ey gavs Geylani! Sultanım, ben senin kapının toprağının derdiyle kıymet bulmuş iken başka kapılarda ne yapayım?

6. Ey gavs Geylani! Her dem inleyerek yardım dilenen bu nasipsiz köleni arzusuna kavuştursan ne olur?

7. Ey gavs Geylani! Sen mekansız Kaf Dağı'nın anka kuşusun ki senin benzerlerin her zaman yokluktan dem vururlar, yardım et.

8. Ey gavs Geylani! Efendim, kapının eşiğinden kovsalar da gitmem; müsaade et, yüzümü o eşiğe sürmem (için) yardım et.

9. Ey gavs Geylani! Senin saadet vesilesi olan kapının köpeğiyim, başka kapıya gitmem; kerem ve cömertlik sendendir, yardım et.

9

1. Ey gavs Geylani! Hasret ne çekilmez yükümü, ayrılık ne yakıcı ateşmiş, yardım et.

2. Ey gavs Geylani! Ayrılığının derdi huzurumu yok ediyor; (bana) acı (ve) beni vuslatına layık kıl, yardım et.

Beni şāyeste-i vuşlat meded yā ğavṣ-ı Geylānī

3. Şeh-i milki şafādır evliyānıñ her biri ammā

Qabūl etmez saña nisbet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

4. Çü sensin mürşidi her mürşidān luṭf eyle sultānım

Beni irşāda kıl himmet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

5. Müzezbeldir dilim endīşe-i emr-i ‘avākıbdan

Günāhkārım çü ben ğāyet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

s.7. 6. Temennī kıl Hudā’dan ‘afvımı zirā baña oldu

Zünübüm mūcib-i haclet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

7. Seniñ bir bende-i fermān-beriñ olmuş iken şāhım

Çekem mi böyle ben zillet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

8. Kerem kıl dest-i luṭfuñla tutup çek kim vücūdumdan

Çıka pīrāhen-i ğaflet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

9. Gidip hāk-i der-i digerde ruhsār-ı nīyāz olmam

Biter senden be-her hācet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

10. Ola Hüznī ğarīķ-i baħr-ı şādī ‘arz edip aña

Cemāliñ eylesen rü’ yet meded yā ğavṣ-ı Geylānī

10

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

3. Ey gavs Geylani! Evliyanın her biri safa ülkesinin sultanıdır fakat onlar seninle (bu hususta) kıyaslanamazlar.

4. Ey gavs Geylani! Benim irşad olmam için lütfedip himmet et, çünkü sen tüm mürşitlerin mürşidisin.

5. Ey gavs Geylani! Çok günahkar olduğum için gönlüm akibet endişesiyle perişandır, yardım et.

6. Ey gavs Geylani! Huda’dan affedilmem için temennide bulun zira günahlarım benim utanmama sebep oldu.

7. Ey gavs Geylani! Sultanım! Senin emrinin kölesi olmuşken böyle bir zilleti çekmeye devam mı edeyim? Yardım et!

8. Ey gavs Geylani! Kerem kıl lütuf elinle (beni) tutup çek ki, vücudumdan gaflet gömleği çıksın.

9. Ey gavs Geylani! Her ihtiyacımı sen gideriyorsun, (bu yüzden) başka bir kapının toprağına yalvarmak için yüz sürmem, yardım et!

10. Ey gavs Geylani! İhsan edip cemalini görmesi için Hüznî’ye arz edersen o, mutluluk denizinde sevince gark olur.

1. Ey zehī zātın Hudā dārına sultān eylemiş
Ġayra ihsān etmedigin saña ihsān eylemiş
2. Ey meh-i evc-i velāyet şüphesiz Mevlā seni
Kāfile-sālar-ı hayl-i haḡ-şināsān eylemiş
3. Pā-yı pākin ya‘nī ol tāk-ı ser-i ‘arş-ı ‘alā
Evliyā anı cemī‘an faḡr-i gerdān eylemiş

11

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Mūnisim derd ü elem āh u figāndır sevdiğim
Sevmezem bī-mihneti miḡnet-keşāndır sevdiğim
2. Şāhib-i mi‘rāk-ı maḡbūb-ı Cenāb-ı Kibriyā
Şāh-ı mürsel server-i peygamberāndır sevdiğim
3. Zaḡm-ı zenbe umarım ura şefā‘at merhemini
Raḡmet-i Raḡman şefī‘-i ‘āşiyāndır sevdiğim
4. Şıddıķıla koydum başım Şıddıķ-ı Ekber rāhına
Āteş-i ‘aşḡ-ı ‘Ömer ile yanandır sevdiğim
5. ‘Ālem-i dil tıldu nūr-ı mihr-i Zinnūreyn ile
Sākī-i Kevşer penāh-ı teşnegāndır sevdiğim

1. Ne hoş ki Allah (senin) zatını kendi meskenine sultan eylemiş; başkalarına ihsan etmediğini sana ihsan eylemiş.

2. Ey velayet burcunun ayı, Mevla seni şüphesiz Hakk’ı bilenlerin reisi eylemiş.

3. Evliyalar bütünüyle, onu, yani arş-ı alanın başına tac olan temiz ayağını, boynunun övücü eylemiş.

11

1. Benim arkadaşım dert ile elem, sevdiğim ah ile figandır; dertsiz olanı sevmem, sevdiğim çile çekendir.

2. Sevdiğim; Cenab-ı Kibriya’nın sevgilisi, miracın sahibi, resullerin şahı, peygamberlerin öncüsü olan Hz. Muhammed’dir.

3. Sevdiğim, asilerin şefaatchisi, Rahman’ın rahmetidir; umarım, şefaati merhemini günah yarasına sürer.

4. Sıddık-ı Ekber olan Hz. Ebu Bekir’in yoluna sadakatle başımı koydum; sevdiğim Hz. Ömer’in aşkının ateşiyle yanandır.

5. Sevdiğim, Kevser’in sakisi, susamışların sığınağıdır; gönül alemi, Zinnureyn olan Hz. Osman’ın güneşinin nuru ile doldu.

s.8. 6. Sevdim ehl-i beyti geçmem ben bu sevdādan ebed

Bunları ḥaḳḳā ezelden bī-gümāndır sevdiğim

12

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Kṭbu'l-aḳṭāb-ı cihāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
Server-i şāhib-dilāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
2. İns ü cinn nūş etti destinden şarāb-ı ma'rifet
Sāḳī-i Kevser-nişāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
3. Nokṭa-yı vahdette pinhān eylemiş zātın Ḥudā
Bir 'aceb sırr-ı nihāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
4. Şūreti de sīreti-veş ol şehin aḥsen idi
Toğrusu pek dil-sitāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
5. Dergehi dāru'l-emāndır her giren bulur necāt
Melce-i pīr ü cevāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
6. Kābza-yı teşhīre almış enfüs ü afākı hep
Bir şeh-i gītī-sitāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
7. Selsebīl-i himmeti sīrāb eder 'āşıḳları
Sāḳī-i dil-teşnegāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī
8. Var o pīr-i 'ālī-ḳadre himmet iste Ḥüznīyā
Cümleye maḳşad-resāndır Şeyḥ Şa'bān-ı Velī

6. Benim, şüphesiz ezelden beridir sevdiğim ehl-i beyttir (ve) ben bu sevdadan ebediyyen vazgeçmem.

12

1. Şeyh Şaban-ı Veli, cihanda velilerin başıdır; gönüllerin sahiplerinin öncüsüdür.
2. Şeyh Şaban-ı Veli, insanlar ve cinlerin elinden marifet şarabını içtiği, Kevser'in sakisidir.
3. Şeyh Şaban-ı Veli, Allah'ın onun zatını vahdet noktasında gizlediği bir acayip gizli sırdır.
4. Şeyh Şaban-ı Veli, doğrusu çok gönül alıcı, sureti de karakteri gibi en güzel (olan) idi.
5. Şeyh Şaban Veli'(nin) dergahı, yaşlı ve gençlerin sığındığı, her girenin kurtuluş bulduğu (bir) sığınaktır.
6. Şeyh Şaban Veli, gönülleri ve ufukları emri altına almış, cihangir bir sultandır.
7. Şeyh Şaban Veli'(nin) himmetinin suyu aşıkları suya doyurur; (o) susamış gönüllerin sakisidir.
8. Şeyh Şaban Veli, herkesi maksadına ulaştırandır; Ey Hüznî! Var o derecesi yüksek pirden himmet iste.

BİSMİLLÂHİRRAHMANİRRAHİM

13

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

1. Edip mahrem sarây-ı kurbā bir meftûh der peydâ
Kerem kıl edeyim yâ Rab saña andan güzêr peydâ
2. Keşîde eyledikçe hicr ile bî-ihtiyâr eyler
Dil-i âvâreden her âh-ı dil-sûzum şerer peydâ
- s.9. 3. Baña hiç ğam mıdır 'arız da olsa derd-i bîhûdâ
Tek olsun ol perî- 'arız baña mişl-i kâmer peydâ
4. Ne rûtbe olsa sekrân mest-i cām-ı 'aşk o nisbette
Mürûra semt-i kurbā Hâk eder aña memer peydâ
5. Olan 'anķā gibi menzil-güzîn Kâf-ı kanâ'atte
Eder pervāza evc-i lâ-mekāna bāl ü per peydâ
6. Eden vehm-i vücûd-ı mümkünâtı kurb-ı dilden dūr
Eder tâ kurbet-i Vâcib Te'âlâ'da maķar peydâ

14

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

1. Gül ettikçe hezârın çeşmine hâr-ı cefâ peydâ
Hezâr andan hezârân bâr olur zâr u nevâ peydâ

13

1. Ya Rabbi! Kerem kıl, yakınlık sarayını mahrem edip bir açık kapı bırak (ki) sana oradan yol bulayım.
2. Avare gönlün ayrılık acısıyla elinde olmayarak çektiği gönül yakan ahtan kıvılcım çıkar.
3. O peri yüzlü tek bana ay gibi görünsün de onun çaresiz derdi ortaya çıkarsa çıksın gam değil.
4. Aşk kadehinin sarhoşu ne kadar sarhoş olursa o ölçüde Hak, ona yakınlık semtine geçiş (için) yol meydana getirir.
5. Kanaat Kaf'ında anka gibi yol tutan, mekansızlığın zirvesine kanatlarıyla uçar.
6. Varlık vehmini kalbin yakınından uzak tutan, Allahu Teala'ya yakınlık makamını elde eder.

14

1. Gül, bülbülün gözüne cefa dikenini gösterdikçe bülbül ondan (dolayı) binlerce kere ağlar ve inler.

2. Degil cevriyle yâriñ ülfetim şâyân-ı istiğrâb
Haţâsından demiş olmaz diyen şemden şafâ peydâ
3. Dil-i ehl-i dili al ele seyr et rûy-ı maşşûdîñ
Kim etmiş Hağ anı âyîne-i gîtî-nümâ peydâ
4. Kimi kim şöhet-i dem-sâz-ı nâ-sâz etse ârâm
Eder ârâma bir künci berâ-yı inzivâ peydâ
5. Felekte Hüzniyâ kevne yed-i zî-ğudret-i Hağ'tan
Olup rûşen çerâğ-ı mihr ü meh oldu ziyâ peydâ

s.10.

15

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Yûsuf'um bir ben degil hep müşterî 'âlem saña
Cân verir billâh şemen şervet degil âdem saña
2. Mûcib-i taz'îf-i hiss olmuş zehî ey gülñihâl
Verd-i handân ruñuñ ile gonca-yı gülfem saña
3. 'Andelîb-i dilden etme dâne-i hâlîñ dirîğ
Müntazır seyr-i gül-i rûyuñ için her dem saña
4. Sen ne sengîn-dilsin ey âfet ne te' şir eylemez
Tîr-i cân-te' şîr-i zâr-ı tıfl-ı dil bilmem saña

2. Sevgilinin cevrine alışmış olmamda şaşılacak bir şey yok, (zira) perişanlıktan safa çıkmaz diyen bunu hatasından söylemiş.

2b şemden: şimdin M.

3. Gönül ehlinin gönlünü eline al (ve) arzulanın yüzü seyrete; çünkü Allah, onu dünyayı gösteren bir ayna yapmış.

4. Uyğunsuz insanların sohbetinde bulunanlar bundan kurtulmak için bir köşede inzivaya çekilirler.

5. Ey Hüzni! Allah'ın kudret eliyle gökyüzünde ay ve güneş mumu yakılarak ışık ortaya çıktı.

15

1. Yusuf'um sadece ben değil bütün alem sana taliptir; insan sana servet ve para değil Allah hakkı için can verir.

2. Ey gülfidan! Açılmış gül, yüzün ile gonca ağzın, aşıkların arzularının iki katına çıkmasına sebep olmuş, bu ne güzeldir.

3. (Ey sevgili!) Gönül bülbülünden taneyi andıran benini esirgeme çünkü o, senin gül yüzünü seyretmek için her an hazır beklemektedir.

4. Ey âfet! Sen ne taş kalplisin, gönül çocuğunun cana tesir eden inleme oku sana nasıl tesir etmez, bilmem?

5. Høkka-yı firûze-fâmı arasañ da Hüzniyâ
Bilirim yoktur dil-i mecrûh için merhem saña

16

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Her ne gelse cânıma cânāndan āsāndır baña
Tır-i cevri tā cigerden geçse ihsāndır baña
2. Vâ'iziñ men' iyle ben hāşā ne dilber sevmedim
Dilbere meyl ü muhabbet dīn ü imāndır baña
3. 'Aşk-ı çıkmaz çıksa da cânım derūn-ı sīneden
'Aşk-ı cânān sīneden hiç çıkmayan cāndır baña
4. Hiç şehīd-i tīg-i 'aşk olduğuma ğam yer miyim
Şehr-i 'aşk içinde ol bir şöhret ü şāndır baña
5. 'Aşk-ı cânān ile cânānıñ yolunda terk-i cân
Hüzniyâ bir muktezâ-yı 'ahd ü peymāndır baña

17*

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

1. Dile mihnet-resāndır hasretin tā ol kadar cânā
Uşandırdı beni bu tatlı cânımdan keder cânā
2. Olur nā'il dem-ā-dem devlet-i pābusuña ağıyār

5. Ey Hüzni! Mavi renkli gökyüzünü arasan da bilirim gönül yaran için merhem yoktur.

16

1. Canıma, canandan her ne gelse bana kolaydır; cevri oku ta ciğerimden de geçse bana lütuftur.
2. Dilbere muhabbet ve sevgi duymak benim için din ve imandır; ben haşa vaizin men etmesiyle dilber sevmemezlik etmedim.
3. Canım göğsümün içinden çıksa da sevgilinin aşkı çıkmaz; cananın aşkı gönlümden hiç çıkmayan candır.
4. Aşk kılıcının şehidi olduğuma hiç üzülür müyüm? Aşk şehri içinde o benim için şan ve şöhrettir.
5. Ey Hüzni! Sevgilinin aşkı ile sevgilinin yolunda canı terk etmek yeminimin gereğidir.

17

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 22-23. sayfalarından alınmıştır

1. Ey can! Hasretin gönle o kadar çok mihnet getirdi (ki) bu keder beni tatlı canımdan usandırdı.
2. Ey can! Ne yazık ki senin gül gibi ayağını hep [o] dikenler öpüyor (ve) bu saadete her zaman yabancılar nail oluyor.

- Dirīgā verd-tek pāyīņī hep [o] hār öper cānā
3. N'ola tahrīş ederse cevheriņi raġbet-i şab'ım
Ki dendān ü lebiņ lā'1 ü güherden mu'teber cānā
4. Žiyā-y1 'ārızıņ reşki žiyā-y1 āfitāb iken
Verir mi hiç žiyā-y1 'ārızıņ nūr-ı kamer cānā
5. Bahāda müşterüņ Yūsuf iken hiç devr-i hüsñünde
Münāsib mi mübāhāt ede hūbān-ı diger cānā
6. Kıyās etme sebab bād-ı hazāndır oldu pejmürde
Havā-y1 'ārız ü zülfüñle sünbül verd-i ter cānā
7. O er mi geçmeyip cāndan hem ede da'vī-i 'aşkıñ
Saņa 'aşık olan merdāneler cāndan geçer cānā
8. Degil girye beni yaķar diye 'aff-ı Tevvāb ile
Şerār-ı āhıma peyveste çeşmim su döker cānā
9. Ne hoştur bezmi seyretseñ hem olsa hem-demiņ Hüzñi
Açılmış gonceler gülşende bülbüller öter cānā

18*

(mefā 'ılün mefā 'ılün mefā 'ılün mefā 'ılün)

3. Ey can! Senin dudağın ve dişlerin, lal ve cevherden daha itibarlı iken benim mizacımın arzusu, senin cevherinin arzusuyla hırsılsa buna şaşılır mı?

3b güher: gevher M.

4. Ey can! Güneşin ışığı, senin yanağının ışığını kıskanıyorken yanağının ışığı, nurunu aya hiç verir mi?

4a reşk: rişk M.

5. Ey can! Güzelliğinin devrinde Hz. Yusuf (bile senin güzelliğine) müşteri iken diğer güzellerin kendileriyle övünmeleri münasip midir?

5a müşterüñ: müşterek M. // hüsñ: küsn M.

6. Ey can! Taze gül ile sümbülü sonbahar rüzgarı sebebiyle perişan oldu sanma, onlar senin yanağının ve saçının arzusuyla dökülüp gittiler.

7. Ey can! Sana aşık olan yiğitler candan geçerlerken hem aşık olduğunu iddia edip hem de candan geçmeyenler er midir?

8. Ey can! Gözlerim göz yaşı değil; Allah'ın bağışlaması için ahımın kıvılcımına daima su dökmektedir.

8a mısra vezne uymamaktadır.

9. Ey can! Goncalar açılmış bülbüller ötüyor iken Hüzñi de yanındayken o meclisi seyretsen ne hoş olur.

9a bezm: azm M.

18

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 23. sayfasından alınmıştır.

1. Bir âteştir yaķar cānlar bu hūsn ü ān mıdır cānā
Kemāl-i hūsn[-i] Hāk'tan hep saña ihsān mıdır cānā
2. Hūmār-ālūdedir çeşm-i siyāhıñ bu reviş bilmem
Yine teşrīf-i bezm-i zümre-i rindān mıdır cānā
3. Olup maħmūr-ı bāde mest-i māder-zād iken çeşmim
Seniñ mestāne çeşmiñ ol ķadar sekrān mıdır cānā
4. Şu 'ā'ı göz alır nāz ile [sen bir kerre] nuķ etseñ
Sedef mi fem içinde dūr müdür dendān mıdır cānā
5. O fem mi gül mü leb mi mül mü ya gül-ğonce-i ān mı
Ya hiç kıymet kesilmez la'l ya mercān mıdır cānā
6. O 'ārız mı gül-i gül-nahl-i gülzār-ı melāḥat mı
O pīşānī mi ya mihr-i ziyā-efşān mıdır cānā
7. O ķāmet mi nihāl-i bağçe-i nāz u nezāket mi
O ten mi yāsemen mi gül mü ya reyḥān mıdır cānā
8. N'ola bārikī-i zūlfūñ 'ıyānī-ı ten-i zārım
Firāk ile taḥammül āh kim āsān mıdır cānā
9. Seniñ derdiñle rūy-ı rāḥata müştāk iken Hūznī
Raķīb-i dūna yüz vermek saña şāyān mıdır cānā

-
1. Ey can! Bu canlar yakan güzellik ateşi, Hakk'ın güzelliğinin olgunluğundan sana ihsan mıdır?
 2. Ey can! Süzgün, baygın bakan siyah gözlerin yine rindler zümresinin meclisini şereflelendirmeye mi gitmektedir?
 3. Ey can! Benim gözlerim doğuştan şarap sarhoşudur, senin mahmur gözlerin de benim gözlerim kadar sarhoş mudur?
 4. Ey can! [Sen bir kere] konuşsan (dişlerin) göz alır; ağzının içindeki sedef mi inci mi yoksa diş midir?
4a itsen: olsun M.
 5. Ey can! O ağz mı, gül mü, dudak mı, şarap mı, güzel gül goncası mı? Kıymeti ölçülemez lal taşı ya da mercan mıdır?
 6. Ey can! O yanak mı yoksa güzellik gül bahçesindeki gülfidanının gülü müdür? O alın mı yoksa ışık saçan güneş midir?
 7. Ey can! O boy mu yoksa naz ve nezaket bahçesinin fidanı mıdır? O ten mi yoksa yasemin, gül ya da reyhan mıdır?
 8. Ey can! Zayıf bedenimin görüntüsü saçının telinin inceliğinde olsa buna şaşılır mı āh! (Zira) senin ayrılığına tahammül etmek kolay mıdır?
 9. Ey can! Hūznī, senin derdin ile rahat yüzü arzularken alçak rakibe yüz vermek sana yaraşır mı?

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Bu hūbān-ı zamānıñ 'aşıkā kārı cefādır hep
Cihānda dil-rübālar çoqtur ammā bī-vefādır hep
2. Çeker dil bir kemān-ebrū nigārın çille-yi 'aşkın
Düşen bezm-i cihāndan hışşeme cānım belādır hep
- s.11. 3. Kimi gördümse ben ehl-i ma'āriften teşādüfle
Yeri zır-i felekte dām-gāh-ı ibtilādır hep
4. Hārābe-i cihānıñ ey olan 'umrānına mi'mār
Bu sa'y-ı bī-direngiñ bilmiş ol āhır hebādır hep
5. Güzergāh-ı nazardan kim geçirse hūsn-i āsārıñ
Demez mi her sözüñ bir dilber-i şīrīn edādır hep
6. Şeker mi kand mı Hūznī bu şīrīnlikle ben bilmem
Sühenhā-yı zebānıñ tūṭī-tab'āna gıdādır hep

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nūr-ı vechiñ ey meh-i 'ālī-cenāb
Oldu mağbūt-ı ziyā-yı āfītāb

19

1. Bu zamanın güzellerinin işi aşıklara hep zulmetmektir; cihanda gönül alıcı güzeller çoktur ama (onlar) hep vefasızdır.
2. Gönül, bir keman kaşlı sevgilinin aşkının çilesini çeker; (nedense) benim dünya meclisinden payıma düşen hep beladır.
3. Tesadüfen eğitim ehli kimi gördüysem, onların yerleri gökkubbenin altında hep bela tuzağıdır.
4. Ey cihan harabesinin bayındırlığına mimar olan! Bu durmadan çalışmanın bil ki sonu hep hebadır.
5. (Ey Hūznī!) Eserlerinin güzelliğine kim göz gezdirse, (senin) her sözün bir şirin edalı güzel gibidir demez mi?
6. Hūznī, bu şirinlikle şeker mi şeker kamışı mı bilmem; dilinden çıkan sözler (o kadar tatlıdır ki) papağan mizaçlılara hep gıdadır.

20

1. Ey yüce ay! Senin yüzünün nuru, güneşin ışığının (sana) imrenmesine (sebep) oldu.

2. Tođrusu ‘ālemde ben ey reşk-i hūr
Görmedim bir yüzde böyle āb u tāb
3. Sevdigimdir ey büt-i dil-cū seni
Var ise cürmüm benim bī-irtiyāb
4. Bilmezem ne Türk-i kāfir kişisin
Ka‘be-yi albim yıkıp etti harāb
5. Oldu peydā olalı senden cüdā
Dilde ğam hem cānda derd ü ıztırāb
6. Serde var derd-i havādiştēn humār
Ver humārım def‘ine sākī şarāb
7. ‘Ömr-i dünyāda bu halkı Hūzniyā
Dem-be-dem geçmektedir mişl-i sehāb

21

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün)

1. Bakıp ğīsū-yı yāre zevk-i seyr-i sünbūlistān et
Tutup yüz şafha-yı ruhsārına seyr-i ğūlistān et
- s.12. 2. Edin maqlab leb-i la‘lile yāri dürr-i dendānı
Ne yemde dürr ara ne la‘l için ‘azm-i Bedehşān et
3. Bi-haqqın haq-şinās olmak ise meyl-i dili yā hū

2. Ey hurileri kıskandıran (sevgili)! Doğrusu ben alemde böyle güzel ve parlak bir yüz görmedim.
3. Ey gönöl çeken put! Benim günahım var ise şüphesiz seni sevdiğimdendir.
4. Sen nasıl (bir) kafir Türksün (ki) gönöl Kabe’ mi yıkıp harap ettin.
5. Senden ayrı olduğumdan beri, gönölde dert ve canda ızdırıp ortaya çıktı.
6. Saki! Başımda olayların derdinden sersemlik var; sersemliğimin geçmesi için şarap ver.
7. Ey Hūzn! Bu halkın (zamanı) dünya ömründe daima bulut gibi geçmektedir.

21

1. Sevgilinin omzuna dökülen saçına bakıp sünböl bahçesinin seyrinin zevkine var; yanağının yüzeyine bakıp gül bahçesini seyret.
2. Ne denizde inci ara ne de lal için Bedehşān’a git; (onun yerine) sevgilinin kızıl dudakları ile dişlerinin incilerini talep et.
3. Gönölünün muradı tam manasıyla hakkı gözetmekse, hakkı gözetkenlerin makamlarını çokça seyret.

Maḳāmın seyr edip vāfir maḳām-ı ḥaḳ-şināsān et

4. Hüdāvenda kemāl-i feyz-i cūdundan edip iḥsān

Bu nā-çāra sülūk-ı rāh-ı semt-i ḳurbuḡ āsān et

22

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Meyl eden cānāna etmek rağbet-i cān pek 'abes

Rağbet eden cāna ḳılmaḳ meyl-i cānān pek 'abes

2. Olsa biḡ cān cism-i 'āşıḳta o biḡ cān ile ol

Olmaz ise maḳdem-i cānānda ḳurbān pek 'abes

3. Bī-vücūd olmaḳlığın her kim ederse ārzū

Etmemek tā aḡa terk-i şöhret ü şān pek 'abes

4. Ḳavs-ı ebrū-yı nigāra eylerim ey dil ḳasem

Tīr-i taḳdīrden saḡa olmaḳ girīzān pek 'abes

5. Olmayıp ferzend-i 'ākil ḳābil-i pend-i peder

Olmasa tekdīr ile tevbiḡe şāyān pek 'abes

6. Merde de etmez degil nā-merde 'arz-ı ihtiyāc

'Ārz-ı ḥācet etme çün nā-merde merdān pek 'abes

7. Hüzni bir ḡāb ü ḡayāl olduḡunu dehrin bilen

4. Allah'ın cömertlik feyzinin kemalinden lütfedip bu çaresize yakınlık semtinin yolunun yolculuḡunu kolay kıl.

22

1. Sevgiliye arzu duyup cana meyletmek pek abestir; cana istek duyanın sevgiliye muhabbet duyması pek abestir.

2. Aşıḡın cisminde bin can olsa, o, bin canı cananın yolunda kurban etmezse çok abestir.

3. Her kim vücuttan geçmeyi arzu ederse, onun için şöhret ve şanı terk etmemek pek abestir.

4. Ey gönül! Sevgilinin kaşının yayına yemin ederim (ki) takdir okundan kaçmak pek abestir.

5. Babanın öğüdünü dinlemeyerek akılsızlık eden evladın azarlama ve paylamayı hak etmemesi (bunlara maruz kalmaması) pek abestir.

6. Mert insanlar bırak namerdi merde bile ihtiyacını söylemezler (bu yüzden) mertlerin namertlere ihtiyacını söylemesi pek abestir.

6a Merde: Mürde M.

7. Hüzni, dünyanın hayal ve uyku olduḡunu bilen (için) zevkiyle sevinmek gamıyla ağlamak pek abestir.

Zevkine ḥandān ğamıyla olma giryān pek ‘abes

s.13.

23

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Şem‘den dūr olduğun ister mi bir pervāne hiç
Yandığına rāzı olmaz mı dil-i divāne hiç
2. Şiddet-i cū‘ öldürürse ol ki nādāndır anıñ
Bağa mı dānā olan destinde kırş-ı nāna hiç
3. Ğāfil olmaz bir nefes nefsenden ārif her nefes
Gözleyip nefsinı meydān ver[me] ol tuĝyāna hiç
4. Yok mudur bir Hızır himmet merd-i ‘ālī-menķabet
Hüzniyā olmaz mı rehber çeşme-yi ḥayvāna hiç

24*

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ey efendi mevt-i yād etmez misin dünyāda hiç
Yok gelenden gitmiyen şoyu ‘adem-ābāda hiç
2. ‘Aqlıñı başına devşir de hele bir yol düşün
‘Ākıl olan ḥırmıñ-i ‘ömrin verir mi bāda hiç
3. Cem‘-i māl ile tükendi ḥayf o ‘ömr-i nāzenīn
Sūdu yoktur māl-ı dünyāñın begim ‘uķbāda hiç

23

1. Bir pervane hiç mumdan uzak olmak ister mi? Deli gönül yandığına hiç razı olmaz mı?
2. Alim olan (kişiyi) açlığın şiddeti öldürse, o nadanın elindeki ekmeğin kırıntısına bakar mı?
3. Nefsinı gözleyip coşkunluğa izin ver[me] (çünkü) arif aldığı her nefeste nefsenden gafil değildir.
4. Ey Hüzni! Hakkında yüce menkıbeler anlatılan, ölümsüzlüğe ulaştıracak suya rehber olan Hızır (gibi) yardımcı birisi hiç yok mudur?

24

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 73. sayısının 23. sayfasından alınmıştır.

1. Ey efendi! Dünyada ölümü hiç yad etmez misin? Soyu, (bu) yokluk diyarına gelip de gitmeyen hiç kimse yoktur.
2. Akıllı olan ömür harmanını yele hiç verir mi? Aklını başına devşir de bir yol düşün.
3. Eyvah! O nazlı ömür mal biriktirme ile tükendi; beyim, dünya malının ahirette hiç faydası yoktur.

4. 'Āşık-ı dīdār isen terk et sivā endīşesin
Etmedi meyl-i sivā bir 'āşık-ı dil-dāde hiç
- 5.* Olsa da hükümünde dünyā hem de māfihā senin
Sen nesin hükümün nedir dünyā vü māfihā ne hiç
6. Cānı terk et var ise cānāna meylin Hüzniyā
Cem' eden yok cān ile cānānı bir arada hiç

25*

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Eger [sen] 'āşık-ı şādık isen gayrı şadedden geç
Edip cānānı maqşad rağbet-i cān u cesedden geç
2. Hemān cānāna cān terk etmege ey dil şitāb eyle
Halāş ol derd ü miñnetten bu eşer-i Davūd'dan(?) geç
3. Eger şofī-i şāfī dil isen ey pārsā şūret
Giyip takvā libāsın rağbet-i köhne [nemedden] geç
4. Şanemdir her ne kim varsa Şamed'den başka yādında
Şanemden geçmez isen da'vī-i kurb-ı Şamed'den geç
5. Eger mağzūb-ı Bārī olmamağsa maqşadın Hüzni

4. Gönül vermiş olan aşıkların hiçbiri Allah'tan gayrı şeylere meyletmedi; sen Allah'ın cemaline aşık isen Allah'tan gayrısını düşünmeyi bırak.

4a sivā: seva M.

* Bu beyit Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

5. Dünya ve dünyanın içinde olan her şey senin hükmünde de olsa, sen nesin, senin hükmün nedir (hiçbir şey); (zaten) dünya ve dünyanın içinde olanlar da hiçtir.

6. Ey Hüzni! Sevgiliye meylin var ise canını terk et (çünkü) can ile cananı bir araya getirebilen hiç yoktur.

25

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73. sayısının 23-24. sayfalarından alınmıştır.

1. [Sen] eğer sadık aşık isen başka konuların üzerinde konuşmayı terk et; sevgiliyi gaye edinip can ve ceset arzusundan geç.

2. Ey gönül! Sevgili için canı terk etmekte aceleci ol; Davut'un izinden geçip dert ve miñnetten kurtul.??

3. Ey zahit suretli! Eğer saf gönüllü bir derviş isen takva elbisesini giyip eskimiş [keçenin] arzusundan geç.

3b takvā: tatva M.

4. Yadında Allah'tan başka her ne varsa puttur; (eğer) puttan vazgeçemez isen Allah'a yakınlık davasından vazgeç.

5. Hüzni! Eğer maksadın Allah'ın gazabına uğramaksa riya, kibir, kin yalan, iftira ve hasedi terk et.

Riyā vü kibr ü kîn ü kızb ü bühtân ü hasedden geç

26

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Kān döker ol māh için hürşid-i rahşān her şabāh
Şanma sürhī-yi şafağ olur nümāyān her şabāh
2. Mübtelā-yı 'aşk-ı yār olur da bir ādem anıñ
Niçe olmaz dīde-i hūn-pāşı giryān her şabāh
3. Devlet-i kurbīyyet-i ma'būd ise maḳṣūd-ı 'abd
Vird ü ezḳār ile olsun sübhā-gerdān her şabāh
4. Hüznīniñ gitmez mi destinden 'inān-ı ihtiyār
Mīhr-i rüyın 'arṣa luṭf eylerse cānān her şabāh

27

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Hüsn-i 'ālem-sūza mālīk bir dil-ārādır o şūh
Vaşf-ı hüsni ğayrı kābil hūb-ı yektādır o şūh
2. Rü'yeti 'aḳla ziyān[dır] yā perīdir yā melek
Her kime olsa nümāyān hayret-efzādır o şūh
3. Seyr edenler ḳadd-i müsteşnāsını Tūbā dedi

s.14. Kāmet-i zībā ile bir serv-i ra'nādır o şūh

26

1. Parlak güneş, o ay için her sabah kan döker; her sabah görüneni kızıl şafak sanma!
 2. Bir insan onun aşkının mübtelası olur da her sabah nasıl kan saçan gözlerle ağlamaz?
 3. Kulluğun maksatı, Allah'a yakınlık saadeti ise, (kul) her sabah vird ve zikirler ile tespih çeksin.
 4. Her sabah sevgili yeryüzüne yüzünün güneşini lütfederse, Hüznî'nin elinden tercih etme kontrolü gitmez mi?
- 4b destinden: dostından M.

27

1. O güzel, alemi yakan güzelliğe sahip bir gönül süsleyendir; güzelliğinin vasıflarının yanında eşsiz güzelliğe sahiptir.
2. O güzel, ya peri ya da melektir, görünüşü akla ziyan[dır]; her kime görünse (kişinin) hayretini arttırır.
3. O güzel, güzel boylu hoş bir servidir; (onun) seçkin boyunu seyredenler Tuba dediler.

4. Cān taḥammül mü eder hiç şīve-i güftārına
Bir şeker-leb bir zarīf-i nükte-pīrādır o şūḥ
5. Lebleriyle Ḥüzniyā ihyā-yı emvāt etmede
Nefḥa-yı Rūḥü'l-ḳudūs mişl-i Mesīḥā'dır o şūḥ

28

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Revnaḳ-ı rūyıyla reşk-i mäh-ı tábāndır o şūḥ
Ḥīre-sāz-ı çeşm-i ḥurşīd-i dıraḥşāndır o şūḥ
2. Çok mudur maḥbūb-ı 'aşkı olsa ḥübā[n]-ı diger
Ḥüsrev-i ḥübān şeh-i lāle- 'izāraḥdır o şūḥ
3. Ğamzesiyle dehri pür-şūr etme 'âdet çeşmine
Āfet-i cān ü cihān āşüb-ı devrāndır o şūḥ
4. Etmesin mi cāyını Beytü'l-Hazen Ya'ḳūb-ı dil
Ḥüsn ile ḥayret-resān-ı mäh-ı Ken'āndır o şūḥ
5. Ol tenāsüb ol beyāzlıkla berāber Ḥüzniyā
Sīmden meskūk bir serv-i ḥırāmāndır o şūḥ

29

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü feülün)

4. O güzel, bir şeker dudaklı (ve) zarif nükteler yapan (biriye) can, onun edalı konuşmalarına hiç tahammül edebilir mi?

5. Ey Hüznî! O güzel, dudaklarıyla ölüleri diriltmekte Cebrail'in nefesi, İsa'nın (bir) benzeridir.

28

1. O güzel, yüzünün parlaklığıyla dolunayı kışkandırır; (hatta) parlak güneşin gözünü kamaştırır.
2. O güzel, lale yanaklıların şahı (ve) güzellerin sultanı (iken) diğer güzellerin sevgiliye aşık olması çok mudur?
3. O güzel, can ve cihanın afeti olup dünyayı karıştırır; bakışlarıyla dünyayı kavgaya düşürmek gözlerinin adettir.
4. O güzel, güzelliğiyle hayret veren Hz. Yusuf (iken) Hz. Yakup (olan) gönül, yerini Beytü'l-Hazen etmesin mi?
5. Ey Hüznî! O güzel, kusursuz endamı ve beyaz teni ile beraber âdeta damgalanmış gümüşten salınan bir servidir.

5b meskūk: mesyūk M.

29

1. Feryād-ı dil-i zāra vişāliñle kıl imdād
Hasretle yazık oldu o bī-çāre ğam-ābād
2. Şevk-i gül-i şad-berg-i 'izārıñla nigārā
Bülbül gibi zār etmegi dil eyledi mu'tād
3. Göñlüm gibi meyl etti görüp ey semen anda
Ruhsārına gül la'liñe mül kıddiñe şimşād
- s.15. 4. Āğyār ile çün 'azm-i gülistān ediyorsun
Etsen n'ola bir kerre de bu Hüzñî kuluñ yād

30

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Firķatiñ cānā huzūr-ı cānım etti cāndan aḥz
Hey meded āvāreñi kıl vādī-yi hicrāndan aḥz
2. Hıre-çeşm eyler midi hiç böyle ḥalk-ı 'ālemi
Nūrunu şems etmeseydi cebhe-i cānāndan aḥz
3. İsti'āze eyle her-dem Ḥālīk'a tā kim ede
Hālet-i nez'inde ĩmānıñ yed-i şeytāndan aḥz
4. Şūretiñ insāndır ammā sīretiñ ḥayvān mişāl
Var et insāniyyeti bir kāmīl-i insāndan aḥz
5. Merhemi kıl tā medār-ı iltiyām-ı zaḥm ola
Hüzñiyā bir çāre-sāz-ı derd-i bī-dermāndan aḥz

1. O hüznü çok olan çaresize hasretten (dolayı) yazık oldu; inleyen gönlümün feryadına kavuşmanla imdat et.
2. Gönül, sevgiliye yanağındaki yüz yapraklı gülün şevkiyle bülbül gibi inlemeyi, adet edindi.
3. Ey yasemin! Gönlüm, orada yanağını gül, dudağını şarap, boyunu şimşir ağacı gibi görüp (sana) meyletti.
4. Bir kere de bu Hüzñî kulunu yad etsen ne olur? Çünkü başkalarıyla gül bahçesine gitmeye meylediyorsun.

30

1. Ey can! Ayrılığın canımın huzurunu candan aldı; avareni ayrılık vadisinden al, imdat et!
2. Güneş, nurunu sevgilinin yüzünden almasaydı, insanlar alemini hiç böyle gözü bulanık eder miydi?
3. Allah'a her zaman sığın ki, ölüm anında imanını şeytandan korusun.
4. Bir kamil insandan, insanlığı öğren (zira) görünüşün insan gibi olsa da özün hayvan gibidir.
5. Ey Hüzñî! Dermansız derdine çare bulan birini bulup (ondan) merhem al ki yaranın iyileşmesine sebep olsun.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Dil nigārın tār-ı gīsüsunda cānbāzlık eder
Bağ ne cānbāzdır ki kıl üstünde serbāzlık eder
2. Her taḥayyülde gül-i ruḥsārını dil ol mehiñ
Bülbül-i güyende-āsā nağme-perdāzlık eder
3. Kābil-i gūş-ı ḥitāb-ı ğayb olan ḥāl ehline
Ḥāl-i vecdi bulmağa sivrisinek sāzlık eder
4. Cem' olup yārān kenārından temāşā eylesin
Fārisi ṭab'ım süḥan şahnında yektāzlık eder
5. Hüznîyā şayd-ı tezerv-i ma'nāda ḥaqqā seniñ
Pençe-yi pür-zür-ı ṭab'ın ḥaylî şehbāzlık eder

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şimdi dil şimşād-ḳad bir şūḥ-ı meh-sīmādadır
Revnāḳ-ı rūy-ı cihān-efrūzı fevḳa'l- 'ādedir
- s.16. 2. Yalnız bir ben değil üftādesi ol āfetiñ
Ḥalk-ı 'ālem ser-te-ser ol āfete üftādedir
3. Öyle bir cānān kim anıñ rāh-ı 'aşkında müdām

31

1. Gönül, sevgilinin omzuna dökülen saç telinde cambazlık ediyor; bak ne cambazdır ki, kıl üstünde yiğitlik yapıyor.

1b üstünde: üzre M.

2. Gönül, her hayalinde o ay (gibi güzel sevgilinin) gül yüzüne nağme söyleyen bülbül gibi olur.
3. Gayb hitabını duyma kabiliyeti olan hâl ehline, vecd halini bulmak için sivrisinek sazlık eder.
4. Dostlar birleşip kenarından seyretsin, süvari mizacım söz meydanında benzersizlik gösterir.
5. Ey Hüznî! Senin kişiliğinin güçlü pençesi mana sülününü avlamakta epey şahinlik eder (şahin gibidir).

32

1. Gönül, şimdi şimşir boylu bir ay yüzlü güzeldedir; (onun) cihanı aydınlatan yüzünün parlaklığı olağanüstüdür.

2. O afetin aşığı sadece ben değilim; insanların hepsi o afete aşıktır.
3. (O) öyle bir sevgilidir ki, çaresiz aşıklar, onun aşkının yolunda can vermeye her zaman hazırdır.

‘Āşık-ı bî-çâreler cān vermege âmâdedir

4. Baḡ ne dilberdir o kim ḡatta meh-i Ken‘ān dahı
Şāh-ı mışr-ı ḡüsn ü ān iken aḡa dil-dādedir
5. Mürdeler iḡyā eder idi o şūḡuḡ ya meger
Var ise ḡaşşiyet-i la‘l-i leb-i ‘İsā’dadır
6. Bunu elbette demez keyfiyyetin idrāk eden
Ol nigārıḡ neş‘e-i cām-ı lebi cahādedir

33

(mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün)

1. Anıp bīmār-ı çeşmiḡ ‘āşık-ı dil-ḡaste ḡan aḡlar
Perişān-ı zülüfūḡle dil-i şūrīdeḡan aḡlar
2. Şikāyet eyleyip dil devr-i tāḡat sūz-ı hicriḡden
Edip ḡālını biḡ sūz ü ḡüdāz ile ‘ayān aḡlar
3. Görüp de sen nice ḡandān olursun ey ḡül inşāf et
Hezārıḡ şūrīş-i ḡālıḡ görüp ḡalk-ı cihān aḡlar
4. Verir seylāb-ı eşke ‘ālem-i ervāḡ ü eşbāḡı
Degil bu çeşm-i ten hicriḡle cānā çeşm-i cān aḡlar
5. Derūnu yaralıdır n’eylesin ḡüznī-yi nā-çārıḡ
Anıḡçün kim o şeydā zār edip ḡurmaz hemān aḡlar

4. O öyle bir güzeldir ki, Yusuf peygamber güzellik mülküne şah olmasına rağmen, ona aşıktır.

5. O güzelin ölüleri diriltlen dudağı gibi bir dudak var ise ancak Hz. İsa’da vardır.

6. O sevgilinin dudağının kadehinin neşesi yüksek seviyededir; bunu özelliğini idrak eden tabii ki söylemez.

33

1. Gönlü yaralı aşık, gözünün hastalığını anıp kan ağlar; (sevgilinin) saçının dağınıklığı yüzünden aşık gönüller ağlar.

2. Gönül, ayrılığın ateşinden şikayet edip halini bin yanıp yakılma ile ayan ederek ağlar.

3. Ey gül, insaf et! Bülbülün karışık halini görüp cihan halkı ağlarken sen nasıl mutlu olabilirsin?

3a olursun: olursun M.

4. Ey can! Ayrılığın yüzünden ten gözü değil, can gözü ağlar; cisimler ve ruhlar alemini göz yaşı seline verir.

5. Çaresiz Hüznî’nin gönlü yaralıdır; o yüzdendir ki, o divane durmadan ağlar.

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Nev-civānım kāmētiñ serv-i semen-sīmā mıdır
Naḥl-ı Tūbā da 'aceb kaddiñ gibi zībā mıdır
2. Ebruvānıñ ğurre-i ğarrā mı bilmem 'arızıñ
Ravza-yı rıdvānda bitmiş lāle-i ḥamrā mıdır
3. Çeşm-i maḥmūruñ gibi mest-i müdām olsam ne var
Meclis-i cām-ı lebiñ dil rind-i mey-āşāmıdır
- s.17. 4. Yok nigāha dīdelerde tāb-ı dīdārıñ 'aceb
Bir mücessem nūr-ı ḥurşīd-i cihān-ārā mıdır
5. Zārı terk eyle güle 'āşık ise[n] ey 'andelīb
Zār-ı 'aşkı kār-ı 'āşık 'āleme ifşā mıdır
6. Dil temennī etmesin mi devlet-i vaşlıñ müdām
Rūz-ı firūz-ı vişālīñ 'āşıkıñ bayrāmıdır
7. Sen ne ḥışm ettiñ aña ey bī-vefā Ḥüznī seniñ
'Āşıkıñam dedise güftār-ı nā-bercā mıdır

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Dense kim bir rind-i meyh'āra ğam-ı dünyā nedir
Der idi vallāhi bilmem ğam nedir dünyā nedir

34

1. Delikanlım, senin boyun yasemin yüzlü servinin boyu mudur? Tuba ağacı da acaba boyun gibi güzel midir?
2. Senin kaşların hilal, yanağın cennet bahçesinde bitmiş kırmızı lale midir?
3. (Ey güzel)! Mahmur gözlerin gibi sürekli sarhoş olsam bunda ne var (zira) gönül, senin dudak kadehinin meclisinde şarap içen bir rinttir.
4. Acaba bakacak göz bulunmayan parlak yüzün, cihanı süsleyen güneşin nurunun cisimleşmiş (hali) midir?
5. Ey bülbül! Eğer güle aşık ise[n] inlemeyi terk et; aşkın işi aşk inlemesini aleme ifşa etmek midir?
6. Gönül, kavuşma saadetini, aşkın bayramı olan kutlu kavuşma gününü sürekli temenni etmesin mi?
7. Ey vefasız! Sen Ḥüznī'ye neden sert davrandın (ki) aşgının dediye (bu) uygunsuz bir söz müdür?

35

1. Şarap içen bir rinde dünyanın derdi nedir diye sorulsa; vallahi, gam nedir dünya nedir ben bilmem der idi.

2. Öyle bî-ḥöd-ı mey-i ‘aşkam ki idrāk etmezem
Māzi müstaḳbel nedir hem bilmezem ḥālā nedir
3. Ğarḳa-yı deryā-yı yek-rengi olaldan Ḳays-ı dil
Kendisin ‘arz eylese fark eylemez Leylā nedir
4. Bir ḥavādiş şorma ḥod rindān-ı mey-āşāma sen
Ḳulḳul-i mīnā ile keyfiyet-i şahbā nedir
5. Ey şeh-i ḥübān seni Ḥüznī bilirken mihribān
Bunca cevriñ ḥikmeti ol bendeñe āyā nedir

36

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Dilberā tābende rūyuñ ay mıdır yā gün müdür
Çarḥa ser çekmiş mi ḳaddiñ hem-seriñ gerdün mudur
2. Ey yüzü zībā gözü şehlā sözü ahlā güzel
‘Ārız-ı rengiñiñ āyā gül mü yā gül-gün mudur
3. ‘Arz eder ḥün-ı dilin çāk-ı girībān eyleyip
Ḥasret-i la‘l-i lebiñle ḡonce de dil-ḥün mudur
4. Bî-muḥābā olmada gül buse-çīn āyā neden
Ruḥlarıñ zülfine buse vermege medyün mudur

s.18. 5. Muttaşıl Ḥüznī akar mecrāya şol cennet olan

2. Aşk şarabının öyle (bir) sarhoşuyum (ki) (bu yüzden); geçmiş nedir, gelecek nedir, şu an nedir idrak edemiyorum, bilemiyorum.

3. Gönül Mecnun’u, tek renk denizine battığından beri, (Leyla) kendisini arz etse (bile) Leyla’yı fark etmez.

4. Sen, şarap içen sarhoş rinde, şişenin sesi ile şarabın verdiği keyif nedir (diye) bir soru sorma.

4a ḥod: ḥūr M.

5. Ey güzellerin şahı! Ḥüznī seni merhamet sahibi bilirken o bendene bunca zulmetmenin hikmeti acaba nedir?

36

1. Ey dilber! Parlayan yüzün ay mı, güneş midir; boyun felek kadar yüksek mi, dostun dünya mıdır?

2. Ey yüzü güzel, gözü hafif şaşı, sözü tatlı güzel! Yanağının rengi acaba gül mü, gül renkli midir?

3. Gonca yakasını yırtıp gönül kanını döküyor; yoksa onun da gönlü senin lal dudağının hasretiyle kan mı ağlamaktadır?

4. Zülfün hiç çekinmeden gül yanağından buse alıyor, yoksa yanaklarının zülfüne öpücük borcu mu var?

5. Ey Ḥüznī! Cennet gibi olan şu mecraya akıp duran gözyaşım Seyhun mu Ceyhun mudur bilmiyorum.

Eşk-i çeşmim bilmezem Seyhün mu yâ Ceyhün mudur

37

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

1. Nüş-ı meyle hevesim muğbeçegān vuşlatıdır
Künc-i meyhāne harābātilerin cennetidir
2. Şofî hāşıl ğaraż-ı 'azm-i harābāt edenin
Tā dem-i bezm-i ezel pīr-i muğān şöhetidir
3. Edemezse n'ola bir dem bile ārām ansız
Gönlümün peyker-i dilber sebep-i selvetidir
4. O şeker-leb kim anın 'aşkına Ferhād olanın
Suhan-ı şekker-i şīrīn-lebi şerbetidir
5. Hāl-i 'ālem ne 'aceb hāle tehavvül etmiş
Halka miftāh-ı suhan birbirinin ğıybetidir
6. Kiminin hūri vü ğilmān kiminin bāğ-ı cinān
Hüznī'nin maqşadı dīdār-ı Hudā rü' yetidir

38

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. 'Aşk ile cānāna cān teslīm edenler yok mudur
Nezd-i şāha cevherin taqdīm edenler yok mudur
2. 'Aşk re's-i hikmet olduğun bilip tıfl-ı dile

37

1. Meyhane köşesi, meyhane ehlinin cennetidir; (orada) şarap içmekteki niyetim muğbeçelere kavuşmaktır.
2. Ey Sufi! Meyhaneye gitme niyetinde olanların ta ezelden beri maksadı meyhaneci ile sohbetir.
3. Gönlümün huzurunun sebebi, o dilberin yüzüdür; onsuz bir an bile huzur bulamazsam buna şaşılır mı?
4. O tatlı dudaklının aşkına Ferhat olanın şerbeti, sevgilinin tatlı dudağından dökülen şekerli sözlerdir.
5. Alemin hali ne acayip hale dönüşmüş, halkın birbirlerinin ğıybetini (etmeleri) sözün anahtarı (olmuş).
6. Kiminin maksadı huri, kiminin ğılman, kiminin cennet bahçesi (iken) Hüznī'nin maksadı, Allah'ın didarını görmektir.

38

1. Aşk ile sevgiliye can teslim edenler (ve) şahın huzuruna cevherini sunanlar yok mudur?
2. Aşk hikmetinin reisi olduğunu bilip gönül çocuğuna her zaman aşk ilmini öğretenler yok mudur?

‘İlm-i ‘aşkı dem-be-dem ta‘līm edenler yok mudur

3. Āh ben telhī-çeş-i derd-i firākam keyfini
Cām-ı ‘aşk-ı yār ile tetmīm edenler yok mudur
4. Zātını Behzād-ı ‘aşk edip hemān levh-i dile
Ol nigārın resmi tersīm edenler yok mudur
5. Kırtarıp ahlāk-ı nā-bercā-yı esfelden dilin
Hüznīyā harf *Ahsen-i takvīm* edenler yok mudur

s.19.

39

(*fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*)

1. Hâtırım bilmez benim bir dem nedir şulh u sürūr
Bulmada her dem hücum-ı leşker-i muhtelev şūr
2. Māhdan māhīye dekdir beyn-i ‘aşk ārām ile
Merd-i ‘aşkı bende n’eyler ey dil ārām u huzūr
3. Dil ‘abāsın yakalı bir şūh-ı ateş-meşrebe
Nār-ı ‘aşk ile derūn-ı sīne olmuştur tenūr
4. Kim bulur kılca kusūr ol mū-miyān-ı nāzike
Bulsa meddāhı bulur ‘acz ile medhinde kusūr
5. Ben ne hoş sözler bulurdum Hüznī endūh-ı zamān
Āh kim vermemiş olsa tab‘ıma ye’s-i fütūr

3. Ben ayrılık derdinin zehrini tadarken, sevgilinin aşkının kadehinin keyfini sürenler yok mudur, âh!
4. Zâtını, aşkın Behzât’ı sayıp gönül levhasına hemen o sevgilinin resmini resmedenler yok mudur?
5. Ey Hüznî! Gönülünü en sefillerin uygunsuz ahlaklarından kurtarıp yaratılmışların en güzeli sözünü edenler yok mudur?

39

1. Her zaman şuuru bozulmuş askerlerin hücumunu uğrayan gönlüm bir an barış ve sevinç nedir bilmez.
2. Ey gönül! Ben aşk adamıyım, bende huzur ve sükun ne arar? Aşk ile huzurun arası, aydan balığa kadardır.
3. Ateş meşrepli bir güzele gönül abasını yakalı, aşk ateşiyle gönlün içi tandır olmuştur.
4. O ince belli nazike kim kılca kusur bulabilir? (Sadecce) övücüsü azciyetle (onu) (methederken) bulsa bulsa övgüde kusur bulur.
5. Hüznî! Ah (eğer) mizacıma ümitsizlik vermemiş olsa, zamanın sıkıntısı(nda) ne hoş sözler bulurdum.

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

1. Duht-ı rez bezme yine gül gibi handān geliyor
Yine ārām-ı dil-i zümre-yi rindān geliyor
2. Şem'-i bezm-i zürefā revnağ-ı rūy-ı sākī
Cām-ı mey meclise kandīl-i fūrūzān geliyor
3. Ba'd ez-īn zulmet-i ğamdan ne gezer anda eşer
Āsumān-ı dile hūrşīd-i dırağşān geliyor
4. Sizde ey sākī vü şahbā ne bu haşşiyet kim
Ten-i bī-tābıma gördükte sizi cān geliyor
5. Ayağ alıp eline sāk-ı kebūter gibi surh
Sekerek muğbeçe mānende-i kebkān geliyor
6. Zen-i dünyā gibi ārāyış-i şad-güne ile
Yine zāhidleri idlāle o fettān geliyor
7. Öldürür derd-i humār ādemi geldi başıma
Yā niçin bezm-i meye sākī zarīfān geliyor
8. Bir gülün aşk ile dil mişli hezār etmede zār
Leb-i hamrāsın anıp gözlerime kan geliyor
9. Dil temennī niçe etmez ni'em-i vaşlın anı
Derd-i hicr ile cihān başıma zindān geliyor

40

1. Rind zümresinin gönlünün huzuru (olan) şarap, meclise yine gül gibi neşeli geliyor.
2. Zarifler meclisinin mumu (ve) sakinin yüzünün parlaklığı (olan) şarap kadehi, meclise parlak kandil (olarak) geliyor.
3. Gönül göğüne, parlak güneş geldikten sonra, onda gam zulmünden ne eser kalır.
4. Ey saki ve kadeh! Sizdeki bu özellik nedir (ki) bitap olan tenime sizi gördükçe can geliyor.
5. Muğbeçe, uyanık güvercin gibi eline kızıl kadehi alıp keklikler gibi sekerek geliyor.
6. Dünya kadını gibi yüzlerce çeşit süsler ile yine zahidler yoldan çıkarmak için o fitneci geliyor.
7. Saki! İçkiden sonraki baş ağrısı adamı öldürürken niçin şarap meclisine zarifler geliyor?
8. Gönlüm, bülbül misali bir gülün aşkıyla inerken dudağının kırmızılığını andıkça gözlerime kan geliyor.
9. Cihan, ayrılık derdi ile başıma zindan geliyor (iken) gönül onun kavuşma nimetlerini nasıl istemez?

s.20. 10. Yine mest olmuş o mest-i mey-i meyhāne-i nāz

İşte meyhāneden üftān u hūzān geliyor

11. Eylemiş ğark-ı ‘arāk ruhlarını tāb-ı ‘arāk

Jāleden inci takınmış gül-i handān geliyor

12. İki ‘arız mı iki verd-i ter-i behcet mi

Yādıma bakşam aña kudret-i Raḥmān geliyor

13. Öyle sür‘atle nazar kıll ki göz ermez Hūznī

Çeşm-i āhū-yı Hoten ğamzesi hayrān geliyor

41*

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün)

1. Sarāy-ı dilde ğamdan başka bir mihmān mı kalmıştır

Dil-i ğam-pervere ğam çekmedik bir ān mı kalmıştır

2. Senin ey şūh-ı zībā devr-i ‘ālem-sūz-ı hūsnünde

Cihānda nār-ı ‘aşka yanmadık bir cān mı kalmıştır

3. Sen ol reşk -i perī maḥsūd-ı Leylī’sin ki ‘ālemde

Senin Mecnūn-ı ‘aşkıñ olmadık insān mı kalmıştır

4. ‘Aceb bir hāl-i istiğrāka düşmüş āyīne bilmem

O da hūsnüñe āyā sen gibi hayrān mı kalmıştır

10. O naz meyhanesinin şarabının mesti yine mest olmuş (şekilde) meyhaneden düşe kalka geliyor.

10b mısra vezne uymamaktadır.

11. O açılmış gül yanakları ter içinde çiyden inci takınmış (halde) geliyor.

12. İki yanak mı, iki güzel taze gül mü (diyerek) ona bakınca Rahman’ın kudreti hatırıma geliyor.

13. (Ey) Hūznī! Hoten ceylanı gözlü sevgilinin gamzesi esrar sarhoşu olmuş (fırsat bu fırsat) ona hızlıca nazar et zira (o, o kadar hızlıdır ki) ona (normal zamanda) göz ermez.

41

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 73. sayısının 24. sayfasından alınmıştır.

1. Gönül sarayında gamdan başka bir misafir mi kalmıştır? Gam ile beslenen gönle gam çektermeyen bir güzel mi kalmıştır?

2. Ey işveli güzel! Senin alemin yakan güzelliğinin devrinde cihanda aşkının ateşiyle yanmayan bir can mı kalmıştır?

3. Sen, perilerin kıskandığı haset edilecek güzellikte olan Leyla’sın; senin aşkının Mecnun’u olmayan insan mı kalmıştır?

3a reşk: rişk M.

4. Ayna, acayip bir hale gark olmuş; acaba o da güzelliğine sen gibi hayran mı kalmıştır, bilmem.

5. Gören var mı cihānıñ müstaķar bir hāletin Hüzni

‘İmārāt-ı mülūk-ı māzī ābādān mı kalmıştır

42*

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Devlet-i devr-i zamān olmuş ne olmamış nedir
Himmet-i ten-perverān olmuş ne olmamış nedir
2. Bu denī-perver sipihre ser-fürū etmem ebed
Başım üzre sāye-bān olmuş ne olmamış nedir
3. Ehl-i dil hāķķında devri nā-muvāfıķtır bütün
Gerdiş-i gerdün hemān olmuş ne olmamış nedir
4. Cān kim mehcūr-ı cānān olsa cān demem aķa
Yārsiz cismimde cān olmuş ne olmamış nedir
5. Teşne-i hāmı eyledim iken bu cānım Hüzniyā
Hāmı-ı hūmār-ı cihān olmuş ne olmamış nedir

43*

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Vāmıķ[a] ‘Azra-‘izārān bir değil binlercedir

5. Hüzni! Cihanın istikrarlı bir halini gören var mı? Geçmiş hükümdarların inşa ettikleri (bugün) mamur mu kalmıştır?

42

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 73. sayısının 24. sayfasından alınmıştır.

1. Şu devirde saadet/devlet olsa ne, olmasa ne; tenini besleyen (yiyip içmekten başka bir şey bilmeyen) kimselerden himmet olsa ne olmasa ne?

2. Bu alçaklık barındıran feleğe asla itaat etmeyecek (iken) felek başımın üzerine gölgelik olmuş ne olmamış ne?

3. Gönül ehli hakkında devrindekiler bütünüyle onlara muhalif (iken) feleğin dönüşü çabucak olmuş ne olmamış ne?

4. Canandan ayrı düşmüş cana, can demez iken cismim yarsiz (kalmış) ise canım olmuş ne olmamış ne?

5. Ey Hüzni! Bu canımı şaraba susatmış iken cihanın sersemleten şarabı olmuş ne olmamış ne?

43

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

1. Vamık’a Azra yanaklılar bir değil binlercedir, bülbüle gülfıdanları bir değil binlercedir.

1a ‘Azrā-‘izārān: ‘özü ‘azaran M.

- ‘Andelīb[e] gül-nihālān bir degil biñlercedir
2. İçlerinde görmedim bir ben gibi dil-ḥaste hiç
Ḥaste-i ḥaste-nigāhān bir degil biñlercedir
3. Yāre izhārı gibi izmārı da güç āh kim
Dilde dāğı nā-nümāyān bir degil biñlercedir
4. Şanma kim toğru çıkar va‘d-i vişāl-i dilberān
Bu ḥuşūsta kız-b-i ḥübān bir degil biñlercedir
5. Ḥār-ı istiğnā-yı gül te’sir edelden cānına
Hüznīye zār-[ı] hezārān bir degil biñlercedir

44*

(*mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün*)

1. Bizim ne māl u ne mülk ü ne ‘izz ü cāhımız vardır
Hemen hep bunları ihsān eden Allāh’ımız vardır
2. Tereddütten der-i māhlūka rahāt bulmasın vā‘iz
Bize Ḥaḫ kāfidir bizim *kefā billāh*’ımız vardır
3. Ğazab boğsa mümāsil-ḥāletın bīgānesiyiz biz
Bizi ḍarb edene bizim bir eyvallāhımız vardır
4. Bize mescid de bir meyḥāne de puthāne de birdir

2. Hasta (süzgün) bakışlı güzellerin hastası bir ben değilim (bunlar belki) binlercedir ama içlerinde hiç benim gibi bir hasta gönüllü görmedim.

3. Ah! Gönüldeki bir değil binlerce görünmeyen yarayı, sevgiliye aşık etmek de gizlemek de ne kadar zor.

4. Dilberlerin kavuşma vaatleri doğru çıkar zannetme; çünkü bu hususta güzellerin yalanları bir değil binlercedir.

5. Gül, dikenin tokluğunu canına tesir ettirdiğinden beri Hüznî’ye inleyen bülbüller bir değil binlercedir.

44

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 66-67. sayfalarından alınmıştır.

1. Bizim ne mal ne mülk ne izzet ne de makamımız vardır; bizim sadece bunları ihsan eden Allah’ımız vardır.

2. (Bırakın) vaiz, yaratılmışların kapısına gidip gelmekten (onlardan medet umması dolayısıyla) rahat bulamasın; bize Allah yeter bizim “*Kefā billāh*”ımız vardır.

3. Bizi gazap boğsa da bize vurana karşılık vermeyiz, ona eyvallah der geçeriz.

4. Biz her nereye dönersek dönelim orada Allah’ın yüzünü seyrettiğimiz (için) bize mescit de meyhane de puthane de birdir.

Bizim her yerde seyr-i *semme* *vechullāh*'ımız vardır

5. Tenezzül etmeyiz biz seyre ezhār-ı gülistānı

Bizim dil 'āleminde özge seyrān-gāhımız vardır

6. Kō kim 'aql-ı ma'āş erbābı etsin cem'-i zer Hüzni

Bizim 'aql-ı me'ād ile dil-i āgāhımız vardır

45*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. 'Āqlıñ alır ol perī her kime kim manzūr olur

Çeşm-i maḥmūrunu kim seyr eylese maḥmūr olur

2. Bār-ı cevri dilberi 'āşık çeker bī-iḥtiyār

Şanma kim ol ḥārı aña çekmede bir zūr olur

3. Kim şehīd-i 'aşk olursa rüz-ı rüstāhīzde

Şanma kim bī-müjde-i dīdār anı maḥşūr olur

4. Ref' iden benlik hicābın cezbe-i rahmet ile

'Aşk dārında *ene'l-Hak* gūy olan Manşūr olur

5. Zīnet-i dünyā görünmez gözüne rindiñ ebed

Rind o 'uryāndır ki ilbās etsen anı 'ūr olur

6. Bu ḥarāb-ābādı ābād etmege çekme emek

Şanma bu virāneyi sen sa'y ile ma'mūr olur

4b semme: süm M.

5. Bizim gönül alemimizde kendimize has seyir yerimiz bulunduğu (için) gül bahçesinin çiçeklerini seyretmeye tenezzül etmeyiz.

6. Hüzni! Dünya hayatına dönük akıl erbablarının altın toplamasını boş ver; çünkü bizim yaratılışın hikmetini sorgulayan akıl (erbabları) ile kalp gözümüz açıktır.

45

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 67. sayfasından alınmıştır.

1. O peri (gibi sevgili) her kime görünürse aklını alır; onun mahmur gözlerini kim seyretse sarhoş olur.
2. Aşık, sevgilinin cefa yükünü elinde olmadan çeker; sen ona o diken çökmekte bir zorluk olur sanma.
3. Kim aşk şehidi olursa, kıyamet gününde o, Allah'ın cemalinin müjdesi olmadan haşır olur sanma.
4. Rahmet cezbeleriyle benlik perdesini kaldıran, aşk darağacında 'Ben Hakk'ım' diyen Mansur olur.
5. Rindin gözüne ebediyen dünyanın süsü görünmez; sen onu giyindirsen o yine çıplak olur.
6. Bu harap olmuş yeri abat etmeye emek verme; bu viraneyi çalışarak mamur edeceğine zannetme.

7. Şāhib-i sīm ü zeri ma‘būd edinüp şimdi halk
Halka maqbūl olmak için Hālik’a menfūr olur
8. Sīm ü zerden kīsesi mahrūm olanın olsa da
‘Aql-ı Eflātūn naşībi halk içinde hūr olur
9. Harf-be-harf icrāsına mecbūr olur elbet anı
Her kimiñ destinde şāh-ı ‘aşktan menşūr olur
10. Cān verir rāhat yüzün görmek için ol kimse kim
Leşker-i gam gerçi pey-der-pey anı mahşūr olur
11. Tab‘ıma verdi küşāyiş seyr-i sebz-i hatt-ı yār
Her ne fikr etsem hemen levh-i dile meştūr olur
12. Kim ki ahyāra muķārindir olur Hakk’a ķarīn
Gerçi eşrāra ķarīn olursa Hāk’tan dūr olur
13. Gerçi ‘ōmr-i Nūh’u da sürse cihānda bir kişi
Menzili Hūznī anıñ en aķīrinde gūr olur

46*

(*fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn*)

1. Yine cem‘iyet-i hūbān ile cānān geliyor
Bunca seyyāre içinde meh-i tābān geliyor

7. Zamanın halkı, halk tarafından kabul görmek için altın ve gümüş sahiplerini ilah edinip Allah’a düşman oluyor.

8. Kesesi gümüş ve altından mahrum olanın, halk içinde Eflatun’un aklından nasibi güneş olur.

9. Her kimin elinde aşk padişahının fermanı olursa, o elbette harfi harfine (fermanın) icrasına mecbur olur.

10. Gam ordusunun peyderpey etrafını kuşattığı o kişi, rahat yüzü görmek için canını verir.

11. Sevgilinin ayva tüylerinin yeşilliğinin seyri, benim mizacıma (öyle) ferahlık verdi (ki) her düşündüğüm gönül levhama hemen yazılmış oldu.

11a sebz-[i] hatt-ı yār: sebz-hattıvar M.

12. Kim hayır sahibi kişilerle beraber olursa Hakk’a yakın olur; kim de şerlilere yakın olursa Hakk’tan uzak olur.

13. (Ey) Hūznī! Gerçi bir kişi cihanda Hz.Nuh’un ömrünü de yaşasa, en sonunda toprak olur.

46

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 67-68. sayfalarından alınmıştır.

1. Sevgili yine güzeller cemiyeti ile geliyor; bunca gezegen içinde parlayan ay geliyor.

2. İhtifālāt-ı melihān-edā āyīn ile
O şeh-i zümre-i hūbān o meh-i ān geliyor
3. Akıt eşkin kadem-i pākine düş cūy mişāl
İşte ey gözlerim ol serv-i hūrāmān geliyor
4. Yere basmaz o perī bāda mı binmiş bilmem
Tahtını yel götürür işte Süleymān geliyor
5. Beni bī -h'āb u hūzūr etme edip āh u enīn
Ġam yeme ey dil-i hāste saṇa Loḵmān geliyor
6. Nice rakş-āver-i şevk olma[ya] Ya 'kūb-ı dilim
Dīdeme revnaḵ-ı rūy-ı me[h]-i Ken'ān geliyor
7. Niye gitmiş o melek beyt-i rakīb[e] baḵa baḵ
İşte gittigine olmuş da peşīmān geliyor
8. Başḵa bir şey mi yok āyā nereye kılsa nazār
Gözūme şan'at-ı pūr-hikmet-i Yezdān geliyor
9. Gül açıldı gelip eyyām-ı bahār ey Hūznī
Şāḵ-ı eşḵārdan āheng-i hezārān geliyor

47

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Hiç karar etmez gelen 'ālem ise 'ālem henūz

2. O güzellik ayı, o güzeller zümresinin şahı, güzellere yakışır bir merasim ile geliyor.

3. Ey gözlerim! İşte o nazlı nazlı salınan sevgili geliyor; akarsu misali onun temiz ayağına gözyaşlarını akıt.

4. O peri yere basmıyor rüzgara mı binmiştir, bilmem; tahtını rüzgarın taşıdığı Hz. Süleyman (gibi) geliyor.

5. Ey gönlü hasta! Beni, ağlayıp, gam yiyerek huzursuz ve uykusuz etme (zira) Lokman geliyor.

5a bī: bu M.

6. Gözüme Kenan'ın ayının (Hz. Yusuf'un) yanağının parlaklığı gelirken Hz. Yakup gibi olan gönlüm arzuyla nasıl yerinden oynamasın.

7. O melek (gibi sevgili) rakibin evine niye gitmiş? Bak! İşte gittiğine pişman olmuş şekilde geri geliyor.

8. Gözüm nereye baksa Allah'ın hikmet dolu sanatını görüyor; acaba (alemden) başka bir şey yok mu?

9. Ey Hūznī! Bahar günleri gelip gül(ler) açıldığı (için) ağaçların dallarından bülbüllerin nağmeleri geliyor.

47

1. Eğer dünya bu dünya ise gelen bunda kalmaz, eğer adam adam ise ondan kendi türüne zarar gelmez.

Nev'ine gelmez hâlel âdem dahı âdem henüz

2. Câm-ı 'aşk-ı yâr ile sekrân idim ben ol zamân
Bâde-i engûrî icâd etmemişti Cem henüz
3. Tâzeler dil yârasın tîğ-i sitem urup o şûh
Urmamışken açtığı yaralara merhem henüz
4. Gitmeden biri ğamın yeki gelir beyt-i dile
Ġam pey-â-pey tölme da def^c olmadan bir ğam henüz
5. Dehri tutmaz mı hezâr-âsâ figânım Hüzniyâ
'Ârız-ı gül-fâmını 'arz etmez ol gül-fem henüz

48

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Derd-mend-i 'aşk olan derdine dermân istemez
Derdidir dermân aña dârü-yı Loğmân istemez
2. Cân u dilden tâlib-i dîdâr olan 'uşşâk-ı zâr
Cenneti kılmaz taleb hürî vü ğılmân istemez
3. Halkdan i 'râz edip de Hâlık'ına yüz tutan
Eylemez meyl-i ri yâ vü şö hret ü şân istemez
4. Gözlerimle çokların gördüm ben ey reşk-i melek
Mâ'il-i reng-i ruhu ş seyr-i gü listân istemez

s.21. 5. Şiddet-i cu 'ettirirse Hüzniyâ terk-i hayât

2. Cem henüz üzüm şarabını icat etmemişken ben o zamanlar sevgilinin aşkının kadehi ile sarhoş idim.
3. O güzel, açtığı yaralara henüz merhem vurmamışken sitem kılıcını vurup gönül yarasını yeniler.
4. Gönül evine, gamın biri gitmeden biri gelir; bir gam henüz def olmadan art arda gam gelir.
5. Ey Hüzni! Bülbül gibi feryatlarım alemini tutmaz mı (ki) o gül dudaklı, gül renkli yanağını, henüz göstermez.

48

1. Aşkın dertlisi, derdine derman istemez; ona derdi dermandır, Lokman'ın ilacını istemez.
2. Can ve gönülden didarın talibi olup inleyen aşıklar; cenneti talep etmez, huri ve gılman istemez.
3. Yaratılardan yüz çevirip Allah'a yüz tutan, ri yaya meyletmez ve şö hret ile şân istemez.
4. Ey meleklerin kıskandığı! Ben gözlerimle çoklarını gördüm (ki) yanağının rengine hevesli olup gül bahçesinin seyrini istemezler.
5. Hüzni, eğer açlığın şiddeti (ile) ölse (bile), cimrilerin elinden bir parça ekmek istemez.

Şunsa ger bir pāre nān dest-i ḥasīsān istemez

49

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Ketmden esrār-ı 'aşkı fāriğ olma bir nefes
Fāş eder zārın dilā bu zārı kes sevmez bu ses
2. Ben nice bülbul gibi zār etmeyem oldu baña
Murğ-ı bāğ-ı kuds iken bu çār 'unşur bir kafes
3. Vā'izā sermest-i şahbā-yı muḥabbet bilmiş ol
Bu seniñ efsāneñi gūş eylemez hiç sözü kes
4. Bāde-i 'aşk-ı gül-i vaḥdetle sermest olalı
'Andelīb-i dil nevādan fāriğ olmaz bir nefes
5. Dil yedikçe derd-i 'aşkın darbe-yi mızrābını
Hüznīyā bī-iḥtiyār efgān eder mişl-i ceres

50

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bister-i hicriñde ten bī-cān yatar cānım yetiş
Cān verir dil cism-i bīmārımda cānānım yetiş
2. Pāymāl olmuş reh-i 'aşkıñda bir üftādeyim
Tut elim ey çāre-sāz-ı derd-mendānım yetiş
3. Āteş-i 'aşk-ı cihān-sūzuñla yandı cism-i cān

49

1. Ey gönül! Bir nefes (bile) aşkın sırlarını saklamaktan uzak durma; inlemeyi kes, çünkü inlemen (sırrı) açığa çıkarır.
2. Bu dört unsur, ben kutsal bahçenin kuşuyken bana bir kafes oldu; nasıl bülbul gibi inlemeyeyim?
3. Ey vaiz! O senin bu efsanelerini dinlemez, sözü kes; (çünkü) o, kadehin muhabbetinin sarhoşu olmuş.
4. Vahdet gülünün aşk badesiyle sarhoş olalı, gönül bülbulü nağmeden bir nefes uzak durmaz.
5. Ey Hüzn! Gönül, aşk derdiyle mızrap darbesini yedikçe çan gibi elinde olmadan feryat eder.

50

1. Sevgilim! Ten ayrılık yatağında cansız şekilde yatıyor; gönül hasta vücudumda can veriyor, yetiş!
2. Ey dertlilere çare bulan! Aşkın yolunda ayaklar altında kalmış bir düşkünüm; elimi tut, yetiş!
3. Ey yüzü parlak güneş (gibi olan) parlak ayım! Vücut, cihanı yakan aşkın ateşiyle yandı, yetiş!

Ey yüzü hürşîd-i rahşân mâh-ı tâbânım yetiş

4. Zaḥm-ḥôr-ı miḥnet oldum tîğ-i hicriñden seniñ

Dâd edip feryâdına ey şâh-ı ḥübânım yetiş

5. Destres olmaz dil-i Ḥüznî saña lûṭuf edip

Dest-gîr ol aña ey serv-i ḥırâmânım yetiş

51

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Kimini ḥandân felek kimini giryân eylemiş

Mübtelâ-yı ğam kimin kimini şādân eylemiş

- s.22. 2. Bir hizebr görmedim 'âlemde illâ kim anıñ

Gerdiş-i nâ-sâz-ı gerdün bağrını kan eylemiş

3. Baḥş edip şahbâ-yı 'aşkı sâkî-yi feyz-i Ḥudâ

Tâ ezelden tâ ebed 'uşşâkı sekrân eylemiş

4. Kaṭre-yi deryâçe şükr et ol Ḥudâvend-i kerîm

Bak seni müstağrağ-ı deryâ-yı iḥsân eylemiş

5. Ser-zemîn-i secde-yi şükr olsa Ḥüznî çok mudur

Lûṭf-ı Hâk anı şeh-i cem'-i suḥandân eylemiş

52

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

4. Ey güzellerin şahı! Senin ayrılığının kılıcından mihnet yarası yer oldum; ihsan edip feryadına yetiş!

5. Ey salınarak yürüyen servim! Hüznî'nin gönlü sana erişemiyor, ona lütfedip yardımcı ol, yetiş!

51

1. Felek; kimini gülen, kimini ağlayan, kimini gama bağımlı, kimini sevinçli eylemiş.

2. Şu dünyada bir aslan görmedim ki tersine dönen felek onun bağımlı kan etmiş olmasın.

2a Bir hizebr: Bir hizver M.

3. Allah'ın feyzinin sakisi, aşk kadehini sunup aşıkları ezelden ebede dek sarhoş eylemiş.

4. Bak o kerem sahibi Allah, seni ihsan deryasına daldırmış; gölün katresi kadar şükret.

5. Hak'ın lütfü, Hüznî'yi söz söyleyenlerin hepsine sultan eylemişken, o başını yere koyarak şükür secdesi etse çok mudur?

52

1. Dil o Yūsuf-ṭal‘ata zātın ḥarīdār eylemiş
Hem yine aldanmamış biṅ cāna pāzār eylemiş
2. Derd-i ṭāḳat-sūz-ı ‘āşık kābil dermān olur
Ṭoḡrusu bunu diyen bī-hūde güftār eylemiş
3. Zāhidā rüsvā-yı ‘aşk olduğumu levīm eylemiş
Alnıma gelen ḳazā çün böyle izbār eylemiş
4. *Ḳul hüvāllahu eḥad* sırrın ‘ayān edip Ḥudā
Rūy-ı vaḥdāniyetin her yüzden izḥār eylemiş
5. Kātim ol sırr-ı ene‘l-ḥaḳḳa eger vāḳıf isen
Keşf-i esrār etmesi Mansūr‘u ber-dār eylemiş
6. Dün varıp bu kār-gāh-ı dehre şaldım bir nazar
Şuḡl-ı bī-encām-ı dünyā ḥalkı bī-zār eylemiş
7. Baḳ ne şeyṭān kim kemāl-i kibr ü naḥvetten şofī
Nezd-i rindāna tenezzül etmege ‘ār eylemiş
8. Ḥüznī cānānıñ leb-i cān-perverin fırsat bulup
Būsa nā‘il olmuş ammā pek çok ısrār eylemiş

53*

(*mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*)

-
1. Gönül, o Yusuf yüzlüye talip olup onu almak için bin can vermek hususunda anlaşmış ama yine de bu ticarete aldanmamış.
 2. Aşkın kuvvet bulunmayan derdine derman mümkün olur diyen kişi, doğrusu boş (bir) söz söylemiş.
 3. Zahit, aşk rüsvası olmamı kınamış; (elimden gelen bir şey yok) çünkü alnıma kader böyle yazılmış.
 4. “De ki: O Allah birdir.” sırrını Allah ayan edip birliğinin yüzünü, her yüzde ortaya çıkarmış.
 5. Eğer ‘ben Hakk’ım’ sırrına vakıf isen sakla; Mansur’un sırları ortaya çıkarması asılmasına (sebeptir).
 6. Dün dünya dükkanına varıp gördüm (ki) dünyanın sonsuz işleri halkı usandırmış.
 7. Süfinin ne şeytan olduğuna bak! Tam bir kibir ve böbürlenme içerisinde rintlerin yanına gelmeyi kendine ar saymış.
 8. Hüznî, sevgilinin cana can katan dudağından fırsat bulup öpücüğe nail olmuş, fakat çok ısrar etmiş.

8b ammā pek: ammānıñ M.

53

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 67. sayfasından alınmıştır.

1. Bu bezm-i 'ālemin zevk ü şafāsı cümle boştur boş
Hele 'akla göre derd ü belāsı cümle boştur boş
2. Hemen sen 'ömrünü 'ālemde bir hoş[ça] geçir yoksa
Ġam u zevkin cihānda yok beķāsı cümle boştur boş
3. Gözüñ dikseñ hemen ihsān-ı bī-payān-ı Mevlā'ya
Ki 'abdiñ lutfunıñ yok māverāsı cümle boştur boş
4. Ben idrāk eyledim 'akl-ı selīm ihsān edip Mevlā
Cihānda fikr-i Hāk'tan mā'adāsı cümle boştur boş
5. Nukūş-ı kā'ināta bakma hiç nakşından ey dīde
'İyān olmazsa nakķāşın lıķāsı cümle boştur boş
6. Reh-i Hāk'ta saña nefsin gibi düşmān mı var Hūznī
Seni azdırmasın nefsin hevāsı cümle boştur boş

54

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Tıtsa bir kalbi muhabbet ger be-rū-yı ihtisāş
Bir tutar ayrılmaz andan bir dahı mişl-i raşāş
- s.23. 2. Bilmezem bilmez mi hiç bıķmak uşanmak olsa da
Dil belā-yı 'aşktan etmez temennī-yi hālāş
3. Bu tarīk-i 'aşktır bu rāh-ı pūr-āfātta

1. Bu alem meclisinin zevk ve sefası hep boştur; hele akla göre dert ve belası hep boşunadır.
2. Gam ve zevk dünyada ebedi değildir (ama) sen ömrünü dünyada (mümkün olduğunca) hoşça geçir.
3. Mevla'nın sonsuz ihsanına baksan, kulun lutfunun sınırlı olduğunu (anlayıp) her şeyin boş olduğunu (görürsün).
4. Mevla (bana) aklıselim ihsan edince cihanda Hakk'ın fikrinden başka her şeyin boş olduğunu anladım.
5. Ey göz! (Eğer) nakkaşın yüzü (sana) ayan olmayacaksa, kainatın nakışlarına hiç bakma; zira nakışların cümlesi boştur.
6. (Ey) Hūznī! Hak yolunda senin için nefsin gibi bir düşman yoktur; nefsinin arzularının hepsi boştur, (dikkat et) seni azdırmasın.

54

1. Sevgi, eğer bir kalbi bağlanma kuvvetiyle tutarsa, bir daha kurşun misali ondan ayrılmaz.
2. Gönül, aşk belasından bıķmak usanmak bilmeyip de kurtulmayı temenni etmez mi?
3. Bu belalarla dolu (olan) aşk yolunda, nice can ölür, nice kanlar kısıssız dökülür.

Nice cān tenden gider anlar doklr b-ı

4. Her azāya olmada gerdānda av-ı rızā
‘arife teslmnden baa hi olur mu menā
5. Hālarında dendi Hzn el- ‘avāike’l-hevā
Meslegin kim etmez ise silk-i mergb-ı havā

55

(fā ‘ilāt fā ‘ilāt fā ‘ilāt fā ‘il)

1. La‘l-i cānāndır mcerred cām-ı hāmraqdan arā
obet-i cān-perveridir n-ı ahbādan arā
2. Lā deyince ol ‘adem illā deyince bul v
Budur ancak ey ‘azim lā v illādan arā
3. İtikā-yı hār eder mi iiyā-ı gl eden
Nedir ey dil ekve-i cev-i dil-ārādan arā
- 4.* Mazhar-ı ry-ı hākāt merāyā-yı mecā
Hāılı Mevlā imi Mecn’a Leylā’dan arā
5. Zār edip rā-ı der fā edersen Hznyā
Syle kim saa nedir bu sırrı iādan arā

56

(fā ‘ilāt fā ‘ilāt fā ‘ilāt fā ‘il)

4. Arife, her olayda boynuna rıza gerdanlığı (takmaktan), teslim olmaktan başka sığınak var mıdır?

5. Hzn! Sekinlerin rabet ettii yolu tutmayanların haklarında ‘halk bcekler gibidir.’ dendi.

55

1. Kızıl kadehten maksat, sevgilinin saf dudaı; arap imekten maksat, cana can katanın sohbetidir.

2. Ey azizim! La ve illadan maksak ancak budur; la deyince yok ol, illa deyince var ol.

3. Ey gnl! Gnl ssleyenin zulmlerinden ikayet etmenin maksadı nedir? Gl arzu eden dikenden ikayet eder mi?

4. Mecaz aynası hakikatin yzne mazhardır; hasılı, Mecn’a Leylā’dan garaz Mevlā imi.

* Bu beyit Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 68. sayfasından alınmıtır.

5. Ey Hzn! Syle! İleyip gnln sırrını ortaya ıkarak sırrı ia etmekteki maksadın nedir?

56

1. Görünür her yerde kâmiller be-rûy-ı inbisât
 alb-i nâsın etmeden hâlî degildir pür-neşât
2. Ey ki müştākân-ı dîdâr-ı cenâb-ı Zü'l-celâl
 Eyleyin halk-ı cihândan kaç'-ı hayt-ı ihtilât
3. Bendeyi یشâl için var mı arık-i aşğdan
 Pîşgâh-ı dergeh-i Mevlâ'ya bir başka sırât
4. Bir apısından giren diger apısından çıkar
 Oldu dünyâ-yı denî iki apılı bir ribât
5. Hüzniyâ zinhâr tesvîf ü tesseyyüb eyleme
 'Âdet eyle etmegi her işte her dem ihtiyât

s.24.

57

(mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün)

1. Eder rindâne meşreb şöhet-i bintü'l-'inebden haz
 Şafâ-yı bezm-i meyden zevke dâ'ir bir sebebden haz
2. Leb-i sāğar olursa buseje hem etme istigrâb
 Kim eyler rind mey-nüş eylemezde bûs-ı lebden haz
3. Müsebbib var iken esbâbı aşlâ cüstü cû etmez
 Eder ehl-i tevekkül rızq-ı bî-külfet talebden haz

1. Kamil insanlar her yerde gönle ferahlık veren bir halle görünerek insanlar[ın] kalbini neşeyle doldurmaktan geri durmazlar.

1b alb-i nâsın: alb-i nâs M.

2. Ey celal sahibinin yüzünü arzulayanlar! Cihan halkı ile görüşme ipini kesin.

3. Köleyi, Mevla'nın huzuruna ulaştırmak için aşk yolundan başka bir köprü var mı?

3b dergeh-i: bir iki M.

4. Değersiz dünya, bir apısından girilip bir apısından çıkılan iki kapılı bir bina oldu.

5. Ey Hüzni! Her işte şen ve ihtiyatlı olmayı adet edinmeyi asla geciktirme ve ihmalkar olma.

5b her dem: hürrem ü M.

57

1. Rindane meşrepler; şarap sohbeti etmekten, şarap meclisinin sefasından zevk almaya dair sebeplerden haz eder.

2. Kadehin dudağı (seni) öperse şaşırma! Çünkü rint mey içmediğı zaman dudak öpmekten haz alır.

3. Tevekkül ehli, külfetsiz rızkın talebinden haz eder (ve) sebep olan var iken sebepleri asla araştırmaz.

4. Hezār aḡsāmdan nāsın içinde şāfi bir kısmı
Eder ıṣār-ı zerden bākī imsāk-ı zehebden ḡaz
5. Bu rüşendir ki Hüzni tā ezelden edegelmıştır
Ḥarābāt ehli nūş-ı bādeden şofi ḡalebden ḡaz

58

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Eder 'uşşāka cānān ettiḡi nāz u edādan ḡaz
Eder 'āşık da 'aşk içinde çektiḡi belādan ḡaz
2. Atar dermān için derd-i devāya cānını bīmār
Ne rütbe telḡ-kām etse yine eyler devādān ḡaz
3. N'ola ben gözlerim ayıramazsam meh-liḡālardan
O kim 'āşıktır etmez mi temāşā-yı liḡādan ḡaz
4. Taḡaṭṭur etmeyip bī-tābī-i 'uşşākı ma'şūkān
Eder 'uşşāka taḡmīl ettiḡi bār-ı cefādan ḡaz
5. Ne ta'n eyler şofi bilmem muḡabbet ehline Hüzni
Neden etmez 'aceb ol meşreb-i ehl-i vefādan ḡaz

59

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Zevke ṭalmış eyleyip bir bezme cānān ictimā'

4. Bin kısım insanların içinden ölümsüz (olan) temiz bir kısmı, altın saçmaktan (ve) altından perhiz etmekten haz eder.

5. (Ey) Hüzni! Bu çok açıktır ki ezelden beridir meyhane ehli bade içmekten, sufi ise süttten haz etmiştir.

58

1. Sevgili, aşıklara ettiḡi naz ve cilveden; aşık ise, aşk içinde çektiḡi beladan haz eder.

2. Hasta, derman için canını derdin devasına atar; ne kadar acı da çekse yine de devadan haz eder.

3. Ben gözlerimi ay yüzlülerden ayıramazsam bunda şaşılacak ne var? Aşık kişi, yüzü seyretmekten haz etmez mi?

4. Sevgililer, dermansız aşıkları hatırlamayıp aşıklara yüklediḡi cefa yükünden haz eder.

5. Hüzni! Sufi ne diye muhabbet ehlini kınar; o vefa ehli kişilerden neden haz etmez, bilmiyorum.

59

1. Sevgilinin bir mecliste toplanıp zevke daldıḡını, şuradan anladım; o meclisten nur parıldıyor.

Bildim andan kim eder ol bezmden nūr iltimā‘

2. İçlerinde bir şeker-leb var ki muṭlaḳ mest olur

Eylese güftār-ı şekker-bārını kim istimā‘

3. Qalb-i ‘ārif gevher-i esrār-ı Hāḳ’ıñ kânıdır

Şanma kim nādān eder ol sırra kesb-i ittılā‘

s.25. 4. Almış iken hiç gibidir on sekiz biñ ‘ālemi

Qalb-i kāmīl eylemiştir ol kadar da ittisā‘

5. Eyleyip manzume-i bī-hūdeden şarf-ı nazar

Hüznî’niñ eş‘arın oku kim edesin intifā‘

60

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Maḳṣadıñ cānān ise etmek gerek cāndan ferāğ

Eyle ya cāndan ferāğ yāhūd ki cānāndan ferāğ

2. Dāğ dāğ-ı sīne gül gül-i yādigār-ı yārdur

Bülbüle etmek ne mümkündür gülistāndan ferāğ

3. La‘l-i cānānıñ hezārān cān deger bir buseye

Dāmen-i dildārı tut eyle Bedaḥşān’dan ferāğ

4. Etmede bir demde biñ imānı zülfün raḥne-dār

Qıldı mı bilmem o kāfır dīn ü imāndan ferāğ

5. Hüznî olaldan gül-i ruḥsār-ı yāre ‘andelīb

2. İçlerinde bir şeker dudaklı var ki, senin şeker saçan sözlerini duysa mutlaka sarhoş olur.

3. Arifin kalbi, Allah’ın sırlarının cevherinin yatağıdır; cahil o sırrı öğrenir sanma.

4. Kamil bir kalp o kadar geniştir ki on sekiz bin alemlerine içine almıştır ama hiç belli etmez.

5. Gereksiz manzumeleri okuyup vakit harcamaktansa, Hüznî’nin şiirlerini oku ki faydalanasın.

60

1. Maksadın sevgili ise, candan geçmek gerek; ya candan ya da canandan geç.

2. Yara, gönlün yarası, gül, sevgilinin yadigar gülü iken bülbülü gül bahçesinden vazgeçirmek ne mümkündür?

3. Sevgilinin dudağının bir busesine, bin can (vermeye) değerken sevgilin eteğini tut, Bedaḥşān’dan vazgeç.

3a buseye: buseye M.

4. Saçın bir anda bin imanı zedelemekte; o kafir, din ve imandan vazgeçti mi bilmiyorum.

5. Hüznî, yarin gül yanağına bülbül olduğundan beri, inlemek ve feryat etmekten vazgeçmek elimde değildir.

Etme destimde degildir zār u efgāndan ferāg

61*

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Bu cihān-ı bī-vefānın bī-vefā yārine yuf
Dilber-i nā-mihribān şūh-ı cefā-kārına yuf
2. Bī-esās iken n'ola kevn -i fesādın çekse dil
Ka' rına eyvānına dārına diyārına yuf
3. Sa'y iden 'īmārına dehrin 'aceb 'ākıl midir
Bī-bekādır çün anıñ ma' mūr-ı mi' mārına yuf
4. Luṭfula taṭyīb-i dil lāzımdır insāniyyete
'Ālemin merdüm-nümā gürkân -ı hun-h'ārına yuf
5. Nā-becā mı merd-i erbāb-ı mürüvvet yek-zebān
Dehr-i dūnuñ çekse nā-merd-i dil-āzārına yuf
6. Fāriğ olmam çekmeden bir dem bu milk-i fānīnıñ
Şuğl-ı b[ī]-encāmına kār-ı girān-bārına yuf
7. Mest-i cām-ı ğaflet olmuş mesttir hūşyārı da
Çek cihānıñ Hüzni hūşyārına ḥammārına yuf

62

61

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 68-69. sayfalarından alınmıştır.

1. Bu vefasız dünyanın vefasız yarine yuh olsun; şefkatsiz sevgilinin cefa veren cilvesine yuh olsun.

2. Gönül, temeli çürük bu fesat dünyasının dibine, sarayına, evine diyarına yuh çekse buna şaşılır mı?

2a kevn: kün M.

3. Sonu olan dünyanın, imarı için çalışan acaba akıllı mıdır? Onun bayındırlığına mimarlık edene yazıklar olsun.

4. İnsana yakışan hal iyi muamele ile gönül almak (iken) insana benzeyip (de) kan için kurtlara yuh olsun.

4b merdüm-nümā gürkân: merdümnümager M.

5. Yiğitlik sahibi kişilerin, alçak dünyanın gönül inciten namerdine aynı dili konuşarak yuh çekmesi münasip midir?

6. Bu fani dünyanın sonsuz ve ağır yüklü işlerine yuh çekmekten bir an vazgeçmem.

7. Ey Hüzni! Bu cihanın ayığı da gaflet kadehinden sarhoş olmuştur, (öyleyse sen bu cihanın) ayığına da sarhoşuna da yuh çek!

62

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Cānımı yakıtı nevā-yı sūz-nāk-ı nāy-ı 'aşk
Vay ne āteş-zād imiş nāy-ı dil-pīrā-yı 'aşk
2. Zerre-vārī merdüm-i mis-meşrebāna etse mes
Mis iken anı zere tahvīl eder kimyā-yı 'aşk
3. Māverā-yı 'aqlıda seyr ettirir 'ālemleri
Sen de seyr et al ele bir sāğar-ı şahbā-yı 'aşk
4. Devr-i cām-ı bādedir devr-i cefā-yı derd ü ğam
Koy hemān devr ola sākī cām-ı ğam-fersā-yı 'aşk
5. Hoş geçer vaktiñ tolup cān ü diliñ zevk-i sürür
Sen sen ol tut Hūznī bir cā-yı şafā-bahşā-yı 'aşk

s.26.

63

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Gizli şanma gün gibi meydādadır āyāt-ı Hāk
Bī-nihān etmektedir āyāt-ı Hāk işbāt-ı Hāk
2. Şāni'in bak kudret ü hikmetle vahdāniyyetin
Gösterir varsa gözün mir'āt-ı mevzū'āt-ı Hāk
3. Rū-nümündür pertevinden kā'inātıñ sen hemān
Bil 'umūmın zerre-i mihr-i vücūd-ı zāt-ı Hāk

1. Aşk neyinin yakıcı sesi canımı yaktı; aşkın gönül süsleyen neyi ne ateşliymiş.

1b dil-pīrā-yı: nev-pīrā-yı M.

2. Aşk kimyası, bakır karakterli kişilere zerre kadar dokunsa onu bakırken altına dönüştürür.

3. Aşk şarabının bir kadehi aklın ötesindeki alemleri seyrettirir; sen de al eline bir kadeh (ve) seyret.

4. Saki! Dert ve gam cefası (ile) şarap kadehinin zamanıdır; aşkın gam gideren kadehini koy, hemen dönsün.

5. Hūznī! Sen sen ol aşkın safa bahşeden mekanını tut; (eğer böyle yaparsan) can ve gönlün, mutluluğun zevkiyle dolarak vaktin hoşça geçer.

63

1. Hakk'ın delillerini gizli şanma, gün gibi meydandadır; Hakk'ın ispatlarını, Hakk'ın delilleri aşikar etmektedir.

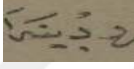
2. Allah'ın hükümlerinin aynasına kudret ve hikmetle bak, eğer gözün varsa (bu ayna) Allah'ın tek olduğunu sana gösterir.

3. Bil ki Allah'ın zatının varlık güneşinin ışığının zerresi kainatın tamamında görülür.

4. Böyle dedi bunu böyle bulup erbāb-ı hüküm
Baḥre beṇzer vaḥdet-i Ḥaḳ mevcūdāt-ı Ḥaḳ
5. Dīde-i cāndan sebel ḳalkıp da bir baksan saṇa
Gösterirdi şems-zāt-ı Ḥaḳḳ'ı hep zerrāt-ı Ḥaḳ
6. Her yana baksan saṇa Ḥaḳḳ'ı irā' e etmede
Görünür her ne kim görseṇ ber-mir'āt-ı Ḥaḳ
7. Şorma şuret bīn-i nā-bīnā dile bilmez anı
Ehl-i ma'nā dāmenin tut eyle taḥḳīḳāt-ı Ḥaḳ
8. Ḥaḳ'a tesbīḥ eyle Ḥüznī Ḥaḳ'a tesbīḥ etmede
Hep cemādāt ü nebātāt ile ḥayvānāt-ı Ḥaḳ

64

(fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün)

1. Mūyı mihr eylemiş cānāna baḳ
Tār-ı zülfin şāneler tutmuş elinde şāne baḳ
2. Hiç esīr-i dām-ı zülfi olmamak mümkün müdür
Mübtelā-yı 'aşḳı olduğum şeh-i ḥübāna baḳ
3. Zāhid ol dildāra dil verdiğimi levm eyleme
Dil-rübūde olduğum ol āfet-i devrāna baḳ
4. Ḥaḳḳı zemden hem men' eyler hem sever dilber diye

4. Hakk'ın varlığı (ve) Hakk'ın birliği denize benzer; hüküm erbabı bunu böyle bulup böyle dedi.

4b mısra vezne uymamaktadır.

5. Can gözünden perde kalkıp da kendine bir baksaydın, Hakk'ın zerrelerinin hep Hakk'ın zatının güneşini gösterirdiğini (görürdün).

6. Her ne tarafa baksan sana Hakk'ı gösterir; her ne görürsen Hakk'ın aynasının üzerinde görünür.

7. Sen onu, yalnızca sureti gören kör gönle sorma; mana ehlinin eteğine yapış da hakikati takip et.

8. Hüznî! Hakk'ın hayvanatı, nebatatı, cansız varlıkları Hakk'ı tespih ediyor, (sen de) Hakk'ı tesbih et.

64

1. ...

2. Aşkına müptela olduğum güzellik sultanına bak; saçının tuzağının esiri olmamak hiç mümkün müdür?

3. Zahid! Gölümü kaptırdığım o dünya güzeline bak (da) o sevgiliye gönül verdiğim için beni kınama.

4. Cahil zahide bak! Hem halkı kınamaktan men eder hem de aşk erbabını dilber sever diye kınar.

Zemm eder erbāb-ı ‘aşkı zāhid-i nādāna bak

5. Hüzni anlırsın o dem gāret-ger-i hūş olduğun

Ol perī-rūyı bir al da dīde-yi im‘āna bak

s.27.

65

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Mişlini halk etmemişken Hāl-ı yektā seniñ
Kim bulur mişliñ eyā maḥbūb-ı bī-hemtā seniñ
2. Ey nebīler serveri v’ey kā’inātıñ mefḥarı
Ümmetiñ ednā seniñdir cennet-i a’lā seniñ
3. Baḥr ü berr arz u semā fevka’s-serā taḥte’s-serā
Milk-i ‘uqbā milket-i dünyā vü māfihā seniñ
4. Hiç revā mı gayra faḥr etmek cenābıñ var iken
Ey şeh-i taḥt-ı şefā’āt devlet-i ‘uzmā seniñ
5. Hüzniye ‘arz-ı cemāl et ey ḥabīb-i Zü’l-celāl
Derd-i ‘aşkıñ etti ol bī-çāreyi şeydā seniñ

66

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Cān verirsen rāh-ı ‘aşkıñda olur cānān seniñ
Cān dirīğ eyler iseñ cānānı [et] nisyān seniñ
2. Vuşlat-ı cānān heman bā terk-i cān ḥāşıl olur

5. (Ey) Hüzni! O peri yüzlüye dikkatli bir gözle baksan, onun aklı yağma eden biri olduğunu o an anlarsın.

65

1. Ey eşsiz sevgili! Eşsiz yaratıcı, senin benzerini yaratmamışken senin benzerini kim bulabilir?
2. Ey peygamberlerin öncüsü, kainatın övücü! Bu zavallı ümmetin senin, yüce cennet senindir.
3. Deniz, kara, arz, sema, toprağın altı ve üstü, ahiret memleketi, dünya memleketi ve dünyanın içindeki her şey senindir.

4. Ey şefaht tahtının sultanı! Yücelik saadeti senindir; senin yüceliğin varken başkasını övmek münasip midir?

5. Ey Celal sahibi Allah’ın sevgilisi! Hüzni’ye cemalini göster (zira) senin aşkının derdi o biçareyi deli etti.

66

1. Aşk yolunda can verirsen sevgili senin olur, canını sakırırsan sevgiliyi unut.
2. Sevgiliye kavuşmak canın terki ile olur; canına kıymazsan ayrılık vadesi senin yerin olur.

Cāna kıymazsañ yeriñdir vādī-yi hicrān seniñ

3. Cāna rağbet mi eder cānān seven ey müdde‘ī
Çün edersin rağbet-i cān her sözün yalan seniñ
4. Tālibā tırma bu yolda pīr-i ‘aşka peyrev ol
Tut sözüm tā kim ola her müşkülün āsān seniñ
5. Derd-i ‘aşkı çekmeden deme uşandım Hūznīyā
Gizlidir ol derd içinde derdiñe dermān seniñ

67

(*fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*)

1. Çeşm-i hūn-pāşımı fevvāre-yi hūn etti felek
‘Alev-i āhımı gerdūna sūtūn etti felek
2. ‘Aşk-ı cānān o kadar etti te‘ālā dilde
Bir iken derdimi biñden de füzūn etti felek
3. İtigi mey nazarı düştüğü bir çehre-yi hūb
Dil-i tã‘ atgere bilmem ne füsūn etti felek
- s.28. 4. Ettirip tu‘ me dilin tīg-i cefā-yı yāre
Hūznīyi renc-keş-i zaḥm-ı derūn etti felek

68*

(*fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*)

3. Ey iddia sahibi! Sevgiliyi seven cana rağbet eder mi? Senin her sözün yalandır çünkü sen cana rağbet ediyorsun.

4. Ey talip! Aşkın pirine aşk yolunda tabi ol, durma! Sözümü tut ki her zorluğun kolay olsun.

5. Ey Hūznî! Aşk derdini çekmeden usandım deme, senin derdine derman o dert içinde gizlidir.

67

1. Felek; kan saçan gözlerimi kan fiskiyesi, ahımın alevini (de) dünyaya sütun etti.

2. Sevgilinin aşkı gönülde o kadar yüceldi ki felek derdimi bir iken binden de çok etti.

3. Daima ibadet eden gönle felek nasıl bir büyü yaptı da artık onun içtiği şey şarap, baktığı da güzel bir çehre oldu?

4. Felek, gönlünü yarin cefa kılıcına lokma edip Hūznî'yi gönül yarasının derdini çeken etti.

68

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından alınmıştır.

1. Beni müştāk-ı gül-i ‘ārızı yār etti felek
Baña bülbul gibi zār etmegi kār etti felek
2. Cigerim pāreledi hançer-i cevriyle o şūh
Yalnız şanma beni sīne-fikār etti felek
3. Baña rahm etmedi de digere mi rahm etti
Kimi gördümse demekte beni zār etti felek
4. Felege nāz eden ol şehleri gör kim n’etti
Yerini cümlesiniñ zīr-i ğubār etti felek
5. O daḥi olsa gerek ḥāk ile yeksān Hüzni
Bu kadar zulmü ile şanma ki kār etti felek

69

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Girye-i çeşmi nümādır şekl-i bārān ‘āşıkıñ
Dense vaşfinda sezādır ebr-i giryān ‘āşıkıñ
2. Sīnede gizler iken çekmiş bir āh-ı şu ‘le-dār
Āteş-i ‘aşk olmuş āhından nümāyān ‘āşıkıñ
3. Dīde-i hūn-bārı her-dem derd-i hicr-i yār ile
Eşk-rīz olup eder iḥdaş-ı tūfān ‘āşıkıñ
4. Sūy-ı cānāndan teğāfül etmege ḥikmet nedir

-
1. Felek, beni sevgilinin gül yanağının arzulusu etti; bana bülbul gibi inlemeyi iş kıldı.
 2. Benim sinemi yalnızca felek yaraladı sanma, o güzel (de) cefa hançeriyle ciğerimi parçaladı.
 3. Felek sadece bana değil herkese merhametsizlik etti (zira) kimi gördüysem felek beni inletti diyor.
 4. Felek, kendisine naz eden o sultanlara bak ne yaptı; hepsinin yerini toprağın altı etti.
 5. (Ey) Hüzni! Feleğin bu kadar zulüm ile kar ettiğini sanma çünkü o da yer ile yeksan olacak.

69

1. Aşığın ağlayan gözü yağmur şeklindedir (yağmur gibi su akıtmaktadır) bu yüzden onun hakkında ağlayan bulut dense uygundur.

2. Aşık gönlünde gizlerken bir alevli ah çekmiş, aşığın ahından aşk ateşi aşikar olmuş.

3. Aşığın kan saçan gözleri, yarin ayrılık derdi ile her zaman ağlayıp tufan meydana getirir.

3b tūfān: toğan M.

4. Aşığın canını her zaman ayrılık ateşi yakıyorken sevgilinin yüzünden kendini gafil göstermekteki hikmet nedir?

Yakmada cânın dem-â-dem nâr-ı hicrân ‘âşıkıñ

5. Etme tedbîr-i devâ bîmâr-ı ‘aşka ey tabîb
Bulmadı derdine dermân dahı Lokmân ‘âşıkıñ
6. Bîm-i tîğ-i ğamze-i cânân mıdır bilmem sebeb
Kâkül-i cânân gibi ‘aklı perîşân ‘âşıkıñ
7. Görmek ister tîğ-i ebrû-yı hilâl-i dilberi
Düşse de yâdına hevl-i tîr-i müjgân ‘âşıkıñ
8. Zâhir olsa çeşmine bir şûh-ı mestâne nigâh
Hiç karar etmez dilinde şabr u sâmân ‘âşıkıñ
9. Göz açıp bakmaz cihânıñ nakşına elvânına
Maşadadır seyr-i hüsn-i gül-‘izârân ‘âşıkıñ
10. Yâre mensûbiyyetin ‘aşkıla kesb etmiş ezel
Tâ ebed sermâyesidir ‘aşk-ı cânân ‘âşıkıñ
11. Hüzni ‘âşık dedi kim sensin benim zîrâ seniñ
Var diliñde hâlet-i ‘aşkı hezârân ‘âşıkıñ

70

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

1. Ehl-i ‘aşkın sînesinden dâğ-ı ğam eksik değil
Yâr elinden zahm-ı peykân-ı sitem eksik değil

5. Ey tabip! Aşk hastalığının çaresine önlem alma (zira) aşğın derdine Lokman dahi derman bulamadı.

6. Aşğın aklının, sevgilinin kakülleri gibi perişan olmasına sebep, sevgilinin bakış kılıcının korkusu mudur, bilmiyorum.

7. Aşğın yadına kirpik okunun korkusu düşse de sevgilinin hilal kaşının kılıcını görmek ister.

8. Aşğın gözüne ansızın bir mestane güzel gözüксе, gönlünde sabır ve huzur kalmaz.

9. Aşğın maksadı, gül yanaklının güzelliğini seyretmektir; (bu yüzden o) cihanın renklerine ve güzelliklerine göz açıp bakmaz.

10. Aşğın ebedi sermayesi sevgilinin aşkıdır; ezelden beri sevgiliye bağlılığını aşk ile kazanmıştır.

11. Aşık Hüznî dedi ki, sen bensin, zira senin gönlünde binlerce aşğın hali var.

70

1. Aşk ehlinin gönlünden gam yarası, yar elinden sitem oklarının yarası eksik değildir.

- s.29. 2. Her kimi gördümse ben bu dār-ı mātem-zārda
Hātırından ğam dü çeşminden de nem eksik degil
3. Kime şunsa cām eder sākī-i dehr ol dem helāk
Şunduğu cāmın içinde çünkü sem eksik degil
4. Meyl edip gül yüzlü bir dildāra dil bülbül gibi
Etmede bir demde yüz biñ nāle hem eksik degil
- 5.* Bī-elem olmak dilerseñ bī-emel ol Hüznīyā
Bir emel zımnında zīrā biñ elem eksik degil

71

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şanma kim gelmez benim imdād elinden gönlümün
Her ẖarāb-ābād olur ābād elinden gönlümün
2. Nice bin talṭif ile eyle farīza yoḥsa kim
Olamaz āzār eden āzād elinden gönlümün
3. Geldiğiçün nīk ü bed bulur mücāzāt-ı 'amel
Etme hem ābād hem berbād elinden gönlümün
4. Ārzū-yı luṭf edenler ẖahrı terk etsin aḡa
Luṭf u ẖahr-ı Ḥaḡ olur icād elinden gönlümün
5. Kim duḡūl etse denir ḡaḡḡında kār-ı ümenā

2. Ben bu matem yurdunda her kimi gördüysem, hatrından dert, iki gözünden nem eksik değildir.
3. Zamanın sakisi kime kadeh sunsa o an helak eder, çünkü sunduğu kadehin içinde zehir eksik değildir.
4. Bülbül gibi bir gül yüzlü sevgiliye meyledip bir anda yüz bin kere inlemek eksiklik değildir.
5. Ey Hüznî! (Eğer) kedersiz olmayı dilersen arzusuz ol zira, bir arzu için bin keder eksik değildir.

* Bu beyit Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından alınmıştır.

71

1. Gönül elim (sayesinde) her virane abad olmuşken sanma ki (sana) yardım yetişmez.
2. (Ey zalim!) Farızanı nice bin taltif ile yerine getir yoksa beni inciten kişi, gönlümün elinden kurtulamaz.
3. Gönlümün elinden hem abat hem de berbat etmek geldiği için o iyi kötü yaptığığın karşılığını bulur.
4. Hakk'ın lütuf ve kahrı gönül elimden zuhur eder (bu yüzden) lütfu arzu edenler, kahrı terk etsin.
5. Gönlüme kim girse onun hakkında bu güvenilir kimsedir denir; öyleyse gönlümün irşat ettiği nasıl yolunu kaybedebilir?

Ey nice güm-rāh olur irşād elinden gönlümün

6. Kim ne etse aña bulmaz mı şandır ettiğini

Hādimi şanma olur bünyād elinden gönlümün

7. Hüzni zinhār anı iğzāb etme ez ifrāt-ı bīm

Düşürür şemşirini cellād elinden gönlümün

72

(*mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün*)

1. Takbīl-i lebiçün dese yār işte lehim al

Ruhsārımı şem et dese mānend-i gül-i al

2. Bir şafvete mazhar ki o rütbe ruḥ-ı cānān

Kim görse olur rūy-ı şafā-baḥşını hoş-ḥāl

3. Bir sākī kalıp bir daḥı ben meclis-i meyde

Baḥa da dese sākī o dem sen de baḥa kal

- s.30. 4. Bir şeb de meh-i hāleyi āgūşuma çeksem

Olsa heme nisyān çekilen hicr-i meh ü sāl

5. Bir dilbere meyl ettiği tab' u dil-i Hüzni

Hübān-ı zamānda arama hiç aña emşāl

73*

(*fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*)

6. Kim ne yapsa, yaptığıнын (karşılığını) bulmayacağını mı zanneder? Gönlümü yıkanı gönlümü tamir eder sanma.

7. Ey Hüzni! Sakın gönlümü öfkelenendirme zira (o gazaplanırsa) cellat bile ölüm korkusundan elindeki kılıcını düşürür.

72

1. Sevgili, (keşke) dudaktan öpmek için 'işte dudağım al' dese, 'gül gibi al yanaklarımı kokla' dese.
2. Sevgilin yanağı öyle bir saflık rütbesine mazhardır ki, kim sefa veren yüzünü görse mesut olur.
3. (Keşke) şarap meclisinde bir saki bir de ben kalsak (ve) o vakit saki bana 'sen de bana kal' dese.
4. Bir gece ayın ışığını göğsüme çeksem; ay ve yılların ayrılığı (ile) çekilen (dertlerin) hepsi unutulsa.
5. Hüzni'nin gönlü ve mizacının meyl ettiği sevgiliye zamanın güzelleri içinde bir emsal arama.

73

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Deme ādem o dil-āzāra ki her dem ide ol
Göre bildigini bed-gūluk ile hār u zelīl
2. O da ādem midir āyā taķa zemmām adına
Ġayb -ı ādemde ider ādem olan zıkr-i cemīl
3. Degil ādem o ki sū-i zan ide halka o hep
Ādem oldur ki ide herkese ol zann-ı cemīl
4. Şayma ādem aņı kim kılmaya şefkat halka
Ādem oldur ki ne mār incine andan ne de fīl
5. Zāhid olsa da baķıl dāķıl-i cennet mi olur
Nāra atılsa daķi gūlşen olur mişl-i Halīl
6. Buķıl edip buķıl ile ‘ālemlere bed-nām olma
Buķıl eden olsa da derler adına yine baķıl

74

(fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn)

1. Āteş-i ‘aşķ ile mālāmāldır gönlüm benim
Şem‘-veş yanmaķ ile hoş-ķāldır gönlüm benim
2. Bī-şu‘ūr olsa n’ola tedbīr-i emr-i fānīden
Ekmel-i erbāb-ı vecd ü ķāldır gönlüm benim

-
1. Dedikoduculuk ile her zaman bildiklerini değersiz ve hakir görerek kalp kıranlara insan deme.
 2. Adı dedikoducu takılan kişı insan mıdır? İnsanın gıyabında, insan olan kişı, (insanı) güzellikle anar.
 - 2b Ġayb: Ġiyb M.
 3. Halk için hep kötü düşünenler insan değildir; insan herkes için güzel düşünendir.
 4. Halka şefkat göstermeyi insan sayma; çünkü insan, kendisinden ne filin ne de yılanın incindiğı kişidir.
 5. Hz. İbrahim gibi (cömert) olan kişı ateşe atılsa bile ateş ona gül bahçesi olur ama cimri kişı züht sahibi bile olsa cennete giremez.

5b daķi: şaķī M.

6. Pintilik edip alemlerde kötü ad olan pintilikle (anılma); pintilik edenler dahi sana pinti derler.

74

1. Benim gönlüm aşķ ateşi ile doludur; pervane gibi yanmak ile bahtiyardır.
2. Benim gönlüm; vecd ve hal erbablarının en mükemmeliyken fanilerin tedbir (ve) emirlerinden habersizsem buna şaşılır mı?

3. Her nefes şevk-i gül-i vahdetle zār eyler hezār
‘Andelīb-āsā şanarsın lāldır gönlüm benim
4. Hiç bakar mı kevnin ‘ulviyyāt ü süfliyyātına
Mazhar-ı seyrān-ı ‘āle’l-‘āldır gönlüm benim
5. Mümkünātın şüretinden eyleyip iğmāz-ı ‘ayn
Vech-i Vācib seyrine meyyāldır gönlüm benim
6. Bu nuķuş-ı mümküni kim zıll-ı esmādır bilip
Kāşif-i zāt u şıfāt ef‘āldır gönlüm benim
7. Hedmine sa‘y etme zīrā Ka‘be de a‘zām ise
Manzar-ı Hāķ kible-yi iķbāldır gönlüm benim
8. Mihr-i evlād-ı ‘Alī’den nūr edelden iķtibās
Bedr-veş-i nūr ile mālāmāldır gönlüm benim
9. Sözlerim taşdıķden rū-gerden olma Hüzniyā
Her ne vaşf ettimse ol nevāldır gönlüm benim

75

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Bir luğazdır kim bunu fehm etmege ‘ārif gerek
Hem mekān anıñladır hem bī-mekāndır sevdiğim

3. Benim gönlüm, her nefeste vahdet gülünün şevkiyle bin kere inerken sen (onu) bülbul gibi dilsiz zannedersin.

3b ‘Andelīb-āsā: ‘Andelībāş M.

4. Benim gönlüm, seyrān edilen yüce tecelli yeri (iken) varlığın yücelik ve aşāğılıklarına hiç bakar mı?
5. Benim gönlüm, yaratılan varlıkların suretini görmezlikten gelip Allah’ın cemalinin seyrini arzulamaktadır.
6. Benim gönlüm, bu varlık nakışlarını Allah’ın isimlerinin gölgesi bilip Allah’ın zat ve sıfatının kaşifidir.
7. Gönlümü yıkmaya çalışma zira Ka’be yücedir/kıymetlidir ama benim gönlüm de Allah’ın nazar ettiğı yer, mutluluğun kıblesidir.
8. Benim gönlüme Ali evlatlarının güneşinden nur aktarıldığından beri, dolunayın nuru ile dopdoludur.
9. Ey Hüzni! Benim gönlüm, her ne vaşf ettiyse o ihsandır; sözlerimi tasdik etmekten yüz çevirme.

9a gerden: gerdān M.

75

1. Benim sevdiğim hem mekansızdır hem de mekan onunladır; bu bir lugazdır, bunu anlamak için arif olmak gerekir.

- s.31. 2. Nūr-ı çeşm iken ‘acebdir kim nihāndır dīdeden
Hayret-efzā-yı ‘uḳūl-ı ‘āḳilāndır sevdigim
3. Dūram andan baḡa *min ḡabli’l-verīd* aḳreb iken
Şaşmışam bu ḡāle ben bilmem ne şāndır sevdigim
4. Rāh-ı ‘aşḳında eger her kim ederse terk-i cān
Bilmiş olsun cism içinde aḡa cāndır sevdigim
5. Her taraftan ‘arz-ı dīdār eylemiş çeşmānıma
Her neye kılsam nazar andan ‘ayāndır sevdigim
6. Zāt-ı pākin Hūznī istidlāle hiç ḡacet mi var
İşte bak nūr-ı zemīn ü āsumāndır sevdigim

76

(*fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilātūn fā’ ilūn*)

1. Bir sehī-ḡad serv-i bālādan da bālā sevdigim
Nice a’lā dedim a’lādan da a’lā sevdigim
2. Olmasa gerdūn-ı ḡüsne ḡurre-i ḡarrā eger
Ebruvān ile olur mu böyle zībā sevdigim
3. Gül mü ruḡsārıḡ desem ḡulden de aḡmer görünü
Şermden yā verd-i ḡamrādan da ḡamrā sevdigim
4. Lebleri şevḡiyle cān verse n’ola āb-ı ḡayāt

2. Sevdigim, akılların akıllarını hayrete düşürendir; göz nuru iken acaba gözden nasıl gizlidir?
3. Sevdigim bana şah damarımdan daha yakın iken ondan uzaḡım, onun için nicedir bilmiyorum bu ḡāle şaşıyorum.

4. Aşkın yolunda her kim canını terk ederse, bilsin ki, sevdigim beden içinde ona candır.
5. Sevdigim, her taraftan gözlerime yüzünü arz etmiş; nereye baksam o görülür.
6. Hūznī! Temiz zatın (için) delile hiç gerek var mı? İşte bak! Sevdigim yerin ve göḡün nurudur.

76

1. Sevdigim bir fidan boylu (ama) uzun serviden de uzundur; nasıl yüce dedim, yüceden de yücedir.
2. Sevdigim, eḡer ḡüzellik feleḡine hilal olmasaydı, kaşlarıyla böyle ḡüz el olur muydu?
3. Sevdigim! Yanaḡın, gül mü desem ḡulden de kırmızı görünü; utangaçlıktan kırmızı ḡulden de kırmızı görünü.
4. Hayat verme hususunda hayat suyundan da üstün olan sevdigimin dudaklarının arzusuyla hayat suyu can verse buna şaşılmaz.

Āb-ı hayvāndan da cān vermekte yektā sevdiğim

5. Pertev-i mihr-i ruḥı tıtmıṣ iken ‘ālemleri

Ya niçin Ḥüznî nihāndır ḥalka ḥālā sevdiğim

77

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Şādına şād olma ğam çektiğine hem çekme ğam

Çün ne sen bākīsın ‘ālemde ne şād [u] ne elem

2. Bir ḥayātın bir memātı dahı vardır ‘ākıbet

Maḥv eder rüz-ı vücdı zulmet-i leyl-i ‘adem

3. Zevk-yāb-ı genc-i fakr olan fakīrin zevkine

Ğıbta-keştir Keykubād ü Ḥüsrev ü Fağfur ü Cem

s.32. 4. Her ne dem tılsa şikem ḥikmet boşalır sīneden

Ne bilir erbāb-ı ‘irfān sırrını ehl-i şikem

5. Feyz-i neş’eyle gönül leb-riz olursa ğam mıdır

Vird-i telhi-yi mey-i ‘aşkı çekersem dem-be-dem

6. Olmada āh u figān kārım dü çeşmim ḥün-feşān

Yadıma düşse dem-i vaşl-ı dil-ārā her ne dem

7. Ḥüznî baş çekmez olalı secde-yi şükrāneden

Ol bütün naḫş-ı ḥayāliyle dilim beytü’ş-şanem

5. (Ey) Hüznî! Sevdiğimin yanağının güneşinin parlaklığı alemleri tutmuş iken hala niçin halk içinde gizlidir?
77

1. Mutluluğa mutlu olma, gam çektiğine de gam çekme çünkü alemde ne sen bakisin ne mutluluk ne de elem.
2. Bir hayatın bir de ölümü vardır, yokluk gecesinin karanlığı varlık gününü mahveder.
3. Keykubad, Hüsrev, Fağfur ve Cem fakirlik hazinesinden zevk alan fakirin zevkine imrenir.
4. Boğazına düşkün olanlar, her ne zaman karınları dolsa göğüslerinden hikmet boşaltan irfan ehlini ne bilirler?
5. Aşk şarabının acı virdini her çektiğimde gönül neşe feyziyle dolup taşacak olsa dert midir?
6. Gönül süsleyenin kavuşma anı her ne zaman yadıma düşse, işim ah ile figan etmek olur (ve) iki gözüm kan saçar.
7. Hüznî! Gönüm, o putun hayal nakışlarıyla puthane olduğundan beri şükür secdesi etmekten başını kaldırmaz.

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

1. Geliñ āyīn-i Cem'i biz dañı mu'tād edelim
O demin zevk ü şafāsın bu dem icād edelim
2. Verelim biz de şafā bezmine bir hoşça nızām
Yeniden cām-ı Cem'in devrini bünyād edelim
3. Alalım bir ele gül bir ele de sāğar-ı mül
Leb-i cūda cū[ş] u bülbül gibi feryād edelim
4. Şalaraq şahın-ı dile neşve-i mey leşkerini
Siyeh-i derd ü gamı katl ile berbād edelim
5. Göre 'ayşımızı dil-hūn ola reşk ile felek
Bize bī-dād edene biz dañı bī-dād edelim
6. Leb-i şīrīn-i nigārı kılalım naķş dile
Bizi biz 'aşķ ile mānende-i Ferhād edelim
7. Pīr-i mey kıl dese seccādeyi rengīn mey ile
Tutup emrin özümüz kābil-i irşād edelim
8. Ola kim 'aks ede mir'āt-ı dile rūy-ı şafā
Giderek jengin ol āyīneden ib'ād edelim
9. Dögelim hicr ile Hūznī başımız taşlar ile
Vaşl-ı yār ile geçen günlerimiz yād edelim

78

1. Gelin! Cem'in ayinini biz de adet edinip o zamandaki zevk ve sefayı bu zamanda ortaya çıkaralım.
2. Sefa meclisine hoşça nizam verip Cem'in kadehinin devrini yeniden inşa edelim.
3. Bir ele şarap kadehi bir ele de gül alıp bülbül gibi dudağın ayrılığından feryat edelim.
4. Gönül meydanına şarap neşesinin askerini salarak gam ve dert karanlığını ölümle perişan edelim.
5. Felek, zevk ve sefamızı görsün (de) kıskançlık ile içi kan ağlasın; bize adaletsizlik edene biz de adaletsizlik edelim.
6. Biz bizi aşk ile Ferhad gibi ederek gönle sevgilinin şirin dudağını nakşedelim.
7. Meyhaneci seccadeyi şarap renkli yap dese emrini uygulayarak kendimizi irşada uygun hale getirelim.
8. Gönül aynasına yüzünün sefası aks ederse o aynadan pası gidererek kovalım.
9. Hüznî! Başımızı taşlar ile ayrılık yüzünden dövüp yarın kavuşması ile geçen günlerimizi yad edelim.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir zamānlar kim temennī-i vişāl etmez idim
Vaşl ü hicre dā'ir aḥvālī ḥayāl etmez idim
2. Ben tenezzüh-gāha 'izzette münezzehtim o dem
Gönlümü şūrīde-i fikr-i muḥāl etmez idim
3. Ben cemāl-i yāre müştāk olmasaydım tā ezel
Hiç temennī-i temāşā-yı cemāl etmez idim
4. Cāna tercīḥ etmese ḥāk-i reh-i cānānı dil
Rūz [u] şeb endişesiyle iştiğāl etmez idim
5. Yāri sevmek sevmemek olsaydı destimde eger
Miḥnet-i 'aşk ile ḥālīm pūr-melāl etmez idim
6. Qābil olsaydı rehā zencīr-i zülfinden dile
Anı bir Leylī için Mecnūn-mişāl etmez idim
7. Cevriye olsa taḥammül dilde ey nā-mihribān
Hüznī-veş senden saḡa ben 'arz-ı ḥāl etmez idim

80

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

1. Tā-be-key bülbül-i nālān gibi nālān olalım
Varalım gülşene güller gibi ḥandān olalım

79

1. Bir zamanlar kavuşmayı temenni etmez, kavuşma ve ayrılığa dair halleri hayal etmezdim.
2. Ben o zaman gezinti yerine hürmetten uzaktım, gönlümü muhal fikirlerin karışıklığına (sokmaz) idim.
3. Ezelden beri sevgilinin cemalini arzulamasaydım, cemalin seyrini hiç temenni etmezdim.
4. Gönül, cananın yolunun toprağını cana tercih etmese, gece gündüz endişesiyle meşgul olmazdım.
5. Eğer sevgiliyi sevmek (ya da) sevmemek elimde olsaydı, aşk derdi ile halimi keder dolu etmezdim.
6. Gönle saçının zincirinden kurtuluş mümkün olsaydı, onu bir Leyla için Mecnun gibi etmezdim.
7. Ey şefkatsiz! Gönülde zulmüne tahammül olsa, Hüznî gibi senden arzuhal etmezdim.

80

1. Ne zamana kadar inleyen bülbül gibi inleyelim? Varalım gül bahçesine güller gibi mutlu olalım.

2. Güllere karşı süzüp bāde-i sermest olarak
Nağme-sāz olmada mānend-i hezārān olalım
3. Her cefāsını şafā ‘add edelim kendimize
Bende-i hāşı şeh-i kişver-i hūbān olalım
4. O kadar ruḥṣat ola sāğar-ı mey devrine kim
Bizi biz bilmeyecek mertebe sekrān olalım
5. Sākī şundukça bize luṭf ile şahbā Hüzni
Nūş edip cūş[iş]-i deryā gibi çūşān olalım

81*

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ey dil-i zār ey hezār-ı her gül-‘arız gonce-fem
Ġam seniñ yāriñ mi dem-sāziñ mıdır bilmem elem
2. Tā key ey dil bu ġam-ı dehri çekersin böyle sen
Nağme-i ney gūş edenler ettiler hep terk-i ġam
3. Cāna cānāndan haber verir şadā-yı ney anı
Ger edersen istimā‘ı gūş-ı hūşunla himem
4. Duydular āvāz-ı neyden ārifān esrār-ı Hāk
Anıñ ehlin zāhidā sen şanma olmuş müttehem

-
2. Güllere bakıp şarhoş olarak şarkı söylemede bülbül gibi olalım.
 3. Güzeller memleketinin şahının özel kölesi olup her cefasını kendimize sefa sayalım.
 4. Şarap kadehi devrine o kadar (çok) müsaade edelim ki biz bizi bilmeyecek kadar sarhoş olalım.
 5. Hüzni! Saki bize lütuf ile kadeh sundukça içip coşan deniz gibi coşalım.

81

* Bu şiirin ilk iki beyti Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından, beş beyti ise aynı derginin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

1. Ey bülbül gibi gül yanaklı gonca dudaklı! Ey inleyen gönül! Gam ve elem senin sevgilin midir ya da dostun mudur bilmiyorum.
2. Ey gönül! Neyin nağmesine kulak verenler gamı terk etmişken ne zamana kadar bu dünya gamını böyle çekeceksin?

2a Tā key: Tāki M.

3. Eğer neyi akıl kulağıyla dinlersen, neyin sesi cana canandan haber verir.
4. Ey zahit! Arifler Allah'ın sırlarını neyin sesinden duydular; onun ehlini sen suçlu zannetme.

4b ehlin: ehliyetin M. // **4b** müttehem: müttehim M.

5. İstimā‘-ı nāya kılsañ kendini şāyān eger
Muṭlaḳ eylerdiñ semā‘a sen o dem baş-ı ḳadem
6. Bā-ḥuşuş ol ḥazret-i Mollā-yı Rūm ol şems-i dīn
Ney deminden būy-ı gūlzārı ḥaḳīḳat ḳıldı şem
7. Sırr-ı Mevlānā‘ya Ḥüznī edesin kesb-i vuḳūf
Gūş-ı cān ile şadā-yı nāyı dinle dem-be-dem

82*

(mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün)

1. Bu ḥaşmāne nazar söyle nedir bu cānıma zālīm
Meger kim girmek ister tīg-i ḡamzeñ ḳanıma zālīm
2. Seni herkesten efzūn sevmiş [i]ken bu mürüvvet mi
Ḡam-ı hicriñle aḡu ḳattıñ āb u nānıma zālīm
3. Cihān aḡlar iken olmaḳtasın sen gül gibi ḥandān
Görüp giryānī-yi çeşmi sirişk-efşānıma zālīm
4. Seni vāḳıf ne etmez rūşenī-yi şu‘le-yi āhım
Perişānī-yi aḥvāl-i dil-süzānıma zālīm
5. Cefādan tīr-i cān-te‘ şīre beñzer dilde ey Ḥüznī
Demezdīm olmasa ḥārı gül-i ḥandānıma zālīm

5. Eğer kendini neyi dinlemeye layık görseydin o zaman ayağını açıp mutlaka sema yapardın.

6. Özellikle dinin güneşi olan Mevlana, gül bahçesinin kokusunu ney sesiyle ortaya çıkardı.

7. (Ey) Hüznî! Neyin sesini her zaman can kulağıyla dinleyerek Mevlana'nın sırrını anlamaya çalış.

82

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

1. (Ey) zalim (sevgili!) Benim bu canıma senin düşman gibi bakışın nedir? Yoksa bakışlarının kılıcı kanıma girmek mi istiyor?

2. (Ey) zalim (sevgili!) Seni herkesten fazla sevmiş iken ekmeğime ve suyuma, ayrılığının kederiyle zehir katman insanlık mıdır?

3. (Ey) zalim (sevgili!) Cihan, gözyaşı saçıp ağlayan gözümü görüp ağlar iken sen gül gibi neşelisin.

4. (Ey) zalim (sevgili!) Seni, yürek yakan perişan halimden, ahımın kıvılcımlarının parlaklığı nasıl haberdar etmez.

5. Ey Hüznî! Gönülde açılmış gülüme dikenî zulmetmeseydi, cefasıyla cana tesir eden oka benzer demezdim.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Cāmını bî-bāde rindānıñ Hudā göstermesin
Bir kulunun cismini cāndan cüdā göstermesin
- s.34. 2. Tābiş-i şerm ile kan mı terlesin Rabbim hemān
Dīde-i şāhib-ḥayāya bî-ḥayā göstermesin
3. Rūy-ı yāri [görmesin] ašlā raḳīb-i bed-sigāl
Çeşm-i ḥuffāşa yine Mevlā zīyā göstermesin
4. Ölmeye kim çektire zaḥm-ı sin-i semnākı
Ḥaḳ segān-ı şehre bir merd-i gedā göstermesin
5. Mūnkir-i māhiyyet-i ādem 'aceb ādem midir
Öyle bir nā-merde Ḥaḳ rūy-ı rızā göstermesin
6. Çünkü görmez cīftir bir şekl-i ādem gibi Ḥaḳ
Körlere mir'āt-ı şāf-ı ḥaḳ-nümā göstermesin
7. Maḳsadı Ḥaḳ'dan budur Ḥüznî-i şeydānın hemān
Yārini nā-mihribān ü bî-vefā göstermesin

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Yolunda baş gider geçmem yine zülfün hevāsından

83

1. Allah, rindlerin kadehini şarapsız, bir kulunun bedenini (de) candan ayrı göstermesin.
2. Rabbim haya sahibinin gözüne hayasını göstermesin (yoksa o, hayasını görünce) utancından kan terler.
3. Sevgilinin yüzünü, kötü düşünceli rakip asla görmesin; Mevla, yarasa gözlüye ışık göstermesin.
4. Allah bu şehrin köpeklerine zavallı bir adam göstermesin; o, köpeklerin zehirli dişlerinin yarasından ölmez de sürünür.
5. İnsanın mahiyetini inkar (eden) bir namerde -ki o insan değildir- Allah rıza yüzünü göstermesin.
6. Allah, hakkı gösteren temiz aynayı insan şeklinde bir ceset gibi olan (gönlü) körlere göstermesin çünkü (onlar) görmezler.
7. Çılgın Hüznî'nin Hakk'tan sürekli talebi budur; sevgilisini vefasız ve şefkatsiz göstermesin.

84

1. Yolunda başımı veririm yine de saçının arzusundan geçmem; can veririm de yine aşkının yolunun belasından kaçmam.

- Verir de cān yine kaçmam reh-i ‘aşkıñ belāsından
2. Niçin sen ictināb etmektesin ey sevdiğim benden
Yakışmaz ictināb erbāb-ı hüsne mübtelāsından
3. Seniñle ey cemāl-i yār ezelden āşināyız biz
Revā mı etme i‘rāz āşināya āşināsından
4. Gül-i pür-jāle mi şandın görüp ruhsār-ı cānānı
Kızarmış da ‘arağ-rīz olmuş ifrāt-ı hayāsından
5. Göñül pervāne-yi şem‘-i ‘izārıdır ki bir hūbuñ
Nümāyān oldu zerrāt-ı cihān mihr-liķāsından
6. Nesi noķşān bulur āyā o mihr-i hāver-i hüsñüñ
Şeb-i hicri baña rüz-ı vişal etse žiyāsından
7. Diger cāmın taleb etmez mi nūş ettikte bir cāmın
Kınar mı dil muhabbet bāde-yi neş‘e-fezāsından
8. Tehī-dest olduğum cām-ı şafā-yı dehrden ğam mı
Baña tek derd-i ser ‘arz etmesin geçtim şafāsından
- s.35. 9. Tabīb olsa felek terk-i hayāt etse dil-i bīmār
Taleb etmez anıñ āb-ı hayāt olsa devāsından
10. Seniñ olsun velev sellem ki hep dünyā vü māfihā
Harāb olmak için ‘ālem kurulmuştur esāsından

2. Ey sevdiğim! Güzellere aşıklarından kaçınmak yakışmazken niçin benden kaçınmaktasın?

3. Ey sevgilinin cemali! Biz seninle ezelden aşinayken aşınaya aşinasından yüz çevirmek hiç yakışır mı?

4. Sevgilinin yanağı, hayasının aşırılığından kızarmış (ve) terlemişken (onu) görüp çiy dolu gül mü sandın?

5. Gönül, bir güzelin yanağının mumunun pervanesidir ki cihanın zerrelere (onun) güneş yüzünden aşık oldu.

6. O doğunun güzellik güneşi ayrılık gecesini bana kavuşma günü etse acaba onun neyi eksilir?

6a āyā: ayı M.

7. Gönül, neşe veren şarabın muhabbetine kanarken bir kadeh içtikten sonra diğer kadehi istemez mi?

8. Feleğin sefa kadehinden eli boş olmam gam mı? Sefasından geçtim, bana sadece baş derdi sunmasın.

9. Felek doktor olsa, hasta gönül hayatı terk edecek olsa (feleğin) elindeki ab-ı hayat olsa istemez.

10. Tut ki dünya ve dünyaya dair ne varsa hep senin olsun (ne fark eder çünkü) bu alem temelinden yok olmak için kurulmuştur.

11. H ner ‘ lemd  bir p r-i ha   y k-d n  bulma tır
Bulan i in mu a    tır des n v   f H d ’sından
12. Hem n hi   urma ol p r-i ha   y k-d n  bul H zn 
 aber versin sa a ha    ‘      m ver sından

85

(me   ‘ l n me   ‘ l n me   ‘ l n me   ‘ l n)

1. Beni  ld rse ka mam dilberin t r-i cef sından
 a  olsun tek de c n n ge mesin n z-  ed sından
2. Rak b-i d n beni ol  amzesi  amm za  amz etmi 
O h ’in ol  adar   fil mi bilmem H   hiz sından
3. Per   n -i   s -y  nig r  cem’ edip h lim
Siyeh ba tım da  urmaz reng alır z lf   arasından
4. N’ola b lb l gibi h lim fi  na m n   r olsa
  l-i   lz r-  dehrin  uymadım b y-  vef sından
5. Du  l ettikte bezm-i h s-  y re  ad ta azz rle
Beni  ermende-yi lu f eylese bir mer ab sından
6. Riy   r n gerektir hem-demi yine riy   r n
N’ola  a sa cih n n  of  rind-i b -riy sından
7.  un ey s    h y t bulsun dil-i b -zinde-yi H zn 
An  memn n-  lu f et b de-yi la’li  kir sından

11. Alemde h ner, hakikatleri bilen bir pir bulmaktır; bulan i in Allah’tan haberdardır desen do rudur.

12. H zn ! Hi  durmadan o hakikatleri bilen piri bul (ki) sana akılların  tesinden hakk  haber versin.

85

1. Sevgilinin cefa oku beni  ld rse ka mam; sevgili iyi olsun da naz ve cilvesinden vazge mesin.

2. Beni o gamzesi fitne sa ana gammazlayan al ak ve hain rakip, Hakk’ın yolundan o kadar gafil midir?

3. H lim sevgilinin da ınık sa larını toplamı tır; kara ba tım da onun sa ının karasından rengini almı tır.

4. Fele in   l bah esinin   l n n vefa kokusunu duymamı ken halim b lb l gibi sadece figan etmek olsa  a ılır mı?

5. Y zlerce  ekinme ile sevgilinin  zel meclisine girince (ke ke) bana bir merhaba (diyerek) l tfuyla utandırsa.

6. Sufi, riyakarlara dost yine riyakarlar olmalıyken cihanın riyasız rindinden ka sa  a ılır mı?

7. Ey saki! G nl   l  H zn ’yi l tfunla memnun edip kırmızı  arabın kirasından sun (ki) hayat bulsun.

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Dil-i bî-derdim et yâ Rab muhabbet âşinâsından
İlâhî kıl beni de derd-i 'aşkın mübtelâsından
2. Ser-i dilde hübûb eden hevâ-yı 'aşkın olsun hep
Hülâsâ ol mu'în yâ Rab başa nefsin hevâsından
- s.36. 3. Beni cândan niçin bîzâr edersin zâr edip ey dil
Cihânın söyle bîzâr olmayan var mı belâsından
4. Hârâb eden cihânda beyt-i ma'mûr-ı dil-i halkı
Niçin endişe etmez Hâlık'ın rûz-ı cezâsından
5. Anıyla imtizâc etmiş ezel anda toğup Hüzni
Geçer mi dil muhabbet mülkiniñ âb u hevâsından

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Ey benim şimşâd-ğad nevres-cevânım neredesin
'Ârızı gül kâmeti serv-i çemânım neredesin
2. Sensiz oldu çeşmime 'âlem şeb-i deycûr-ı gam
Ey benim mihr-i sipihr-i hüsn ü ânım neredesin
3. Hân-ı vaşlınla bulurdu cism-i cân tâb ü tüvân

86

1. Ya Rab! Dertsiz bir gönle (sahibim), beni muhabbete aşinalardan eyle; İlahi! Beni de aşk derdinin müptelası kıl.
2. Ya Rab! Gönül başında esen hep aşkının isteği olsun; hülâsa bana nefsin isteklerine (karşı) yardımcı ol.
3. Ey gönül! İnleyerek niçin beni candan usandırıyor sun; söyle, cihanın belasından bezmeyen var mı?
4. Halkın gönül Kabe'sini dünyada harap eden, Allah'ın ceza gününden niçin endişe etmez?
5. Hüzni! Gönül, ezelden beridir orada doğup onunla çok iyi anlaştığı aşk mülkünün havası ve suyundan vazgeçer mi?

87

1. Ey benim yeni yetme şimşir boylum; yanağı gül, boyu çimenliğin servisi olanım neredesin?
2. Ey benim gökyüzü güzelliğimin güneşi neredesin! Alem, gözüme sen yokken karanlık gecenin gamı olarak göründü.
3. Bedenim kavuşma sofranla güç ve takat bulurdu; ayrılığının açlığıyla takatim kalmadı, neredesin?

Çalmadı cū ‘-ı firākıñla tūvānım nerdesin

4. Ey meh-i evc-i melāḥat sen ne etmezsın ṭulū ‘
Āsumāna erdi feryād u fiğānım nerdesin
5. Hūznī āğūşun açıp teşrīfiñe āmādedir
Nerdesin ey dilber-i nāzik-miyānım nerdesin

88

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Etme me ‘ mül-i likā ey bāğ-ı rıdvān isteyen
Şerm kıl Hakk’dan eyā ḥūrī vü ğılmān isteyen
2. Ṭālib-i zāt-ı Hudā mağbūn degil ḥāşıl kelām
Zātını kılsın ṭaleb Mevlā’dan iḥsān isteyen
3. Lezzet-i derdine dermān reşk eder ‘āşıkların
Derd-i ‘aşka aldanır ‘ālemde dermān isteyen
4. Yā cihān sev yā ki cān yāḥūd ki cānān Hūznīyā
Terk eder cān u cihānı vaşl-ı cānān isteyen

s.37.

89

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. ‘Ārız-ı dildāra baksın seyr-i gülzār isteyen
Ḥaṭṭını görsün temāşā-yı çemen-zār isteyen
2. Kays-ı şahrā-yı cünūn olmaz mı ol Leylī-veşin

4. Ey güzellik burcunun ayı neden doğmazsın! Feryat ve figanım göklere erişmişken neredesin?

5. Ey ince belli sevgilim! Hūznī kucağını açıp şereflendirmeni beklemektedir, neredesin?

88

1. Ey cennet bahçesini isteyen! Umulan yüzü isteme; ey huri ve gılmayan isteyen! Hakk’tan utan.
2. Mevla’dan lütuf isteyen zatını talep etsin; hasıl kelam Allah’ın zatının talibi kandırılmış değildir.
3. Derman, aşıkların derdinin lezzetlerini kıskanır; alemde derman isteyen aşk derdine aldanır.
4. Ey Hūznī! Sevgiliye kavuşmayı isteyen ya canı ya da cihanı terk eder, (sen de) ya cihanı ya canı ya da sevgiliyi sev.

89

1. Gül bahçesini seyretmek isteyen sevgilinin yüzüne baksın; çimenliği seyretmek isteyen ayva tüylerini görsün.
2. O Leyla gibinin sümbül saçının sevdasını sarığına süs (yapmak) isteyen, delilik çölünün Mecnun’u olmaz mı?

Sünbül-i sevdâ-yı zülfün zîb-i destâr isteyen

3. Seyf-i âh ile derûn-ı sînesin cerh eylesin

Ol mehe hâl-i dil-zârını iş‘âr isteyen

4. Sen hemân dil-h‘âhını tırma Hudâ’dan kıl taleb

Mağsadın Hak’tan bulur elbette her bâr isteyen

5. Çektirir elbet cezâhâ-yı sezâsını zamân

Terk-i ‘azm etsin tarîk-i nâ-be-hencâr isteyen

6. Çekmeyin renc-i taharrî arayıp bî-‘ayb-ı yâr

Yârsız kalır cihânda ‘aybsız yâr isteyen

7. Şanma kim Hüznî dedi bunu maqâm-ı fahrde

Tut numûne şi‘rimi ey nazm-ı eş‘âr isteyen

90

(fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün)

1. Nâmı fitne çıkarır baksa o çeşm-i pür-fiten

Sihir-i mefkûd olsa bulur gamze-i Hârût-fen

2. Sebze-zâr-ı gülsitân-ı dehr ‘aynımda degil

Bağ gülşen ‘arızında dahı hâttındır çemen

3. Ne revâdır dilberâ ‘uşşâka bu işkence kim

Çekmede hicriñle her-dem çille-yi kıavs-ı miñen

3. O aya, inleyen gönlünün halini bildirmek isteyen, ah kılıcı ile gönlünü yaralasın.

4. Sen gönül sofrasını sürekli Allah’tan dile (çünkü) her yemiş isteyen amacını Hakk’tan bulur.

5. Kuralsız yol isteyen niyetini terk etsin (çünkü) zaman elbette yaraşır cezaları çektirir.

6. Ayıpsız yar arayıp araştırma zahmeti çekmeyin (zira) cihanda ayıpsız yar isteyen yarsız kalır.

7. Ey şiirler isteyen! Şiirimi numune olarak tut (ve) bunu Hüznî övünme makamında söyledi sanma!

90

1. O bakışları fitne dolunun namı (dahı) fitne çıkarır; sihir kaybolursa (ve o) araştırırsa Harut’un ilminin bakışını bulur.

2. Benim için çimenlik gül bahçesi yanağındaki ayva tüylerindir (bu yüzden) feleğin gül bahçesinin yeşilliği gözüme gözükmez.

3. Ey sevgili! Ayrılığınla her zaman mihnet yayının çilesini çeken aşıklara bu işkence reva mıdır?

4. Sen leṭāfet gülşenisin hem saña lāyık olan
Luṭf kılmaktır değil cevır ile olmak dil-şiken
5. Hiç revā mı sībe teşbīh eylemek Ḥüznî anı
Hem leṭafette değil kıṭ'ada sīb-i zeḳān

91

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Kayd-ı cāndan geçmeyen cānān adın yād etmesin
Kendin ol şīrīn-lebīṭ yādıyla Ferhād etmesin
- s.38. 2. Derd-i 'aşkıñ bir iken biñ olmasın kim istemez
Bir zamān 'aşıklık adın kendine ad etmesin
3. Her seher feryād ederken bülbul-i bāğ-ı cihān
'Andelib-i bāğ-ı ḳudsī nice feryād etmesin
4. Dād eder feryādıña bir gün o şāh-ı milk-i nāz
Dād-ḥ'āḥāna o şānından mı kim dād etmesin
5. Maḳsadım bu Ḥüznî-i şeydā-dili Mevlā hemān
Kayd-ı zencīr-i ğam-ı 'aşkıñdan āzād etmesin

92

(mef'ūlū mefā 'ilū mefā 'ilū feülün)

1. Mısr-ı dile hükm etmede bir ḥüsrev-i ḥübān
Bīmār-ı ğam-ı 'aşkı anıñ Yūsuf-ı Ken 'ān

4. Sen incelik gül bahçesiyyken sana layık olan zulüm ile gönül kıran olmak değil lutfetmektir.
5. Hüznî, incelikte değil ölçüde elmaya benzer çene (diyerek) onu elmaya benzetmek yaraşır mı?

91

1. Can endişesinden geçmeyen, sevgili adını anmasın; kendini o şirin dudaklının anmasıyla Ferhad sanmasın.
2. Aşk derdi bir iken bin olmasını istemeyen, aşıklık adını bir zaman kendine ad etmesin.
3. Her sabah cihan bahçesinin bülbulü feryat ederken cennet bahçesinin bülbulü nasıl inlemesin?
4. (Ey gönül!) O naz ülkesinin sultanı senin feryadına bir gün yetişir; yardım isteyenlere onun yardım etmemesi şanından değildir.
5. Maksadım budur (ki) çılgın gönüllü Hüznî'yi, Allah aşk gamının zincirinin endişesinden azat etmesin.

92

1. Yusuf peygamber, gönül ülkesinde hüküm süren güzel padişahın aşk derdinin hastasıdır.

2. Buldu dem-i cān-baḥşıla cān cism-i Mesīhā
Cām-ı lebine teşne leb-i çeşme-i ḥayvān
3. Olmakta gül-i rûyına gül bülbül-i şeydā
Pervāne-i şem‘-i ruḥı ḥurşīd-i dıraḥşān
4. Hicr-i gül-i ruḥsārıla ol gülbün-i ḥüsnün
Olmahtadır ‘āşıkları bülbül gibi nālān
5. Çıldırır gören ol perī-ruḥsārı ‘aceb mi
Elbette perī görse hemān çıldırır insān
6. Hüzñi yine ol suḥte dile etmedi te’şīr
Çektim nice āhı kim eder dilleri sūzān

93

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Degildir ey melek-sīmā senin vallāhi şānından
Dirîğ etmek vişāliñ ‘āşık-ı ḥasret-keşānından
2. O ni‘metten naşībi eşk-i ḥirmān olsun āğyarın
Nevāl-i iltifātın kesme bir dem ‘āşıkānından
3. Mişāl-i tūtī-yi şekker-şiken bezm-i gama bir dem
Gelip şükür-feşān ol nāz ile şīrīn-zebānından
- s.39. 4. Ola zaḥm-ı dile şāyet yed-i luṭfuyla merhem-zen
Hemān sen zār edip merhem taleb kıl dil-sitānından

2. (Ey sevgili!) Hz. İsa senin can bağışlayan nefesin ile vücut bulmuştur; hayat suyunun dudağı senin dudağının şarabına susamıştır.

3. Gül, gül yüzüne çılgın bülbül olmakta (iken) parlak güneş onun yanağının mumunun pervanesidir.

4. O güzelliğin gül fidanı, gül yüzünün ayrılığıyla aşıkları bülbül gibi inletmektedir.

5. O peri yüzünü gören çıldırır mı? Elbette insan peri görse hemen çıldırır.

6. Hüzñi, gönülleri yakan pek çok ah çekdim (ama) yine o yanık gönle tesir etmedi.

93

1. Ey melek yüzlü! Hasret çeken aşığın kavuşmasını esirgemek, vallahi senin şanından değildir.

2. Aşıklarından bir an iltifat nimetlerini kesme (fakat) ağyarın o nimetten nasibi, nasipsizlik gözyaşı olsun.

3. Şeker kıran papağan gibi gam meclisine bir an gelip şirin dilinden şükür saçan ol.

4. Sürekli inleyerek gönül alan (sevgiliden) merhem talep et ki gönül yarasına lutuf eliyle merhem vursun.

5. Dil ol cānāne-i nā-mihribāna Hüzni-veş sen de
‘Alākadār iseñ kat’-ı ‘alāka eyle cānından

94

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Gün-be-gün āşüb-ı devrān olmaz iseñ işte ben
Āfet-i ‘aql ü dil ü cān olmaz iseñ işte ben
2. Ğonce-i neşküftesin alan bugün yarın hemān
Ğonce iken verd-i ḥandān olmaz iseñ işte ben
3. Bī-muḥābā kār-ı düşvāra yapıştıñ ey gönül
Tuttuğñ kāra peşimān olmaz iseñ işte ben
4. Ol perī-zadıñ olup mecnūn-ı ‘aşkı git gide
Sen bu gidişle perīşān olmaz iseñ işte ben
5. Ğamze-i cellād-ı yāre çok şokulma Hüzniyā
Bir iken tā şad hezārān olmaz iseñ işte ben

95

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ey ki *kenz-i mahfī* iken şanın izhār eyleyen
‘Ālem-i hejdeh-hezārı yoğ iken var eyleyen
2. Zülmet-i ketm-i ‘adem etmişken a‘yānı nihān
Zerre-veş şems-i tecelliyle nümūdār eyleyen

5. Gönül sende Hüzni gibi o şefkatsiz sevgiliye ilgili isen, canından ilgini kes.

94

1. Gün geçtikçe cihanı karıştıran olmaz isen; akıl, can ve gönül afeti olmaz isen işte ben.
2. Bugün henüz açılmamış goncasın, yarın gonca iken yeni açılmış gül olmaz isen işte ben.
3. Ey gönül! Korkmadan zor işe tutundun, tuttuğun işte pişman olmaz isen işte ben.
4. Sen git gide o peri gibi güzelin aşkının delisi olup bu gidişle perişan olmaz isen işte ben.
5. Ey Hüzni! Yarın cellat bakışlarına çok yanaşma, (eğer yanaşırsan) bir iken yüz binlerce olmaz isen işte ben.

95

1. Ey ki gizli sır iken şanını ortaya çıkaran, on sekiz bin alemleri yok iken var eden!
2. (Ey) yokluk sırrının karanlığını zerre gibi gizli etmişken tecelli güneşi ile görünür eyleyen!

3. İştîyāk-ı verd-i dīdār-ı güle mişl- ‘andelib
Bir degil her yerde yüz binlercedir zār eyleyen
- s.40. 4. Evvel ü āhir ne vardır evvelin ne āhirin
Zāhir ü bātin bunu hiç var mı inkār eyleyen
5. Hüzni bir mücrim kuluğundur mağfiret eyler taleb
Ey ki isminden birin lütfula Ğaffār eyleyen

96

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Hâtif āvāza şitābāndır cihāt-ı sitteden
Güş eden güş-ı dil ü cāndır cihāt-ı sitteden
2. Çeşm-i cānın aç da bak ey ‘āşık-ı firkat-zede
Görünen dīdār-ı cānāndır cihāt-ı sitteden
3. Rü’yet için sen anı ettikçe her sūya nigāh
Ol saña peyveste nigrāndır cihāt-ı sitteden
4. ‘Aynek-i ‘irfān takıp nāzır olanın gözüne
Rūy-ı dil-h’āhı nümāyāndır cihāt-ı sitteden
5. ‘Ālem-i keşrette seyr et rūy-ı vahdāniyyeti
Seyr edenler anı şādāndır cihāt-ı sitteden
6. Aç Kelāmullāh’ı da anda oku Allāhu nūr
Nūr-ı şems-i Hāk dıraşşāndır cihāt-ı sitteden

3. Bülbül gibi gülün yüzünün arzusıyla inleyenler bir değil binlercedir.

4. Ne evvelin vardır ne ahirin; evvel, ahir, zahir, batın (sensin) bunu hiç inkar eden var mı?

5. Ey ki isimlerinden birini lütuf ile Gaffār eden! Hüznî bir günahkar kulundur, bağışlanmayı diler.

96

1. Gayptan gelen sesi her taraftan duyan (ve) her tarafta onun peşinde koşan can ve gönüldür.

2. Ey ayrılık çeken aşık! Aç da can gözüne bak! Altı taraftan görünen sevgilinin yüzüdür.

3. Sen onun rüyeti için her ne yöne bakarsan, o sana altı taraftan daima bakmaktadır.

4. İrfan gözlüğünü gözüne takıp bakanın, gönlünün arzuladığı yüz, altı taraftan aşıkardır.

5. Kesret aleminde birlik yüzünü seyret çünkü onu seyredenler mutludur.

6. Kelamullah’ı/Kur’ân’ı aç da onda “Allah nurdur” ifadesini oku; orada Hakk’ın güneşinin nuru her taraftan parıldar.

7. Merd-i rüşen-dil odur kim çeşmine her dem anı
Görüne ol şey ki pinhândır cihât-ı sitteden
8. 'Ârifî çeşmin alıp bakmak gerektir yoḥsa kim
Rü'yet-i Ḥaḳ şanma âsândır cihât-ı sitteden
9. Bir kişi kim her nazarda görse Ḥallâḳ'ı 'ayân
Bî-gümân ol kâmil insândır cihât-ı sitteden
10. Vech-i Ḥaḳ rüşendir ammâ seyr eden anı faḳat
Dîde-i rüşen-zamîrândır cihât-ı sitteden
11. Dîde-yi ten hiç görür mü Hüzniyâ Ḥaḳḳ'ı yine
Rü'yet eden dîde-i cândır cihât-ı sitteden

s.41.

97

(mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün)

1. Seversen ey gönül bir pâdişâh-ı dil-şikârân sev
Perî-ḥad serv-ḳad bir nev-cevân bir şûḥ-ı devrân sev
2. Cihân-gîr olsa bir ḥûbuḡ furûḡ-ı rûyu meh-âsâ
Seversen ḥâşılı bu vaşfila bir şâh-ı ḥûbân sev
3. Nigâh-ı fitne-engîzi gibi mest ü ḥarâb olsun
Seversen öyle bir şûḥ-ı belâ-yı cân-ı mestân sev
4. Leb-i ḥamrâsı mül ḥâl-i siyâhı fül saçı sünbül
Dili bûlbûl ruḡu gül bir gönül derdine dermân sev

7. Gönül aydınlık adam odur ki onun gözüne her an altı taraftan gizli olan şey görünsün.

8. Hakk'ın rüyetini altı taraftan (görmek için) arifin gözüyle bakmak gerektir, yoksa kolaydır sanma.

9. Bir kişi her bakışında Allah'ı aşîkar olarak görüyorsa, şüphesiz o kâmil bir insandır.

10. Hakk'ın yüzü altı taraftan aydındır ama onu seyreden aydın gözlü kişilerdir.

11. Ey Hüzni! Ten gözü hiç Hakk'ı görür mü? Altı tarattan Hakk'ı gören can gözüdür.

97

1. Ey gönül! Seversen; peri yanaklı, servi boyulu, genç, gönül avlayan padişahı ve devrin güzelini sev.

2. Seversen şu vasıftaki bir güzeller şahını sev; yüzünün parlaklığı ay gibi dünyayı zapt etsin.

3. Seversen öyle bir can belasının sarhoşu güzeli sev (ki) fitne çıkaran bakışı gibi sarhoş ve harap olsun.

4. Kırmızı dudağı şarap, siyah beni karabiber, saçı sünbül, dili bûlbûl, yanağı gül (gibi olan) bir gönül derdine dermanı sev.

5. Kāvī ol raġbet-i ‘aql ü dil ü cānı da ver sonra
Bir āşüb-ı cihān bir āfet-i ‘aql ü dil ü cān sev
6. Nezāket olsa tam endām-ı ‘işve insicāmında
Bu evşāf ile olsa bir perī-çehre nümāyān sev
7. Ya dilber sevme hiç yāhūd severseñ Hüzni ‘ālemde
Meh-i Ken‘ān gibi bir mısr-ı hüsne ‘ālī sulṭān sev

98

(mef‘ülü fā‘ilātün mef‘ülü fā‘ilātün)

1. Ferzāne fer verince şem‘-i ziyā-feşāna
‘Arz etti hāl-i ‘aşkı pervāne yana yana
 2. Bir dil-şikārıñ oldu āzād-dil şikārı
Gelmiş degil o şūhūñ mānendi hiç cihāna
 3. Yakıtıkça āh göñlüm şevk-i gül-i ‘izārı
Bī-ihtiyār başlar bülbül gibi fiğāna
- s.42.**
4. Faşl-ı bahārıñ āyā hengāmı mı erişti
Döndü behişte ‘ālem rüy-ı zemīn cināna
 5. Dehriñ leṭāfetinden mecnūn mu oldu bilmem
Dilde karar görmem atmış özün yabāna
 6. Hāşşiyet-i bahāra budur delīl-i rüşen

5. Güçlü ol! Sonra; akıl, can ve dil arzusunu dünyayı karıştıran verip bir akıl, din ve can afetini sev.
6. (Ey gönül!) İşveli endamında nezaketin tam olduğu bu vasıflarda görünen bir peri yüzlüyü sev.
7. Hüznü! Alemde ya hiç dilber sevme ya da seversen Yusuf peygamber gibi güzellik ülkesindeki yüce bir sultanı sev.

98

1. Alim, ışık saçan muma parlaklık verince, pervane yana yana aşkın halini arz etti.
2. Azade gönül bir gönül avlayan güzelin avı oldu ki onun bir benzeri cihana gelmiş değildir.
3. (Sevgilinin) gül yanağının arzusu (beni) yakdıkça gönlüm istemsizce bülbül gibi feryat etmeye başlar.
4. Alem cennete, yeryüzü cennetlere döndü; acaba bahar mevsiminin zamanı mı geldi?
5. Feleğin zerafetinden mi delirdi bilmiyorum? Gönülde karar görmüyorum, kendini yabana atmış.

5b özün: gözün M.

6. Güllerin açılıp bülbüllerin nağmeler söylemesi baharın özelliklerinin açık delilleridir.

Açıldı güller eyler bülbülleri terāne

7. Gülşende ne muhabbet ‘ālemde bu ne devlet

Cānān şunup ben içsem peymāne kana kana

8. ‘Ömrü geçirse böyle hep zevk ile cihānda

Hak ‘ömr-i Nūh’ı versin rind-i kadeh-keşāna

9. Bak hasbiḥāl-i ‘āşık olsa sezā degil mi

Bu nazmın oldu Hüzni gāyetle ‘āşıkāne

99

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Güller açmış bak nigārın gülşen-i ruhsārına

Rüy-ı ḥākiñ ol kadar bakma gül-i gülzārına

2. Sünbül-i zertār ile ol āfitāb-ı ḥüsn ü ān

s.43. Faḥr eder çarḥ-ı kebūdın necm-i gīsūdārına

3. Luṭf edip cānāna ‘arz et ey nesīm-i şubh-dem

Ḥāl-i dil-bīmār-ı ‘aşkıñ gelsin istifsārına

4. Gece gündüz zār ü efgān etmesin de n’eylesin

Var mı ‘aşıkta taḥammül derd-i ‘aşkıñ bārına

5. Var taḥammül cevri-i dildāra taḥammül-süz iken

Yok taḥammül dehr-i dünüñ vaż’-ı nā-hemvārına

7. Sevgili kadehi sunsa ben de kana kana içsem, gül bahçesinde bu ne muhabbet, alemde bu ne talihdir.

8. Allah, kadeh çeken rinde Hz. Nuh’un ömrünü versin böylece o dünyada zevk içinde ömrünü geçirsin.

8b kadeh-keşāna: kad-i gülşāna M.

9. Hüzni! Bu şiirin gayet aşıkane olmuşken bu şiir aşığın hasbihali olup (onların dilinden düşmez) olsa yakışmaz mı?

99

1. Sevgilinin yanağının gül bahçesinde açılmış güllere bak! Yeryüzünün gül bahçesinin gülüne o kadar bakma!

2. Sırma saçlarıyla o güzellik güneşi mavi gökyüzünün kuyruklu yıldızına caka satar.

3. Ey sabah rüzgarı! Lutfedip sevgiliye aşığın hasta gönlünün halini sun (da) sormaya gelsin.

4. Aşık, gece gündüz inleyip feryat etmesin de ne yapsın? Aşk derdinin yüküne başka taḥammül var mı?

5. Sevgilinin taḥammül yakan zulmüne taḥammül var iken alçak feleğin düzensiz vaziyetine taḥammül yoktur.

6. Rāzı mı Ḥallāk-ı ‘ālem ‘Ādil ü Cebbār iken
Merdüm-i ğaddārın āyā tavr-ı dil-āzārına
7. Bu belāġatle nigh-endāz olan her nüktedān
Eylese taḥsīn sezādır Ḥüznî’niñ eş‘ārına

100

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Sen de uy bezm-i şabūḥın rind-i mey-āşāmına
Zevke bak kevn-i fesādın bakma şubḥ u şāmına
2. Her ‘aķīb-i nūş-ı meyde dil ümīd-i nuķl ile
Göz diker sākī-yi bezmīn dīde-yi bādāmına
- s.44. 3. Dāne-yi ḥāl-i hevāsında gezer güncişk-i dil
Hiç dimez zülf-i siyāhının düşerim dāmına
4. ‘Aşk ola ol rinde kim sākī-yi bezmīn dem-be-dem
Nūş eder mey vaż‘ edip cām-ı leb-i mey-fāmına
5. Ḥüznî ger ‘āşık isen ‘āşık olan ārāmını
Terk eder ermek için dildār-ı dil-ārāmına

101

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün)

1. Şehāb-ı zülfün etme reddiñe ey meh-liķā perde

6. Alemlerin yaratıcısı Adil ve Cebbar iken gaddar insanın gönül inciten tavırlarına razı mıdır?

7. Hüznî’nin bu belagatli şiirlerine bakan her nükteci, (şiirlerini) övse yaraşır.

100

1. Sen de sabah içilen şarabın meclisinin şarap içen rindine uy (onun) zevkine bak, fesatçı dünyanın sabah ve akşamına bakma!

2. Gönül, her içilen şarabın ardından meclisin sakisinin badem gözüne yeme ümidiyle göz diker.

3. Gönül serçesi, hiç siyah saçının tuzağına düşerim demeden (sevgilinin) ben tanesinin üstünde gezer.

4. Meclisin sakisinin her zaman şarap renkli dudağının kadehinden içen o rinde aşk olsun.

5. Hüznî, eğer aşık isen, aşık olan, gönle rahatlık veren sevgiliye ermek için huzurunu terk eder.

101

1. Ey ay yüzlü! (Beni) reddedip saçının bulutunu (yüzüne) perde yapma ki bana her yerde ay yüzünü seyretmek nasip olsun.

Baḡa rūzī ola māhı temāṣā tā ki her yerde

2. N'ola her olduğum yer baḡa bir beytū'l-ḡazen olsa

Seni Ya'ḡūb-ı dil ey reṣk-i Yūsuf etti güm-kerde

3. Bu mehcūra dil-i āvāre der ḡayretle dedikçe

Sezā-yı vaṣl-ı yār olsam o ṭālī' sende āh nerde

4. Dile düṣtükçe timsāl-i ḡayāl-i ḡācibiḡ cānā

Döner ḡālī aḡa kim ṣanki yatar zīr-i ḡānçerde

5. Ṣafā-yı bāl pūr-ḡālidir erbāb-ı temāṣānıḡ

s.45. Gül-i pūr-jāleye benzer 'izārıḡ olsa ḡūy-kerde

6. Serinde lāne-yi murgānda kuṣ mu ḡordu Mecnūn'ıḡ

Yakardı āteṣ-i 'aṣḡım zuḡūr etse semender de

7. O rütbe mu'tekif ol künc-i istiḡnāda kim Ḥüzni

Ne merde 'arz-ı rūy-ı ihtiyāc et ne de nā-merde

102

(meḡ'ülü meḡā'lı meḡā'lı fe'ülün)

1. Ḳıl Ḥaḡ'a teveccüh ile tā'at gecelerde

Meftūḡ olur ebvāb-ı 'ināyet gecelerde

2. Terk eyler isen ḡāb u ḡuzūruḡ saḡa yāḡū

Mekṣūf olur esrār-ı ḡüviyyet gecelerde

2. Ey Yusuf'u kıskandıran! Gönül Yakup'u seni kaybetmişken olduğum her yer bana bir hüznün evi olsa buna şaşılır mı?

2a olsa: ol M.

3. Bu ayrı düşmüş (aşık), yare kavuşmaya layık olsam dedikçe; avare gönül, ah o talih sende nerede der.

4. Ey sevgili! Kaşının hayalinin timsali gönle düştükçe onun hali sanki hançer altında yatana döner.

4a Dile: Dil M.

5. (Ey sevgili!) Senin yanağın terlese çiğ tanesi dolu güle benzer (bu durumda) gönül safası, temaşa ehlinin bütün bir hali olur.

6. Aşk ateşim zuhur etse, Mecnun'un başındaki kuş yuvasında kuş bırakmaz, semenderi dahi yakardı.

7. (Ey) Hüznü! Gönül tokluğu köşesinde o kadar çok itikafa çekil ki ne merde ne de namerde ihtiyacını arz et.

102

1. Hakk'a yönelerek gecelerde ibadet et (çünkü) lütuf kapıları geceleri açılır.

2. Hakikatin sırları gecelerde keşfolunduğu (için) uyku ve huzuru terk edersen (sırları keşfedersin).

3. Bir k'ulda k'ola maḳṣad-ı ḳurbiyyet-i Mevlā
Bīdārлығы eylesin 'ādet gecelerde
4. Geceleri tā ḥ'āb nedir bilmeyen 'āşık
Ma'şūḳına vāşıl olur elbet gecelerde
5. Sen ṭurma hemān ḳıl heme şeb Ḥaḳḳ'a münācāt
Ḥaḳḳ eyler anı elbet icābet gecelerde

s.46.

103

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. 'Aşḳ-ı cānān ḥükm eden ḥandır derūn-ı sīnede
Mülk-i cān anıḡla 'umrāndır derūn-ı sīnede
2. Zevk-yāb-ı şoḡbet-i şīrīn-i cānān olalı
Cān şafāda dil de şādāndır derūn-ı sīnede
3. Ben güzel sevdimse sevdim el ne daḡl eyler beni
'Aşḳ irādet dil de sulṭāndır derūn-ı sīnede
4. Ol sitem-ger bir dem istifsār-ı ḥāṭır eylemez
Ḥāṭırım her dem perīşāndır derūn-ı sīnede
5. Şoḡ nefeste ḥazret-i Bārī'den ancaḳ Ḥüzniyā
İstedigim nūr-ı imāndır derūn-ı sīnede

104

(mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ulün)

-
3. Bir kulda Allah'a yakınlık niyeti varsa, gecelerde uyanıklığı adet edinsin.
 4. Geceleri uyku nedir bilmeyen aşık, elbette sevdiğine gecelerde kavuşur.
 5. Sen her gece Hakk'a durmadan yalvar; Hakk elbet gecelerde onu kabul eder.

103

1. Sevgilinin aşkı gönülde hükmeden handır; can mülkü onunla bayındır.
2. Sevgilinin şirin sohbetinden zevk alalı, göğsün içinde can sefadadır, gönül de mutludur.
3. Aşk iradesi göğsün içinde gönülde sultandır; ben güzel sevdİYsem sevdim el ne karışır.
4. O zalim bir an hal hatır sormaz; gönülde hatırım her an perişandır.
5. Ey Hüzn! Son nefeste Allah'tan tek istediğim gönülde imanın nurudur.

104

1. Ki naqd-i dil ‘aceb bir tıfl-ı terde
Bahā-yı rūyı yok hūb-ı digerde
2. Pek uymuş cismine şevb-i tenāsüb
Eden hayrān olur pīş-i nazarda
3. O şūhūş şīve vü nāz ü edāsın
Hakīkat görmedim bir ‘işve-gerde
4. O gülñihāl-i gülistān behiştī
Değişmem mihr ü māha tāb ü ferde
5. Güneş de gül de bītāb-ı firākı
Bulunmaz misli ne gökde ne yerde
- s.47. 6. Mezāk-ı cān bulur zan etme zinhār
Anıñ şīrīnī-i la ‘lin şekerde

105

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün)

1. Anı hiç kühken mi ked ederdi
Olaydı sahtī-i kalbi hacerde
2. Dem-ā-dem tīg-i hūn-hār-ı cefāsı
Ne yaralar açar görsen ciğerde
3. N’olaydı olmayaydı āh o şūhūş
Cefāsı tākāt[i] nev ‘-i beşerde

-
1. Gönül sermayesi yüzünün kıymeti başka bir güzelde olmayan yeni yetme bir tazededir.
 2. Elbisesinin uyumu bedenine çok yakışmış, gözünün önüne getiren hayran olur.
 3. O güzelin işve, naz ve edasını gerçekten hiçbir nazlıda görmedim.
 4. O cennete ait gül bahçesinin gülfidanını; aya, güneşe, parlaklık ve ışığa değişmem.
 5. Ne gökte ne yerde misli bulunmayan (sevgilinin) güneş de gül de ayrılığının yorgunudur.
 6. Can damağı, onun tatlı dudağının lezzetini şekerde bulur diye asla zannetme.

105

1. Kalbinin katılığı kayada olsaydı hiç dağ delen çabalar mıydı?
2. Cefasının kan döken kılıcını görsen her zaman ciğerde ne yaralar açar.
3. Ah o güzelin cefasına insanlarda takat olmasaydı ne olurdu?

4. Cüdā düşmüş mü gülden ‘andelībiñ
Nedir bilmem bu efgānı seherde
5. Şafā-yı cān u dil iken liķāsı
Dil ü cān şimdi hicriyle kederde
6. Olan bu bār-ı derdim Hüzni hāmīl
Taḥammül mi eder bir böyle derde

106

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Baḳsam a‘zā-yı tenāsüb-iḥtivā-yı dilbere
Bir bilinmez ḥāl olur bu mübtelā-yı dilbere
2. Bir daḥı erbābınıñ ıslāḥı mümkün mü anıñ
Şol gönül kim tābi‘ olmuştur hevā-yı dilbere
3. Verse cān ehl-i hevā çok mu nice erbāb-ı zühd
Verdi naḳd-i zühdini nāz ü edā-yı dilbere
4. ‘Āşık-ı bī-çāre inşāf et nice zār etmesin
Sīnesi olmuş hedef tır-i cefā-yı dilbere
5. Tālī‘-i bed men‘e sa‘y etmektedir ben dem-de-dem
Dāḥıl olmak isterim vuşlat-serā-yı dilbere
6. Çok mu bir cānım verirsem cism-i zārımda eger
Olsa biñ cān veririm bir merḥabā-yı dilbere

-
4. Bülbülün seher vakti bu feryadı, gülden ayrı düştüğünden midir?
 5. Yüzü gönül ve can sefası iken, ayrılığıyla gönül ve can kederdedir.
 6. Hüzni! Bu dert yükümü taşıyan, böyle bir derde tahammül eder mi?

106

1. Sevgilinin birbiriyle uyumlu azalarına baksam, bu sevgilinin müptelasına bilinmez bir hal olur.
2. Şu gönül, sevgilinin arzusuna tabi olmuşken onun erbabının bir daha ıslahı mümkün müdür?
3. Pek çok zühd erbabı, sevgilinin eda ve nazına zühdünün naktini vermiş (iken) heva ehli can verse çok mu?
4. Sevgilinin cefa okuna sinesi hedef olmuş (iken) biçare aşık nasıl inlemesin, insaf et!
5. Sevgiliye kavuşmayı terennüm edenlere her zaman dahil olmak isteyip kötü talihimi men etmeye çabalamaktayım.
6. Dilberin bir merhabasına bin canım olsa verecekken inleyen vücudumda bir canımı versem çok mudur?

- s.48. 7. Ğam yemezdi dil cefâsın çektiğine bunca dem
Nâ' il olsaydı eger bir dem vefâ-yı dilbere
8. Ol günü görmez miyim 'âlemde bir şeb âh kim
Sîne-ber-sîne olup ersem şafâ-yı dilbere
9. Hüzniye şabr u şekîb-i dil hemân eyler vedâ'
Baktığı dem çehre-i behcet-nümâ-yı dilbere

107

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Dil verenler kabza-i hüsn ü bahâ-yı dilbere
Verdiler naqdi yine cânın bahâ-yı dilbere
2. N'ideyim dilde tahammül yok tahayyül etmege
Göz kamaşır bakmağa mihr-liķâ-yı dilbere
3. Ver hayât-ı müste'ârıñ bul hayât-ı câvidân
Şoĥbet-i cân-baĥş-ı la'l-i dil-güşâ-yı dilbere
4. Baķ ne hoş uymuş muķavves ol dü ebrû-yı hilâl
Peyker-i pîşânî-i mişl-i Sühâ-yı dilbere
5. Hüzni baķsam her ne dem dîdeyi küşâd ediyor

- s.49. Dil tabî'î meyl eder hüsn-liķâ-yı dilbere

108

7. Eğer gönül bir an sevgilinin vefasına nail olsaydı, bunca zaman gönül cefası çektiğine gam yemezdi.
8. Ah! Alemde bir gece göğüs göğüse olup sevgilinin sefasına erecek günü görmez miyim?
9. Hüzni'ye gönlünün sabrı ve tahammülü, sevgilinin güzelliğini gösteren yüzüne baktığı zaman veda eder.

107

1. Sevgilinin güzelliğinin bir parçasına karşılık gönüllerini verenler, yine sevgili için can sermayesini (canlarını) verdiler.
2. Sevgilinin güneş yüzüne bakarken göz kamaşır; hayal etmeye (dahi) gönülde tahammül bulunmuyor, ne yapayım?
3. Sevgilinin gönle ferahlık veren kırmızı dudağının can bağışlayan sohbetine, geçici hayatını ver, ebedi hayatı bul!
4. Sevgilinin Sühâ misali yüzündeki alnına o iki kavisli hilal kaş ne hoş uymuş.
5. Hüzni, gözlerini açıp sevgilinin güzel yüzüne her baktığında gönlü doğal olarak (sevgiliye) meylediyor.

108

(fa 'ilātün fa 'ilātün fa 'ilātün fa 'ilün)

1. 'Älemi bilmez olanlar bezm-i şahbā hem-demi
N'ola bilmezsem şorulsa hādışāt-ı 'ālemi
 2. 'Aşktır miftāh-ı kufi-i kenz-i lā-yefnā-yı gayb
Bul o miftāhı da dilden aç o kenz-i a'zamı
 3. Bahtiyārī 'add eden nezdinde bī-baht olduğun
Bulsa da etmez kabūl iqbāl-i Fağfūr u Cem'i
 4. Kıl dem-i insān-ı kāmilden nühāsıñ zer dilā
Kadrini bil kīmyādır çün anıñ her bir demi
 5. Esti bād-ı nevbahār açıldı bağın gülleri
Kıldı āğāz-ı terennüm şevk ile bülbülleri
 6. 'Aklı oynar gūş edenlerin gülün derdi ile
Āsumāna çıkmada bülbüllerin gulgulleri
 7. 'Azm-i şahrā kıl da bir göz gezdır etrāfa dilā
Bağ çemen-zārın ne hoşdur lāle vü sünbülleri
- s.50. 8. Münşerih olmaz mı erbāb-ı temāşānıñ dili
Şu kadar Mecnūn bile olup taşınır gülleri
9. Resm-i 'aşka Hüzniyā pervānelerden tut sebak
Öyle yanarlar ki şem'a zāhir olmaz külleri

109

-
1. Şarap meclisinin dostları olanlar alemleri bilmez (iken) alemin olayları sorulsa bilmesem buna şaşılır mı?
1a bilmez olanlar: bilmem evvelinden M.
 2. Gaybın tükenmeyen hazinesinin kilidinin anahtarı aşktır; o anahtarı bul da gönüldeki o yüce hazineyi aç!
 3. Bahtsız olduğun kendi nezdinde mutluluk sayan, Fağfūr ve Cem'in dünya saadetini bulsa da kabul etmez.
 4. Ey gönül! Kamil insanın nefesinden idraki altın bil çünkü onun her bir nefesi şifadır.
 5. İlkbaharın rüzgarı esip bahçenin gülleri açtı; bağın bülbülleri şevk ile terennüme başladı.
 6. Bülbüllerin gülün derdi ile sesleri göğe çıkarken dinleyenlerin aklı oynar.
 7. Ey gönül! Sahraya yönelip etrafa bir göz at da bak çimenliğin lale ve sünbülleri ne hoşdur.
 8. Temaşa erbaplarının gönlü, zincirleri takınan Mecnun ile ferahlamaz mı?
 9. Ey Hüzni! Pervanelerden aşk resmi (için) ders al çünkü (onlar) öyle yanarlar ki külleri muma aşkar olmaz.

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

1. N'ider hā'hişger-i dīdār olan hūrī vü ğılmānı
Bulur ancak liķāda ehl-i vicdān zevķ-i cinānı
2. Muḥibbān-ı Hudā cān ü cihāna i'tibār etmez
Reh-i cānānda gitse ğam yemez olup da biñ cānı
3. Hemān pervāne-veş yak cism ü cānıñ āteş-i 'aşķa
Cehennem nārı yakmaz āteş-i 'aşķ ile yanarı
4. Nesi var 'ālemiñ devr etmedik bilmez mi ol nādān
Kö etsin şofī tā'n ettikçe şūfiyyūn bu devrānı
5. Ğarīk-i baḥr-i rahmet eyle Hüzni müznibi yā Rab
Ki yoktur rahmetiñ baḥriniñ aşlā ḥadd ü pāyānı

110

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. Cām-ı 'aşķıñla ezel sekrān eden sensin beni
- s.51.** Tā ebed ser-ḥayl-i ser-mestān eden sensin beni
2. 'Arz edip de pertev-i mihr-liķā-yı enveriñ
Dil-hazīn-i zulmet-i hicrān eden sensin beni
 3. Halk-ı 'ālem zār-ı her bārımdan eyler iştikā
Bülbül-i nālān gibi nālān eden sensin beni

1. Allah'ın cemalini görmek isteyen kişi huri ve gılmanı ne yapsın; inanç ehli olanlar Allah'ın cemalinde cennet zevkini bulurlar.

1b cinānı: cüdānı M.

2. Allah'ın dostu, bin canı olsa (hepsi) sevgili yolunda gitse kederlenmez; can ve cihana itibar etmez.
3. Pervane gibi aşk ateşinde hemen can ve vücudunu yak (zira) aşk ateşi ile yanarı cehennem ateşi yakmaz.
4. Bırak sufiler bu feleği kınadıkça kınasınlar; o cahil, alemin dönmekteki (hikmetinin) ne olduğunu bilmez mi?
5. Ya Rab! Günahkar Hüzni'yi rahmet denizine daldır çünkü senin rahmet denizinin sınırı yoktur.

110

1. Beni aşk kadehiyle ezelden (beridir) sarhoş eden (ve) ebede dek başımı hayli sarhoş edecek (olan) sensin.
2. Beni, güneş (gibi) parlayan yüzünün ışığını gösterip ayrılık karanlığının hazin gönüllüsü eden sensin.
3. Beni inleyen bülbül gibi inletip insanların inlememden şikayet etmesine sebep olan sensin.

4. 'Āşık-ı bî-şabr edip de hüsniye ey bî-vefā
Vādî-yi fırkatte ser-gerdān eden sensin beni
5. Sen edip cem 'iyyet-i hālim perīşān ben bakıp
Bu perīşān hālime hayrān eden sensin ben
6. Dem-be-dem dilde temevvüc eyleyen 'aşkın yemi
Baştan aşp ğarkā-yı 'ummān eden sensin beni

111

(fā 'ilātün fā 'ilün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Var mıdır hiç kimsenin böyle bir cānānesi
Dehri meftūn eyledi tavr-ı āşübānesi
2. Ruḥları pek can-fezā şem' mi gül mü eyā
Şem' ü gül olsa sezā bülbül ü pervānesi
3. Öyle bir dilber ki dil ister anı muttasıl
Kim ola insān değil 'aşkının bīgānesi
4. Ey fuḥūl-ı Cem-maḳām bezm-i rindān-ı benām
Mey muḥabbet dil müdām ol meyiñ mestānesi
- s.52. 5. Yā nasıl olmaz benim kūh ü şahrā meskenim
Leylīdir ol gültenim Ḳays-ı dil dīvānesi
6. Bir şeb ol nāzik edā ola mı mihmān baḡa

4. Ey vefasız! Beni güzelliğin ile sabırsız aşık edip de ayrılık vadisinde perişan eden sensin.
5. Sen bütün halimi perişan ederken beni bu perişan halime baktırıp (sonra) hayran edensin.
6. Beni, gönülde her zaman dalgalanan aşkın denizini aşp okyanusa daldıran sensin.

111

1. Hiç kimsenin fitneci tavırlarla feleği (kendine) hayran etmiş böyle bir sevgilisi var mı?
2. Acaba onun yanakları çokça can bağışlayan mum mudur, gül müdür? Onun yanağının bülbülü gül, pervanesi ise mum olsa yaşar.
3. Öyle bir dilber ki gönül sürekli onu ister; aşkına aşına olmayan insan değildir.
4. Ey namılı rintler meclisinin Cem gibi ileri geleni! Senin meclisinin şarabı muhabbetir/sevgidir, gönül daima o şaraptan sarhoş olmaktadır.
5. Gönül Mecnun'u, o gül tenli Leyla'nın divanesi (iken) benim yurdum nasıl dağlar ve çöl olmasın?
6. Bir gece o nazik cilveli bana misafir olsa, ona gönlümün köşkü (daima) hazırdır.

İşte hazırır aña gönlümün kâşanesi

7. Hüzni gül-ruhsârının biridir bîmârının
Sünbül-i zertârının mihr ü mehtir şânesi

112

(*mef'ûlû fâ 'ilâtün mef'ûlû fâ 'ilâtün*)

1. Dün hicr-i yâr ile âh terk etti dil qarârı
Baştan şavamaz oldum sevdâ-yı lâle-zârı
2. Bu mevsim-i bahârın bir dem-i cân-fezâsın
Biñ 'ömrü dehre verme fırsat ki oldu yârı
3. Bu hükmü dil verince cân dedi bu yirince
Ten dahı verdi bâde maşşûl-i ihtiyârı
4. Mânend-i Kays-ı şeydâ tuttum reh-i beyâbân
Terk ile 'âkıbet ben kurb-ı diyâr ü dârı
5. Her sūya nâzır oldum bâ dîde-yi temâşâ
Hayret-res-i dil oldu şun'-ı 'acîb-i Bârı
6. Seyr-i çemen-sitânla 'âzim-i gülşen oldum

s.53. Vardım ki anda imiş buldum o gül'izârı

7. Etmiş o cân-ı cânân ol serv ân hırâmân
Hüzni gül-i ruhlâ pür-zîb nevbahârı

7. Ey sevgili! Hüzni senin gül yanağına hasta/tutulmuş olan biridir; altın telle/güneş ışınıyla bezenmiş saçlarının tarağı da güneş ve aydır.

112

1. Gönül, dün yarin ayrılığı ile kararı terk edince lale bahçesinin sevdasını baştan savamaz oldum.
2. Eline fırsat geçerse bu bahar mevsiminin can bağışlayan bir nefesini dünyada bir ömür kalmaya değişme.
3. Gönül bu hükmü verince can bu (hüküm) yerindedir dedi; ten de arzularının tüm mahsülünü yele verdi (bu dünyadan geçti).

3a yirince: pîrimce M.

4. Çılgın Mecnun gibi evi ve memleketi terk edip çölün yolunu tuttum.

4a beyâbân: beyâbanı M.

5. Temaşa gözü ile her tarafa bakarak Allah'ın acayip yaratışına gönlüm hayran oldu.
6. Çimenliğin seyri ile gül bahçesine azm eder oldum, varınca o gül yanaklıyı orada buldum.
7. Hüzni! O canımın canı salınan servi, gül yanağıyla ilkbaharı baştanbaşa süslemiş.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Gözlerim hūbān içinde gördü bī-hemtā seni
Hak budur yektā yaratmış Hālik-ı yektā seni
2. Bunca hüsni kim saña vermiş ezel ü Lem-yezel
Mest-i çeşmim bed nazardan şaklasın Mevlā seni
3. Ādemi dīvāne etmez mi bu hüsni-i huş-rubā
Görse mecñunun olurdu şüphesiz Leylī seni
4. Sen ne āfet olduğun senden saña zāhir olur
Al ele āyine bak tā göstere saña seni
5. Sen sen ol bu hüsni ile mir'āta bakma sevdiğim
Korkarım hüsniñ ede Hüznī gibi şeydā seni

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Te'aşşuk ettigim hūbuñ eşi yok bī-gümān şimdi
Anıñ mānendini görmüş değil halk-ı cihān şimdi
- s.54. 2. Cihān olmuş iken her biriniñ dil-haste-i 'aşkı
O şūhuñ cān verir 'aşkıyla hūb-ı digerān şimdi

113

1. Gözlerim güzeller içinde seni eşsiz gördü; eşsiz yaratıcı seni gerçekten eşsiz yaratmış.
2. Başlangıcı ve sonu olmayan Allah, sana bu kadar güzelliği verdiği (için) seni sarhoş gözlerimin kötü nazarından korusun.
3. (Ey sevgili!) İnsanın aklını başından alan bu güzellik adamı divane etmez mi? Leyla seni görseydi şüphesiz sana deli olurdu.
4. Eline ayna al bak ki seni sana göstereyim (bu sayede) senin ne kadar güzel olduğun senden sana görünsün.
5. Sevdiğim! Sen sen ol bu güzellikle aynaya bakma (çünkü) güzelliğinin Hüznī gibi seni delirtmesinden korkarım.

114

1. Gönül verdiğim güzelin şüphesiz eşi yoktur; insanoğlu onun benzerini şu an görmüş değildir.
2. Her birisinin aşkı yüzünden cihanın gönül derdine tutulduğu diğer güzeller, o işveli güzelin aşkıyla can verirler.

3. Nedir bildiñ mi sen ol pādişāh-ı kişver-i hüsni
Anıñ hükümündedir ‘ālem odur şāhib-kırān şimdi
4. Perişān etmedik dil mi kodu zülf-i perişānı
Serinde heft-ser şü‘bāndır anıñ gīsuvān şimdi
5. Derūn-ı halkta yek-digere cevri olmada cārī
Hakikat eylemez bu cevri çeşm-i dilberān şimdi
6. Ezelden ‘ādeti ol zümreniñ bu ise de kendin
Hakāyıkdan ‘araz etmektedir gāyet nihān şimdi

115

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Yār bī-mihr olmasa ‘āşık da zār olmaz idi
Miñnet-i cān-gāh ile cismi nizār olmaz idi
 2. Hār-ı cevri-i gül-‘izārāna tahammül olsa ger
Zārda ‘uşşāk-mānend-i hezār olmaz idi
 3. Bī-ğam-ı ağıyār eger olsaydı zevk-i vaşl-ı yār
- s.55. Gül olur bir de arada renc-i hār olmaz idi
4. Ger perişān etmeseydi rüzigār-ı cevri-i yār
Zülf-i cānān gibi hālim tārūmār olmaz idi
 5. Tutmasaydı āşinā bīgāneyi ehl-i vaṭan

3. Sen o güzellik mülkünün padişahı nedir bilir misin? Alem onun hükümündedir (ve) şu an (o) zamanın sahibidir.

4. Sevgilinin başındaki omzuna dökülen saçlar yedi kafalı ejderhadır; (onun) dağınık saçları perişan etmedik gönül mü bıraktı?

5. Sevgililerin gözü bu zulmü şu an hakikat saymasa (da) halkın gönlünde bir diğerine zulümler devam etmektedir.

6. O zümrenin ezelden beri adeti bu ise de kendini şu an gizleyip hakikatlerden alametler vermektedir.

115

1. Aşık, sevgili acımasız olmasa inlemez ve can evinde olan sıkıntılar ile vücudu zayıf olmazdı.
2. Eğer gül yanaklının zulüm dikenine tahammül olsaydı, aşıklar bülbül gibi inlemez idi.
3. Gamsız yabancılar eğer sevgilinin kavuşma zevkine ulaşıyaydı, gül olurdu fakat dikenin ızdırabı olmaz idi.
4. Eğer sevgilinin zulüm rüzgarı (beni) perişan etmeseydi, halim sevgilinin saçları gibi darmadağın olmaz idi.
5. Vatan ehli yabancıyı tanıdık tutmasaydı, gurbet adamı yerini yurdunu terk etmez idi.

Merd-i ğurbet t̄arik-i d̄ar-ı diyār olmaz idi

6. Meşreb-i gül şafvet-i mir'āta mazhar olmasa

Q̄abil-i 'aks-ı ruḥ-ı rengīn-i yār olmaz idi

7. 'İşret-i dehr olmasaydı ümm-i miḥnet Ḥüznīyā

Ḥämme-i 'ayyāšta derd-i ḥumār olmaz idi

116

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

1. Bī-ḥuzūr eyledi cānā beni hicriḡ elemi

Çekemem ben bu çekilmez elem-i dem-be-demi

2. Q̄addimi kıldı kemān bār-ı girān-ı sitemiḡ

Yetişir ġayrı amān ben çekemem bu sitemi

3. Yeter inşāfa gel ey pādīşeh-i kişver-i nāz

Bir güzel 'āşıkınā hiç bu kadar nāz ede mi

s.56. 4. Seyr eden rūy-ı şafā-baḡşıḡı bu şafvet ile

Unutur ey perī hem kendini hem derd ü ġamı

5. Ḥüznīye bunca cefā etme raḡībāna uyup

Baş koyup yoluḡa hem etti o s̄abit ḡademi

117*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

6. Gülün meşrebi temizlik aynasına tecelli etmese, yarin renkli yanağının yansıması mümkün olmaz idi.

7. Ey Hüznî! Feleğin içkisi sıkıntılarının annesi olmasaydı, ayyaşın başında sarhoşluk derdi olmaz idi.

116

1. Ey can! Ayrılığın ızdırabı beni huzursuz etti; ben bu çekilmez elemi sürekli çekemem.

2. (Ey sevgili!) Senin siteminin ağır yükü boyumu iki büklüm etti, aman artık yeter ġayrı ben bu sitemi çekemem.

3. Ey naz ülkesinin padişahı! Bir güzel, aşığına hiç bu kadar naz eder mi, yeter, insafa gel!

4. Ey peri! Bu temizlik ile sefa bahşeden yüzünü seyreden hem dert ve ġamı hem de kendini unutur.

5. Hüznî yoluna baş koyup ayağını sabit kılmış(ken) rakiplere uyup (ona) bunca cefa etme.

117

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Yok ebnā-yı zamānın hiç birisinde vefā şimdi
Meger kim halk-ı ‘ālem hep kesilmiş dil-rübā şimdi
2. Beni ol şūha bilmem çeşm-i gammāzı mı gamz etmiş
Gelip geçti yanımdan demeden bir merhabā şimdi
3. Ğumūm erbāb-ı gamda bîşterdir fāka ehlerinden
Cihānda hangisinde bilmezem halkıñ şafā şimdi
4. O nādānlar cezā-yı müşrikîni çekseler çok mu
Veren zühhāda gayret kesb-i a‘māle riya şimdi
5. Gönül bir çeşm-i mestin oldu mest-i cām-ı ‘aşkı kim
Anın ‘aşkına Hüzni olmayan yok mübtelā şimdi

118*

(mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün)

1. ‘Aleyhinde erinmez birbirinin merdümān şimdi
Lehinde yok veren bir kimsenin bir ferde nān şimdi
2. Kesilmiş halk-ı ‘ālem hedmine beyt-i diliñ mi ‘mār
Yapan bir yok nice binlercedir Ka‘be yıkan şimdi
3. Cihān ālūde-i çirkāb-ı cürm-i kavm-i Lūt oldu

1. Zamanın insanların hiç birisinde vefa yok; meğer ki cihan halkı hep aşık olunan olmuş.
2. (Sevgili) yanımdan bir merhaba demeden gelip geçti; (acaba) beni, o güzele, söz taşıyan gözleri mi gammazladı?
3. Gam ehlinde gam, yoksullardan daha fazladır (bu yüzden) dünyada sefa halkın hangisinde bilmiyorum.
3a Ğumūm: Ğam M.
4. Zahitleri dini görevlerini yapmak için teşvik eden riya olmuş; o cahiller müşriklerin cezasını çekse çok mu?
4b zühhād: zühād M. // **4b** kesb-i a‘māl: kisbi imal M.
5. (Ey) Hüzni! Gönül, bir sarhoş gözlü (sevgilinin) aşkının kadehinin sarhoşu oldu ki şu an onun aşkına müptela olmayan yoktur.

118

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Günümüz insanları birbiri aleyhinde (iş yapmaya) üşenmiyor; bir kimse bir kimse için ekmek (dahi) vermiyor.

1b veren: gezen M. // **1b** ferde nān: ferdinan M.

2. (Ey sevgili!) (Gönül) Kabe’sini yıkan binlerce kişi iken yapan bir kişi dahi yoktur (fakat) senin gönül evinin hizmetine cihan halkı mimar olmuştur.

3. Eşcinseller, her yerde suçlarını tekrarladıkları (için) cihan, Hz. Lut kavminin suçunun kirli suyuna bulandı.

Eder tecdîd o cürmü her maḥalde Lûtîyân şimdi

4. Göz açtırmaz [cemî‘ -i] ḥalka bārân-ı belâ bir dem

Belâ-yı dehre yoktur kimsede tâb ü tüvân şimdi

5. N’ola yek-digerin görmezse ḥüzni[n] dîdesi ḥalkın

Zalâmı zulm ile doldurdu dehri zâlimân şimdi

6. Meger kim ḥalk içinde [kalmadı] bir şâhib-i vicdân

Kalır düştüğü yerde Ḥüznîyâ üftâde-gân şimdi

ŞODRADAN DERÇ EDİLEN TÂM U NÂ-TAMÂM ĞAZEL U KİT‘ÂT

119

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

1. Tâlib-i dîdâr-ı Ḥaḳḳ’a muṭlaḳa vâcib olur

Merre-i ûlâda olmak iki ‘âlemden cüdâ

2. Âsitân-ı pîri bekle nice yıllar şıdḳıla

Sür yüzün ḥâk-i der-i dergâhına eyle recâ

3. Âsiyâ-yı derde vaz‘ et kendiñi gendüm-mişâl

Ögüde tâ kim seni döne döne ol âsiyâ

4. Nâr-ı ‘aşḳa yak da ḥâşâk-ı vücûduñ şonra sen

Dilde nâr-ı ‘aşḳı olmuş bulasın nûr-liḳâ

4. Bela yağmuru [bütün] halka bir an göz açtırmıyor; feleğin belasına (direnecek) güç ve takat şu an kimsede bulunmuyor.

5. Dünyanın zalimleri zulüm ile (dünyayı) karanlığa boğmuşken halkın gözlerinin bir diğerinin üzüntüsünü görmemesine şaşılır mı?

5b Zalâm: Zülâm M.

6. Ey Hüznî! Halk içinde vicdan sahibi [kalmamış] olacak ki, şimdi düşkünler düştüğü yerde kalıyor.

119

1. Hakk’ın cemaline talip olan için iki alemden tek seferde ayrılmak mutlaka vaciptir.

2. Dergahın pirini yıllarca sadakatle bekle; yüzünü dergahın kapısının eşiğine sür, ümit et!

3. Buğday gibi kendini dert değirmenine koy ki, o değirmen döne döne seni öğütsün.

4. Vücudunun çöpünü aşk ateşinde yak; sonra sen gönülde aşk ateşini nur yüzlü bulmuş olursun.

5. Nefy-i lâ ile vücūd-ı mümkünüñ mahv eyleyip
Bul vücūd-ı vâcibiñ işbat-i illâ ile tâ
6. Hüzni atsañ bu enâniyyet niķābın çāk edip
Vech-i Hakk'ı 'ayn-ı hakk ile görürsün bî-hafâ

120

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Āfet-i cān u dil oldu çeşm-i āfetler baña
Fitne-engīz oldu hem kadd-i kıyāmetler baña
2. Pendi ķo taẓyī' -i enfās etme nāşih bî-hude
Kim güzeller sevmeden gelmez ferāgatlar baña
3. Telh eder zehr-āb-ı hicrānıñ dimāğ-ı 'ayşımı
Cām-ı vaşlıñ vermede cānā ḥalāvetler baña
- s.57. 4. Tākatim tāķ etti cevriñ ey şeh-i ḥüsn ü bahā
Raḥm edip etmez misiñ daḥı 'adāletler baña

121

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

1. Nev-nihālim gün-be-gün buldukça sen neşv ü nemā
'Aşķ-ı 'uşşākıñ daḥı gün günden eyler i 'tilā
2. Sen de aña sāye-endāz ol ki bulur dem-be-dem

5. La ilahe 'ilah yoktur' (diyerek) vücudunun varlığını mahfedip illallah 'ancak Allah vardır' (diyerek) Allah'ı bul.

6. Hüzni! Bu enaniyet örtüsünü yırtıp atarak Hakk'ın cemalini hakikat gözüyle açıkça görürsün.

120

1. Güzeli gözleri bana can ve gönül afeti olurken uzun boylular fitne çıkarıcı oldu.

2. (Ey) nasihat verici! Nasihati bırak, boşuna nefes tüketme çünkü güzelleri sevmeden bana huzur gelmez.

2b güzeller: güzellerden M.

3. Ey can! Kavuşma kadehin bana tatlılıklar vermekteyken yaşama zevkimin fikrini ayrılığının zehirli suyu acı hale getirir.

4. Ey güzellik ve zerafetin şahı! Zulmünden takatim kesildi; merhamet edip bana adalet göstermez misin?

121

1. Taze fidanım! Sen her geçen gün büyüdükçe aşıkların aşkı (da) günden güne artar.

2. (Sevgili)! Aşğın gözyaşıyla boyun sonsuzluğa kadar uzamaktayken sen de ona sürekli gölge veren ol.

‘Āşıkıñ eşkiyle kaddıñ müntehāya intihā

3. Dāda yet ey meh-likā yoḥsa kıyāmet koparır

Çıktı eflāka nevā-yı ‘āşıkān-ı bī-nevā

4. Baḡ ne ḥāle koydu cānā miḥnet-i ‘aşkıñ beni

Derde dūçār ettiğın gibi baña eyle devā

122

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Pendimi gūş etmediğ cevır etme dedikçe saña

Serv-i nāzım āh ‘āşıktan ḥazer kıl ba‘de-mā

2. Vādī-i hicre düşürdün vuşlatıñ umdukça [ben]

Her vefā me‘mül kıldıkça sen ettiğ hep cefā

123

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Ben fedā etmez miyim nem varsa cānānım saña

Bir işāret kıl da baḡ vermez miyim cānım saña

2. Māh-ı gerdūnu görenlerde görünmez hiç bu ḥāl

‘Āşık olur kim baḡarsa māh-ı tābānım sañā

124

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Luṭf-ı yār aḡyāradır hep cevır-i yār ammā baña

3. Ey ay yüzlü! Nasipsiz aşıkların sesi feleklere çıktı; adalet (için) yetiş yoksa kıyametler kopacak.

4. Ey can! Bak, aşkının dertleri beni ne hale koydu; beni derde duçar ettiğin gibi şifa ver.

122

1. Ah nazlı servim! Sana zulüm etme dedikçe öğütlerimi dinlemedin; bundan sonra aşıklardan çekin!

2. [Ben] kavuşmanı umdukça sen (beni) ayrılık vadisine düşürdün; vefa umdukça sen hep zulüm ettin.

123

1. Sevgilim! Ben sana neyim varsa feda etmez miyim? Bir işaret etsen canımı sana vermez miyim?

2. Ay gibi parlak yüzlüm! Sana kim baksa aşık olurken feleğin ayını görenlerde bu hal hiç görünmez.

124

1. Sevgilinin lütufları hep ağyara, zulümleri hep banadır; yerimi sorma (çünkü) ayrılık ve güçlük cehennemi bana yurttur.

Şorma cāyım dūzaḥ-ı hicr ü 'anā me'vā baḡa

2. Āh kim tā ölmeden bir kerre görsem yüzünü
Verse Ḥaḡ biḡ cān o demde hep fedā aḡa baḡa

- s.58.
3. Bunca derd-i firḡatin ḡektim nüvid-i vuşlatı
Sūy-ı cānāndan bir ādem söylemez ḡālā baḡa
 4. Pek de sāmān-sūz imiş verd-i firāḡı ol mehiḡ
Ḥüznīyā sāmān-ı bī-pāyān vere Mevlā baḡa

125

(mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn)

1. Esīr-i miḡnet-i gerdūn-ı dūn oldum meded yā Rab
Giriftār-ı ḡam u derd-i derūn oldum meded yā Rab
2. Ḥayāl-i ḡülşen-i vaḡdet dile düşdükçe şevḡkimden
Hezār-ı zār-veş zār u zebūn oldum meded yā Rab

126

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Fikr-i encām ile dil ḡaşıyettedir yā Rab meded
Rūz u şeb endīşe vū fikrettedir yā Rab meded
2. Ne bilir şabr u şekībi dil ne de ārām-ı cān
Firḡat ile miḡnetim ḡāyettedir yā Rab meded

127

-
2. Ah! Ölmeden bir kere (sevgilinin) yüzünü görsem, o anda Allah bana bin can verse hepsi ona feda olsun.
 3. Bunca ayrılık acısı çekmişken sevgilinin tarafından bir insan hala bana kavuşma muştusunu söylemez mi?
 4. Ey Hüznî! Mevla bana tükenmez zenginlik versin (çünkü) o ayın ayrılık gülü pek zenginlik yakıcı imiş.

125

1. Ya Rab! Alçak feleḡin zulūmlerinin esiri oldum; gönlün derd ve gamına tutuldum, yardım et!
2. Ya Rab! Vahdet gül bahçesinin hayali gönle düştükçe inleyen bülbül gibi arzu (ile) inleyip takatsiz kaldım, yardım et!

126

1. Ya Rab! Gönül, sonun ne olacağı ile korkmakta, gece-gündüz endişe ve düşünmededir, yardım et!
2. Ya Rab! Gönül, ne can huzurunu ne de sabır ve tahammülü bilir; ayrılık ve kederim çoktur, yardım et!

127

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Dīdeden oldukça cānān nā-bedīd
Derd-i ehl-i 'aşka dermān nā-bedīd
2. Āteş-i 'aşk-ı likā mevcūd iken
Dilde meyl-i hūr u gılmān nā-bedīd

128

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir kerem kıl şāhid-i hūrşīd-likā yandım meded
Zerre-āsā şevk-i vaşlıñla hevālandım meded
2. İztırāb-ı cān u dil hiç kābil-i ta'rīf midir
Sen huzūr-ı cān u dil idin cūdālandım meded

s.59.

129

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Rāhat-ı vuşlat erişse cāna cānāndan ne hoş
Derd-i fırkat bertaraf olsa dil ü cāndan ne hoş
2. Ser-be-bālin haste-i hicri iken cānān gelip
Şorsa bu bīmārına hāl-i perīşāndan ne hoş
3. Gelse eyyām-ı bahār açılrsa gül bülbül dahı
Na'me-sāz olsa hemān şāh-ı dıraḥşāndan ne hoş

-
1. Sevgili gözden kayboldukça, aşk ehlinin derdine derman görünmez.
 2. Gönülde (Allah'ın) cemalinin aşkının ateşi var iken huri ve gılmana istek bulunmaz.

128

1. (Ey) güneş yüzlünün şahidi! Yandım, bir kerem kıl! Zerre gibi kavuşma arzusuyla arzulandım, yardım et!
2. Gönül ve can ıztırabının tarifi mümkün müdür? Sen, can ve gönlün huzuru idin (senden) ayrı düştüm, yardım et!

129

1. Cana, sevgiliden kavuşma rahatlığı erişse (ve) gönül ile candan ayrılığın derdi bertaraf olsa ne güzel olurdu.
2. Sevgili, başı yastıkta olan bu ayrılık hastasının gelip perişan halinden sorsa ne güzel olurdu.
3. Bahar gelip gül açılrsa, bülbül de sürekli parıldayan şah için nağmeler söylese ne hoş olurdu.

130

130*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şanma kim feryādını beyhūde etmiş andelīb
Güllere sūz-ı dil-i zārını iş'ār eylemiş
2. Çarh-ı ğaddārın vefāsı yok mu dilberin [gibi]
Herkesi hālince bir derde giriftār eylemiş
3. Zālime mazlūmu şorsaŋ gösterir kendin hemen
Kendi cürmün görmedim 'ālemde ikrār eylemiş

131

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Sīneden tā cāna geçti tır-i cān-te' şīr-i 'aşk
Ne onulmaz yaralar açtı dile şemşīr-i 'aşk
2. Leşker-i şūm-ı sivāyı mülk-i dilden sürmege
Kāfidir bir hamle-i zehre-şikāf-ı şīr-i 'aşk
3. Ādem-i bī-'aşktan 'indimde a'lādır benim
Heft ten kehfinde hābīde olan Kıtımīr-i 'aşk

132

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir içer bir daḥı eylemez ebed sekrān-ı 'aşk

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 68. sayfasından alınmıştır.

1. Bülbül boş yere feryat eder sanma; çünkü o, güllere, inleyen gönlünün ateşini haber vermiş.
2. Gaddar feleğin de tıpkı senin sevdiğin gibi vefası yok mu (ki) herkesi kendi haline göre bir derde müptela eylemiş?
3. (Hangi) zalime mazlumu sorsan hemen kendini gösterir; cihanda kendi suçunu kabul edeni görmedim.

131

1. Aşkın cana tesir eden oku, gönülden ta cana dek geçti; aşk kılıcı gönle ne iyileşmez yaralar açtı.
2. Allah'tan başka varlıkların uğursuz askerlerini, gönül mülkünden sürmek için, aşk aslanının öd patlatan bir hamlesi yeterlidir.
3. Yediler mağarasında uyuyan aşkın Kıtımır'ı, benim nazarımda, aşksız insanlardan yücedir.

132

1. Aşk sarhoşunun içtiği meye bak ki aşk sarhoşu onu bir kere içer, bir daha ebediyyen içmez.

Bak ne meydır ol kim içmiştir anı mestân-ı ‘aşk

2. Devlet-i yek-rûze-i dünyâya râğbet mi eder
Zîr-i delğ-i fakrda pinhân olan sultân-ı ‘aşk
3. Çâk edip atar libâs-ı kesreti bir cezbede
Bir şoyunur bir dahı giymez anı ‘uryân-ı ‘aşk
4. Bir dem olmazlar cüdâ fikr-i Hudâ’dan zevk ile
Seyr eder âyât-ı Hakk’ı dîde-yi merdân-ı ‘aşk
5. Sen veremezseñ başıñ başın veren eksik midir
Toptoludur baş verenler baş ile meydân-ı ‘aşk

s.60.

133

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

1. Zağm-ı hûr-ı tîğ-i cevır olmadığım bir dem mi var
Zağm-ı şemşîr-i cefâ-yı dilbere merhem mi var
2. Cevr-i dilber hanümân-sûz-ı tağammüldür velî
Zehr-i hicrân gibi mühlik dehrde bir sem mi var
3. ‘Âlem-i âsüdegî mi zan edersen ‘âlemi
‘Âlemin derdine dūçâr olmayan âdem mi var
4. Her ne rûtbe çoksa da derd ü belâsı Hüzniyâ
‘Âlem-i ‘aşk u muhabbet gibi bir ‘âlem mi var

2. Fakirlik hırkası altında gizlenen aşkın sultanı, dünyanın bir günlük saadetini tercih eder mi?

3. Aşk çıplığı, bir cezbe anında kesret elbisesini yırtıp atarak soyunur (ve) bir daha giyinmez.

4. Aşk adamlarının gözleri, Hakk’ın delillerini seyr ederler (ve) Allah’ı zevk ile fikretmekten bir an ayrılmazlar.

4a dem: an M.

5. Aşk meydanı, baş veren başlar ile dolu (iken) sen başını veremezsen baş veren elbet bulunur.

133

1. Sevgilinin zulüm kılıcının yarasını yemediğim bir an var mı? Sevgilinin cefa kılıcının yarasına merhem var mı?

2. Sevgilinin zulmü, dayanma gücünün evini barkını yakacak (seviyede) olsa da cihanda ayrılık zehri gibi öldürücü bir zehir var mı?

3. Bu âlemi huzur âlemi mi zannediyorsun (öyle değil); (burada) âlemin derdine tutulmayan bir kişi var mı?

4. Ey Hüzni! Her ne kadar çok dert ve belası da olsa aşk ve sevda âlemi gibi bir âlem var mı?

134

(mef'ülü mefâ 'lîl mefâ 'lîl fe 'ülün)

1. Zâhirde eger za'if ile hem-pāye mûram
Bâtında velî pâdişeh-i kişver-i zûram
2. Āzâdeligim kayd-ı sivâdan o kadar kim
Olmaz ğam-ı 'âlem kederim zevki sürûrım
3. Serмест-i mey-i meygede-i vahdet olaldan
Ermez idi keşret-i umûrına şu 'ûrum

135

(mefâ 'lîl mefâ 'lîl mefâ 'lîl mefâ 'lîl)

1. Hezâr-ı zâr-veş zâr ü figân olmuş iken kârım
Nedir zârıñ diye etmez o gül ruhsârım istifsâr
2. Kûrarken çâre-i vaşlın gelip geçmiş yanımdan yâr
Dirîğâ etmemiş endîşe vü efkârım istifsâr

136

(mefâ 'lîl mefâ 'lîl mefâ 'lîl mefâ 'lîl)

1. Sebak-ñân-ı debistân-ı muhabbet merd-i kāmildir
Deme tahşîle anda tıfl-ı nâ-bâliğ de kâbildir
2. Yine ol 'âleme kim dūr olursa 'âleme aşla

134

1. Görünüş itibariyle zayıflıkta karınca ile eşit dereceyim fakat batında ise güç memleketinin padişahıyım.
2. Allah dışındaki bütün kayıtlardan o kadar hürüm ki alemin gamı kederim, zevki mutluluğum olmaz.
3. Vahdet meyhanesinin meyinin sarhoşu olduğumdan beri, işlerin çokluğuna aklım ermez idi.

135

1. İşim, inleyen bülbül gibi feryat ve figan etmek olmuş iken o gül yanaklım niye inliyorsun diye sormaz.
2. Ben kavuşma çaresini düşünürken sevgili yanımdan gelip geçmiş (de) endişe ve düşüncelerimi sormamış, yazıklar olsun!

136

1. Aşk okulun talebesi, kamil kişidir (bu yüzden) ergenliğe ulaşmamış çocuk da orada eğitim almaya uygundur, deme.
2. Yine o âleme kim uzak durur (ve) asla o âleme (yaklaşmazsa) kamil mürşidin kavuşmasına kolaylıkla ulaşır.

Vuṣūl-i mürşid-i kâmil müyesser olsa vâşıldır

3. Murād-ı dil baḡa dīdār-ı Mevlā'dır aḡa Leylā

s.61. Cünün-ı 'aşkıḡı şanmaḡ ki Mecnün'a mümessildir

137

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Tāb-ı mihr-i 'aşk olursa bāḡ-ı dilde bār olur
Sīne pür-dāḡ olmayınca şanma kim gūlzār olur
2. Her ne dem düşse dem-i vaşl-ı dil-ārā yādıma
Dil kebāb u dīde pür-āb āhım āteş-bār olur
3. Pāy-būs-ı yāre yer yok keşret-i aḡyārdan
Nerde bir gül bitse pāyında hezārān ḡār olur
4. Her ne dem alsam ḡayāle cām-ı la'l-i dilberi
Bāde-i 'aşk ile ayāḡ-ı dilim serşār olur

138

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Debistān-ı muḡabbette okuyan merd-i kāmildir
Kitāb-ı mebhāş-ı 'aşkı kim okumazsa cāhildir
2. Gönül oldu hevā-dārı görüp bir serv-ḡad yāri
Ziyā-yı mihr-i dīdārı cihānı cümle şāmildir

3. Aşkıḡımın deliliḡini Mecnun'a denk sanmayın (zira) benim gönül muradım Mevla'nın yüzü, onunki Leyla'dır.

137

1. Aşk güneşinin ışığı olursa gönül bahçesinde meyve olur; sine yarayla dolmayınca onun gül bahçesi olacağı sanma.
2. Gönlüḡümü süsleyenin kavuşma anı ne zaman yadıma düşse, gönül kebab, göz su dolu (ve) ahım ateşli olur.
3. Nerede bir gül bitse ayaḡında bin diken bulunur (bu sebeple) aḡyarın çokluḡundan sevgilinin ayaḡını öpmeye yer yoktur.
4. Sevgilinin kızıl kadehini her ne zaman düşünsem, aşk şarabı ile gönül kadehim dopdolu olur.

138

1. Muhabbet okulunda okuyan kamil kişidir; aşk bahsinin kitabını kim okumazsa cahildir.
2. Gönül, yüzünün güneşinin ışığı cümle cihānı kapsayan bir servi boylu sevgiliyi görüp aşığı oldu.

3. Baḡa ‘atf eylemez bir ān nigāh-ı ‘ātıfet cānān
‘Aceb ol ḡüsrev-i ḡübān ne yaman ḡulme mā’ildir

139

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Göñül bir dilber-i şīrīn-zebānıḡ şoḡbetin ister
Dem-ā-dem āh edip bir nāzeniniḡ vuslatın ister
2. N’ola cānāna cān terk etse dil ümmīd-i şıḡḡhatle
Dil-i bīmārınıḡ dil-ḡaste elbet şıḡḡhatin ister

140

(*fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün*)

1. Nāḡar etsem ruḡuḡa çeşmime ḡülzār gelir
Lebiḡ alsam lebime sāḡar-ı serşār gelir
2. Vehmden lerze düşer cism-i nizārıma ne dem
- s.62. Taḡınıp nīzelerin ḡamzesi ḡün-ḡār gelir

141

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Yāre te’ şīr eylemez taḡlar eder zārımla zār
ḡül işitmez ḡalkı bīzār etse de zār-ı hezār
2. Zindeḡī-i cāvidān bulursa cān bir şey midir

3. Bakış lutfunu bir kere bana göstermeyen güzeller sultanı sevgili, acaba hangi kötü zulme meyillidir?

139

1. Gönül, tatlı bir sevgilinin sohbetini (ve) sürekli ah ederek bir cilvelinin vuslatını ister.
2. Hasta gönüllü, gönül hastalığının sıhhatini ister (bu yüzden) gönül sıhhat ümidiyle sevgiliye canını terk etse buna şaşılır mı?

140

1. Yanağına baksam, gözüme gülbahçesi gelir; dudağını alsam, dudağıma dopdulu kadeh gelir.
2. Ne zaman zayıf vücuduma kuruntudan titreme düşse, bakışı süngüsünü takıp kan dökerek gelir.

141

1. Dağlar inlemelerimle inler (ama) sevgiliye tesir etmez; bülbülün inlemesi halkı usandırsa da gül işitmez.
2. Can, ayağını bastığın toprakta sonsuz zindeliği bulursa, (buna karşılık) geçici hayatın feda olması hiçbir şeydir.

Hāk-i pāyında fedā olsa hayāt-ı müste‘ār

3. ‘Aşk-ı Hāk kılsa teğallüble taşarruf bir dili

Şāhibi taşā çalıp da şīşe-i ‘ārın kırar

4. ‘Aştır cāna şafā kalbe cilā cisme şifā

Bak ki sen mahrūm-ı ‘aşka nice etmiştir hasār

142*

(fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün)

1. Bir perīnin mey-i ‘aşkı beni lāyu ‘kāl edip

Başa mecnūn dedigi halkın anı cınnetidir

2. O şeker-leb kim anı ‘aşkıya Ferhāt olanı

Sūhan-ı şekker-i şīrīn ... bī-şerbetidir

143

(mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn mefā ‘lūn)

1. Ne verseñ cāndan özge hiçtir cānān kabūl etmez

Murādı baş ü cāndır şervet ü sāmān kabūl etmez

2. Desem cevretme cevret bir sitem de zamm edip eyler

Cefā-cū yāre desem biñ amān inan kabūl etmez

3. Kesildim pāy-tā-ser sūziş-i ‘aşk ile āteş ben

Ser-i Mecnūn değil başım benim murgān kabūl etmez

3. Hakk’ın aşkı, bir gönle galip gelip idareyi eline alırsa sahibi ar şişesini taşā çalıp kırar.

4. Sen aşktan mahrum olana bak ki ne çok zarar görmüştür (çünkü) aşk; cana sefa, kalbe cila, bedene şifadır.

142

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi’nin 75. sayısının 67. sayfasından alınmıştır.

1. Bir perinin aşk şarabının aklımı başımdan alması sebebiyle halkın bana deli demesi onların cınnetidir.

2. O şeker dudaklının aşkına Ferhat olanın, ...

2b mısra vezne uymamaktadır.

143

1. Sevgilinin muradı; zenginlik ve servet değil, (aşığın) başı ve canıdır; candan başka ne versen kabul etmez.

2. Cefa veren sevgiliye; cefa etme desem, bin aman etsem, kabul etmez, bir sitem daha ekleyip cefa eder.

3. Benim başım Mecnun’un başı değil kuşları kabul etmez çünkü ben aşk yanmasıyla baştan ayağa ateş kesildim.

4. Ma'ārif kenzin açsam da desem cevher alan yok mu
Alır hārmühre olsa zāhid-i nādān kabūl etmez
5. Eger giryān olursam hānde eyler giryeme ol gül
Olursam Hūznī hāndān ol gül-i hāndān kabūl etmez

144

(*fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn*)

1. Bezm-i erbāb-ı şāfāya o ki reh-yāb olamaz
Ġam-ı şad gūneden 'ālemde rehā-yāb olamaz
2. Bulamazsın arama gülşen-i dehri zīrā
Leb-i dilber gibi bir gonce-yi şādāb olamaz
3. Bilegör mücrim iseñ cūrmünü çün mağfirete
s.63. Kendi cūrmün kişi bilmek gibi esbāb olamaz

145

(*mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn*)

1. Baña ta'ne taşu yağdırmada bārān gibi yārān
Dil-i rüsvā-yı bī-çāre tutup sīne firār etmez
2. Gider hep zūlmet-i ğam pertev-i şādī olur rüşen
Bunu kim der ki Hāḡ leyliñ verāsında nehār etmez
3. Ḳudümüyle küşāde oldu ezhār-ı çemen ammā

4. Hūner hazinesini açsam da cevher alan yok mu desem, cahil zahit katırboncuğu alır da hazineyi kabul etmez.
5. Hūznī! O açılmış gül, sevinçli olursam kabul etmez; o gül eğer ağlarsam ağlamamı sevince çevirir.

144

1. O, sefa erbabının meclisine yol bulucu olamaz; alemde yüzlerce çeşit gamdan kaçamaz.
2. Dünyanın gül bahçesini arama bulamazsın çünkü sevgilinin dudağı gibi suya doymuş bir gonca olamaz.
3. Günahkar isen günahlarını bil çünkü bağışlanmak için kişinin kendi günahlarını bilmesi gibi (güzel) sebepler olamaz.

145

1. Sevgili bana kınama taşı yağdırmada yağmur gibi (iken) göğüs, çaresiz perişan gönlü tutup firar etmez.
2. Gamin bütün karanlığı gider, mutluluk ışığı parlar; Allah'ın gecenin arkasından gündüzü getirmeyeceğini kim söyleyebilir?
3. (Sevgilinin) gelişiyile çimenliğin çiçekleri açıldı ama gönlüm ayrılık yüzünden çözülmesi zor meselelerle dolu (olduğu için) ilkbahar(ın ferahlığına) ermez.

Dil-i pür 'uğde-yi hicrim küşāde nevbahār etmez

4. 'Aceb merdāne-i pervāne nār-ı 'aşka yanmakta
Atıp cān şem'a hākister olur da Hüzni zār etmez

146

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nefse uyup hiç bir şahşa şerāret etmeyiz
Edene bize 'adāvet biz 'adāvet etmeyiz
2. Şākī-i āşār merzī-i mü'essir mi olur
Halktan bin görür isek bir şikāyet etmeyiz
3. Halk-ı 'ālem merkez-i me'mündedir bizden çü biz
Kimsenin māl ü 'ayāline hıyānet etmeyiz
4. Yār-i āl-i Murtażā gerdānda tavk-ı kazā
Kānber-i şīr-i Hudā'yız havf ü haşyet etmeyiz
5. İmtizāc edeliden Hüzni gam u endüh ile
Biz şafā-yāb-ı belāyız meyl-i rāhat etmeyiz

147

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Halk-ı 'ālem aldanıp hep pāy-māl edip geçer
Gizlemiştir çün bizim vīrānemiz gencīnemiz

4. Yiğit pervane, aşk ateşinde yanmak için can atıp muma kül olurken acaba Hüzni (neden) inlemez?

146

1. Biz hiçbir şahsa nefse uyup kötülük etmeyiz; bize düşmanlık edene (dahi) düşmanlık etmeyiz.
2. Eseri yaratan (Allah) eserinden şikayet edenden razı olur mu? (Bu yüzden) biz halktan bin (cefa) görsek de şikayet etmeyiz.

2b görür isek: görsek M.

3. İnsanlar bizden emindir çünkü biz kimsenin mal ve ailesine ihanet etmeyiz.
4. Biz boynunda kaza gerdanlığı asılı ve Allah'ın aslanı Hz. Ali'nin Kanber'i ve seveni olan kişileriz korku ve çekinme bilmeyiz.
5. Hüzni, gam ve keder ile iyi geçindiğinden beri, biz beladan zevk alır; rahata meyl etmeyiz.

147

1. (Allah) bizim hazinemizi harabemizde gizlediği için, insanlar aldanıp hazinemizi hep ayakları altına alırlar.

2. Sāde-dil şāfi-derūnuz buğzumuz yok kimseye

Ğıll u ğışdan hālīdir bu sīne-i bī-kīnemiz

3. Biz bir alay murğ-ı kudsī-tıynetānız ki bizim

s.64. Meşreb-i pākīzeler āvāzı oldu çīnemiz

148*

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

1. Muştafā vü Mürtezā'nın çākeriyiz çākeri

Āline olduk rehī sultāna minnet etmeyiz

2. Almayız dünyā-yı dūnu bir pula hem biz anı

Zīnet-i bī-kıymetine hiç rağbet etmeyiz

149

(fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn)

1. Ararım derdime dermān aman āh vāh diyerek

Kim eder çāre dil-i zārıma lillāh diyerek

2. Nice hāzık kesip ümmīdini dermānımdan

Olamaz çāre bu bī-çāredir eyvāh diyerek

3. Şofi 'aqlı var ise taşlama tevḥīd edeni

Eyle imānıyı tecdīd anı her-gāh diyerek

4. Gülşen-i ma'nāya ger bülbul olursa bir dil

2. Kinden eser bulunmayan bu temiz ve saf gönlümüz, kin ve düşmanlıktan uzak durup kimseye buğz etmez.

3. Biz bir alay kutsal yaratılışlı kuşuz; bizim yemimiz temiz meşreplilerin sesidir.

148

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90. sayfasından alınmıştır.

1. Biz Hz. Muhammed Mustafa ve Hz. Ali'nin kölesiyiz. Hz. Muhammed'in ehli beytinin kölesi olduğumuz için sultana bile minnet etmeyiz.

1a çāker: çākir M. // 1b minnet: miḥnet M.

2. Biz alçak dünyayı bir pula almayız; onun kıymetsiz süsüne hiç rağbet etmeyiz.

149

1. İnleyen gönlümün; aman, ah, vah ederek derman aradığı derdine kim Allah rızası için çare bulur?

2. Pek çok usta, eyvah bu çaresizdir, çare olamaz diyerek dermanımdan ümidini kesti.

3. (Ey) sufi! Aklın var ise tevhid edeni taşlamak yerine her an tevhidi söyleyerek imanını tazele.

4. Eğer bir gönül, mana gül bahçesine bülbul olursa, her seher (vakti) durmadan Allah diyerek inler.

Ṭurmayıp zār eder ol her seher Allāh diyerek

150*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Tā ezelden böyle taḳdīr eyleyüp ol Zū'l-celāl
'Āḳile 'ilm aḥmaḳa baḥş eylemiş māl ü menāl
2. 'Adl-i Ḥaḳ'tan ġāfil olma baḳ ki māl-ı cāhile
'İlmini tebdīl eder mi eyle 'ālimden su'āl

151

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

1. Şayılmaz āteş-i 'aşḳ ile sūzān olmayan ādem
Hezār-ı zār-ı ḥüsn-i gül- 'izārān olmayan ādem
2. Bulur bir zūlmet-ābād-ı küdüret 'ālem-i ḳalbin
Dilinde mihr-i şevḳ-i meh-cebīnān olmayan ādem
3. Yine hem-ḥālidir yek-digeriñ ġayret-keşi Hüzñi
Perīşān ḥālını bilmez perīşān olmayan ādem

152

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Āfītāb-ı āsumān-ı ḥüsn ü āndır sevdigim
Bir ḳamer yüzlü şeker sözlü cevāndır sevdigim

150

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 90-91. sayfalarından alınmıştır.

1. Celal sahibi Allah, ezelden beridir akıllı kişiye ilm, ahmak kişiye mal ve mülk bahşetmeyi takdir eylemiştir.
2. Allah'ın adaletinden gafil olma! Alime sor; ilmini, cahilin malına değişir mi?

2b 'ālim: 'ālem M.

151

1. Aşk ateşi ile yanmayan (ve) gül yanaklının güzelliği ile bülbül (gibi) inlemeyen insan, insan sayılmaz.
2. Gönlünde ay gibi parlak alınlı (ve) güneş gibi (güzel) yüzlü (sevgilinin) arzusu olmayan insan, kalp aleminde bulanık (ve) karanlık bir yer bulur.
3. Hüzñi, yine bir başkasının haldaşı olmaya gayret eder (çünkü) perişan olanın halini perişan olmayan insan bilmez.

152

1. Sevdigim; güzellik gökyüzünün güneşi, ay yüzlü, şeker sözlü bir gençtir.

2. Gerçi endāmı gül-i ter gibi nāzük-terse de
‘Āşık öldürmekte ġāyet k̡ahramāndır sevdiğim

153

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

1. Cihānda gülmesin ‘aşkıyla giryān olmayan ādem
Elemden ağlasın derdiyle h̡andān olmayan ādem
2. Dem-ā-dem reh-güzārında dem-i eşkin döküp cānı
Şikeste-pāy ola rāhında pūyān olmayan ādem
- s.65. 3. Anıp mihr-i ‘izārın tā seher şeb bilmeyip ārām
İyi gün görmesin mu‘tād-ı efgān olmayan ādem
4. Koyup zühdü de H̡üznī cām-ı la‘l-i yār ile mest ol
Şayılmaz mutlakā ol meyle sekrān olmayan ādem

154

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

1. Derd-mendi olduğum bir şāh-ı h̡übān ey hekīm
‘Āşık-ı dil-ħastesidir māh-ı Ken‘ān ey hekīm
2. Bī-tevaḡḡuf luṭf edip dermānıma eyle şitāb
Derdine bīmār-ı ‘aşkıñ varsa dermān ey hekīm

2. Sevdiğimin bedeni taze gül gibi pek nazik olsa da aşık öldürmekte çok cesurdur.

2a nāzük-terse de: nāzükterümse de M.

153

1. (Sevgilim!) Senin aşkınla ağlamayan (ve) senin derdinle mutlu olmayan insan, dünyada hiç mutlu olmayıp kederinden ağlasın.

2. Senin yolunda koşmayan insan, geçtiği yolda her zaman kanlı gözyaşı döküp ayaklarını kırsın.

3. (Sevgili için) feryat etmeyi adet edinmeyen insan, sabahdan geceye kadar huzuru kenara koyarak güneş yanaklı (sevgiliyi) anıp iyi gün yüzü görmesin.

4. (Ey) H̡üznī! Zühdü bırakıp sevgilinin dudağının kadehi ile sarhoş ol (çünkü) o şarapla sarhoş olmayan insan sayılmaz.

154

1. Ey hekim! Benim dertlisi olduğum güzellerin sultanına, Yusuf peygamberin de gönlü aşık olmuştur.

2. Ey hekim! Aşk hastasının derdine derman varsa, beklemeden acele ile dermanımı ver.

3. İşte nabzım el şunup teşhîş kı1 derd-i dilim
Kı1 cevāb-ı şāfi ile sonra şādān ey hekīm

155

(mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn mefā 'lūn)

1. O kaş u göz ey āfet pek de takrīre muvaffaktır
Kulūb-ı 'āşıkānı baķ ne teşhīre muvaffaktır
2. Urup tuğrā-yı ebrū-yı nigārın ey hūmāyūn-baht
Berāt-ı hūsnū kim sen gibi temhīre muvaffaktır
3. Seniñ ey şāh-ı nāzım miħnet-i Leylī-i zūlfūñden
Bu şān bestir dil-i Mecnūn'a zencīre muvaffaktır
4. Cemālīñ perteviyle on sekiz biñ 'ālemi yek-ser
Ne tūrfe mihr imiş ey meh ki tenvīre muvaffaktır
5. Beyāna tengdir timsāl-i pākīñ nüṣṣa-i Erteng
Ne Behzād ü ne Mānī anı taṣvīre muvaffaktır
6. Bununñ gibi nice mu'ciz eṣer icād eder hāmem
Bu nazmı kıl-k-i diğ er nerde taḥrīre muvaffaktır
7. Leb-i Şīrīn'iniñ Ferhād'ıdır bir dilberin Hūznī
Yine şīrīndir andan gerçi tekdīre muvaffaktır

3. Ey hekim! İşte nabzım, elini koyup gönül derdimi teşhis et; sonra şifa veren bir cevap ile (beni) mutlu et.
155

1. Ey afet! Aşıkların kalplerini büyülemekte başarılı olan kaşın ve gözün, (güzelliğini) beyan etmekte gayet başarılıdır.

2. Ey talihi kutlu! Kaşının tuğrasını vurarak kim senin gibi güzellik beratını mühürlemeye muvaffak olabilir?

3. Ey naz padişahı! Senin Leyla gibi saçının eziyetlerinden (dolayı) gönül Mecnun'unun zincire (vurulması) (bana) şan olarak yeter.

4. Ey güneş! Ne garip (bir) güneşsin ki cemalinin parlaklığıyla on sekiz bin alemi bir baştan bir başa aydınlatmakta başarılısın.

5. Senin temiz yüzünün resmini yapmak zordur (bu yüzden) onu tasvir etmekte ne Ertenk'in sayfaları, ne Behzad, ne de Mani başarılıdır.

6. Kalemim bunun gibi pek çok mucizevi eserler ortaya çıkarır; bu nazmı diğer kalemler yazmayı başaramaz.

7. (Dudağının) her ne kadar muvaffak olduğu şey azarlamak olsa da Hūznī, dudağı Şirin'in dudağı gibi tatlı hatta ondan da tatlı bir güzelin Ferhad'ıdır.

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Ser-ā-pā lāyık-ı medh ü şenā bir meh-liķāsın sen
Ne rütbe medh olunsan ol kadar medhe sezāsın sen
2. Cefā-kār olmasan saña bahā mı vardı 'ālemde
Güzelsin tāzesin söz yok velikin bī-vefāsın sen

157

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nerde kim baksa olur sırr-ı hüviyyet āşikār
Zikr-i Hū'yu vird eden zākir hevāyı n'eylesin
2. Halkı koyup Hūznî yüz tutsa 'aceb mi Hālîk'a
Yār-ı Bākî var iken yār-ı fenāyı n'eylesin

158

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şem'a yakma tā ezel āyîn imiş pervānesin
Güllere 'ādet mi yakmak bülbul-i dīvānesin
2. Gönülümü çaldın dedimse cānımı yak mı dedim
Sen meger cānlar yakıcı āteş-i sūzānesin

156

1. Sen, baştan ayağa övme ve yüceltmeye layık bir ay yüzlüsün; ne kadar övülse o kadar (daha) övgüye layıksın.
2. (Eğer) sen cefakar olmasaydın sana alemde değer mi verilirdi? Güzelsin, gençsin bunlara sözüm yok, fakat vefasızsın.

157

1. Hu zikrini sürekli tekrar eden zakire, ne yöne baksa hakikatin sırrı aşık olurken (o) dünyalık istekleri ne yapsın?
2. Hūznî, halkı bırakıp Allah'a yönelse şaşılır mı? Sonsuz sevgili varken gelip geçici sevgiliyi ne yapsın?

158

1. Pervanesini yakmak mumlar için ezelden beridir adetmiş (peki) divane bülbüllerini yakmak güllere adet midir?
2. Gönülümü çaldın dediysem canımı yak dedim mi? Meğer sen canlar yakan yakıcı ateşmişsin.

3. Yetiſe cevriñle hiç raħm etmeyip ey dil-ſiken
Bir zamān fāriğ degilsin yıkmadan dil-ħānesin
4. Kıymetin benden ſorarsın kākül-i zer-tārın
On sekiz bin ‘āleme vermem bahā bir dānesin
5. Baña ‘āſıkmıſ diye Ĥüznī’ye bakma hıſmıla
Sen seni gör bak da sen ey gözleri ſehlā nesin

159

(mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün)

1. Muħabbet cām-ı ſevk-efzāsıyım ben
Muħabbet ſem ‘-i bezm-ārāsıyım ben
2. İçenler cür ‘a mey aſlā ayılmaz
Elestü bezminiñ ſahbāsıyım ben
3. Elā ey tālīb-i ‘ilm-i taſavvuf
O ‘ilmiñ ħ‘āce-yi yektāsıyım ben
- s.67. 4. Nedir benden ſoruñ ſehr-i ħaķıķat
O ſehriniñ ſāh-ı bī-hemtāsıyım ben
5. Zān etme Ĥüznī dāniſmend-i zāhir
Ki bāṭın ‘ilminiñ monlasıyım ben

160

3. Ey merhamet etmeyip gönöl kıran! Gönöl hanesini, zulumlerinle bir an yıkmaktan vazgeçmiş değilsin.
4. Altından olan kakülünün kıymetini benden sorarsan, bir tanesinin değerini on sekiz bin aleme değişmem.
5. Ey gözleri şehla olan! Sen kendine bak da (güzelliğini) gör (sonra da) Hüznî’ye bana aşıkmiş diyerek sert bakma.

159

1. Ben muhabbet şevkini arttıran kadeh, muhabbet meclisini süsleyen mumum.
2. Ben ‘‘Ben sizin rabbiniz değil miyim?’’ sorusunun sorulduğu meclisin şarabıyım; benden bir yudum içenler asla ayılmazlar.

3. Ey tasavvuf ilmine talip! Bilmiş ol (ki) ben o ilmin eşsiz hocasıyım.

4. Benden hakikat şehrinin ne olduğunu sorun (zira) ben o şehrin eşsiz sultanıyım.

5. Hüznî’yi zahir ilimlerin alimi zannetme çünkü ben batın ilimlerin mollasıyım.

160

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Maḳ'ad-ı şıdḳa ḳadem vaż' etmeden maḥrūm olur
Kendisin ḥoşnūd-ı ṭavr-ı rind-i ḳallāş etmeyen
2. Sırr-ı 'aşḳı Ḥüznīyā fāş eyleme sırrıñ sır et
Maḥremidir sırrını 'ālemde ḥiç fāş etmeyen

161

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Bir ṭaraf cānān ḳonursa bir ṭaraf cān u cihān
Terk edip cān u cihānı alırım cānānı ben
2. Ḥüznī vardır 'ālem-i şūrette ben sen bir de ben
'Ālem-i ma 'nāda ammā sen ben olma ben de sen

162

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Şor perīşān zūlfüñe cānā perīşān ḥālīmı
Varsa ger bunda benim ḳılca yalanım söylesin
2. Nār-ı hicriñ Ḥüznī-yi dil-suḥteyi lāle-şıfat
Sīne pūr-dāğ ettiğın saña nişānım söylesin

163

(müstef' ilātün müstef' ilātün)

1. Kendisini, kalleş rindin tavırlarından razı etmeyen, takva sahiplerinin cennette erişecekleri makama ayak basmaktan mahrum olur.

2. Ey Hüznî! Aşkın sırrını meydana çıkarma, sırrını sır et (çünkü) sırrını alemde hiç meydana çıkarmayanın (sırrı) gizlidir.

161

1. Bir tarafa sevgili, bir tarafa can ve cihan konulsa; ben can ve cihanı terk edip sevgiliyi alırım.

2. Hüznî! Görünen alemde; ben, sen bir de ben vardır fakat mana aleminde sen ben olma ben de sen olmayayım.

162

1. Ey can! Perişan saçına perişan halimi sor; eğer benim kıl kadar yalanım varsa söylesin?

2. Hüznî'nin lale gibi yanık gönlünü, senin ayrılığının ateşinin yara dolu ettiğini sana nişanım söylesin.

163

1. Gördü gözüm bir maḥbûb-ı bî-mû
Gîsû-yı sünbül zülfü semen-bû
2. Verir lebine cān çeşme-i cān
Ruḥsār-ı alı gül gibi hoş-bû
- s.68. 3. Ol gül 'izāra dil oldu bülbül
Hicr ile ḥayfā çekmekte kayḡu
4. Her şeb heme şeb bu bî-nevā dil
Eyler nevālar tıymaz o gül-rû

164

(mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün)

1. Şafā-yı ḥatırım yoktur cihānda
Baḡa rāḥat ḥuzûr yok bir mekānda
2. Gidip de n'ideyim ben gülsitānda
Benimle olmasa cānānım anda

165

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Revnaḡ-ı ḥüsn-i ezel olmazsa rüşen işte ben
Bürḡa 'ı ref' et de bir baḡ cebhe-i cānāneye
2. Nerde olsa düşü üzre bir binā ḥāzır bulur
Kānī' olmaz ḥāne-ber-düş-ı cihān bir ḥāneye

1. Gözüm; tüysüz, sünbül gibi omuza dökülen ve yasemin kokan saçlara (sahip) bir sevgili gördü.
2. (Sevgilinin) yanağının kırmızılığı (ve) gül gibi hoş kokusu, can bağışlayan dudaklarına can verir.
3. Gönül, o gül yanaklıya bülbül olduğundan (beri) ne yazık ki ayrılık ile kederlenir.
4. Hemen hemen her gece bu nasipsiz gönül, nağmeler söyler (fakat) o gül yüzlü duymaz.

164

1. Cihanda gönül huzurum yoktur; bana hiçbir mekanda rahat ve huzur yoktur.
2. Sevgilim benimle olmayınca ben gül bahçesine gidip ne yapayım?

165

1. Sevgilinin tarafına peçeyi kaldırıp da bir bak! (Eğer) ezeli güzelliğinin letafeti parlamazsa işte ben.
2. Cihanda evini omzunda taşıyanlar, nerede olsalar omzu üstünde bir bina hazır bulur; bir haneye kanaat etmez.

3. Kayd-ı derd-i kâ'ināttan bulmak istersen rehā
Ey dil-i ğam-dīde kayd ol defter-i dīvāneye
4. Mey-gede evbāşı nisbet etmesin zinhār özün
Bī-sāle-i mest-i cām-ı 'aşk olan mestāneye

166

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

1. Niçin olmaz hevā-yı vuslat-ı cānān cenānımda
Yanarken iştiyāk-ı āteş-i kânūn cānımda
2. Huzūr-ı bālīmı te'mīn eden dīdār-ı cānāndır
Ġam aramam alır bir laḫza yār olmazsa yanımda
3. Ne vardır mūnisim āh olsa dem-sāzım daḫı efgān
Ki buldum rāḫat-ı cān u dilim āh u fiğānımda
- s.69. 4. Olaldan mest-i şahbā-yı likā-yı Hāl-ı kevneyn
Degildir dü cihān vallāhi çeşm-i ḫūn-feşānımda

167

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Hātırımdan çıktı mı şandın baña ettiklerin
Ettiğin çoktur baña ammā ki ben demem saña

3. Ey kederli gönül! Kainatın dert kaydından kurtuluş bulmak istersen, divaneler defterine kayıt ol.

4. Meyhane serserisi, yıllardır aşk kadehinden sarhoş olan kişiyle kendini asla kıyaslamasın.

4b mısra vezne uymamaktadır.

166

1. Kanunun ateşinin arzusu canımda yanarken sevgilinin vuslatının isteği niçin gönlümde değil?
2. Gönlümün huzurunu sağlayan sevgilinin yüzüdür; sevgili yanımda olmazsa dert aramam, bir anda dert (beni) alır.
3. Ben gönlümün ve canımın rahatını ah etmekte ve feryatta bulmuşken; dostum ah etmek, arkadaşım da figanlar olsa ne olur?
4. İki alemin yaratıcısının cemalinin şarabıyla mest olduğumdan beri vallahi iki cihan kan saçan gözlerimde değildir.

167

1. Bana yaptıklarını hatırımdan çıktı mı zannettin? Bana yaptıkların çoktur fakat sana söylemem.

2. Destine bir kerre geçse dāmeniñ ey bī-vefā
Çok şikāyet edecek senden dil-i pür-ğam saña

168

(*mef'ûlû fā 'ilātün mef'ûlû fā 'ilātün*)

1. Hiç küh-ken mi olurdum Ferhād ben olaydım
İrmaklar akıttırdım çeşmim edip küşāda
2. Ger Bī-sütün'daki taş olsaydı kalb-i Şīrīn
Tīşesin atar idi Ferhād-ı nā-murāda
3. Pīre-zen-i zamānda Hüzñī kim oldu ħandān
Etme vefā ümīdin dünyā-yı bī-vefāda

169

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

1. İsm-i Hū'yı baña telķīn etti bir dānā-yı Hū
Şundu gūyā destime bir sāğar-ı şahbā-yı Hū
2. Bir Mesīḥ enfāsı şeyḥ-i kāmiliñ destin tutup
Ḥamdülillāh eyledi mürde dilim iḥyā-yı Hū
3. Hey 'aceb gaflettedir ol kimse kim gūş eylemez
Her taraftan zāhir olmuşken nevā-yı nāy-ı Hū
4. Ḥayli demdir teşne iken selsebīl Hū'ya dil
Etti Hūznī anı bir sāķī-i Hū irvā-yı Hū

2. Ey vefasız! Eteğin bir kere eline geçse, gam dolu gönül, sana senden çok şikayette bulunacak.

168

1. Ben Ferhat olsaydım hiç dağı deler miydim; gözlerimi açarak ırmaklar akıttırdım.
2. Eğer Şirin'in kalbi Bi-Sütun Dağı'ndaki taş (gibi) olsaydı, muradına erişememiş Ferhat'a baltasını atardı.
3. Ey Hūznī! Vefasız dünyada vefayı ümit etme; zamanın ihtiyar kadınında (dünyada) kim mutlu oldu?

169

1. Bir Hu alimi, sanki Hu şarabının kadehini elime sunup Hu ismini bana öğretti.
2. Allah'a hamdolsun! Ölü gönlüm, Hz. İsa nefesli bir kamil şeyhin elini tutup Hu (ismiyle) dirildi.
3. Hu neyinin nağmesi, her taraftan aşıkâr olmuşken dinlemeyen o kişi ne acayip gaflettedir.
4. Hūznī! Gönül epey zamandır Hū suyuna susamışken onu bir Hū sakisi Hū suyuna doyurdu.

170

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Ey şeh-i mülk-i melâhat beñzemez 'âşıkların
Leylî'niñ Mecnûn'a hem Şîrîn'in Ferhâd'ına
 2. Seyr edenler kâmet-i zîbâ-ı hırâmın bir dahı
- s.70. Göz açıp bakmaz cihânın servine şimşâdına

171*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Nakd-i 'ömrüm âh itlâf eyledim hiç yok yere
Zâğ-veş lâşe için döndüm dolaştım çok yere
2. Maşlahat ma'lûm iken ben yine durmaz dönerim
Cîfe-hörlük herze-gûluk ile her dem tok yere

172

(mef'ûlü fā 'ilātün mef'ûlü fā 'ilātün)

1. Ol âfet o füsûn-sâz o şîve-bâz o dil-sâz
Reftâra etmiş âgâz seyr et o serv-i nâzı
2. Ol fitne-engîz âfet ol kâmeti kıyâmet
Her hatvesinde sî Maḥmûd çiner hezâr Ayâz'ı

170

1. Ey güzellik mülkünün sultanı! Senin aşıkların; Leyla'nın Mecnun'una, Şirin'in Ferhad'ına benzemez.
2. Senin salınarak yürüten güzel boyunu seyredenler, cihanın servisine ve şimşir ağacına bir daha göz açıp bakmaz.

171

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

1. Ah! Ömür sermayemi hiç yok yere telef ettim; karga gibi leş için çok yeri dönüp dolaştım.

1a eyledim: eylerdim M.

2. (Bu dünyada) fayda getiren şeyler malum olmasına rağmen saçma sapan söz söyleyip (gıybet ederek) tok yere leş yiyiciliği yaparak dönüp duruyorum.

172

1. Afet (gibi güzel), büyüleyici, cilveli, gönül yapan o sevgili yürümeye başlamış; (onu) seyret.
2. O fitne çıkaran (ve) boyu kıyamet (gibi olan) afet (gibi güzel sevgili) her adımında otuz Mahmut ve yüz Ayaz'ı çiğneyip geçer.

3. Tā ol ad-i anevber baş ede bār-ı lutfun
Pāyīne dök pey-ā-pey sen eşk-i pūr-niyāzı
4. Zülf-i nigār sünbül ruhsār-ı surhı hem gül
Pek hoş bu güller üzre sünbüller ihtizāzı
5. Gel ey dil-i sitem-keş cevrenden etme şekvā
O tünd-ū ne bilsin āyīn-i dil-nevāzı
6. Ey Mānī-i hayāl ol bu kār üzre dā'im
Āgūş-ı şūrete çek ol yār-ı işve-bāzı
7. Düştü hayāline çün ol cām-ı la'l-i gül-gün
Hüznī harāb u dil-ūn yok 'aql ü imtiyāzı

s.71.

173

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

1. Sen baa her dem perīşānī-nümāsın ey gönül
Varsa bir derd-i 'azīme mübtelāsın ey gönül
2. Şobet-i yārānla da bulmaz tesellī hātırın
Sen meger yār-ı adīmīnden cūdāsın ey gönül
3. Bir sitem-kārın olup mecnūn-ı 'aşı ben gibi
Sen de mi peyveste pāmāl-i cefāsın ey gönül

3. O çam fıstıı ağacı, ihsanının yemişlerini bahşetsin; sen (de) niyaz dolu gözyaşlarını ta ayaına kadar birbiri ardınca dök.

4. Sevgilinin saı sünbül, kırmızı yanaı gül(e benzer); bu güllerin üzerinde sünbüllerin titremesi çok hoştur.

5. Ey sitem çeken gönül! Gel, (sevgilinin) zulümlerinden şikayet etme! O huysuz, gönül okşayanların adetlerini nereden bilsin?

6. Ey hayalin Mani'si! Daima bu iş üstünde ol da o işveli sevgiliyi suretin kucaına çek/ onun resmini yap.

7. İçi kan ağlayan ve harap olan Hüznī'nin, o gül renkli kırmızı kadehin hayaline düştüğü için aklı ve imtiyazı kalmadı.

173

1. Ey gönül! Sen yüce bir belaya müptelasın (ve) her zaman bana perişanlık (yolunu) gösterensin.

2. Ey gönül! Sen kadim sevgilinden uzak (olmana rağmen) hatrın sevgilinin sohbeti ile de teselli bulmuyor.

3. Ey gönül! Sen de benim gibi bir cefakar sevgilinin aşkının delisi olup da daima cefa altında eziliyor musun?

3b pāmāl-i: pāl M.

4. Haste-i 'aşk olduğun çoktan bilirdim ben senin
Bulmadın mı derdinin hālā devāsın ey gönül

174

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

1. Vaşl-ı dildārı baña emr-i 'asīr etti felek
Beni bir çāresi yok derde esīr etti felek
2. Düşürüp tağlara bir Leylī-veşin derdi ile
Dil-i bī-çāremi Mecnūn'a nazīr etti felek

ŞARHI

175

(*müstef' ilātün müstef' ilātün*)

1. Bir gülbün-i ān görseñ ne cānān
Yolunda kurbān olsun anıñ cān
2. Bir nevesīde ol nūr-ı dīde
Etti beni de derd ile giryān
3. Ol gülñihālim hārıyla zālīm
Hayfā bu hālīm etti perīşān
4. Vay bu ne sevdā bu ne temāşā
Cevrinden ašlā olmam girīzān

4. Ey gönül! Ben senin aşk hastası olduğunu çoktan bilirdim; sen hala derdinin devasını bulmadın mı?

174

1. Felek, beni çaresi olmayan derde esir edip sevgiliye kavuşmayı bana zor bir emir (olarak) verdi.
2. Felek, çaresiz gönlümü Leyla gibi bir (sevgilinin) derdi ile dağlara düşürüp Mecnun'a benzer kıldı.

175

1. O, güzelliğin gül fidanı olan dilberi bir görseñ ne sevgilidir, o göz nuru yeni yetme beni derd ile ağlattı (ama) onun yolunda canım kurban olsun.
2. Yazık! O zalim gül fidanı dikeniyile halimi perişan etti. Onun zulümlerinden asla kaçmam zira bu ne (güzel) sevda ne (güzel) temaşadır.

5. Hiç bu revā mı olmak becā mı
‘Āşık makāmı vādī-i hicrān
6. Sözde o gül-fem bülbül mü bilmem
Sünbül müdür hem gīsū-yı reyḥān
- s.72. 7. Şevb-i melāḥat giymiş temāmet
Nāz u nezāket ḳaddine ḳaftān
8. Mestāne çeşmi şāhāne çeşmi
Merdāne çeşmi mişl-i Nerīmān
9. Rūyu müdevver ḡāyet münevver
Yā mihr-i enver yā māh-ı tībān
10. Anda bu behcet oldukça elbet
Ḡilmān-ı cennet reşk etse şāyān
11. Bir ḡulfidāndır serv-i revāndır
Şimşād-ı āndır Ḥüzni o cānān

176

(müstef‘ilātün müstef‘ilātün)

1. Göz nāzır oldu bir meh-liḳāya
Dil tābi‘ oldu ḥükm-i hevāya
2. Dil oldu mā’il ‘aḳl oldu zā’il
Ḡāyet de nā’il ḥüsn ü bahāya

3. Aşığın makamının ayrılık vadisi olması hiç uygun mudur? Sözde o gül ağızlı (sevgili); bülbül mü, sünbül mü, reyhanın saçı mıdır bilmiyorum.

3a revā mı: rāmı M.

4. Nazik ve kibar endamına baştan sona güzellik kaftanını giymiş; sarhoş, şahane ve yiğitçe bakan gözleri Neriman misalidir.

5. Onun yuvarlak yüzü gayet aydınlıktır (öyle ki) ya parlak güneş ya aydınlık aydır. Onda bu güzellik oldukça cennetteki ḡılmanlar onu kıskansa yeridir.

6. Hüznî! O sevgili; bir gül fidanı, salınarak yürüyen servi ve güzel şimşir ağacıdır.

176

1. Göz, bir ay yüzlüye baktı, gönül, arzu hükmüne tabi oldu. Gönül meyletti, akıl ortadan kalkınca güzellik ve zerafete erişti.

3. Ol şūḥ-ı zībā şimşād-ı ra‘nā
Meyl etmez aṣlā semt-i vefāya
 4. Ruḥsār-ı cānān verd-i gülistān
Ey bülbül-i cān başla nevāya
 5. Çün ‘andelībān olmaz mı şāyān
Zād olsa efgān bu bī-nevāya
 6. Añıp o māh-ı dil gāhī gāhī
‘Azm eyler āhı sūy-ı semāya
 7. Hicr ile ekṣer cānım mükedder
Dil ermek ister ol dil-rübāya
 8. Ḥaddeyn-i dilber verdeyn-i aḥmer
Ḥüsnü yek ezher beñzer Sühāya
 9. Bu yoşma ammā hiç söz yok aña
- s.73. Ḥüznī ser-ā-pā lāyık şenāya

177

(mefā ‘lün mefā ‘lün fe ‘ülün)

1. Cīvānım sen cihānda bī-bedelsin
Cihān ḥalkına bādī-i cedelsin
Ser-ā-pā mazhar-ı ḥüsn-i ezelsin
Ne desem vaşf-ı ḥüsnünde muḥalsin

2. O işveli güzel, o güzel şimşir ağacı asla vefa semtine yönelmez. Ey can bülbülü! Sevgilinin yanağı (ve) gül bahçesinin gülü (için) nağmeye başla.

3. Bu nasipsiz bülbüllere feryat etmek azık olsa münasip olmaz mı? Çünkü; o gönül ayını zaman zaman anarak ahlarnı semaya doğru çıkarır.

4. Canım ayrılık ile kederli, gönlüm o gönül kapana ermek ister. Sevgilinin iki yanağı, iki kırmızı güle; güzelliğinin eşsiz olması ve parlaklığı, Süha yıldızına benzer.

5. (Ey) Hüznî! Bu adi (bir) kadın(dır) ama ona (kötü) söz yoktur; o tamamen övülmeye layıktır.

177

1. Sevgilim! Senin cihanda benzerin yok; sen insanların münakaşa etmelerine sebepsin; baştan ayağa ezeli güzelliğın ortaya çıkmış halisin. Güzelliğın vasıflarını anlatmak için ne söylesem yetersiz kalır; sen benim vafettiğimden de güzelsin.

Benim vaşf ettiğimden de güzelsin

2. Tenāsüb hıl' atıdır ey semen-ber
Münevver tal' atıdır mihr-i enver
Lebiñ mülden ruḥuñ gülden de aḥmer
Ne disem vaşf-ı ḥüsnünde muḥalsin
Benim vaşf ettiğimden de güzelsin

178

(mefā 'ılün mefā 'ılün fe 'ülün)

1. Ḥarāb et ey benim serv-i bülendim
Eyā her tarz u tavrı dil-pesendim
Gel ol ey şeh-levendim sīne-bendim
Firākıñ cānıma geçti efendim
Vişāliñle meded kıl derd-mendim
2. Qabül etmez taḥammül bār-ı hicriñ
Beni yaktı dirīgā nār-ı hicriñ
Revā mı olayım nā-çār-ı hicriñ
Firākın cānıma geçti efendim
Vişāliñle meded kıl derd-mendim

179

(mefā 'ılün mefā 'ılün fe 'ülün)

2. Ey yasemin göğüslü! Ölçülü (kusursuz) olmak senin kıyafetindir, parlak güneş senin aydınlık yüzündür, dudağın şaraptan yanağın gülden de kırmızıdır, senin güzelliğini anlatmak için ne söylesem boşuna (çünkü) sen benim vafettiğimden de güzelsin.

178

1. Ey benim yüce servim! Harap et. Ey her tarzı ve tavrını gönlümün beğendiği! Gel, göğüs bağım ol. Ey boylu poslu sevgilim! Efendim, ayrılığın canıma yetti; dertliyim, kavuşmanla (bana) yardım et!

2. Ayrılığın yüküne tahammül edilmez. Ayrılığının ateşi beni yaktı, eyvah! Ayrılığının çaresizi olmak bana reva mıdır? Efendim, ayrılığın canıma yetti; dertliyim, kavuşmanla (bana) yardım et!

179

1. Gözümden gitmiyor bir dem hayālîñ

Dil-i dīvāne müştāk-ı cemālîñ

Ne gizlersin cemāl-i bā-kemālîñ

Efendim etme mehcūr-ı vişālîñ

s.74. Ezelden dil seniñ āşifte hālîñ

2. Seni bildiñ mi sen ey hūb-ı yektā

Bunu ‘ālem bilir yok saña hemtā

Beni dünyāda vü ‘uqbāda hattā

Efendim etme mehcūr-ı vişālîñ

Ezelden dil seniñ āşifte hālîñ

180

(mef‘ūlū fā‘ilātūn)

1. Re’s-i ricāl-i ‘aşkıñ

Şāhib-kemāl-i ‘aşkıñ

Şerh-i me‘al-i ‘aşkıñ

Mağlūb-ı hāl-i ‘aşkıñ

Mecnūn mişāl-i ‘aşkıñ

2. Bezm-i şafā-fezāda

Destinde cām-ı bāde

Kārında bī-irāde

1. Efendim! Gözümden bir an hayalin gitmiyor, deli gönül senin güzelliğine müştaktır, benden kusursuz güzelliğini niçin gizliyorsun? Gönül ezelden beri senin yüzünden perişandır (artık) beni sana kavuşmaya hasret bırakma.

2. Ey eşsiz güzellik (sahibi sevgili)! Sen seni tanıyor musun? Alem bilir (ki) senin benzerin yoktur. Efendim, gönül ezelden beridir senin işveli haline (hayranken) beni dünyada ve hatta ahirette kavuşmandan ayrı düşürme!

2b hemtā: himmet M.

180

1. Ben; aşk adamlarının başı, aşk kemalinin sahibi, aşk mealinin şerhi, aşk halinin mağlubuyum (ve) benim aşkıñ Mecnun misalidir.

2. Ben (insana) safa veren mecliste elinde şarap kadehiyle yaptığı işte iradesi olmayan biriyim. Aşk halini mağlubuyum. Benim aşkıñ Mecnūn misalidir.

Mağlûb-ı hâl-i ‘aşkım

Mecnûn mişâli ‘aşkım

181

(*mefâ ‘ilûn mefâ ‘ilûn fe ‘ulûn*)

1. Görüp gülşende serv-i ser-bülendim

Seni zîbâ-revişle pek begendim

Ġam-ı ‘aşkıyla ben ey dil-pesendim

Eger bilseñ ne rûtbe derd-mendim

Ederdiñ hâlime şefkat efendim

2. Semâvî gözleriñ ey nahl-i nevres

Belâ-yı âsumânı gördü herkes

Cefâ dedirir ‘âşıklar[ı]a bes

Fiğânımdan gireydi gûşuğa ses

s.75. Ederdiñ hâlime şefkat efendim

SÂKÎ-NÂME

182

(*mef‘ulü mefâ ‘ilûn fe ‘ulûn*)

1. Ey cām-ı cihân-nümâ-yı vahdet

Mir’ât-i cemâl-i Rabb-i ‘izzet

2. Dil teşne-i âb-ı neş’e-bârıñ

181

1. Ey yüce başlı servim! Seni gül bahçesinde güzel yürüyüşünle görüp çok beğendim. Ey gönlümün beğendiği! Efendim, aşkının gamıyla ne kadar çok dertli olduğumu eğer bilseydin halime acırdın.

2. Ey efendim, ey yeni yetme fidan(ım)! Senin gök/mavi gözlerinde herkes göğe mensup bir bela gördü, onun cefası âşıklarına yeter dedirir, fiğanım senin kulağına gireydi halime acırdın.

182

1. Ey vahdet dünyasını gösteren (ve) yüce Allah’ın cemalinin aynası (olan) kadeh!

2. Gönül, neşe saçan suyuna susamışken başta mahmurluk olması gam değildir.

- Serde ne ğam olsa da ħumārıñ
3. Ey bāde-i surĥ-ı neş'e-perver
Sensin var ise şarāb-ı Kevşer
4. Peymāne içinde memlū mūlsūñ
Nāmıñ mey ü reng ü bū da gülsūñ
5. Ey bāde-i nāb-ı neş'e-baĥşā
V'ey şādī-resān-ı ğuşşā peymā
6. Vardır dil ü cānda ğam ğubārı
Al ilet anı ey āb-ı cārī
7. Ey bāde-i cām-ı bezm-i vaĥdet
Nisyānī-res-i hūmūm-ı keşret
8. Sen āb-ı şafā-fezā-yı dilsin
Pākī-deh-i çirk-i cāy-ı gülsün
9. Ey cām-ı şafā-yı bezm-i vuşlat
V'ey kālī'-i bīĥ-i naĥl-i firķat
10. Ĥaĥķā ki medeng -i bāb-ı dilsin
Ābādī-res-i ĥarāb-ı dilsin
11. Mi'mārī-i cām-ı neş'e-baĥşān
Ābād-nümā-yı dil-ĥarābān
12. Her kim tutar elde cām-ı bāde

3. Ey neşeyi arttıran kırmızı şarap! Kevser şarabı varsa (o) sensin.

4. Sen kadeh içinde dolu şarapsın; namın şarap (iken) rengin ve kokun güle (benzer).

5. Ey neşe veren ve gamlılara mutluluk getiren saf şarap!

6. Ey akan su! Can ve gönülde gam toprağı vardır; onu al (ve) ilet.

7. Ey vahdet meclisinin kadehinin şarabı! (Ey) kesret kederlerini unutturan (şarap)!

8. (Ey şarap!) Sen gönle safā veren ve gülün bulunduğu yerdeki kiri temizleyen bir susun.

9. Ey vuslat meclisinin sefasının kadehi! Ey ayrılık fidanını kökünden koparan!

10. Gerçekten sen gönül kapısının kilidisin; harap gönlü abad olmaya ulaştıransın.

10a medeng-i: mejeng-i M.

11. (Sen) gönlü haraplara abadlığı gösteren (ve) (onlara) neşe bahşeden kadehin mimarisin.

12. Her kim elinde şarap kadehini tutarsa şüphesiz kederini yele verir.

Elbette ğamı verir o bāda

13. Meydir sebep-i şafā-yı sīne

Bir ıatre-i nābı biñ define

s.76. 14. Kim olsa ol ābdan muṭahhar

Oḡurdu o dōrt kitābı ezber

15. Anlar ki hezār-ı bāġ-ı lāhūt

Pervāz-künān-ı dām-ı nāsūt

16. Şahbā-keş-i meclis-i elesttir

Sermest-i mūdām ü mey-peresttir

17. Şimdi deġil anların bu sekri

Anlara demek revā mı Bekrī

18. Cem bāde-i nābı kıldı icād

Nūşunu hem etti gerçi mu'tād

19. Keyfiyyet-i meyden oldu cāhil

Kimdendi o neş'e oldu ġāfil

20. Mey feyz-i tecellī-i Hudā'dır

Mey celb-i cemāl-i Kibriyā'dır

21. Mey şems-i semā-yı cān u dildir

İklīm-nümā-yı cān u dildir

22. Mey deme sen aña kim o nū[r]dur

13. Saf bir katre-i bin define olan şarap, gönlün sefasına sebeptir.

13b nābı: nāyı M.

14. O su ile kim temizlenmiş olsa, dört kitabı ezberden okurdu.

15. Onlar ki insanlık aleminin tuzağında uçan, uluhiyyet aleminin bahçesinin bülbülleridir.

16. (O); elest meclisinin şarap içenidir, sürekli sarhoştur (ve) şarabı taparcasına sever.

17. Onların bu sarhoşluğu yeni deġilken onlara Bekrī demek münasip midir?

18. Cem, saf şarabı icat etti (ve) onu içmeyi adet etti.

19. Şarabın keyfinden cahil oldu; (şarabın verdiği) o neşenin nereden geldiği (konusunda) gaflette bulundu.

20. Şarap, Allah'ın tecellisinin keremidir; Allah'ın yüce cemalini kendine doğru çekmektir.

21. Şarap, can ve gönül semasının güneşidir; can ve gönül ülkesini göstermektedir.

22. Tur ağacının ateşi, onun nurundandır; sen sakın ona şarap deme.

- Nār ise de nār-ı naḥl-i Ṭūr'dur
23. Mey ḥaste-i miḥnete devādır
Pūṣīde der-i ruḥ-ı şafādır
24. Mey 'aşk-ı Ḥudā-yı zū'l-'atādır
Mey rāh-ı Ḥudā'da reh-nümādır
25. Cām āyine-i cihān-nümādır
Aks-āver-i ḥahre-i ḥafādır
26. Yek-rengī-i cām u mey ne hoşdur
Bu sırra vuḫūf hey ne hoştur
27. Ğam mı çeker ol kim ola heyhāt
Ferzāne-i kūşe-i ḥarābāt
28. Bezm-i dil ü cāna şem'adır mey
Tār-ı ğamı ref'a lem'adır mey
- s.77. 29. Mey deme de de sen aḡa Kevşer
Sākīsi anıḡ cenāb-ı Ḥayder
30. Ey sākī-i bezm-i mihr-perver
V'ey 'arız-ı reşk-i mihr-i ḥāver
31. Āteş-zen-i cān u dildir ābıḡ
Pür-şu'ledir aḡger-i şerābıḡ
32. Luṭf et baḡa 'arza-yı seḫā kıl

23. Şarap, keder hastalarına devadır; yanağının sefasının kapısına örtüdür.

24. Şarap, cömertlik sahibi Allah'ın aşkıdır; O'nun yolunda yol gösterendir.

25. Kadeh, cihanı gösteren aynadır; gizli yüzü yansıtır.

26. Aynı renkte olan kadeh ve şarap ne hoştur; bu sırra vakıf olmak ne hoştur.

27. Heyhat! Meyhane köşesinin alimi olan kişi gam çeker mi?

28. Şarap; can ve gönül meclisine mum, keder karanlığını kaldırmaya parıltıdır.

29. Sen şaraba, şarap deme de Kevser de; onun sakisi Hz. Ali'dir.

30. Ey muhabbetli meclisin sakisi! Ey doğudan doğan güneşin kışkandığı yanağın (sahibi)!

31. Senin suyun, can ve gönül ateşe verir (çünkü) şarabının ateşinin kuru alev doludur.

32. Bana lutfedip o şaraptan bir yudum vererek [cömertliğini] sun.

- Yek cür‘a o bādeden [‘aṭā] kı1
33. Mest ede serim o cür‘a-yı cām
Baḥş ede dile bī-ḥūdī-i tām
34. Ey sākī-i meclis-i muḥabbet
Ruḥsār-ı gül-i riyāz-ı cennet
35. Destinde ayāğ-ı mül oturmuş
Ḥaddiñ gibi tāze gül oturmuş
36. Luṭf eyle o bādeden baña şun
Endūhtan oldu dil dige-r-gūn
37. Dile de ben anı edeyim nūş
Hem ‘ālemi hem ğamın ferāmūş
38. Ey sākī-i cām-ı neş’e peydā
V’ey şems-i semā-yı ḥüb-ārā
39. Şunduқта nedīm-i bezme bāde
Luṭfunla getir beni de yāda
40. Luṭf eyle bi-ḥaḳḳ-ı nām-ı Ḥaydar
Şād-ābī-ı meyle kı1 lehim ter
41. Ey sākī-i meclis-i mey-āşām
Ruḥsārı mişāl-i bāde gül-fām
42. Dehr etti derūnumu ğam-ābād

33. O kadehin yudumu başımı sarhoş etsin; gönlüme tamamen kendinden geçmeyi bahşetsin.
34. Ey muhabbet meclisinin sakisi (ve) cennet bahçelerinin gül yüzlüsü!
35. Taze güle benzeyen yanağın, elindeki şarap kadehine oturmuş.
36. Gönül, kederinden başka bir şekil aldı; bana lutfedip şaraptan sun.
37. Dile de ben onu içeyim (böylece) hem alemi hem kederi unutayım.
38. Ey neşeyi ortaya çıkaran kadehin sakisi! Ey semanın güzelliğini süsleyen güneş!
39. Meclisin dostlarına lutfunla şarap sunduğun zaman beni de hatrına getir.
40. Hz. Ali’nin isminin hakkı için lutfedip şarap suyunun tazeliği ile dudağımı ıslat.
41. Ey yanağı şarap gibi gül renkli olan, sarhoşların meclisinin sakisi!
42. Felek, yüreğimi kederlendirdi; sen, onun tahribine üstatsın.

Tahrîbine sensin anıñ üstād

43. Ver baña o bâdeden ki sende

Her feyz ki var hep ola bende

s.78. 44. Ey sâķī eyā ruĥu gül-i ter

Gülđen daĥı ter hem andan aĥmer

45. Destinde nedir o cām-ı gül-gün

Murġ-ı dil-i zārım etti meftūn

46. Dil-teşneñi kıl anıñla reyyān

Mest et mey-i mişl-i çeşm-i cānān

47. Bildim seni sâķī sen ne cānsın

‘İsā-dem u Hızır-ĥāl u şānsın

48. Destindedir āb-ı zindegānī

İĥyā saña güç mü mürdegānī

49. Luţf et bu gedā-yı bī-nevāya

Yek cūr‘a çıkar aña da vāye

50. Nūş edip anı dil ola bī-ĥūd

Ne kıala cihān ne kendi mevcūd

51. Zāhidlere ĥayf ĥayf şad ĥayf

Anlarda çü yok bu neş‘e bu keyf

52. ‘Uşşāķa ezelden oldu üslūb

43. Bana o şaraptan ver ki sende var olan her feyz bende de olsun.

44. Ey yanağı gülđen daha taze ve daha kırmızı olan saki!

45. İnleyen gönöl kuşumu aşık eden elindeki o gül renkli kadeh nedir?

46. Sevgilinin gözüne benzeyen şarap ile beni sarhoş edip suya susamış gönlümü suya doyur.

47. Saki! Ben seni tanıdım, sen; İsa nefesli, Hızır davranışlı ve Hızır gibi şanlısın.

48. Dirilik suyu elindeyken ölüleri diriltmek senin için zor mudur?

49. Bu nasipsiz köleye lutfedip ona da nasip (olarak) bir yudum ver.

50. Gönöl, onu içip kendinden geçsin (böylece) ne cihan ne de kendi var olarak kalsın.

51. Zahitlere yüzlerce kez yazıklar olsun çünkü onlarda bu neşe (ve) keyif bulunmuyor.

52. Sevgilinin aşık olunan güzelliğinin aşkı, ezelden beridir aşıklara üslup oldu.

‘Aşk-ı ma‘şūk-ı hubb-ı maḥbūb

53. Sermāyesi ‘āşıkın bu üç şey

Dilber biri ikisi mey u ney

54. Çek kendini ey gönül figāndan

Şekvāyı ko cev-r-i dilberāndan

55. Dilber ola olmaya dil-āzār

Hüb ola da olmaya cefā-kār

56. Tā mihribān ola ‘āşıkāna

Bir öylesi geldi mi cihāna

57. Gūş eyle dilā şadā-yı nāyı

Terk-i keder eyle al şafāyı

58. Āvāzını kim eyle[ri]se gūş

Keşret elemin eder ferāmūş

s.79. 59. Erbāb-ı semā‘a vecd ü ḥālet

Bir vāsıtaḍır vürūda elbet

60. Bir dilberi ārzū eder dil

Ammā anı bulma pek de müşkil

61. Olmak gerek anın ‘ārızı gül

Destinde lebi gibi ola mül

62. Luṭfula şuna gedā-yı ‘aşka

53. Aşkın sermayesi bu üç şeydir; birincisi güzel, (diğer) ikisi şarap ve neydir.

54. Ey gönül! Feryat edip sevgilinin zulümlerinden şikayet etmeyi bırak.

55. (Sevgili) güzel olup da (nasıl) gönül incitmesin; güzel olup da nasıl eziyet edici olmasın.

56. Aşıklara merhametli olacak bir tanesi cihana geldi mi?

57. Ey gönül! Neyin sesini dinleyip sefayı al, kederi terk et.

58. Sesini kim duyarsa çokluk kederlerini unuttur.

59. Sema edenlerin kendilerinden geçme hali elbette (Allah’a) ulaşmak için bir vasıtaḍır.

60. Gönül bir sevgiliyi arzu eder fakat onu bulmak çok zordur.

61. Onun elinde dudağı (renginde) şarabı (ve) gül (renginde) yanağı olması gerekir.

62. Aşkın nasipsiz kölesine hakkını verip lutfuyla (kadeh) sunsun.

Ḥaḳḳın vere bī-nevā-yı ‘aşḳa

63. Ḥüznī ola nām u nengīden dūr

Ġam çekmeye olsa ḥaḳḳa menfūr

MÜFREDĀT

183

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

Eger gerd-i ġam-ı dāreyn olursa anda nā-peydā

Olur mir’āt-ı dilde ‘aks-i dīdār-ı Ḥudā peydā

184

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

Nazar etsen cihānda dīdeñe olur neler peydā

Ḥaḳīḳat bir mü’essirden olur bunca eser peydā

185

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

Ḥudā gerçi kim etmiştir cihānda ḥayr ü şer peydā

Velī her ikisin fi’l-‘ibād ile eder peydā

186

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Taḥt-ğāh ey şāh-ı ḥübān milket-i āndır saña

Pür-furūğ etme cihānı mihr-veş şāndır saña

63. Ḥüznī! Halk tarafından nefret edilse de gam çekmesin; şan ve şöhetten uzak dursun.

183

Eğer orada/gönülde iki dünyanın gamı olmazsa, Allah’ın cemalinin yansıması gönül aynasında oluşur.

184

Cihanda neler olduğuna gözünle baksan, bunca eserin hakikatte bir müessirden olduğunu (görürsün).

185

Allah, cihandaki hayrı ve şerri yaratmış olsa da kulların fiilleri ile hayr ve şer ortaya çıkmıştır.

186

Ey güzellik ülkesinin payitahtının güzel sultanı! Güneş gibi cihanı parlaklık ile doldurmak senin şanındandır.

187

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Rāh-ı 'aşkında seniñ şıb ü firāz olmaz baña

Ṭayy-ı menzil etmede dūr u dirāz olmaz baña

188

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Gül-i rengin-i haddinle nihāl-i gül müsün cānā

Leb-i şirīnle geldikte söze bülbül müsün cānā

189

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Gül-i gül-nahl-i güلزār-ı melāḥat mi ruḥuñ cānā

Hülāşa hep leṭāfetten 'ibāret mi ruḥuñ cānā

190

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Ḳıl 'arız-ı yāri gül-i gülşende temāşā

Tābendeliğin şem'a-yı rüşende temāşā

s.80.

191

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Cānānıñı eyle yine sen sende temāşā

Cān gözüle et cān ü dil ü tende temāşā

187

Senin aşkının yolunda benim için, iniş çıkış olmaz; menzilleri bir anda geçerken (menziller) benim için kısadır.

188

Ey can! Gül renkli yanağınla gülfidanı mısın? Söze başlayınca şirin dudaklı bülbül müsün?

189

Ey can! Senin yanağın güzellik gül bahçesindeki gül ağacının gülü müdür? Kısaca, yanağın hep güzellikten mi ibarettir?

190

Sevgilinin yanağında gül bahçesinin gülünü seyret; parlak mumdaki parlaklığı seyret.

191

Sen sevgilini yine sendeki can gözüyle can, gönül ve tende seyret.

192

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Gül-i gül-naḥl-i gülzār-ı bahādır 'ārızın cānā

Dil-i ehl-i temāşāya şafādır 'ārızın cānā

193

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ḥāk-i pāyın ne 'aceb kuḥl-i girān-māye imiş

Ṭuttular sidre-nişīnān anı 'ayn-ı tūtiyā

194

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ḥāk yüzü gerçi 'ayāndır gözsüze çe fā'ide

Gökte mihr ü mäh ü encüm yerde şem'-i pür-ziyā

195

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Nice bulam ben ḥuzūr-ı cān u dil yā Rabbenā

Meskenimdir nār u bād u āb u gıl yā Rabbenā

196

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Etti pür-jeng-i elem gerd-i sivā yā Rabbenā

192

Ey can! Senin yanağın, gül bahçesindeki gül ağacının kıymetli gülüdür; ey can! Senin yanağın, temaşa ehlinin gönlüne sefa (verir).

193

Senin ayağının tozu ne kadar değerli bir sürme imiş; onu Sidre'nin sakinleri (bile) gözlerine sürme yaptılar.

194

Hakk'ın yüzü gökte; güneş, ay ve yıldız (ile) yerde; ışıık dolu mum (ile) ayandır fakat gözsüz olana ne fayda.

195

Ya Rabbi! Benim meskenim; ateş, yel, su ve çamur (iken) ben can ve gönül huzurunu nasıl bulayım?

196

Ya Rabbi! Senden gayrı varlıkların tozu (gönül aynamı) elem pasıyla doldurdu; gönül aynamı aşkının cılasıyla parlat.

Şaykal-1 'aşkıyla mir'ât-i dilim kıl münceî

197

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Ben ki nüş etmekteyim zehr-âb-ı cevri dilberi

Hüznîyâ biñ kerre içsem dahı neyler sem baña

198

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Çek bıçağıñ dök kanım katlim helâl olsun saña

Tenden etmezseñ cüdâ cânım vebâl olsun saña

199

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

Vefâsından o şüh-ı bî-vefânıñ nâ-ümîd olmam

Vefâdan ede Hâk şâyed ki kalbinde eşer peydâ

200

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Ol kadar etti sipâh-ı gam hücum üstüme kim

Bir giriz-gâh gözlerim kaçmak muhâl olmuş baña

201*

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

1b Şaykal-1: Muşakka M.

197

Ey Hüznî! Ben sevgilinin cefasının acı suyunu içiyorken bin kere zehir içsem zehir bana ne yapabilir?

198

Bıçağını çek (ve) kanımı dök (ki) ölümüm sana helal olsun; eğer canımı tenimden ayıramazsan vebali (üzerine) olsun.

199

Eğer Allah, o vefasız güzelin kabinde vefadan bir eser bıraktıysa ben (onun) vefasından ümidimi kesmem.

200

Gam ordusu üzerime o kadar hücum etti ki, gözlerime sığınılacak bir yere kaçmak imkansız göründü.

201

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Eğer gönül aynasında gamın malik olduğu dünya görünmezse, Allah'ın cemalinin yansıması görünür olur.

Eger gerdün-ı ğam-dārın olursa anda nā-peydā

Olur mir'āt-ı dilde 'aks-i dīdār-ı Hudā peydā

202

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Nergisiñ ey dilber-i āhū-beçe pek dil-firīb

Gül ruḥuñ şevķiyle zār ettim mişāl-i 'andelīb

203

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

Bu dehr-i pīre-zen bir ķaḥbe-i ğāze-nümündür hep

Aña meyyāl olan 'āķil degil ehl-i cünündür hep

204

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

Hemīşe pīşe [güle] bülbüle nāz u edādır hep

Nevādır kārı bülbul çektiği bār-ı cefādır hep

205

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

Vücūdum zerre-yi mihir-liķā-yı Muşţafā'dır hep

Anıñçünkim hevādār-ı nümā-yı Muşţafā'dır hep

206

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

Cihān çeşm āşinā-yı 'ibrete 'ibret-nümādır hep

202

Ey ceylan yavrusu! Gözün pek bir cazibelidir (gönlümü aldattı); gül yanağının arzusuyla bülbul gibi inledim.

203

Bu dünya denen koca karı, allık sürünmüş bir kahpedir; ona meyleden akıllı(lar) değil hep deli(ler)dir.

204

Bülbul sürekli cefa yükü çekip [gül için] inerken [gülün] işi bülbüle sürekli naz ve cilve yapmaktır.

205

Vücudum, Hz. Mustafa'nın güneş yüzünün zerresi olduğu için hep O'nu gösteren (şeylere) meyillidir.

206

Cihan, ibretle bakan gözlere her zaman ibret gösterir; hikmet gözüyle seyredenlere hep hikmet gösterir.

Temāşā-[g]er-i çeşm-i hikmete hikmet-nümādır hep

s.81.

207

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Lut̤f et beni mehcūr-ı lıķā eyleme yā Rab

Hicr ile yerim sūz-ı 'anā eyleme yā Rab

208

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Vech-i dildārı görünce bī-nıķāb

İndi şandım yeryüzüne āfitāb

209

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Mehcūr-ı gül-i 'ārız-ı yār eyleme yā Rab

Feryādımı mānend-i hezār eyleme yā Rab

210

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Şāyed ola cerr edemeyip mūcib-i şekvā

Bu cism-i za'ifimi 'alīl eyleme yā Rab

211

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Bu müflise lūtfuķu ķalīl eyleme yā Rab

Geldim ķapıķa redd ü hacīl eyleme yā Rab

207

Ya Rab! Lutfet beni cemalinden uzak eyleme; ayrılık ile yerimi güçlük ateşi eyleme.

208

Sevgilinin yüzünü peçesiz görünce güneş yeryüzüne indi zannettim.

209

Ya Rab! Beni sevgilinin gül yanağından ayrı düşürüp bülbül gibi feryad ettirme.

210

Ya Rab! Şayet (sana) doğru çekmeyip şikayetlere sebep olacaksa bu zayıf bedenimi hasta etme.

211

Ya Rab! Kapına geldim, bu iflas etmişe lutfunu esirgeme; reddedip utandırma.

212

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Bu āhir şer midir hāḳ-ı cihānıñ işleri şer hep
Derün-ı zūlmet-i ğaflette ḳalmıñ māde vü ner hep

213

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Ḥarābın bekliyor ma 'mūrī-yi 'ālem ser-ā-ser hep
Cihān 'āḳillere lāyık degildir olmağa maṭlab

214

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Pertev-i rüyundan aldı mihr-i 'ālem-tāb tāb
Baḳmağa bir dīdede yok rüyuna ey māh-tāb

215

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Olurdu mahşeri tutsa zālām-ı ma 'şiyet nā-yāb
Ger anda mihr-i rahmetten düşerse zerrece pertāb

216

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

O ḳadar baḳtı gözüm maḳdem-i cānāna bu şeb

212

Bu (gördüğün) son şer mi (sanırsın)? Gaflet karanlığının içinde kalmış olan bu cihan halkının kadın erkek (farketmeksizin) işleri hep şerdir.

213

Alemin bayındırlığı baştan sona harap olmayı bekliyorken cihan akıllılar için talep edilmeye layık değildir.

214

Ey ay (gibi) parlak (yüzlü sevgili)! Yüzüne bakacak bir göz yok (zira) alemi aydınlatan güneş, parlaklığını senin yüzünün ışığından aldı.

215

Eğer günahların karanlığı mahşeri kaplasa, rahmet güneşinden oraya zerrece (karanlık) yok olurdu.

216

Bu gece gözüm parlak aya benzeyen sevgilinin gelişine o kadar baktı (ki) ne oldu da o parlak ay doğmadı bilmiyorum.

N'oldı da toğmadı bilmem meh-i t̄abāna bu ŧeb

217

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

Cem-cenāb ol ey gönül destinde cām u bāde t̄ut

Mih̄net-i dehri unut yādında nām-ı bāde t̄ut

218

(fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn)

Qar' kıl mızrāb-ı z̄ikr ile der-i kaşr-ı d̄ili

Dāhili dārū'l-emāndır ger açılırsa o bāb

219*

(mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn)

Yuf olsun hākim-i bi-'adle kim rüşvet alıp hep

Eder hāklıyı hāksız hāksızı da hāklı eyler hep

220*

(fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn)

Ger muşāb iseñ 'aceb mi bu muş̄bet-gāhta

Olmayan kimdir ki envā'-ı meşā'ible muşāb

221*

217

Ey gönül! Cem yaratılışlı ol (da) elinde kadeh ve şarap tut; dünyanın derdini unut hatrında (sadece) şarabın adını tut.

218

Gönül köşkünün kapısını zikir mızrabıyla çal; eğer o kapı açılırsa içerisi sığınaktır.

219

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Rüşvet alarak hep haklıyı haksız, haksızı da haklı çıkaran adaletsiz yöneticiye yuh olsun.

1a bī-'adle: biadle M.

220

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Bu musibet yurdunda türlü musibetlere düşer olmayan kimse yokken, sen musibete uğradıysan buna şaşılır mı?

221

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

(Ey) zahid! Şarabı marifet (ve) neşesi vahdet olan aşk şarabı, insana hiç haram olur mu?

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hamr-ı 'aşkıñ neş' esi vahdet şarābı ma'rifet

Hiç harām olur mu zāhid ādeme böyle şarāb

222

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Ne rütbede zevk-bahş idigin hālet-i 'aşkı

Olmaz mıdı bilseydi şofī ehl-i muḥabbet

223

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün)

Halka nazar ettikde düşün Hālik'ı Hüzni

Bu hāl ile tā ki dil ü cānıñ tōla hikmet

224

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Rü'yet-i dīdārıñ oldu maḫşad-ı dil yā ğıyās

Fırkatiñle çok mu bir demde desem ben el-ğıyās

s.82.

225

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Yok mudur hāl-i harābım söyleyen cānāna hiç

Çāre-yi derd-i dil-zārım diyen Loḫmān'a hiç

226*

222

Sufi, eğer aşkın hallerinin ne kadar çok zevk verdiğini bilseydi muhabbet ehli olmaz mıydı?

223

Hüzni! Halka baktıkça Allah'ı düşün ki gönlün ve canın bu hal ile hikmet dolsun.

224

Ey yardımcı! Gönlün maksadı, yüzünün görünüşü oldu; ayrılığın yüzünden bir an yardım desem çok mudur?

225

Harap halimi sevgiliye söyleyen (ve) Lokman'a inleyen gönlümün derdinin çaresini soran hiç (kimse) yok mu?

226

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

(Ey) gönül! Eğer sevgilinin yüzüne aşık isen cennet arzusundan geç; eğer talebin sevgiliye kavuşmak ise dünyadan ve candan geç.

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Dil eger 'āşık-ı dīdār iseñ meyl-i cināndan geç

Murādın vuşlat-ı cānān ise cān ü cihāndan geç

227

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Her kimiñ pīşesi şıdķ olsa [vü] mu 'tādı şalāh

Fevz olur yāri dü 'ālemde yeri dārü'l-felāh

228*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Geceler sulţān toğurur bu ḥaķıķāt cārīdir

Ėalkmada ḥandān yatıp çok kimse giryān her şabāh

229

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ol bahār-ı ḥüsn o gülten etse bir dem insilāh

Cān eder pīrāhen-i tenden hemān-dem insilāh

230

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ėateş-i 'aşkıñla yandım yā Resulallāh meded

Hicrile cāndan uşandım yā Resulallāh meded

227

Her kimin işi doğruluk olursa [ve] adeti dürüstlükten ayrılmamak olursa, (onun) iki alemde sevgilisi kurtuluş olur; yeri (de) kurtuluşa erenlerin yurdu olur.

228

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

Geceler sultan doğurur hakikati hala devam etmektedir (çünkü) insanların çoğu gülererek yatıp her sabah ağlayarak kalkmaktadır.

229

O gül tenli, o güzelliğin baharı olan (sevgili) bir nefes soyunsa can ten gömleğinden derhal soyunur/can tenden çıkar.

230

Ya Resulallah! Aşkın ateşiyle yandım; ayrılığınla candan usandım, yardım et!

231

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Şîve vü nâzın bulur ey ğırre-i behcet ziyād

‘Āşık-ı miḥnet-keşān ettikçe her feryād ü dād

232

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hüznî taḳdîr ettiremezsin yorulma bî-hude

Saḡa reşk edenlere şî'rin olursa da şerūd

233*

(mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü feülün)

Yol açmak idi vuşlat-ı Şîrîn'e murādı

Beyhüde yere [cān telef] etmedi Ferhād

234

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Şoḡbet-i şîrîn-i cānāndan eder cān iltizāz

Kan eder fi'l-ırk nabzān dilde şādān iltizāz

235

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Der-i rahmet 'umūmen bendegān-ı Hakk'a açıktır

231

Ey kibirli güzel! Eziyet çeken aşğın her sızlayıp feryad ettiğinde cilven ve nazın artar.

232

Hüznî! Senin şiirin atasözleri niteliğinde olmasına rağmen seni kıskananların seni takdir etmesini boş yere bekleyip yorulma.

233

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 66. sayfasından alınmıştır.

Ferhat [canını] boş yere [telef] etmedi; onun muradı Şîrîn'e kavuşmak için yol açmaktı.

234

Tıpkı nabız atışlarının damarı kanla doldurmasından gönlün lezzet alması gibi can da sevgilinin tatlı sohbetinden lezzet alır.

235

Allah'ın rahmet kapısı, bu sadık kul bu fasık kul demeden bütün kullarına açıktır.

Demez lutf-ı Hudā bu ‘abd-i şādık bu da fāsıktır

236

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

O nahl-i nāz o şīrin-leb hāḳīkat pek de nātıktır

Ki güftār-ı hayā-bahşına her dil-mürde ‘āşıktır

237

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Kim ki Hāḳ’tan her ne gelse rāzī vü hoşnūd olur

Kārı [her] hālde anıḡ ferḡunde vü mes ‘ūd olur

238

(*mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün*)

Semā-yı dil ‘azīzim muṡṡali ‘ mihr-i ma ‘ārifdir

Anıḡ nuruyla ehl-i dil cihānda hāḳḳı ‘ārifdir

239

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Şimdi dil şimşād-ḳad bir dilber-i tersādadır

Rūy-ı revnaḳ-pāş-ı meh-āsās[1] ḡāyet şādedir

240

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Gevher-i kenz-i beḳā faḳr u fenā ehlindedir

236

O şirin dudaklı (ve) nazlı gül fidanı (gibi olan sevgili), hakikaten pek (güzel) konuşur böylece hayat veren sözlerine her ölü gönül aşık (olur).

237

Hakk’tan her gelene razı ve hoşnut olan kişinin kazancı mutluluk ve uğur olur.

238

Azizim! Gönül göğünden haberdar olanlar irfanın güneşidir; gönül ehli onların nuruyla cihandaki hakkı bilir.

239

Gönül, şimdi şimşir boylu hristiyan bir güzeli (sevmektedir); (onun) ay gibi aydınlık saçan yüzü (ise) gayet sadedir.

240

Ölümsüz hazinenin cevheri (yani) son bulmayacak servet; fakirlik ve yoksulluk ehlindedir.

Şervet-i bî-intihâ fakr u fenâ ehlindedir

241

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Vaşl-ı cānān 'āşıkın cānāna cān terkindedir

Sen mücerred şanma kim iki cihān terkindedir

242

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Zenginiñ müflis ile ben farkı yokttur diyemem

Vārişān-ı müflisāna müflisāndan ne kalır

s.83.

243

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Sevdiğin akbeḥ daḥı olsa saña aḥsen gelir

Sevmediğin olsa aḥsen şanma müstaḥsen gelir

244

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Olmasaydım ben esîr-i dām-ı zülf-i yār eger

Hiç olur muydu serimde bād-ı sevdādan eşer

245

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Ṭurmayın siz toplayın ben edeyim güher-nişār

241

Aşığın sevgiliye kavuşması canını terketmesiyle gerçekleşir; sen sadece iki cihanı terkederek (sevgiliye) kavuşacağını zannetme.

242

Müflislerin varislerine müflislikten başka bir şey kalmazken ben zengin ile müflis arasında fark yoktur diyemem.

243

Sevdiğin en çirkin kişi olsa sana en güzel şekilde görünür; sevmediğin en güzel kişi olsa sanma ki sana güzel şekilde görünür.

244

Ben eğer sevgilinin saçının tuzağına esir olmasaydım, başımda sevda rüzgarından hiç eser olur muydu?

245

Ben gevherleri saçayım, siz durmadan toplayın çünkü bende sultanlara yaraşır sonsuz inci var.

Çünkü bende bî-nihāyet lü'lü'-yi şeh-vār var

246

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

El-ḥāzer kim ğamze-i cellād cān alıcısıdır

'Irķ-ı cāndan tır-i müjgānı da ķan alıcısıdır

247

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Rīze rīze etseler cismiñ eger

Rāh-ı rāstīden şakın etme güzer

248

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Maḥv olup hiç ķalmaz ise sende benlikten eşer

Yār için pür-yara iken yār olursuñ ser-te-ser

249

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

İştıyāk-ı dil hemān ruḥsār-ı yāre münḥaşır

Derd-i gül ile hezārıñ 'ömrü zāre münḥaşır

250

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Ne dem ol serv-i revān nāz ile reftāra gelir

246

(Sevgilinin) cellat bakışlarının can alıcılığından (ve) kirpik oklarının can damarından kan almasından sakın!

247

Vücudunu parça parça etseler dahi doğru yoldan sakın ayrılma.

248

Sevgili için (vücudun) yarayla doluyken kendini yok edip kendinde benlikten hiç eser bırakmaz isen tamamen yar olursun.

249

Gönül arzusu sürekli sevgilinin yanağına mahsustur; bülbülün ömrü gülün derdiyle inlemeye mahsustur.

250

Salınarak yürüyen servi, ne zaman naz ile yürüse çimenliği seyrederek gül bahçesi tarafına gelir.

Ederek seyr-i çemen cānib-i gūlzāra gelir

251

(*mef'ūlū mefā 'ilū mefā 'ilū fe 'ilūn*)

Tābende yüzün tā o kadar lem 'a-feşāndır

Hūrşīd gibi dīdelere hīre-resāndır

252

(*fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

Zümre-i ehl-i vefāya meyl edelden kalbimiz

Kīn-i düşmenden berīdir aḥz-i sār bilmez nedir

253

(*fā 'ilātūn fā 'ilūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

'Ayna almazsam n'ola dū cihānı ol benim

Mest-i şahbā-yı liḳā olduğumdan nāşīdır

254

(*mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn*)

Harīm-i sırr-ı vahdet söylese rāzın nihān söyler

Bulursa bir ḥitāba ḳābili açıp dehān söyler

255

(*fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

Sen hemān taḥmil-i bār-ı cevre sa'y etmekteisin

251

Parlak yüzün o kadar parıltı saçar (ki) güneş gibi gözleri kamaştırır.

252

Kalbimiz vefa ehli zümresine yöneldiğinden beri, düşmanlık kininden beri olup intikam alma nedir bilmez.

253

Yüzünün şarabının sarhoşu olduğumdan dolayı, benim o iki cihanı umruma almamama şaşılır mı?

254

Birlik sırrına vakıf olan bu sırrı söylerse gizli söyler; eğer onu söylemeye layık birini bulursa ağzını açıp (bu sırrı yalnızca ona) söyler.

255

Sen inleyen bedeninde hiç güç var mı demeden sürekli cefa yükünü yüklenmeye çalışmaktasın.

Hiç demezsin cism-i zārında tūvānıñ var mıdır

256*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Biriniñ nīk ü bed aḥvāliñi bilmek murād etsen

Qarīne ile etmek anı istikṣāf qābildir

257*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Mest-i cām-ı ḡaflet olmuş ['ādet-i] nev'-i beşer

İşledigi işte bilmez ḥayr mı vardır ya şer

258*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Zuhūr-ı emri şanma ḥüsn-i tedbīre muvāfıktır

Zuhūru her bir emriñ ḥükm-i taqdīre muvāfıktır

259

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Serv-i nāzım nāz ile kıl ihtizāz

Muntazır teşrīfiñe ehl-i niyāz

260

256

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.
Eğer birinin iyi ya da kötü ahvalini bilmek istersen, onu ipucuyla keşfetmek mümkündür.

1a nīk ü bed: nigübed M.

257

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Yaptığı işlerde hayır ya da şer var mı bilmeyen insanların [adeti], gaflet şarabının sarhoşu olmak olmuş.

1b ḥayr: hayır M.

258

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Emrin ortaya çıkışını iyi bir tedbir ile uygun sanma; (zira) her bir emrin ortaya çıkması takdirin hükmüne bağlıdır.

259

Nazlı servim! Naz ile hareket etmeye başla; aşıklar senin (onları) şereflendirmeni bekliyor.

260

Alemin yüce köşkünün (de) felek gibi güvenilmez (olduğuna dair) delillerim bir ya da bin tane değil sayısızdır.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Bir degil biñ de degil buña delīlim bī-kıyās

‘Āleminñ gerdün gibi kâh-ı bülendi bī-esās

s.84.

261

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Şu dem k'ol 'İsī-dem 'uşşāka 'arz-ı cām-ı leb etmiş

Harābātı harābātīler ile leb-be-leb etmiş

262

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Gönlünü 'āşık ruh-ı yāre taleb-kār eylemiş

Bülbüle ta'līm-i meşq-i şevk-i gülzār eylemiş

263

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sırr-ı la'1-i yāre dil zātın harīdār eylemiş

Hem yine aldanmamış biñ cāna pāzār eylemiş

264

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Her kim 'āşıktır dilin yāre taleb-kār eylemiş

Yārdan ğayrıyı yād etmemegi kār eylemiş

265

261

O İsa nefesli, güzel aşıklara dudak kadehini sunduğunda meyhaneyi içki müptelaları ile ağzına kadar doldurmuş.

262

Aşık, gönlünü sevgilinin yanağına talepkar edip bülbüle, gül bahçesi arzusunun alıştırmasının eğitimi vermiş.

263

Gönül, sevgilinin dudağının sırrına kendisini müşteri kılmış, bin can vermeye aldanmayıp pazarlık etmiş.

264

Gönlünü sevgiliye talip eden aşıklar, sevgiliden başkasını hatırlamamayı (kendilerine) iş etmiş.

265

Gönül levhasına baktım da safa(nın) bozulmuş (olduğunu onun yerine de) keder resmi çizilmiş (olduğunu gördüm).

(mef'ülü mefâ 'ilün fe 'ülün)

Dil levhasın eyledim temâşâ

Resm olmuş elem şafâ bozulmuş

266*

(mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü feülün)

Hak'tan taleb et 'âkil iseñ hâcetin etme

[Yezdâni] koyup saye-i bî-câna tabaşbuş

267

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Zem degil bu külfet-i medhiñ kim eyler ihtiyâr

Mâdihiñ vardır zamîrinde o külfetten 'arâz

268

(fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün)

Bulmadan tahşile var şubh-ı cemâliñ şâm-ı hat

Ey puser miftâh-ı rızq olmuş cihânda hüsn-i hat

269*

(mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün)

Kimi eyler temellük Hâlik'a halkın kimi halka

Kimi eyler müsebbibden kimi eyler sebebdan haz

270

266

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Eğer akıllı isen ihtiyacını Allah'tan talep et; [Allah'ı] bırakıp cansız gölgelere yaltaklanma.

267

Senin medhinin külfetini seçeni ayıplamamak gerekir, (çünkü) medhedenin içinde o külfetten emare vardır.

268

Ey oğul! Hüsn-i hat dünyada rızkın anahtarı olmuş; güzellik sabahı olan yüzünde sakal çıkmadan tahsile (hüsn-i hat öğrenmeye) başla.

269

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.
Kimi mülk vermesi için halka, kimi Halik'a niyaz eder; kimi sebepten haz ederken kimi müsebbipten haz eder.

270

(*mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün*)

Vaşlına o yāriñ baña yār olmadı ṭālī‘

Ṭālī‘ mi o ṭālī‘ kim ola vuşlata māni‘

271

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Dü cihānda bā‘is-i fevz ü necātıñdır senin

Şer‘ini tut sünnet-i peygāmbere kıl ittibā‘

272

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Māh-ı kalbim mihr-i rüyūñdan eder celb-i fūrūğ

İktibās-ı nūr edermiş mihrden meh bī-dürūğ

273

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Olsa zabtıñda olup [dünyā] *ve ma fihā* telef

Zīnhār mālīm telef oldu diye etme esef

274

(*fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün*)

Müjdeler olsun size ey reh-revan-ı rāh-ı ‘aşk

Bāb-ı Mevlā’ya çıkar [kim] toğruca şeh-rāh-ı ‘aşk

275

O sevgiliye kavuşmak için bahtım bana dost olmadı; kavuşmaya engel olan o baht, baht mıdır?

271

Hız. Peygamberin sünnetini tabi olup şeriatını uygulamak, senin iki cihanda kurtuluşa ve selamete ermene sebeptir.

272

Ayın nurunu güneşten aldığı gibi doğrusu kalbimin ayı da senin yüzünün güneşinden ışığını alır.

273

(Bu) [dünyaya] (dair) sahip olduğun her şey telef olsa, asla malım telef oldu diye esef etme.

274

Ey aşk yolunun yolcuları! Aşkın doğru ve açık yolu doğruca Mevla’nın kapısına çıktığı [için] size müjdeler olsun.

275

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Sana bir ben değil cānā bütün ḥalk-ı cihān 'āşık

Yoluḡda hem eder terk-i cihān hem terk-i cān 'āşık

276

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Dāniş-i esrār-ı Ḥaḡḡ'ı Ḥaḡ'tan aldı ehl-i Ḥaḡ

Dīde-yi dīdār-ı Ḥaḡḡ'ı Ḥaḡ'tan aldı ehl-i Ḥaḡ

277

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ey ki dil-süz-ı firāḡ-ı yār olan 'uşşāk-ı zār

Eyleyin ḡurb-ı civār-ı yār için teşmīr-i sāk

s.85.

278

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

İntizār etmez nüvid-i şihḡate bīmār-ı 'aşḡ

Çāre cūy-ı derd ü ḡam olmaz ebed ḡam-ḡār-ı 'aşḡ

279

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hüzniyā 'āşık iseḡ ol reh-neverd-i nezdīki

Çünkü ārām u sūkūn bilmez olan şeydā-yı 'aşḡ

280

Ey sevgili! Sana bir ben değil bütün cihan halkı aşıktır, (sana) aşık (olan) hem dünyayı hem de canını terk eder.

276

Hak ehli, Hakk'ın sırlarının bilgisini (ve) Hakk'ın tecellisinin gözlerini Hakk'tan aldı.

277

Ey sevgilinin ayrılığı ile gönlü yanıp inleyen aşıklar! Sevgilinin semtinin yakınlığı için paçaları sıvayın.

278

Aşk hastası, sıhhat müjdesini beklemeyiz; aşk gamı çeken, ebediyyen dert ve gam ırmağına çare bulmaz.

279

Ey Hüznî! Eğer aşık isen (sevgilinin) yolunun yakınlarında gezen ol çünkü aşk delisi olan huzuru ve sükuneti bilmez.

280

Aşığın, her zaman kalbi mahzun, gözü kan doludur; çektiği dert ve gamı hiçbir insan çekmez.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Qalbi maḥzūn çeşmi pür-ḥündur dem-ā-dem 'āşıkıñ

Çekdiği derd ü ğamı çekmez bir âdem 'āşıkıñ

281

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Cevr-i dilberden şikāyet eyleme 'āşık isen

Qıl taḥammül derd-i 'aşқа 'āşık-ı şādık isen

282

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Kesti dermānım firāķıñ yā Resūlallāh senin

Yaktı cānım iştiyākıñ yā Resūlallāh senin

283

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Beni müştāk-ı gül-i-rüy-ı nigār etti felek

Beni zār etmede mānend-i hezār etti felek

284

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sırr-ı 'aşkı 'āşıkān ğāyet nihān etmek gerek

Kesseler başın anı şanma 'ayān etmek gerek

285*

281

Eğer aşık isen sevgilinin cefalarından şikayet etme; eğer sadık aşık isen aşk derdine tahammül et.

282

Ya Resulallah! Senin ayrılığın dermanımı kesti; arzun canımı yaktı.

1a firāķıñ: fevākıñ M.

283

Felek, beni sevgilinin gül yüzüne aşık edip inlememi bülbül gibi etti.

284

Aşıkların, aşk sırrını gizlemeleri, başlarını kesseler (dahi) aşıkarmemeleri gerekir.

285

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 75. sayısının 69. sayfasından alınmıştır.

Felek, beni Leyla gibi bir kahrılıının derdine düşürüp delilik çölünün Mecnun'u etti.

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Düşürüp derdine bir Leylā-veş-i ahır-kār

Beni Mecnūn-ı beyābān-ı cūnūn etti felek

286

(*mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün*)

Cihānı yaktı hūsn-i bī-miṣālīḡ

Senīḡ olmak ne mūmkündür hemālīḡ

287

(*mef'ülü fā 'ilātün mef'ülü fā 'ilātün*)

Biz hān-āh-ı dehre kesb-i kemāle geldik

Çeşm-i ma'ārif ile seyr-i cemāle geldik

288*

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

N'ola her nāzır-ı mir'āt-ı hūsnüḡ olsa hayrānıḡ

Degil Leylā'nıḡ aldıḡ 'aqlını Mecnūn-ı şeydānıḡ

289

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Hep erenler Hakk'a tevḡīd ile erdi ey göḡül

Sen de sa'y etmekte ol tevḡīde pey-der-pey göḡül

290

286

Senin benzersiz güzelliḡin cihanı yakmışken ortaḡının olması mūmkün deḡildir.

287

Biz dünya tekkesine kemal kazanmaya, marifet gözüyle Allah'ın yüzünü seyretmeye geldik.

288

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Ey güzel! Senin güzelliḡinin aynasına bakan, hayranın olsa buna şaşırılır mı? (Çünkü) sen deḡil Leyla'nın, çılgın Mecnun'un (bile) aqlını başından aldın.

289

Ey gönül! Hakk'a erenler hep tevhid ile erdi; sen de o tevhide yavaş yavaş gayret et.

290

Aşḡın her zaman gönlünden elem, dert, gam, keder ve mihnet eksik deḡildir.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

‘Āşıkıñ dā’im derūnundan elem eksik degil

Derd ü ğam endūh u miñnet dem-be-dem eksik degil

291

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Gül-i ruḥsārıña gülhā-yı gülzār-ı cinān mā'il

Hırām-ı kāmēt-i mevzūnuña serv-i çemān mā'il

292

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

El-meded sūzān-ı nār-ı iştıyākıñdır göñül

El-emān gūyā-yı derd-i iftirākıñdır göñül

293

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Nāzır-ı rüy-ı Hudā'dır dīde-yi erbāb-ı dil

Dīde-yi nūr-ı liķādır dīde-yi erbāb-ı dil

294

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hiç çeker mi ba'de mā 'ālemde cān u dil ğamın

Qıldı cānāna fedā cānın dilin dil-dāra dil

s.86.

295

291

Senin gül yüzüne cennetin gül bahçelerinin gülleri, salınarak yürüyen ölçülü boyuna (da) çimenliğin servisi tutkuludur.

292

Gönül sanki ayrılık derdiyle yakıcı ateşin arzusundadır, yardım et!

293

Gönül erbabının gözü Allah'ın cemaline nazar eder (çünkü) onun gözü nurlu/nuru gören bir gözdür.

294

Can ve gönül, sevgiliye canını ve gönlünü feda ettikten sonra alemde daha gam çeker mi?

295

Güneşim ay yüzlülerin yüzlerinden doğdukça gönül, Tur gibi arzuyla parça parça olmaktadır.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ṭal'atān-ı meh-veşāndan mihrim ettikçe ṭulū'

Ṭūr-veş olmaktadır şevk ile pāre pāre dil

296

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

O mestāne semāvī gözleriñ her 'āşık-ı bī-dil

Ayılmak bilmeyü gördükte oldu cümle gök kandīl

297

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

O rütbe gözlere hīre-resāndır ṭal'atıñ mīrim

Seniñ māder degil hāverdir ümmüñ ey benim mihrim

298

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Ey efendim a benim mīve-yi naḥl-i emelim

Buñ tedbīri nedir kim saña erişmez elim

299

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Derd-i dil-bīmār-ı 'aşka çāre-sāz ol ey ḥekīm

Bādī-i dil-şādī-i ehl-i niyāz [ol] ey ḥekīm

300

296

(Ey sevgili!) Senin mavi gözlerini görünce her zavallı aşık, körkütük sarhoş olup (bir daha) ayılmak bilmedi.

297

Beyim, ey benim güneşim! Yüzün gözleri öyle kamaştırıyor ki (anlaşılan) senin annen ana değil doğudur (sen doğunun doğurduğu güneşsin).

298

Ey benim arzu ağacımın meyvesi efendim! Bu elime ne tedbirler aldın ki sana erişmiyor.

299

Ey hekim! Aşk hastalığındaki dertli gönle derman [ol]; aşıkların gönül mutluluğuna sebep ol.

300

Ey hekim! Sen ne kadar dil dökersen dök, ciğerim bin parçaya ayrılrsa (da) iyileşmeyi kabul etmem derim.

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sen ne derseñ ben kabûl-i iltiyâm etmez derim

Bir ciger olsa hezârân pâre pâre ey hekîm

301

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Teşne-i cām-ı leb-i cānānedir göñlüm benim

Dîde-i dilber gibi mestānedir göñlüm benim

302

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Leb-â-lebdir mey-i ğaflet ile meyhâne-i 'âlem

Ayılmaz mı 'aceb haşre deġin mestāne-i 'âlem

303

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Yâ İlâhî bir siyeh-rû bendeye âvāreyim

Bu kara yüzle nice 'izz-i huzûra varayım

304*

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Nezd-i nādāna varıp etme yerin nâr-ı caħîm

Olsa da maṭlûbuñ anda bî'at et Dürr-i [yetîm]

305

301

Benim gönlüm, sevgilinin dudağının kadehine susamıştır; sevgilinin gözü gibi sarhoşçadır.

302

Alemin meyhanesi gaflet şarabıyla ağzına kadar doludur; alemin sarhoşları acaba haşre kadar ayılmaz mı?

303

Ya İlâhi! Bir siyah yüzlü köle için perişan olmuşken bu kara yüzümle nasıl yüce huzuruna varayım?

304

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Cahillerin huzuruna varıp yerini cehennem ateşi etme; arzu ettiğin onlarda olsa da Hz. Muhammed'e uy.

305

Sen, Sencer gibi derya gönüllüyü bulup köle olduğunda katre iken okyanus olmazsan işte ben (buradayım).

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Sen hele bir Sencer-i deryā-dili bul bende ol

Kaṭre iken baḥr-ı 'ummān olmaz iseñ işte ben

306

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Cān verir dil cism-i bīmārımda cānım neredesin

Ey benim cānān u cānlarda nihānım neredesin

307

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Bezm-i meyde dem-be-dem nūş eyledikçe bāde ben

Veririm bāda ğamı ālāmı almam yāda ben

308

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

'Aşk cāmından şarāb-ı vahdeti nūş edeli

Gözlerimden 'ālem-i keşret-nümā oldu nihān

309

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Ḳıl beni şāyān-ı vaşl ey sīm-ten

Olayım gencīne-dār-ı sīm ben

310

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

306

Ey benim sevgililerde ve canlarda gizli olan canım! Gönül, hasta vücüdümde can veriyor, neredesin?

307

Ben, şarap meclisinde her şarap içtiğimde gamı yele verir, elemeleri hatırıma getirmem.

308

Aşk kadehinden vahdet şarabını içtiğimden beri, gözlerimde kesret alemi görünmez oldu.

309

Ey gümüş bedenli! Beni kavuşmana layık eyle (ki) gümüşün hazinedarı olayım.

310

Ay yüzlü güzellere aşık, servi boyluların ayağına sürme misali sürülen (birini) ararsan işte o benim.

Arar isen ‘āşık-ı meh-rû-yı hûbân işte ben
Sürme-sây-ı hâk-i pây-ı serv-ı kaddan işte ben

s.87.

311

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

Sırr-ı ‘aşkı ‘āşık eylerdi nihân
Ger ğarâre olsa güncîde sinân

312

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

Yok elimde ihtiyâr ey müslümân buğa inan
Dil verir dil-dâra dil cân-bağş eder cânâna cân

313

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

Qıl terahhum bir dem ey gîsûsı gibi dem-be-dem
Hüznî’niñ hâl-i dil-i zârın perîşân eyleyen

314

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

Ṭalmağa ma‘nâ yemine şevb-i şüretten şoyun
Öyle bir ‘ummândır ol kim her ṭalan bulur şuyun

315

(fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün)

1a Arar isen: Arâyiz M.

311

Eğer mızrak çuvala sığmış olsaydı, aşık aşk sırrını gizlerdi.

312

Ey müslüman! Gönül, sevgiliye gönül verirken can, sevgiliye canını bahşediyor; inan (ki) burada elimde tercih bulunmuyor.

313

Ey omzuna dökülen saçları gibi her zaman Hüznî’nin inleyen gönlünün halini perişan eden! Bir an merhamet et.

314

Mana denizine dalmak için suret elbisesinden soyun; o öyle bir denizdir ki her dalan yönünü bulur.

315

Rakibin gözü kör olup o ay yüzlüyü görmesin; yarasa gözlü ziya dolu güneşi görmesin.

Kör olup çeşm-i rakīb ol meh-likāyı görmesin

Dīde-i huffāş mihr-i pūr-ziyāyı görmesin

316*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Şanma kim ehl-i vefāya gösterir rūy-ı vefā

Bī-vefā-yı dūnadır yine vefā-yı dehr-i dūn

317*

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

Ŧakıp ardına bir kaç it rakīb-i bed-likālardan

Gelir gördüm o tıfl-ı nevres[i] seyr-i şafālardan

318*

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

Fakīr iseñ ğaniyyü'l-ķalb olup şekvā-yı fakr etme

Kerem ummak 'abesdir dehr-i dūnuñ ağniyāsından

319*

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Terk-i şān u şöhet etsin sālīkān-ı rāh-ı Hāk

Pek geri ķalır bu yolda şöhet ü şān isteyen

316

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Bu alçak dünyanın vefası, sürekli vefasız alçaklara (gösteriliyor) iken vefalı kişilere vefa yüzü gösterileceğini zannetme.

317

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Ardına birkaç çirkin suratlı köpek rakibi takan o yeni yetme çocuğu, neşeli bir şekilde yürürken gördüm.

318

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

(Eğer) fakir isen, fakirlikten şikayet etme; kalben zengin ol (çünkü) alçak dünyanın zenginlerinden lütuf ummak saçmadır.

319

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

Allah yolunun yolcuları, şan ve şöhet terk etsin (çünkü) bu yolda şan ve şöhet isteyen çok geride kalır.

320

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Mā' il-i semt-i fenādır rüy-ı dünyā sū-be-sū

Tābi' -i bād-ı fenādır büy-ı dünyā sū-be-sū

321

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

'Ārızın seyr eyleyen sūy-ı gül etmez ārzū

Şemm eden ruhsārın büy-ı gül etmez ārzū

322

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Seyr eden rüyün temāşā-yı gül etmez ārzū

Mey-güsār-ı sāğar-ı la'liñ mül etmez ārzū

323

(müstef' ilātün müstef' ilātün)

Rızkıñı her dem saña verir ol

Rezzāk-ı 'ālem sen çekme kaygı

324

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Zindedir cānımla ten cānım da cānānım ile

Yalnız şanma beķā-yı cismimi cānım ile

320

Dünyanın yüzü her bakımdan yokluk semtine meyillidir; dünyanın kokusu da her yönden yokluk rüzgarına tabidir.

321

Yanağını seyreden gülün yüzünü arzu etmez; yanağını koklayan gülün kokusunu arzu etmez.

322

Yüzünü seyreden güle bakmayı arzu etmez; kırmızı kadehinden içki içen şarabı arzu etmez.

323

Alemlere rızık veren Allah, sana rızkını her zaman verir, endişelenme.

324

Tenim canımla, canım da cananım ile zindedir; ölümsüz cismimi yalnız canım ile (var) zannetme.

325

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

‘Arz ediñ derd-i derūnum yāre Allāh ‘aşkına

Eylesin bu derd-mende çāre Allāh ‘aşkına

326

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

Bidāyette çıkardım yāri haksız etti istīnāf

Ger istīnāfta hāklı çıksa temyīz ederim ben de

327

(mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün)

Saņa açtım dilā fāş etmedigim rāzı bir ferde

Benim naqd-i murādım şimdi bir şūh kamer-ferde

328

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

İnfī 'āl etme baņa desem de gel āgūşuma

Derd-i ‘aşkıñ ey perī şūrişde oldu hūşuma

329

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Āteş-i ‘aşk ile vardır bir ‘aceb ünsiyyetim

Görünür varsa bu hālim murğ-ı āteş-ẖārada

325

Allah aşkına, sevgiliye yüreğimin derdini arz edin (de) bu dertliye çare olsun.

326

Başlangıçta ben, sevgiliyi haksız çıkarınca istinafa gitti; eğer istinafta haklı çıkarsa ben de temyize başvururum.

327

Ey gönül! Hiçbir kimseye açmadığım sırrı sana açtım; şimdi benim (senden) muradım ay gibi güzel bir (sevgili)dir.

328

Ey peri! Aşkın derdi şuurumda karışıklığa sebep oldu (bu yüzden) kucağıma gel dersem bana öfkelenme.

329

Aşk ateşiyle (öyle) farklı bir yakınlığım vardır (ki), bu halim (ancak) ateşten beslenen (bir) kuş varsa (onda) görünür.

s.88.

330

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Nutka gelse bülbül-i güyâ olur ol serv-ğad

Yok nazîri yârimin reftârda güftârda

331

(mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün mefâ 'lün)

Beni ma'zûr tut inşâf edip nâşih bu kârımda

Degil meyl-i dilim dil-dâra dest-i ihtiyârımda

332

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Yok mı hâlim 'arz eden cânâna Allâh 'aşkına

Ol şeh-i iklîm-i hüsn ü âna Allâh 'aşkına

333

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Dil-figârım ey hezâr-ı zâr rahm eyle baña

Sen de açma yara üzre yara Allâh 'aşkına

334

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Rûy-ı şahrâyı haţ-ı dilber gibi tutmuş çemen

Zînet-i ezhârı seyr et dâmen-i kühsârda

330

Yürüyüşünde ve konuşmasında benzeri bulunmayan servi boylu (sevgilim) konuşmaya başlasa bülbül gibi konuşur.

331

(Ey) öğüt verici! Sevgiliyi gönlümün arzulaması elimde değil (bu yüzden) insaf edip bu işimde beni mazur gör.

332

O güzellikler memleketinin sultanı sevgiliye, Allah aşkı için halimi arz eden bulunmaz mı?

333

Ey inleyen bülbül! Gönlüm yaralıdır; Allah aşkına bana merhamet eyle (de) yaramın üzerine yara açma.

334

Dağın eteğinde çiçeklerin süsünü seyr et; çimenler ovayı (sanki) sevgilinin yüzünü ayva tüylerinin kapladığı gibi kaplamış.

335

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Gel[se] beyt-i ğama ol gül-beden inşā' allāh

Dil-i maġmūmum ola şād-veş inşā' allāh

336

(*mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün*)

Yine tuymadı kıldım bir nefeste biñ fiġān yāre

Dedim bir dem de te' şir etmedi yüz biñ emān yāre

337

(*fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün*)

Qona beyt-i dile cānān yine inşā' allāh

Cem' ola hāl-i perīşān yine inşā' allāh

338

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Zevk buldum derd-i 'aşkı çekmede ben ey hekīm

Māni' olma zevkime sa'y eyleyip dermānıma

339

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Mest-i 'aşkın dīde-i maġmūrı seyr eyler müdām

'Ālem-i hijdeh-hezārı sāġar-ı serşārda

335

O gül bedenli (sevgili), inşallah gam evine gel[sin] (ve) kederli gönlüm mutlu olsun.

336

Sevgiliye bir nefeste bin feryat etmeme rağmen duymadı; yüz bin defa eman (dilememe) rağmen ona bir an tesir etmedi.

337

İnşallah, sevgili yine gönül evine konsun; perişan halim bir araya gelsin.

338

Ey hekim! Ben aşk derdini çekmekte zevk bulmuşken dermanım için uğraşıp zevkime engel olma.

339

(Ey sevgili!) Aşkın sarhoşunun mahmur gözü, on sekiz bin âlemi ağzına kadar dolu kadehte daima seyredir.

340

(*fē 'ilātūn fē 'ilātūn fē 'ilātūn fē 'ilūn*)

Ġam gidip şād ola bu ġam-zede inşā' allāh

Cem 'ola hātırı bir hemzede inşā' allāh

341

(*fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

Olmamaksa maqşadıñ bu ġam-gedede ġam-zede

Bī-nişān olup ƙo 'Anƙā gibi bir nām ey dede

342

(*fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

Hāb-ı ġaflet etti hayfā müddet-i 'ömrüm tebāh

Ben 'aceb etmez miyim 'ömrümde kesb-i intibāh

343

(*fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

Cān gül-i ruhsār-ı yāriñ 'andelīb-i zārıdır

Ʀut dilim pervāne şem '-i hūsn ü ān-ı dilbere

344*

(*fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn*)

Şūriş-i çūn u çe[r]ādan 'āƙıl olur mu rehā

Terk-i 'aƙl edip de Mecnūn-ı beyābān olmasa

340

Bu gamlının hatırı bir hemzede toplansın da inşallah ondaki keder gidip (yerine) mutluluk gelsin.

341

Ey dede! Bu gamlı yerde maksadın gamlı olmamaksa Anka gibi nişansız olup bir nam bırak.

342

Eyvah! Hayatım boyunca gaflet uykusu beni mahfetmiş; acaba (kalan) ömrümde uyanıklığı kazanamaz mıyım?

343

Can, sevgilinin gül yanağı için inleyen bülbüldür; gönlümü de sevgilinin güzellik mumuna pervanedir say.

344

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

Aklı terk edip çöl Mecnun'u olmayan (kişi) nasıl ve niçin kargaşasından kurtulup akil olabilir mi?

1a Şūriş-i çūn u çe[r]ādan: Şureşi çunü çeadan M.

345*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Dilber-i üftāde-gānıñdan bir ednā 'āşıkıñ

Dehriñ istiğnā eder serdārına efrādına

346*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hüznīyā her gördüğün ğafletle dost zan eyleme

İçmege kanıñ biler dendān dendān üstüne

347

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Hudā'nıñ ismini zıkr eyledikçe kıl taleb zātın

Ne hāşıl zıkr-i esmādan unuttuñsa müsemmayı

348

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

s.89. Baña ol yār-ı cefā-pīşe cefā etmeli mi

Ediyor ise cefā şubḥ u mesā etmeli mi

349

(fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün)

Çekemem derd-i firākın bulamam keşmekeşi

345

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 91. sayfasından alınmıştır.

(Sevgili)! Güzelliğinin düşünlerinden olan bir adi aşık (dahi) feleğin komutanına (da) erine (de) tenezzül etmez.

346

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Ey Hüznî! Her gördüğün (kişiyi) gaflete düşüp dost zannetme (çünkü bazıları) senin kanını içmek için diş üstüne diş biler.

1b biler: bilir M.

347

Allah'ın ismini zikrettikçe zatını talep et (çünkü) isimleri zikredip Allah'ı unuttuysan ne elde edebilirsin?

348

O eziyet etmeyi adet edinmiş sevgili bana eziyet etmeli mi? Eziyet ediyorsa da sabah akşam eziyet etmeli mi?

349

Ben; ayrılık açısını çekemem, kargaşayı bulamam, sabır ve tahammül edemem, dert çeken olamam.

Edemem şabr u taḥammül olamam derd-keşi

350

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Bilir mi Yūsuf için kesemeyen destin o yāri

Bilen maḳtū' -ı yeddir ḳalb-i mecrūḥ-ı Züleyhā'yı

351

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Şimdi herkes eylese ḡamdan şikāyet vechi var

Çünkü ḡam-fersā olur elde bir ālet ḳalmadı

352

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

İşte serv-istān u işte ḳāmet-i zibā-yı yār

Var mı hiç bir serv ol ḳadd-i ḥurāmānım gibi

353

(*fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün*)

Ben gibi var mı yanan yārim gibi nā-mihribān

Hiç görülmüş mü cihānda ḥāl-i düşvārim gibi

354

(*mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün*)

Der-i luṭfuḡ küşād eyle meded yā ḡavṣ-ı Geylānī

Beni luṭfuḡla şād eyle meded yā ḡavṣ-ı Geylānī

350

Hız. Yusuf için elini kesemeyen o sevgiliyi bilebilir mi? Elini kesen, Züleyha'nın kalbinin yarasını bilendir.

351

Gamı gideren bir alet elde bulunmadığı için herkesin gamdan şikayet etmek için sebebi var.

352

İşte sevgilimin güzel boyu, işte servilik... Hiç salına salına yürüyen servim gibi bir servi var mı?

353

Sevgilim gibi vefasız olup benim gibi yanan var mı? Cihanda (bu) zor halim gibisi hiç görülmüş mü?

354

Ey gavs Geylani! Lütuf kapını aç; beni lütfunla yardım ederek mesut eyle.

355

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Mu'ın ü dest-gırım ol meded yā ğavṣ-ı Geylānī

Zahırım ol naşırım ol meded yā ğavṣ-ı Geylānī

356

(mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün)

Gönül şem'-i cemāl-i dilbere pervāne olmaz mı

Gül-i ruḥsār-ı yāre bülbül-i divāne olmaz mı

357

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Göre mi ey ḥüb-ı yektā çeşm-i nā-bīnā seni

Gördüğü hep sen iken der yine nā-peydā seni

358*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Hın-i iḳbālinde istiḳbāl eden hem-demlerin

Vaqt-i idbārında gördükte seni kaçır geri

359*

(fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün)

Bī-ser ü pāyī-i erbāb-ı fenāya Ḥüznīyā

355

Ey gavs Geylani! İmdat edip elimden tutarak yardımcım, arka çıkanım ve destekçim ol!

356

Gönül, sevgilinin cemalinin mumuna pervane olmaz mı? Sevgilinin gül yanağına divane bülbül olmaz mı?

357

Ey eşsiz güzel! Gördüğü hep sen olduğun halde sana görünmüyor diyen (yani) gözü görmeyen seni görebilir mi?

358

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 92. sayfasından alınmıştır.

Seni bahtlı olduğun vakitlerde karşılayan dostların, bahtsızlık vaktine geldiğinde seni görünce kaçarlardı.

1b idbār: edbār M.

359

* Bu şiir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmıştır.

Ey Hüznî! Fena ehlinin sefil ve perişanlığını elde etmek için tacını ve tahtını veren (İbrahim) Edhem'i duymadın mı?

Vermedi mi t c   tahtı duymadı[ ] mı Edhem'i

360*

(f  'il t n f  'il t n f  'il t n f  'il n)

H zn -ve  i l m-i h zne nefy edip ey  eh-levend

R h-ı m lk -i     ye nigr n eden sensin beni

s.92. M  TEREKEN S  LED     Z   ZELD  

361

(mef  l  mef  ' l  mef  ' l  fe  l n)

1. B lb l gibi her   m u   her t rma fi  n et
T  ol g le h l-i dil-i z r n  'ay n et
2. Ol r tbe fi  n eyle ki   ks n g ge  h n 
D d-ı siyeh-i  h n  efl ka mek n et
3.     deleri  derdine derm n olur e   n
E   n n      de isen ez-dil   c n et
4. D k g zlerini  ya larını a la dem- -dem
C lar [gibi] d 'im dem-i e ki i rev n et
5. 'Ar  eyleme a v li i a y ra h zer k l
Esr r-ı dil-i z r n  f   etme nih n et
6. R c  olay m dersen e er v   l-ı c n n
  l c n  fed  H zn  gibi terk-i cih n et

360

* Bu  iir Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 76. sayısının 89. sayfasından alınmı tır.

Ey g zeller g zeli! Beni, H zn  gibi h z n  lkesine s r p mutluluk memleketinin yoluna bakan sensin.

1b m lk: melek M.

361

1. G le o zavall  g nl n n halini a ikar edene dek, sabah ak am durmadan b lb l gibi feryat et.
2. O kadar  ok feryat et ki, ah n g klere kadar   ks n; ah n n siyah duman n  feleklere mekan yap.
3. Sen e er d    n isen can ve g n lden fi an et (    ) fi an etmek d    nlerin derdine derman olur.
4. S rekli a lay p g zya ı d k; kanlı g zya larını akarsular [gibi] s rekli ak t.
5. Dikkat et!  nleyen g nl n n sırlar n  gizle, a ikar etme! Halini d    nlara g sterme!
6. Rac , e er canana ula ay m dersen H zn  gibi can n  feda et (ve) cih n  terk et.

SONUÇ

Ereğlili Hüzni on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ve yirminci yüzyılın ilk yarısında yaşamış, devlet memurluğu vazifesinde bulunmuş bir şairdir. Klasik Türk edebiyatının son temsilcileri arasında yerini alan Hüzni, 1926 yılında hayata veda ederken ardında eser olarak sadece *Divan*'ını bırakmıştır. Çalışma, daha önce belirli kısımları yayımlanmış fakat tamamı yayımlanmamış *Hüzni Divanı*'nı yayımlamak amacıyla başlatılmış ve tamamlanmıştır.

Hüzni'nin taş baskı nüshada yer alan şiirleri ile dönemin Maarif Nezareti tarafından sansürlenmiş fakat daha sonra araştırmacı Sadi Yaver Ataman tarafından şairin cöngünden hareketle taş baskı nüshaya alınmayan şiirlerini neşrettiği Halk Bilgisi Haberleri Dergisi'nin 73, 75 ve 76. sayılarındaki şiirler tek bir *Divan* altında toplanmış, bu sayede Hüzni'nin halihazırda bilinen bütün şiirleri ilk kez tek bir çalışmada bir araya getirilip ilim aleminin istifadesine sunulmuştur.

Çalışma, şairin *Divan*'ının incelenmesinin akabinde şiirlerinin transkripyonlu metnlerinin verilip günümüz Türkçesine mensur bir şekilde aktarılmasını içermesinin yanında, şair ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar ile ilgili bilgileri bünyesinde barındırdığı için bir nevi derleme görevi görmekte ve şairin; hayatı, eseri ve edebi kişiliğini detaylıca aktardığından dolayı gelecekte Hüzni ile ilgili yapılacak çalışmalar için bir kaynak niteliği taşımaktadır.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

-A-

Abdülhamid • 1/1, 1/2, 1/3
Abdülkadir • 5/1, 5/2, 5/3, 5/4, 5/5, 5/6, 5/7
Adil • 99/6
Ali • 74/8
Allah • 149/4, 325, 332, 333
Anka • 341
Ayaz • 172/2
Azra • 43/1

-B-

Baki • 157/2
Bari • 103/5
Bedahşan • 21/2, 60/3
Behzad • 38/4, 155/5
Bekri • 182/17
Beyt-i Mamur • 86/4
Beytü'l-hazen • 28/4, 101/2
Bi-sütun • 168/2

-C-

Cebbar • 99/6
Cem • 47/2, 77/3, 78/1, 78/2, 108/3, 111/4, 182/18, 217
Ceyhun • 36/5

-D-

Dürr-i yetim • 304

-E-

Edhem • 359
Eflatun • 45/8
Ehl-i beyt • 11/6
Ertenk • 155/5

-F-

Fağfur • 77/3, 108/3
Ferhad • 37/4, 78/6, 91/1, 155/7, 168/1, 168/2, 170/1, 233

-G-

Gaffar • 95/5
Geylani • 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 8/6, 8/7, 8/8, 8/9, 9/1, 9/2, 9/3, 9/4, 9/5, 9/6, 9/7, 9/8, 9/9, 9/10, 354, 355

-H-

Hak • 4/2, 6/2, 10/2, 13/4, 18/1, 45/4, 45/12, 51/5, 52/5, 53/4, 53,6 63/1, 63,4, 63/5, 63/6, 63/8, 71/4, 83/7, 85/2, 88/1, 89/4, 96/6, 96/8, 96/10, 96/11, 102/1, 102/5, 119/1, 119/6, 132/4, 141/3, 194, 237, 276, 289
Halik • 6/2, 30/3, 45/7 48/3, 113/1, 157/2, 223, 269
Halil • 73/5
Hallak • 4/1, 98/9, 99/6
Harut • 90/1
Haydar • 182/29, 182/40
Hızır • 23/4, 182/47
Hoten • 40/13
Hu • 157/1, 169/1, 169/2, 169/3, 169/4

Huda • 9/6, 10/1, 12/3, 37/6, 51/3, 51/4, 52/4, 83/1, 84/11, 88/2, 89/4, 109/2, 132/4, 146/4, 182/20, 182/24, 183, 185, 201, 235, 293, 347

Hüsrev • 77/3

-İ-

İsa • 32/5, 182/47, 231

-K-

Kabe • 20/4, 86/4, 118/2, 74/7

Kaf • 8/7, 13/5

Kanber • 146/4

Kays • 35/3, 99/2, 111/5, 112/4

Kelamullah • 96/6

Kevser • 182/2, 182/29

Keykubad • 77/3

Kıtmir • 131/3

-L-

Leyla • 35/3, 41/3, 55/4, 79/6, 89/2, 111/5, 113/3, 136/3, 155/3, 170/1, 174/2

Lokman • 46/5, 48/1, 69/5, 225

Lut • 118/3

-M-

Mah-ı Kenan • 28/4, 32/4, 46/6, 97/7, 154/1

Mahmud • 171/2

Mani • 155/5, 174/6

Mansur • 45/4, 52/5

Mecnun • 41/3, 79/6, 101/6, 108/8, 136/3, 143/3, 155/3, 170/1, 174/2, 180/1, 180/2, 285

Mesih • 27/5, 92/2, 169/2

Meva • 124/1

Mevla • 3/5, 10/2, 53/3, 53/4, 55/4, 56/3, 83/3, 88/2, 91/5, 102/3, 113/2, 124/4, 136/3, 274

Mevlana • 81/6, 81/7

Molla-yı Rum • 81/6

Muhammed • 7/1, 7/2, 7/3, 7/4, 7/5, 7/6, 7/7, 7/8, 7/9, 7/10, 7/11, 7/12, 7/13, 7/14, 7/15

Murtaza • 146/4

Mustafa • 148/1, 205

-N-

Neriman • 175/4

Nuh • 45/13, 98/8

-Ö-

Ömer • 11/4

-R-

Rab • 6/2, 13/1, 82/2, 85/1, 86/2, 109/5, 125/1, 125/2, 126/1, 126/2, 182/1, 195, 196, 207, 209, 210, 211

Rahman • 11/3

Ruhü 'l-kudüs • 27/5

-S-

Samed • 25/4

Sencer • 305

Seyhun • 36/5

Sıddık-ı Ekber • 11/4

Süha • 116/4

-Ş-

Şaban-ı Veli • 12/1, 12/2, 12/3, 12/4, 12/5, 12/6, 12/7, 12/8

Şirin • 155/7, 168/2, 170/1, 233

-T-

Tevvab • 15/8

Tuba • 27/3, 34/1

Tur • 182/22

Türk • 20/4

-V-

Vamık • 43/1

Vech-i Vacib • 74/5

-Y-

Ya Resulallah • 2/1, 2/2, 3/1, 3/2, 3/3, 3/4, 3/5, 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 230, 282

Yakub • 28/4, 46/5 101/2

Yezdan • 6/2, 46/8, 266

Yusuf • 15/1, 92/1, 101/2, 350

-Z-

Züleyha • 350

Zinnureyn • 11/5

Zü'l-celal • 56/2, 65/5

KAYNAKÇA

Akçakoca Ticaret ve Sanayi Odası (2018). *Akçakocanın Tarihçesi*. [Erişim: 2018, <http://www.akcakocatso.org.tr/akcakocanın-tarihi.html>]

Akün, Ö. (2014). *Divan Edebiyatı*. İsam Yayınları, İstanbul.

Arif Hikmet. (2019). *Tezkiretü 'ş-Şu 'ara*. (Haz.) Mehmet Nuri Çınarcı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

Arslan, M. (2014). "Hüznî, Karadeniz Ereğlisi", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. [Erişim: 02.12.2020, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/huzni-karadeniz-ereglisi>]

Ataman, S. (1937). Ereğli Şairleri. *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:7, Sayı: 73, 20-24.

Ataman, S. (1938). Ereğli Şairleri. *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:7, Sayı: 75, 66-68.

Ataman, S. (1938). Ereğli Şairleri. *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:7, Sayı: 76, 89-92.

Bozyiğit, E. (2021). *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Nesre Çeviri- Sözlük)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Canım, R. (1998). *Türk Edebiyatında Sâkinâmeler ve İşretnâme*. Akçağ Yayınları, Ankara.

Demirkazık, İ. (2009). *18. yy. Şairi Mustafa Fennî Divan (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, Şura-yı Devlet, Dosya/Gömlek No: 1659/26.

Faik Reşad. (2019). *Eslâf*. (Haz.) Emrah Aydemir-Fatih Özer, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

Fatin Davud. (2017). *Fatin Tezkiresi (Hâtimetü'l-Eşar)*. (Haz.) Ömer Çiftçi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.

Hüznî. (1894). *Divan-ı Hüznî*. İstanbul.

İnal, M.K. (1970). *Son Asır Türk Şairleri*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

İpekten, H. (2018). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Dergah Yayınları, İstanbul.

Kur'an-ı Kerim Mealî. (Haz.) Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.

- Kuzubaş, M.** (2009). *Sâkînâme*. Etüt Yayınları, Samsun.
- Mehmed Siraceddin.** (2018). *Mecma ‘-i Şua ‘ara ve Tezkire-i Üdeba*. (Haz.) Mehmet Arslan, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Mehmed Tahir.** (2016). *Osmanlı Müellifleri*. (Haz.) M.A. Yekta Saraç, TÜBA, Ankara.
- Mehmed Tefvik.** (2017). *Kâfile-i Şu ‘ara*. (Haz.) Fatma Sabiha Kutlar Oğuz-Hanife Koncu-Müjgan Çakır, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Odabaşı, M.** (2009). *Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhteva 1.Cilt*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Onay, A.** (2013). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. (Haz.) Cemal Kurnaz, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara.
- Saraç, Y.** (2014b). *Klasik Edebiyat Bilgisi Belagat*. Gökkubbe Yayınları, İstanbul.
- Saraç, Y.** (2014a). *Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim Ölçü Kafiye*. Gökkubbe Yayınları, İstanbul.
- Selçuk, B., & Algül, M.** (2019). Hüznî’nin Tasavvufi Sâkînâme’si, Taner Namlı-Ahmet Faruk Güler-Fatih Arslan-Mutlu Deveci (Ed.), *Yazının Elinden Tutmak Prof. Dr. Tarık Özcan’a Armağan*, Hiperyayın, İstanbul, s.210-225.
- Şefkat.** (2017). *Şefkat Tezkiresi*. (Haz.) Filiz Kılıç, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Tahirü’l-Mevlevî.** (2019). *Edebiyat Lügati*. (Haz.) Mustafa Kirenci, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Yaşar, Ö.** (2019). *Muhyî-i Gülşenî Divanı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Yörür, A.** (2020). Civânım Sen Cihânda Bî-Bedelsin: Hüznî’nin Şarkı Güfteleri, Adem Kara-Cihan Sönmez (Ed.), *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Güncel Araştırmalar Cilt 2*, Duvar Yayınları, Ankara, s.155-164.
- Yörür, A.** (2020). Hüznî ve Na’tları, Erdem Sarıkaya (Ed.), *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Teori ve Araştırmalar Cilt 2*, Gece Kitaplığı, Ankara, s.409-417.
- Yörür, A.** (2020). On Dokuzuncu Yüzyılda Karadeniz Ereğlili Bir Şair: Hüznî Ve Dîvân’ı, *TURAN-SAM*, 12(46), 319-323.